

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS
HÄLSOVÅRDSNÄMDS
ÅRSBERÄTTELSE

FÖR ÅR

1919

DEL II.

ANDRA AVDELNINGEN

AVGIVEN AV

ÖVERLÄKAREN **H. KÖSTER**

GÖTEBORGS
HÄLSOVÄRDSNÄMDS
ÅRSBERÄTTELSE

FÖR ÅR

1919

DEL II.

ANDRA AVDELNINGEN

AVFATTAD

AV H. KÖSTER

INNEHÅLL:

	Sid.
Hälsovårdsnämndens andra avdelnings ledamöter	5
Förvaltningsråden vid de olika sjukhusen i Göteborg	5
Läkare 1919.....	7
Berättelse angående den ekonomiska förvaltningen av ekonomidirektör <i>G. Högberg</i>	9
Tabeller	25
Årsberättelse från <i>Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset</i>	39
Kirurgiska avdelningen av 1:ste läkare <i>Sten v. Stapelmohr</i> och amanuens <i>H. Holmdahl</i>	40
Medicinska avdelningen av överläkare <i>H. Köster</i>	98
Tuberkulosavdelningen av avdelningsläkare <i>John E. Arfwedson</i> ...	111
Öron-, näs- och halsavdelningen av avdelningsläkare <i>Erik Knutson</i>	114
Ögonavdelningen av avdelningsläkare <i>M. Sundqvist</i>	126
Patologiska och bakteriologiska laboratoriet av prosektor <i>C. O.</i> <i>Forselius</i>	130
Röntgenavdelningen av föreståndare <i>Axel Scholander</i>	144
Årsberättelse från <i>Barnsjukhuset</i>	145
Kirurgiska avdelningen av överläkare <i>S. Johansson</i>	146
Medicinska avdelningen av biträdande läkare <i>Hilma Wengberg</i> ...	160
Årsberättelse från <i>Majornas sjukhus</i> av distriktsläkare <i>R. Hålen</i>	165
Årsberättelse från <i>Epidemisjukhuset</i> av överläkare <i>Hj. Wennerberg</i> ...	171
Årsberättelse från <i>Holtermanska sjukhuset</i> av <i>G. Södersten</i>	177
Årsberättelse från <i>Barnbördshuset</i> av överläkare <i>L. Lindquist</i> och biträ- dande läkare <i>H. Benckert</i>	181
Årsberättelse från <i>Källtorps sjukhus</i> av överläkare <i>H. Rosengren</i>	213
Årsberättelse från <i>Hemmet för lungsotssjuka</i> av <i>P. Gustaf Carlström</i>	221
Poliklinikerna för medellösa	224

INNEHÅLL

184 ..... Hälsoförhållandena under utbildnings- och arbets-
185 ..... förhållningarna vid de olika sjukhusen i Göteborg
186 ..... (År 1919)
187 ..... Hälsoförhållandena under utbildnings- och arbets-
188 ..... förhållningarna vid de olika sjukhusen i Göteborg
189 ..... (År 1920)
190 ..... Hälsoförhållandena under utbildnings- och arbets-
191 ..... förhållningarna vid de olika sjukhusen i Göteborg
192 ..... (År 1921)
193 ..... Hälsoförhållandena under utbildnings- och arbets-
194 ..... förhållningarna vid de olika sjukhusen i Göteborg
195 ..... (År 1922)
196 ..... Hälsoförhållandena under utbildnings- och arbets-
197 ..... förhållningarna vid de olika sjukhusen i Göteborg
198 ..... (År 1923)
199 ..... Hälsoförhållandena under utbildnings- och arbets-
200 ..... förhållningarna vid de olika sjukhusen i Göteborg
201 ..... (År 1924)
202 ..... Hälsoförhållandena under utbildnings- och arbets-
203 ..... förhållningarna vid de olika sjukhusen i Göteborg
204 ..... (År 1925)
205 ..... Hälsoförhållandena under utbildnings- och arbets-
206 ..... förhållningarna vid de olika sjukhusen i Göteborg
207 ..... (År 1926)
208 ..... Hälsoförhållandena under utbildnings- och arbets-
209 ..... förhållningarna vid de olika sjukhusen i Göteborg
210 ..... (År 1927)
211 ..... Hälsoförhållandena under utbildnings- och arbets-
212 ..... förhållningarna vid de olika sjukhusen i Göteborg
213 ..... (År 1928)
214 ..... Hälsoförhållandena under utbildnings- och arbets-
215 ..... förhållningarna vid de olika sjukhusen i Göteborg
216 ..... (År 1929)
217 ..... Hälsoförhållandena under utbildnings- och arbets-
218 ..... förhållningarna vid de olika sjukhusen i Göteborg
219 ..... (År 1930)
220 ..... Hälsoförhållandena under utbildnings- och arbets-
221 ..... förhållningarna vid de olika sjukhusen i Göteborg
222 ..... (År 1931)
223 ..... Hälsoförhållandena under utbildnings- och arbets-
224 ..... förhållningarna vid de olika sjukhusen i Göteborg
225 ..... (År 1932)

Hälsovårdsnämndens andra avdelnings ledamöter.

Herr Lamberg, Carl, f. d. fördelningsläkare (ordf.).

- » Gezelius, Karl Joh., förste stadsläkare.
- » Dahlberg, F. L., sjukkasseexpeditör.
- » Dahlgren, Karl, professor.
- » Mannheimer, Carl, prakt. läkare (v. ordf.).
- » Nylén, Anders, disponent.
- » Nielsén, J., möbelsnickare.
- » Friman, Ernst, byggmästare.
- » Lamm, Gust., handlande.

Förvaltningsråden vid de olika sjukhusen i Göteborg.

Sahlgrenska sjukhuset: herrar Lamm, Köster, Dahlgren och Högberg.

Barnsjukhuset: herrar Dahlgren, Bergendal, Johansson och Högberg.

Majornas sjukhus: herrar Dahlberg, Hålén och Högberg.

Epidemisjukhuset: herrar Gezelius, Wennerberg och Högberg.

Källtorp: herrar Friman, Rosengren och Högberg.

Holtermanska sjukhuset: herrar Mannheimer, Södersten och Högberg.

Hemmet för lungotssjuka: herrar Nielsén, P. G. Carlström och Högberg.

Barnbördshuset: herrar Nylén, Lindquist och Högberg.

Hälsövränsnämndens andra avdelnings ledamöter.

- Herr Lamberg Carl E. S. (förvaltningsledare (ordf.))
- Læstadius Carl Joh. (föreståndare)
- Palmberg W. L. (spökskrivare)
- Lindqvist Carl (professor)
- Stenlund Carl (föreståndare)
- Nylen Anders (disponent)
- Nilsson J. (möbelskaffer)
- Palmström Carl (byggnadsledare)
- Lamm Carl (handlande)

Förvaltningsråden vid de olika sjukhusen i Göteborg.

- Säblichska sjukhuset: herr Lamm, Köster, Johansson och Höglund.
- Hälsövränsnämndens sjukhus: herr Johansson, Johansson och Höglund.
- Majornas sjukhus: herr Lindberg, Hålls och Höglund.
- Köpingssjukhuset: herr Gæstberg, Wennerberg och Höglund.
- Källberg: herr Lamm, Höglund och Höglund.
- Hörsnäriska sjukhuset: herr Mattsson, Höglund och Höglund.
- Hälsövränsnämndens sjukhus: herr Nilsson, E. G. Johansson och Höglund.
- Färdhögskolan: herr Nylen, Höglund och Höglund.

Läkare 1919.

Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset.

- Med. avd.:* Överläkare: H. Köster (utn. 91).
t. f. » A. Zachrisson ($^{6/6}$ — $^{24/6}$, $^{24/8}$ — $^{15/8}$).
Andre läkare: A. Zachrisson ($^{1/1}$ — $^{31/12}$).
Amanuens: E. Kylin ($^{1/1}$ — $^{31/12}$).
Kir. avd.: Överläkare: Prof. K. Dahlgren (utn. 11).
t. f. » S. von Stapelmohr ($^{1/7}$ — $^{15/8}$).
1:ste andre läkare: S. von Stapelmohr ($^{1/1}$ — $^{31/12}$).
t. f. 1:ste » G. Söderlund ($^{16/8}$ — $^{15/9}$).
2:dra » G. Söderlund ($^{1/1}$ — $^{31/12}$).
t. f. » H. Holmdahl ($^{16/7}$ — $^{15/9}$).
Amanuens: H. Holmdahl ($^{1/1}$ — $^{31/12}$).
t. f. » A. Herne ($^{16/6}$ — $^{15/9}$).
Tbc. avd.: Avdelningsläkare J. Arwedsson.
Öron-, näs- och hals-avd.: Avdelningsläkare: E. Knutsson.
Bitr. avdelningsläkare: Halvor Björkman ($^{15/10}$ — $^{31/12}$).
Ögonavd.: Avdelningsläkare: M. Sundquist.
Röntgenavd.: Föreståndare: Fr. v. Bergen.
Bitr. » Axel Scholander ($^{16/10}$ — $^{31/12}$).
Patol. anat. labor: Prosektor: C. O. Forselius.

Barnsjukhuset.

- Med. avd.:* Överläkare: G. Bergendal.
t. f. » H. Wengberg (under semester).
Bitr. läkare: H. Wengberg.
Kir. avd.: Överläkare: S. Johansson.
t. f. » Helge Camitz (under semester).
Bitr. läkare: Helge Camitz ($^{1/1}$ — $^{30/6}$).
» » G. Odelberg-Johnsson ($^{15/10}$ — $^{31/12}$).
Under vakanstiden $^{1/7}$ — $^{14/10}$ har G. Odelberg-Johnsson och med. kand. Albert Sjöberg tjänstgjort.

Majornas sjukhus.

Läkare: R. Hälén.

Epidemisjukhuset.

Överläkare: Hj. Wennerberg (utn. 98).

Bitr. läkare: A. T. Warberg ($1/1-3/1$).

» » J. Byttner ($10/1-31/12$).

» » P. Stenbeck ($1/1-31/3$).

» » H. A:son Landing ($3/5-10/9$).

» » Gunnar Lind ($15/9-7/12$).

» » Gunnar Hanbert ($7/12-31/12$).

Holtermanska sjukhuset.

Läkare: G. Södersten (utn. 99).

Källtorps sjukvårdsanstalt.

Överläkare: E. H. Rosengren (utn. 13).

Underläkare: S. Waldow ($1/1-30/9$).

» Augusta M. Muhl ($1/10-31/12$).

Hemmet för lungots sjuka.

Läkare: P. G. Carlström (utn. 04).

Barnbördshuset.

Överläkare: Prof. L. Lindquist.

Bitr. läkare: H. Benckert ($1/1-31/12$).

Berättelse angående den ekonomiska förvaltningen vid Göteborgs stads sjukhus under år 1919

avgiven av

Ekonomidirektör G. Högberg.

Sjukhusbyggnaderna och deras omgivning.

Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset.

Två bostadsrum för eldare hava inretts i laboratoriebyggnaden för en kostnad av 1,046 kr. Sjuksalarna i paviljongerna 1, 3, 4 och 6, som hittills uppvärmts med varmluft från underliggande värmekammare, hava försetts med lokala värmeelement för en kostnad av 17,532 kr. En källare för trädgårdsalster har anordnats under paviljong 8. Kostnaden härför uppgick till 650 kr. Linoleummattor hava inlagts i ett rum i kirurgiska kliniken och i ett rum i köksavdelningen. Skyddsanordningarne för samtliga hissar, samt för vissa maskiner i tvättinrättningen, hava kompletterats i enlighet med yrkesinspektörens föreskrift. Målnings- och fernissningsarbeten hava utförts för en kostnad av 17,280 kr.

Den i föregående årsberättelse omnämnda kommittén för sjukhusets utvidgning och modernisering har till hälsovårdsnämnden ingivit program för om- och tillbyggnad av sjukhuset, upptagande två särskilda alternativ, det ena, alternativ A, mera inskränkt och det andra, alternativ B, åsyftande jämväl en sådan utvidgning av sjukhuset, som förutsatte de kirurgiska och medicinska avdelningarnes uppdelande på vardera två avdelningar med var sin överläkare. Kommittén har uppdragit åt arkitekt A. Bjerke att vidare utarbeta programmet med inriktad tanke på möjligheten att genomföra byggnadsförslaget enligt alternativ B, dock endast med successiv utveckling av programmet och under förutsättning tillsvidare, att någon förflyttning av köksavdelningen icke behövde ifrågakomma.

Såsom ett första led i den av kommittén till sina huvuddrag fastställda byggnadsplanen har kommittén tänkt sig skola ingå vissa speciella byggnadsföretag, vilkas utförande snarast möjligt har påvisats vara oundgängligen erforderligt. Dessa särskilda byggnadsföretag utgöra: en nybyggnad för laboratoriet, tillbyggnad av obduktionslokalerna, en tillbyggnad av köket, provisorisk utvidgning av röntgenavdelningen och inrättandet av en provisorisk badavdelning för den tilltänkta slutliga lösningen av bad- och röntgenavdel-

ningens byggnadsfråga. Ritningar och kostnadsförslag å dessa byggnadsarbeten, slutande å 826,120 kr., har till hälsovårdsnämnden överlämnats.

Holtermanska sjukhuset.

Efter framställning av hälsovårdsnämnden beviljade stadsfullmäktige den 5 juni 157,145 kr. för inredning av sjukavdelningar i vindsvåningarne samt för anordnande av varmvattenberedare och varmvattenledningar, modernisering av anordningarne i ångpannerummet, ny ånggryta och stekugn för gas i köket, inredning av två badrum i källarvåningen samt för omändring av ett par äldre badrum till sjukrum m. m.

Byggnadsarbetet har på entreprenad utförts av ingenjör Nils Karlsson, värmeledning, varmvattenledningar samt gas-, vatten- och avloppsledningar av firman Andersson & Broberg, förändringsarbetena i ångpannehuset och arbetena i ångköket av Värmelednings-A.-B. Celsius.

Genom utvidgningen har vunnits 48 nya platser.

Ett särskilt väntrum för kvinnor har inretts i polikliniken. I strykrummet har anordnats en ångtorkinrättning för en kostnad av cirka 2,500 kr.

I samband med frågan angående plan för sjukhusens framtida utvidgning har doktor Södersten anmält behovet av en ändamålsenlig avdelning för behandling av hudsjukdomar, röntgen- och ljusbehandlingsrum, särskild avdelning för sjuka barn, större polikliniklokaler, flera enskilda rum samt bostäder för personal.

Barnsjukhuset.

Den under byggnad varande nya sjukpaviljongen har i det närmaste färdigställt. Sköterskornas matsal har utvidgats, och nya matsalar hava anordnats för läkare och betjäning genom tillbyggnad. Kökskällarne och kallskänken hava utvidgats.

På framställning av överläkare Sven Johansson beviljade hälsovårdsnämnden ett anslag av 1,800 kr. ur Hyllegrenska fonden för anordnandet av ett ljusbehandlingsrum och inköp av båggljuslampor m. m.

Diverse åtgärder till förekommande av eldsvåda hava i enlighet med brandchefens förslag vidtagits å Ågrenska konvalecenthemmet å Amundön.

Barnbördshuset.

Nedre delen av väggarne i köket har bekläts med vita kakelplattor och köket har ommålats. Ett rum för desinficering av sängkläder m. m. med formalin har anordnats. På grund av den trängande bostadsbristen ingick hälsovårdsnämnden till stadsfullmäktige med begäran om, att i enlighet med arkitekt Y. Rasmussen uppgjord ritning, få inreda bostadsrum å C-flygelns vindsvåning. Stadsfullmäktige beviljade den 13 november 21,500 kr. för ändamålet.

Det i föregående årsberättelse omnämnda förslaget till beredande av bostäder för eleverna återremitterades av drätselkammaren, som funnit de handlingarne åtföljande kostnadsförslagen, med hänsyn till de stegrade priserna, numera icke kunna läggas till grund för den planerade om- och tillbyggnaden. Med anledning härav har nämnden uppdragit åt förvaltningsrådet vid barnbördshuset att uppgöra det av drätselkammaren begärda nya kostnadsförslaget. Förvaltningsrådet ingav i oktober till hälsovårdsnämnden nya kostnadsförslag, vilka slutade på 388,927 kr. eller något över 100,000 kr. mera än vad som beräknats ett år tidigare. Samtidigt begärde emellertid förvaltningsrådet, att, då bland annat på grund av de ständigt stegrade arbetslönerna, kostnaderna för omändrings- och påbyggnadsarbeten å de äldre byggnaderna kunde beräknas bliva dyrbarare än en nybyggnad, ritningar och kostnadsförslag måtte få uppgöras till en nybyggnad för elevbostäder. I nybyggnaden skulle kunna beredas plats, förutom till eleverna, även till en del ekonomipersonal, som nu vore boende i huvudbyggnaden. Ett tiotal sjukplatser skulle på så sätt vinnas i huvudbyggnaden, vilket på grund av befarad platsbrist vore till stor fördel. Sedan hälsovårdsnämnden beslutat i enlighet med förvaltningsrådets hemställan, uppdrogs åt arkitekt A. Krüger att uppgöra ritningar och kostnadsförslag till en fristående elevbyggnad i huvudsaklig överensstämmelse med ett av honom tidigare uppgjort förslag.

Majornas sjukhus.

På grund av ett eldsvådetillbud, som uppstått därigenom att en bjälke varit otillräckligt isolerad från en skorstenspipa, hava samtliga bjälklag intill skorstenarne undersökts och där så behövts avvecklats. Trapphusets väggar och underdelen av trätappan kalkputsades till skydd mot elffara. Arbetet jämte målning betingade en kostnad av 1,712 kr.

Sjukvårdsanstalten å Kålltorp.

Arrendatorn av Kålltorps egendom har medgivits rätt att inleda vatten i arrendatorsbostaden från sjukhusets vattenledning. Avgiften för vatten har tills vidare bestämts till 30 öre pr kubikmeter. En större stentrappa har anlagts i parken för en kostnad av 2,694 kr.

Epidemisjukhuset.

Ytterligare ett desinfektionsrum för formalin har anordnats i källaren under paviljong 3 för en kostnad av 690 kr. Ritningar och kostnadsförslag för utvidgning och modernisering av köksavdelningen med tillhörande lokaler har upprättats och ett anslag av 53,475 kr. härtill begärts. Förslag till anordnande av vattenklosetter i paviljongerna 3, 4 och 7 har uppgjorts och medel härtill begärts. Ett överskott å anslaget till den nyuppförda sköterske-

paviljongen, utgörande 5,156:06 kr., har i enlighet med stadsfullmäktiges medgivande använts till inköp av linoleummattor.

Enär det anslag, som beviljats för uppförande av en ny paviljong m. m., (291,034 kr.), visat sig otillräckligt, hava stadsfullmäktige på framställning av hälsovårdsnämnden beviljat ytterligare 189,066 kr. för arbetets fullbordande. Paviljongen har under året blivit färdig och har överläkaren Hj. Wennerberg avgivit särskild beskrivning över paviljongen, som återfinnes på annat ställe i årsberättelsen. Ekonomipersonalen, som hittills haft sin matsal förlagd innanför köket, har genom tillbyggnad till paviljong 7 erhållit en särskild matsal. Kostnaden för densamma jämte disk- och serveringsrum uppgick till 16,771 kr.

Sedan förvaltningsrådet hos hälsovårdsnämnden anmält, att en utvidgning av epidemisjukhuset vore behöflig snarast möjligt, uppdrog nämnden åt förvaltningsrådet att utreda möjligheten av sjukhusets utvidgning inom dess nuvarande område.

Polikliniken å gamla Sahlgrenska sjukhuset.

Sedan lagen angående åtgärder mot utbredning av könssjukdom trätt i kraft den 1 januari 1919, har en utökning av poliklinikverksamheten måst ske. De äldre lokalerna visade sig otillräckliga, varföre hälsovårdsnämnden den 15 april ingick till stadsfullmäktige med framställning om, att i enlighet med av stadsbyggmästarekontoret uppgjord ritning, få omändra 4 i gamla Sahlgrenska sjukhuset, intill förutvarande polikliniklokaler belägna rum, till könspoliklinik. Stadsfullmäktige beviljade härför ett anslag av 19,461 kr. och arbetet har under året färdigställts.

Stadens upptagningsanstalt för sinnessjuka vid Göteborgs hospital.

Läkarebostaden i ena paviljongen har reparerats och diverse målnings- och underhållsarbeten hava utförts i paviljongerna.

Hälsovårdsnämnden har i skrivelse till stadsfullmäktige den 16 juni anmält, att en plan över sjukhusens byggnadsfrågor vore under utarbetande av en särskild beredning samt att beredningen framhållit, att av stadens allmänna sjukhusbyggnadsfrågor, det till stadsfullmäktige i juli 1917 överlämnade förslaget om uppförande av nytt sjukhus i Lundby, borde i främsta rummet och snarast möjligt komma till utförande, för att fortast åstadkomma tillökning i det alltmer trängande behovet av sjukhusplatser.

Mathållning.

Sedan ransonering av livsmedel upphört, har en återgång till de ordinarie utspisningsstaterna börjat ske. Förslag till ny spisordning för barnbördshuset har uppgjorts. Efter framställning av Sahlgrenska sjukhusets förvaltningsråd medgav hälsovårdsnämnden, att ett eftermiddagsmål till patienterna bestående av kaffe, te eller mjölk samt 2 skorpor, finge införas i utspisningsstaten.

I Holtermanska sjukhusets kök har insatts ett stekskåp för gas i och för bakning av puddingar m. m., vilket fungerat till full belåtenhet. Anslag till liknande stekskåp hava beviljats för barnbördshuset och epidemisjukhuset.

De å epidemisjukhuset tjänstgörande medicine kandidaterna, som, enligt kontrakt med Karolinska institutet, hittills erlagt 1 kr. 50 öre per dag för kost, betala hädanefter, enligt överenskommelse med institutet, 3 kr. per dag för kost.

Eleverna vid barnbördshuset hava fortfarande medgivits rätt, att mot en ersättning av 1 kr. per dag erhålla middag å barnbördshuset.

Inventarier och utredningspersedlar.

Sahlgrenska sjukhuset.

Till laboratoriet har inköpts en elektrisk thermostat, en mikrotom samt en skrivmaskin. Till röntgenavdelningen har anskaffats en tillsatsanordning för gasfria röntgenrör för en kostnad av 7,634 kr. och röntgenrör för 2,089 kr. Instrument m. m. har köpts till ögonavdelningen för 2,400 kr. samt till öronpolikliniken för 1,285 kr. Till kontoret har anskaffats en räknemaskin för 775 kr. och till kirurgiska kliniken en multostat till pris 1,200 kr. Bland övriga utgiftsposter för inventarier må nämnas ett instrumentskåp 865 kr., 1 instrument- och 2 rondbord 860 kr., möbler till 3 rum 1,310 kr., 25 sängar 2,137 kr., 20 nattduksbord 600 kr., 50 filtar 2,700 kr., en elektrisk motor till linnestoppningsmaskin 275 kr., glas och porslin 10,621 kr.

»Blomstermissionen» har erhållit ett anslag av 200 kr. för inköp och bindning av böcker till sjukhusets lånebibliotek. Genom Göteborgs Morgonposts förmedling har sjukhuset fått mottaga en samling böcker till lånebiblioteket.

Holtermanska sjukhuset.

Sedan stadsfullmäktige beviljat ett anslag av 20,149 kr. för inköp av inventarier till de nya sjukavdelningarne, har anskaffningen i det närmaste fullbordats under året.

Barnsjukhuset.

Ett kassaskåp, en elektrisk symaskin samt ett rörligt framkallningsbord för röntgenavdelningen har inköpts. Anskaffning av möbler och utredningspersedlar för nya sjukpaviljongen har under året pågått.

Barnbördshuset.

Bland nyanskaffade inventarier må nämnas: 20 stycken järnsängar, möbler till en del rum (bland annat för amanuensen), en elektrisk coveuse, 2 elektriska steriliseringsapparater, 1 bårvagn samt 3 barnvågar.

Hemmet för lungotssjuka.

En »Höhensonneapparat» har inköpts för 850 kr. samt 50 filtar och 30 fjäderkuddar.

Kålltorps sjukhus.

Ett skioptikon, avsett att användas vid föreläsningar för patienter och personal, har anskaffats för en kostnad av 300 kr.

Epidemisjukhuset.

Möbler och utredningspersedlar hava anskaffats för den nyuppförda sjukpaviljongen. Anslaget härtill har uppgått till 49,840 kr.

Uppvärmning och belysning.

Kostnaden för sjukhusens uppvärmning och belysning m. m. uppgick till 663,641 kr. mot 613,698 kr. år 1918 och utgjorde cirka 17 % av sjukhusens samtliga utgifter. Enär stenkolsprisen alltjämt varit mycket höga, har ved använts i stor utsträckning i stället för kol. För kontinuerlig kontroll av ångpanneeldningen hava »monoapparater» installerats vid Sahlgrenska sjukhuset, barnsjukhuset, barnbördshuset och Holtermanska sjukhuset. Mono-diagrammen insändas varje vecka till värmekonsulenten för granskning.

För att uppmuntra eldarne att söka åstadkomma bränslebesparing har hälsovårdsnämnden beslutat införa premiesystem. Anslag har beviljats till inköp av ångmätare och kolvågar till de större ångpannecentralerna samt till mätare för kontrollering av varmvattenåtgången vid ett par sjukhus.

Elektrisk belysning har införts i en paviljong i epidemisjukhuset, som förut upplysts med gas, samt i sysslomansbostaden och obduktionshuset därstädes. En lågtryckspanna har inmonterats i stället för en kasserad vid epidemisjukhuset för en kostnad av 4,275 kr.

För att under sommaren undvika natteldning vid barnbördshuset har

förslag uppgjorts och anslag beviljats till införande av gas i och för uppvärmning av vatten, sterilisering m. m.

De å vissa sjukavdelningar å Sahlgrenska sjukhuset införda lokala värmeelementen, som ersatt värmekamrarna, hava åstadkommit en minskning i bränsleförbrukningen.

Vid Holtermanska sjukhuset har varmt vatten hittills erhållits genom blandning av ånga och kallt vatten vid respektive tappningsställen. Sedan en varmvattenberedare inmonterats, där uppvärmningen av vatten sker medelst kondensatet från värmeledningen, köket etc., har besparing av bränsle skett samtidigt som risken för olycksfall genom skällning med ånga undvikits.

Tvätt och renhållning.

Kostnaden för tvätt, renhållning (inre och å gård), vatten samt hithörande förbrukningsartiklar har uppgått till 150,862 kr., utgörande 3,91 % av sjukhusens samtliga kostnader. Motsvarande utgift för föregående år uppgick till 170,804 kr. Priset å såpa, tvål m. m. har sjunkit, men däremot har avgiften för vatten stigit.

Antalet tvättade plagg har ökats i ganska stor utsträckning. Enär kläderna slitas mera i tvätten än under användningen, vore det synnerligen önskvärt, att sparsamhet i ombyte av tvättkläder iakttogs. Priset å kläder är fortfarande mycket högt liksom priset å för kokning, torkning, mangling m. m. erforderlig ånga. Kostnaden för ånga och maskinkraft till tvättinrättningarne, arbetslöner m. m. ingå ej i ovannämnda summa.

Vid Sahlgrenska sjukhuset tvättades under året 291,000 kg. kläder (263,000 kg. 1918), motsvarande cirka 900,000 plagg eller nära 6 stycken per patient och underhållsdag. Kostnaden för tvätt m. m. utgjorde där per underhållsdag 38,15 öre och för kläder m. m. 55,10 öre.

Tvålfingor av märket »Lobol» har med fördel använts i stället för såpa i tvättinrättningarne.

I den ekonomiska översikten framhåller kommissarien vid Sahlgrenska sjukhuset bland annat följande: »Vid en tvättanstalt lönar det sig ej låta tvättförestånderskan helt och hållet uppgå i det mekaniska arbetet. Så har förut varit förhållandet, men har ändring däri gjorts. Tvättförestånderskan bör hava tid till att dagligen, efter vunnen erfarenhet, från låst förråd utdela behovet av tvättmaterial, enär personalen i motsatt fall är böjd att ofta använda mera än behovet kräver.» Av synnerlig vikt är givetvis, att tvättförestånderskan har tillfälle övervaka, att kläderna behandlas så skonsamt som möjligt under hela tvättproceduren.

Hälsovårdsnämnden har den 26 mars avgivit yttrande över ett betänkande i ärendet angående anskaffande av ökat utrymme för fattigvården, vilket betänkande jämväl omfattade förslag till en centraltvättinrättning i förening med ett arbetshem å Lerjeholm för sedligt och moraliskt förfallna individer. Enär det icke kunde förväntas, att de mera arbetsovilliga personer, som intogos å ett dylikt hem, skulle kunna med omsorg sköta en stor dyrbar tvättinrättning och med skonsamhet behandla kläderna och då en föreslagen sammanblandning av sjukhusens och fattigvårdens tvättkläder ansågs mindre lämplig, avstyrkte hälsovårdsnämnden förslaget. Fattigvårdsstyrelsen har för sin del föreslagit, att frågan om arbetshem och centraltvättinrättning å Lerjeholm uppskjutes till dess utredning verkställts angående den under fattigvården sorterande sjukvårdens överflyttande från fattigvården till hälsovårdsnämnden.

Stadsfullmäktige hava sedermera beslutat i enlighet härmed.

Den för sjukhusens synnerligen angelägna frågan angående en centraltvättinrättning har härigenom kommit i ett ogynnsamt läge.

Räkenskaper m. m.

Hälsovårdsnämnden har fastställt formulär för inventarieredovisning m. m. samt för ekonomisk översikt.

Ombudsmannen i fattigvårdsstyrelsen, som enligt träffat avtal, ombesörjer indrivning av oguldna avgifter för å sjukhusen intagna patienter, har lämnat nedanstående

»Redogörelse för fattigvårdsstyrelsens handläggning under år 1919 av ärenden rörande utbekommande av ersättning för vård å stadens sjukhus av personer, ej hemortsberättigade i Göteborg.

Antalet avsända anmaningar till främmande kommuner att ersätta sjukvårdskostnad	434
Antal som svar å dessa anmaningar inkomna medgivanden att utgiva ersättning	130
Antal hos Konungens Befallningshavande anhängiggjorda mål om ersättning:	
a) efter förutgången anmaning	266
b) utan förutgången anmaning	25
Summa under året anhängiggjorda mål	291
Antal mål, som återkallats på grund av betalning eller emedan Göteborg befunnits vara hemortskommun...	38

Antal mål, varuti genom utslag ansökning:	
a) helt eller delvis bifallits	99
b) ogillats	—
Antal mål, i vilka besvär anförts hos kammarrätten:	
a) av Göteborgs stad	7
b) av annan kommun	10
Summa under året återkallade eller slutligt avdömda mål	120
Antal till 1920 balanserade, oavgjorda mål.....	171
Antal vid 1919 års slut på svar beroende anmaningar	38
Antal framställningar till Konungens Befallningshavande rörande utländska undersåtar.....	22
Antal mottagna och besvarade remisser från Konungens Befallningshavande	256

Ovanberörda ärendens fördelning på de olika sjukhusen:

Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset.....	289
Epidemisjukhuset	69
Barnbördshuset	49
Barnsjukhuset	38
Holtermanska sjukhuset	22
Majornas sjukhus	4
Sjukvårdsanstalten å Källtorp	3
Hemmet för lungots sjuka	2
Upptagningsanstalten för sinnessjuka.....	5
Summa ärenden under året	481

Under året hava därjämte för de olika sjukhusen handlagts ett stort antal ärenden rörande uttagning av enskild person av sjukvårdsavgift.»

Sjukvårdsavgifterna hava höjts vid samtliga sjukhus.

Enligt gällande bestämmelser utgår lägre sjukvårdsavgift för patient »tillhörande Göteborgs kommun» än för annan sjuk. På förekommen anledning har hälsovårdsnämnden bestämt, att uttrycket »tillhörande» skall tillsvidare tolkas så, att alla i Göteborg kyrko- eller mantalsskrivna personer skola anses tillhöra Göteborg. Den lägre taxan skall även utgå för andra sjuka »därest desamma stadigvarande vistats härstädes under viss tid, som ifråga om tjänstefolk bestämmes till 14 dagar och beträffande andra till 6 månader». Ifråga om särskilt sjöfolk, anställda i tjänst hos här i staden mantalsskrivna redier, har hälsovårdsnämnden fastslagit den principen, att sådana besättningsmän icke utan vidare betraktas såsom härstädes hemmahörande och komma sålunda icke i åtnjutande av den lägre sjukvårdsavgiften. I fråga om den kategori av arbetare, som äro boende och mantalsskrivna inom annan kommun

men anställda hos bolag eller affärsföretag, som skatta här i staden, skall givetsvis den högre sjukvårdstaxan tillämpas.

Enligt hittills gällande bestämmelser för intagning av patienter å sjukvårdsanstalten å Källtorp skulle den sjuke under de två närmaste åren varit mantalsskriven i Göteborg för att kunna vinna inträde. På förslag av hälsovårdsnämnden har stadsfullmäktige nedsatt tiden till ett år.

Donationer.

Till hugfästade av sin avlidne makes minne har änkefru Hanna Hüttner överlämnat 10,000 kr. under benämning »Benjamin S. och Hanna Hüttners Fond». Ränteavkastningen skall utgå till en frisäng för mindre bemedlade eller medellösa sjuka, med företrädesrättighet för personer av mosaiska bekännelsen. Överläkaren H. Köster har överlämnat 1,000 kr. att läggas till »Överläkaren Doktor H. Kösters 60-årsfond för ekonomipersonalen» samt 500 kr. att under året utdelas till ekonomipersonalen.

Ordningsstadgar m. m.

Instruktion har fastställts för biträdande läkarne vid öron-, näs- och halsavdelningen samt vid röntgenavdelningen å allmänna och Sahlgrenska sjukhuset, biträdande läkaren å Holtermanska sjukhuset och amanuensen vid barnbördshuset.

Enhetliga bestämmelser angående sjukvård åt personalen vid stadens sjukhus hava utfärdats.

Enligt § 9 av lagen om allmän pensionsförsäkring av den 30 juni 1913 skall för tid, under vilken pensionstagare är intagen å allmän fattigvårds- eller sjukvårdsanstalt, eller annan allmän anstalt, anstalten äga uppbära honom tillkommande pensionstillägg samt därav tillgodogöra sig kostnaderna för vården. Nämnden har beslutat att tillsvidare endast uttaga 75 % av dessa pensionstillägg och att avstå 25 % till pensionären.

Hos arbetsrådet har framställning gjorts om uppskov med tillämpning av lagen om 8 timmars arbetsdag för sjukhusens ekonomipersonal.

Efter framställning från allmänna folkskolestyrelsen har nämnden medgivit, att Göteborgs folkskolors tandklinik skall genom röntgenavdelningen å allmänna och Sahlgrenska sjukhuset avgiftsfritt erhålla för kliniken erforderliga röntgenfotografier.

Personal.

Antal befattningshavare av olika kategorier framgår av närslutna tabell 7.

Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset.

En biträdande läkarebefattning å öronavdelningen har under året nyinrättats. Avlöningen utgår med 3,000 kr. jämte 2 ålderstillägg å 500 kr. efter 1 och 3 år, fri kost och bostad eller hyresersättning.

I skrivelse av den 14 maj har Kungl. Medicinalstyrelsen bland annat förfrågat, huruvida en eller flera legitimerade läkare kunde beredas tillfälle att vid allmänna och Sahlgrenska sjukhuset förskaffa sig viss sådan kompetens för civila läkarebefattningar, som omförmäldes i Kungl. kungörelsen den 17 december 1915. Dessutom begärde Kungl. Styrelsen uppgift å vilka avlöningsförmåner och villkor i övrigt, som eventuellt finnes bestämda för assistentläkare vid sjukhuset. Till svar härå har hälsovårdsnämnden meddelat, att stadsfullmäktige på förslag av nämnden anvisat 5,500 kr. för beredande av fri kost och bostad åt fem assistentläkare vid sjukhuset.

Holtermanska sjukhuset.

På förslag av hälsovårdsnämnden har stadsfullmäktige beslutat, att läkarebefattningen skall från och med den 1 januari 1921 ändras till överläkarebefattning med avlöning enligt 16:de lönegruppen i lönestaten samt att en biträdande läkare skall från och med nämnda tid anställas med en lön av 2,500 kr., två ålderstillägg å 500 kr. efter 1 och 3 år samt fri kost och bostad. Överläkaren skall till biträdande läkaren avstå det särskilda arvudet för polikliniken.

Portvakten Lars Jönsson har efter 30 års tjänstgöring erhållit Kungl. Patriotiska sällskapets stora guldmedalj.

Barnbördshuset.

En amanuensbefattning har inrättats med en avlöning av 3,000 kr. jämte kost och bostad.

Majornas sjukhus.

Sköterskebefattningen har ändrats till »översköterske- och husmodersbefattning» med avlöning enligt 4:de lönegruppen samt andra sköterskebefattningen till sköterskebefattning med avlöning enligt 2:dra lönegruppen.

Till syssloman skall utgå ett arvode av 1,500 kr. per år.

Epidemisjukhuset.

Ytterligare en biträdande läkarebefattning, med samma avlöningsförmåner som den förutvarande, har inrättats från årets ingång.

Under tyfoidepidemien förordnades tvenne extra läkare biträda i epidemivården.

Kommissarien C. M. Nyberg avgick den 15 november med pension efter 36 års nitiskt, plikttroget och i allo berömvärt arbete. Han erhöll vid avskedstagandet Kungl. Patriotiska sällskapets stora guldmedalj. Till hans efterträdare utsåg hälsovårdsnämnden fanjunkaren vid Kronprinsens husarregemente Carl Gedda.

Könspoliklinikerna.

Sedan läkarna å polikliniken för könssjukdomarne anmält, att de på grund av patienttillströmningen icke kunde på tillfredsställande sätt handhava läkarevården, utan ovillkorligen snarast möjligt måste ha medicinskt biträde, beslöt hälsovårdsnämnden, att å den manliga avdelningen å könspolikliniken vid Gamla Sahlgrenska sjukhuset skulle anställas ytterligare en läkare från den 1 maj samt å den kvinnliga avdelningen likaledes ytterligare en läkare från och med den 1 juli.

Nämnden har hos Kungl. Maj:t gjort framställning om, att ersättning av statsmedel måtte bestämmas till 6,000 kr. per år för vardera av läkarne vid Gamla Sahlgrenska sjukhusets könspoliklinik samt till 4,000 kr. för poliklinikläkaren vid Holtermanska sjukhuset.

Arvode för poliklinisk behandling av hudsjukdomar och könssjukdomar i ej smittosamt stadium utgår av stadens medel i enlighet med lagens bestämmelser till tvenne läkare vid Gamla Sahlgrenska sjukhuset med 1,500 kr. till vardera samt till poliklinikläkaren vid Holtermanska sjukhuset med 1,000 kr.

En omfattande lönereglering för personalen har under året skett.

Sjuktransportväsendet.

Sedan Scania Vabis fabriker i början av året levererat de i föregående berättelse omnämnda automobilerna, verkställas sjuktransporterna numera uteslutande med dessa. Hästarna hava försålts jämte en av sjuktransportvagnarne. Regler för körning av automobilerna hava fastställts. Något olycksfall genom för hastig körning har ej inträffat, tack vare den försiktighet brandkårens folk iakttagit vid automobilernas framförande. För säkerhets skull har likväl skadeståndsförsäkring tecknats för automobilerna. Genom drätselkammarens försorg har plats för en sjuktransportbil beretts å Lundby brandstation och har nämnden förbundet sig att i årlig hyra erlægga 500 kr. På förslag av brandchefen hava vissa arbeten utförts vid brandstationen å Gustaf Adolfs torg, för att bereda plats för en automobil.

Ny taxa för transport av sjuka har fastställts.

Av nedanstående tablå framgår sjuktransportväsendets utveckling under senaste åren.

	År			
	1916	1917	1918	1919
<i>Antal transporter</i>	1,533	2,700	4,360	3,479
därav för obemidlade	677	1,148	2,809	1,215
» » betalande	856	1,552	1,551	2,264
<i>Erlagda avgifter</i>	2,739: —	4,912: 50	9,056: 50	14,921: —
<i>Utgifter för sjuktransportväsendet</i>	7,431: 71	14,278: 93	45,402: 48	110,668: 34
därav till avlöning åt brandkarlar, utfordring av hästar etc.	6,238: 98	11,554: 63	13,817: 31	17,177: 85
därav till underhåll av vagnar, seldon m. m.	1,192: 73	2,724: 30	3,397: 05	—
inköp av 3 automobiler ...	—	—	—	73,486: 94
därav till motorsprit, rep. av automobiler, ringar m. m. ...	—	—	28,188: 12	20,003: 55
<i>Antal timmar körda</i>	1,648	2,924	3,971	2,599
» kilometer körda	11,897	20,632	33,580	30,153

Övriga anmärkningsvärda förhållanden.

På grund av rådande stora epidemier hava Gamla Handelsinstitutets lokaler måst tagas i bruk under tiderna 25 januari—4 mars samt 6 oktober—20 december. Ett par avdelningar å Sahlgrenska sjukhuset, en sjukavdelning å Gibraltar, ett par salar å Hemmet för lungsjuka och en sal å Barnsjukhuset upplätos under höstens stora epidemi för vård av tyfoïdpatienter.

Stora svårigheter hava ofta förefunnits att vid större epidemier anskaffa erforderlig sjukvårdspersonal. Styrelsen för Frivilliga Kvinnliga Sjukvårdstrupperna inom 6:e distriktet av Svenska Röda Korset har meddelat nämnden, att den disponerar över ett mindre antal hjälpsystrar, som å vissa villkor kunna vid behov erhållas.

För Holtermanska sjukhuset och sjukvårdsanstalten å Källtorp har erhållits fribrevsrätt.

Stadsfullmäktige hava till hälsovårdsnämndens förfogande ställt dels ett anslag av 17,000 kr. att användas till bandage och ortopediska skodon åt medellösa eller mindre bemedlade i Göteborg hemortsberättigade vanföra per-

soner, som styrkas därav vara i behov och dels ett anslag av 5,000 kr. att utgå till föreningen för bistånd åt vanföra med högst 30 kr. per månad och medellös eller mindre bemedlad elev vid vanförestaltens yrkesskola med hemortsrätt i Göteborg.

Stadsfullmäktige hava å hälsovårdsnämndens stat beviljat »Föreningen för vård av skrofulösa barn vid havskuranstalt» ett anslag av 22,372:35 kr. till täckande av kustsjukhusets å Styrö brist under år 1918.

»Föreningen för upprättande av vårdanstalt för tuberkulösa barn från medellösa hem i Göteborg» har av stadsfullmäktige beviljats ett bidrag av 1 kr. 50 öre per barn och dag att utgå under år 1920 å hälsovårdsnämndens stat. För anslaget åtnjutande har föreskrivits

a) att beläggningsrätten till anstalten av anstaltens styrelse upplåtes åt hälsovårdsnämndens tuberkulosbyrå;

b) att bidrag utginge endast för barn, som voro medellöst och under åtminstone de två närmaste åren före dess intagning å anstalten varit mantalsskrivet i Göteborg;

c) att föreningens stadgar icke finge ändras utan stadsfullmäktiges samtycke och;

e) att hälsovårdsnämnden skulle äga rätt att utöva kontroll över det kommunala anslaget användande.

På framställning av överläkarne och föreståndarinnan vid Sahlgrenska sjukhuset samt föreståndarinnan vid Fredrika Bremerförbundets sjuksköterskebyrå har hälsovårdsnämnden hos stadsfullmäktige utverkat dels ett anslag av 15,000 kr. för år 1920 till bekostande av halva avgifterna för förberedande kurser vid Carolina Wijks sjuksköterskehem för elever, som därefter genomgå sjuksköterskeskolan vid allmänna och Sahlgrenska sjukhuset, varvid stadens bidrag beräknats till omkring 300 kr. för varje elev samt dels ett anslag av 1,000 kr. till förstärkning av läkarekrafterna vid omförmälda skola.

För öron-, näs- och halssjukdomar har å Sahlgrenska sjukhuset beretts ytterligare 16 platser genom aptering av tvenne dagrum till sjuksalar.

Efter framställning från förvaltningsrådet vid barnbördshuset har hälsovårdsnämnden medgivit, att å förlossningsavdelningen finge i mån av tillgång till platser högst 9 sängar upplåtas för gynekologiska sjukdomsfall.

Kommitterade, som utsetts att handhava förvaltningen av de anslag, som av stadsfullmäktige under åren 1918 och 1919 lämnats till försök med kommunal sjuksköterskevård i hemmen, hava anmält, att försöket slagit mycket väl ut. »De anställda sköterskorna, för närvarande 5, hava utträttat ett stort arbete och torde nu utan överdrift kunna betecknas som outhärliga, och tillfrågade läkare, distriktsläkare och i staden privat praktiserande läkare hava förklarat sig tillfredsställda med de former, som tillämpats för rekvisition

av sköterskorna och uttalat sig berömmande om resultatet av deras verksamhet». På grund av sålunda vunna gynnsamma erfarenheter hava kommitterade föreslagit, att verksamheten måtte fortsättas under nästkommande år efter i huvudsak samma principer, men i vissa avseenden utökad.

Anslaget för 1920 har på kommitténs förslag tilltagits så stort, att antalet sköterskor vid behov kan ökas till 8.

Kommitterade anföra vidare: »av det till spanska sjukans bekämpande sistlidne höst beviljade anslaget har en del använts till anställande av i sjukvård oskolade personer med uppgift att vaka hos sjuka i fattiga familjer och biträda med hemmets vård, särskilt där husmodern varit sjuk.

Denna anordning har varit mycket välsignelsebringande och i en del fall har den varit en nödvändig förutsättning för den sjukens vård i hemmet. Vi vilja därför föreslå, att ett förslagsanslag av 10,000 kr. begäres till anställande av dylika medhjälperskor. Av detta anslag borde medel få användas även till anskaffandet av oundgängliga förnödenheter, närmast sådana för sjukvården direkt avsedda, enligt de principer, som byrån med hjälp av privata gåvor tillämpar inom caritasvården».

Stadsfullmäktige hava för år 1920 beviljat 36,200 kr. till ifrågavarande ändamål i enlighet med kommitterades förslag.

Hälsovårdsnämnden har yttrat sig i ärendet angående sinnessjukvårdens skiljande från fattigvården och tillstyrkt att en särskild anstalt för akuta och kroniska sinnessjuka uppföres. Stadsfullmäktige hava uppdragit åt en särskild beredning att uppgöra och till stadsfullmäktige inkomma med av kostnadsberäkning åtföljda förslag till utförande av ifrågavarande anstalt.

Tab. 1. Antal sjukplatser, intagna, döda samt underhållsdagar fördelade efter olika avdelningar vid Göteborgs stads sjukhus år 1919.

	Ordinarie antal sjukplatser vid årets slut	Antal patienter under året		Antal underhållsdagar för samtliga vårdade	Medeltal vårdade per dag	Högsta antalet vårdade någon dag under året	Lägst antalet vårdade någon dag under året	Medeltal av sjukhusvistelsen, dagar
		intagna	döda					
Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset	533	6460	440	156,982	430	529	332	24,30
Medicinska avdelningen	186	2554	256	56,739	155	203	106	22,21
Kirurgiska »	204	2859	126	63,882	175	219	130	22,34
Avdelningen för tuberkulos	55	294	41	14,482	39	62	6	50,95
» » ögonsjukdomar	16	270	—	5,193	14	26	6	19,23
» » öronsjukdomar	32*	463	10	4,775	13	23	5	10,31
» » konvalescenter	40	753**	7	11,911	32	48	7	15,81
Holtermanska sjukhuset	114	1898	3	31,674	86,7	113	57	16,6
Avdelningen för hudsjuka	18	704	—	4,158	11,3	22	5	5,9
» » veneriskt sjuka	96	1194	3	27,516	75,4	100	50	23,0
Göteborgs barnsjukhus	189	1985	121	72,769	199,3	224	156	33,7
Medicinska avdelningen	74	828	73					
Kirurgiska »	60	1157	48					
Konvalescentavdelningen	55							
Göteborgs barnbördshus	96	2689	13	25,229	70	106	42	9
Barn	—	1966	45	—	—	—	—	—
Majornas sjukhus	26	217	26	7,048	19,31	29	4	32,48
Sjukvårdsanstalten å Källtorp	190	340	34	67,353	184,5	194	172	198,1
Hemmet för lungotsssjuka:								
Tuberkulospatienter	50	107	32	9,953	35	54	12	93
Tyfoidpatienter under tiden $\frac{2}{2}$ — $\frac{29}{3}$ och $\frac{4}{10}$ — $\frac{5}{12}$	—	72	6	2,898	36	54	10	40
Göteborgs epidemisjukhus	280	3029	189	67,859	18,59	336	87	23,25

*) Enligt beslut $\frac{7}{6}$ -19 är sängantalet ökat med 16 sängar. (2 dagrum belagda).

***) Av dessa 753 patienter äro 280 intagna för röntgenbehandling.

Tab. 2. Antal sjukplatser, intagna samt underhållsdagar fördelade efter olika betalningsklasser vid Göteborgs stads sjukhus år 1919.

	Dagensift Kr.	Ordinarie antal sjukplatser vid årets slut	Antal intagna patienter under året	Antal underhållsdagar för samtliga värnade	Medeltal värnade per dag	Högsta antal värnade någon dag under året	Lägst antal värnade någon dag under året	Medeltal av sjukhusvården, dagar
Sahlgrenska sjukhuset: enskilt rum ...	12:—	10	54	729	7	15	1	14,92
8:—	146		2,256					
halvenskilt rum	8:—	44	253	3,778	40	49	26	19,91
5:—	497		11,160					
allmänt rum ...	5:—	479	1,443	25,969	221	465	290	21,64
2:—	2,938		54,848					
ingen	2,045		58,242					
Holtermanska sjukhuset: enskilt rum ...	10:—	1-4*	5	28	1,2	4	—	12,7
8:—	30		418					
halvenskilt rum	6:—	2-5*	—	—	1,1	5	—	5,4
5:—	73		395					
allmänt rum ...	5:—	110	75	412	84,4	110	54	17,2
2:—	272		1,621					
ingen	1,443		28,800					
Barnsjukhuset: enskilt rum	10:—	189	39	512	2,6	224	156	12,1
6:—	40		446					
allmänt rum	4:—		275	8,779				
1:50	791		15,293					
ingen	794		46,950					
Barnbördshuset: enskilt rum	12:—	17	117	1,376	70	106	42	9
8:—	365		3,465					
allmänt rum	5:—		591	5,777				
2:25	1,431		12,222					
ingen	185	2,389						
Majornas sjukhus: allmänt rum	5:—	26	10	209	19,31	29	4	32,48
2:—	53		1,349					
Sjukv.-anst. å Källtorp: halvenskilt rum	7:—	12	12	513	13,7	20	8	82,19
4:50	49		4,501					
allmänt rum ...	5:—	178	—	325	170,7	189	159	223,43
1:—	61		11,783					
—:50	3		365					
ingen	215	49,866						
Hemmet för lungotssjuka: allmänt rum	3:50	50	6	210	35,11	54	11	71,79
1:—	16		786					
—:50	3		143					
ingen	154		11,712					
Epidemisjukhuset: enskilt rum	12:—	14	1	8	1,23	7	—	16,62
7:—	26		441					
halvenskilt rum	8:—	6	28	458	10,7	26	—	18
5:—	188		3,417					
1:—	1		40					
allmänt rum	5:—	260	366	6,666	174	335	69	22,80
ingen	2,419		56,829					

*) Omflyttas efter behov.

Tab. 3. Inkomster vid Göteborgs stads sjukhus år 1919.

	Sahlgrenska sjukhuset		Holtermanska sjukhuset		Barnsjukhuset	
	Kronor	i %	Kronor	i %	Kronor	i %
1. Patientavgifter	381,674: 93	24,66	27,467: 90	7,28	66,037: 56	14,40
2. Anslag av landsting	—	—	—	—	—	—
3. » » kommuner	1,103,226: 45	71,29	352,239: 37	92,69	386,893: 77	84,39
4. » » staten	—	—	—	—	—	—
5. Avkastning och donationer	28,568: 67	1,85	—	—	—	—
6. Hyror och arrenden etc.	13,710: 64	0,88	—	—	—	—
7. Övriga inkomster	20,404: —	1,32	291: 48	0,08	5,541: 82	1,21
Summa	1,547,584: 69		379,998: 75		458,473: 15	

Tab. 4. Utgifter vid Göteborgs stads sjukhus år 1919.

Barnbördshuset	Majornas sjukhus		Sjukvårdsanstalten å Källtorp		Hemmet för lungotsotssjuka		Epidemisjukhuset		S u m m a		
	Kronor	i %	Kronor	i %	Kronor	i %	Kronor	i %	Kronor	i %	
100,519: 95	31,28	3,379: 10	5,20	41,670: 08	8,44	3,269: 04	3,02	57,302: —	8,17	681,320: 56	16,72
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
217,381: 46	67,64	61,342: 91	94,38	400,013: 91	81,01	99,255: 12	91,78	629,045: —	89,64	3,249,397: 99	79,72
2,655: 55	0,82	—	—	47,022: 50	9,52	5,618: —	5,20	—	—	55,296: 05	1,35
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28,568: 67	0,70
—	—	—	—	2,028: 25	0,41	—	—	—	—	15,738: 89	0,39
832: 98	0,26	272: 26	0,42	3,057: 15	0,62	—	—	15,384: 40	2,19	45,784: 09	1,12
321,389: 94		64,994: 27		493,791: 89		108,142: 16		701,731: 40		4,076,106: 25	

Tab. 4. Utgifter vid Göteborgs

	Sahlgrenska sjukhuset		Holtermanska sjukhuset		Barnsjukhuset	
	Kronor	i %	Kronor	i %	Kronor	i %
1. Avlöningar (i stat upptagna) vikariatsersättningar, pensioner och pensionsavgifter.....	376,414: 23	25,92	44,202: 27	13,85	117,420: 67	27,98
2. Läkemedel (för inre och yttre behandling)	60,260: 83	4,15	7,646: 28	2,40	11,456: 46	2,78
3. Förbandsartiklar (samtl. för sårbehandling använda förbrukningsartiklar), bandage.....	19,372: 45	1,34	2,047: 26	0,64	10,704: 32	2,55
4. Mineralvatten, vin, is, näringspreparat o. d.	7,849: 99	0,54	431: —	0,14	949: 32	0,22
5. Instrument och apparater jämte hithörande förbrukningsartiklar	27,139: 49	1,87	676: 51	0,21	9,061: 70	2,16
6. Kläder, sängkläder och andra inventarier samt arbetsmaterial	86,504: 24	5,96	20,935: 56	6,56	13,884: 41	3,30
7. Patienters utspisning.....	285,242: 27	19,64	51,941: 25	16,27	82,835: —	19,71
8. Personalens kosthåll.....	106,465: 96	7,33	11,208: —	3,51	61,182: 86	14,55
9. Värme och lyse jämte hithörande förbrukningsartiklar	244,270: 62	16,82	52,557: 20	16,47	76,430: 02	18,18
10. Tvätt, renhållning (inre och å gård), vatten samt hithörande förbrukningsartiklar	59,893: 53	4,12	8,928: 48	2,80	15,822: 05	3,76
11. Förbrukningsartiklar inom ekonomien, ej å andra titlar förda	33,925: 87	2,34	1,409: 23	0,44	1,035: 22	0,25
12. Fastigheters (incl. gårds, parks och vägars) underhåll, reparationer	74,917: 77	5,16	13,228: 22	4,14	13,327: 14	3,17
13. Ny-, till- och ombyggnader, ävensom utgifter å särskilt anslag	—	—	100,904: 16	31,61	—	—
14. Hyror och räntor	—	—	—	—	—	—
15. Diverse utgifter	*69,785: 30	4,81	3,064: 43	0,96	6,260: 96	1,49
Summa utgifter	1,452,042: 55		319,179: 85		420,370: 13	

*) Härav för röntgenavdelningen Kr. 40,321: 33.

stads sjukhus år 1919.

Barnbördshuset		Majornas sjukhus		Sjukvårdsanstalten å Källtorp		Hemmet för lungotsotssjuka		Epidemisjukhuset		S u m m a	
Kronor	i %	Kronor	i %	Kronor	i %	Kronor	i %	Kronor	i %	Kronor	i %
58,365: 31	19,59	22,176: 51	34,20	98,191: 91	19,98	24,938: 41	23,09	158,346: 98	22,57	900,056: 29	23,35
8,817: 31	2,96	2,760: 50	4,26	7,108: 42	1,45	3,147: 62	2,91	30,575: 83	4,36	131,773: 25	3,42
8,432: 29	2,83	852: 41	1,32	2,230: 36	0,45	1,070: —	0,99	3,963: 95	0,56	48,673: 04	1,26
1,386: 99	0,47	300: 39	0,46	537: 40	0,11	499: 45	0,46	4,664: 11	0,66	16,618: 65	0,43
4,663: 04	1,56	318: 74	0,49	3,784: 37	0,77	992: 35	0,92	7,299: 77	1,04	53,935: 97	1,40
17,111: 56	5,74	2,298: 30	3,54	15,358: 69	3,13	7,423: 70	6,87	55,266: 18	7,88	218,782: 64	5,67
52,118: 15	17,49	9,975: 77	15,38	174,822: 53	35,58	28,796: 39	26,66	147,958: 02	21,08	833,689: 38	21,66
33,229: 28	11,15	7,489: 14	11,55	51,730: 09	10,53	12,253: 20	11,36	71,000: —	10,12	354,558: 53	9,16
66,893: 61	22,45	5,345: 01	8,24	80,506: 88	16,39	15,358: 82	14,22	122,279: 05	17,43	663,641: 21	17,21
13,720: 63	4,61	5,990: 29	9,24	21,088: 70	4,29	6,584: 39	6,10	18,834: 58	2,68	150,862: 65	3,91
1,732: 18	0,58	63: 43	0,10	5,015: 70	1,02	922: 29	0,85	5,530: 78	0,78	49,634: 70	1,29
23,579: 87	7,91	2,981: 83	4,60	23,993: 09	4,88	5,267: 56	4,88	28,535: 65	4,07	185,831: 13	4,82
278: —	0,09	2,261: 07	3,49	2,694: 10	0,55	—	—	—	—	106,137: 33	2,75
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7,663: 63	2,57	2,030: 71	3,13	4,280: 78	0,87	748: 36	0,69	47,476: 50	6,77	141,310: 67	3,67
297,991: 85		64,844: 10		491,343: 02		108,002: 54		701,731: 40		3,855,505: 44	

© 1919 by G. E. C. G. & Co. Stockholm

Tab. 5. Medelkostnad per underhållsdag år 1919.

	Sahlgrenska sjukhuset	Hollernanska sjukhuset	Barnsjukhuset	Barnbördshuset	Majonnas sjukhus	Sjukvårdsanstalten å Källtorp	Hemmet för lung- sotssjuka	Epidemisjukhuset	Stadens samtliga sjukhus	Sabotsbergs sjukhus	Maria Sjukhus	Lunds Lasarett	Serullmerlasarettet
	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1. Avlöningar (i stat upptagna) vikariatersättningar, pensioner och pensionsavgifter	239,78	139,6	161,6	231,3	314,65	145,79	192,99	224,0	203,74	219,3	293,56	226,09	160,24
2. Läkemedel (för inre och yttre behandling)	38,38	24,1	15,7	34,9	39,17	10,55	24,36	43,0	29,83	32,0	28,38	35,26	33,13
3. Förbandsartiklar (samtliga för sårbehandling använda förbrukningsartiklar), bandage	12,34	6,5	14,7	33,4	12,09	3,31	8,28	5,6	11,02	43,0	75,12	34,98	55,35
4. Mineralvatten, vin, is, näringspreparat o. d.	5,0	1,4	1,3	5,5	4,26	0,80	3,87	6,6	3,76	7,6	13,42	9,60	8,25
5. Instrument och apparater jämte hithörande förbrukningsartiklar	17,28	2,1	12,4	18,5	4,52	5,62	7,68	10,3	12,21	34,0	36,18	4,85	52,96
6. Kläder, sängkläder och andra inventarier samt arbetsmaterial	55,10	66,1*	18,8	67,8	32,61	22,80	57,45	78,5	49,52	41,9	29,0	21,89	42,86
7. Patienters utspisning	181,70	163,9	113,9	206,6	141,54	259,56	222,85	210,0	188,71	237,1	202,62	237,87	} 358,41
8. Personalens kosthåll	67,82	35,4	84,1	131,7	106,25	76,95	94,88	100,0	80,26	119,8	112,50	117,32	
9. Värme och lyse jämte hithörande förbrukningsartiklar	155,60	169,1	105,1	265,2	75,84	119,53	118,86	173,6	150,22	197,7	177,50	292,65	192,74
10. Tvätt, renhållning (inre och å gård), vatten samt hithörande förbrukningsartiklar	38,15	28,2	21,7	54,4	84,99	31,31	50,96	26,7	34,15	32,9	30,50	28,76	25,53
11. Förbrukningsartiklar inom ekonomien, ej på andra titlar förda	21,61	4,5	1,4	6,9	0,90	7,45	7,14	7,8	11,24	—	—	32,12	1,94
12. Fastigheters (incl. gårds, parks och vägars) underhåll, reparationer	47,72	41,8	18,3	93,4	42,31	35,62	40,74	40,5	42,07	19,1	11,89	49,43	45,17
13. Ny-, till- och ombyggnader, ävensom utgifter å särskilt anslag	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14. Hyror och räntor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,82	2,84
15. Diverse utgifter ¹⁾	44,45	9,7	8,6	30,4	22,81	6,36	5,79	67,4	31,99	25,9	52,07	18,62	23,45
Summa utgifter per underhållsdag	924,93	692,4	577,6	1,180,0	881,94	725,65	835,80	994,0	848,72	1,010,3	1,062,74	1,109,76	1,002,87

¹⁾ Skriv- och tryckningskostnader, telefon m. m., onera (avgifter), särskilt biträde, handräckning, sjuktransport- och begravningskostnader, avskrivna patientavgifter, utgifter för röntgen, laboratoriets drift, livräntor.

²⁾ Härav kr. 8,011-67 anskaffning till de nyinredda avdeln., motsvarande per underhållsdag 25,3 öre.

Tab. 6. Sjukvårdsavgifter vid Göteborgs stads sjukhus åren 1918, 1919 och 1920.

	Enskilt rum						Halvenskilt rum						Allmänt rum							
	Från Göteborg			Utom Göteborg			Från Göteborg			Utom Göteborg			Från Göteborg			Utom Göteborg				
	1918	1919	1920	1918	1919	1920	1918	1919	1920	1918	1919	1920	1918	1919	1920	1918	1919	1920		
Sahlgrenska sjukhuset.....	6:—	8:—	9:—	8:—	12:—	14:—	4:—	5:—	6:—	6:—	8:—	9:—	1:—	2:—	2:—	2:—	5:—	5:—	6:—	5:—
Holtermanska sjukhuset.....	5:—	6:—	7:—	6:—	10:—	12:—	4:—	5:—	5:—	5:—	5:—	5:—	1:—	2:—	2:—	2:—	5:—	5:—	6:—	5:—
Barnsjukhuset.....	5:—	6:—	7:—	6:—	10:—	12:—	—	—	—	—	—	—	1:—	1:—	1:—	5:—	2:—	3:—	4:—	5:—
Barnbördshuset.....	6:—	8:—	9:—	7:—	12:—	14:—	—	—	—	—	—	—	1:—	2:—	2:—	2:—	5:—	5:—	6:—	5:—
Majornas sjukhus.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1:—	2:—	2:—	5:—	5:—	5:—	6:—	5:—
Sjukvårdsanstalten å Källtorp.....	—	—	—	—	—	—	4:—	5:—	5:—	5:—	—	7:—	8:—	1:—	1:—	1:—	3:—	5:—	5:—	6:—
Hemmet för lungotssjuka.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1:—	1:—	1:—	—	3:—	5:—	6:—	—
Epidemisjukhuset.....	5:—	7:—	8:—	7:—	12:—	14:—	4:—	5:—	5:—	5:—	6:—	8:—	9:—	—	—	—	4:—	5:—	6:—	5:—

Göteborgs stads sjukhus

Tab. 6. Sjukvårdsavgifter vid Göteborgs stads sjukhus åren 1918, 1919 och 1920.

Tab. 7. Uppgift å antalet befattningshavare vid Göteborgs stads sjukhus år 1919.

	Sahlrenska sjukhuset	Hollemanska sjukhuset	Barnsjukhuset	Barnbördshuset	Majornas sjukhus	Sjukvårdsanstalten å Kalltorp	Hemmet för lungsjuka	Epidemi-sjukhuset
Överläkare	2	—	2	1	—	1	—	1
Läkare och amanuenser	10	1	2	1	1	1	1	2
Prosektor	1	—	—	—	—	—	—	—
Biträde åt prosektor	1	—	—	—	—	—	—	—
Föreståndarinnor och översköterskor	1	—	1	—	—	—	1	—
Biträdande föreståndarinnor	—	—	—	—	—	—	—	—
Husmödrar	1	—	—	1	—	1	—	1
Husmodersbiträden	—	—	—	—	—	—	—	—
Operationssköterskor	4	—	2	—	—	—	—	—
Sköterskor	22	3	6	2	2	7	3	9
Undersköterskor och sköterskebiträden	27	5	19	—	1	15	3	30
Biträden vid ljusbehandling	2	—	—	—	—	—	—	—
Fotografibiträden	1	—	—	—	—	—	—	—
Barnmorskor	—	—	—	6	—	—	—	—
Sjuggymnaster	2	—	1	—	1	—	—	—
Narkotisös	1	—	—	—	—	—	—	—
Ammor	—	—	1	—	—	—	—	—
Laboratoriebiträden	—	—	1	—	—	1	—	—
Kommissarier och sysslomän	1	1	—	—	1	1	1	1
Skrivbiträden	3	—	1	—	—	1	1	1
Predikanter	1	1	—	1	1	1	1	—
Organister	1	—	—	—	—	1	—	—
Köksföreståndarinnor	1	1	1	1	—	1	—	1
Kokerskor	4	—	3	1	1	2	1	1
Köksbiträden och servererskor	11	3	5	4	3	10	2	5
Tvättföreståndarinnor	1	—	1	1	—	1	—	1
Tvättbiträden	11	—	6	4	—	5	3	5
Strykerskor	2	—	1	—	—	1	—	1
Föreståndarinnor för syavdelning	1	1	—	—	—	—	—	—
Sömmerskor	2	—	2	1	—	1	—	—
Baderskor	3	1	—	—	—	2	—	—
Städerskor	26	—	9	5	—	—	—	—
Maskinister	2	1	1	1	—	1	—	1
Eldare	5	1	2	3	—	2	—	2
Vaktmästare och gårdskarlar	14	1	2	—	1	2	1	5
Trädgårdsmästare	1	—	—	—	—	1	—	—
Portvakter	1	1	1	1	1	1	—	—
Telefonister	1	—	—	1	—	1	—	1
Snickare	1	—	1	—	—	—	—	—

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets kirurgiska avdelning
för år 1919 angående intagna sjukdomsfall ävensom döda

Sjukhus		Allmänna		Sahlgrenska		Döda	
Nr	Avdelning	Nr	Avdelning	Nr	Avdelning	Nr	Avdelning
1	Patologiskt	1	Patologiskt	1	Patologiskt	1	Patologiskt
2	Patologiskt	2	Patologiskt	2	Patologiskt	2	Patologiskt
3	Patologiskt	3	Patologiskt	3	Patologiskt	3	Patologiskt
4	Patologiskt	4	Patologiskt	4	Patologiskt	4	Patologiskt
5	Patologiskt	5	Patologiskt	5	Patologiskt	5	Patologiskt
6	Patologiskt	6	Patologiskt	6	Patologiskt	6	Patologiskt
7	Patologiskt	7	Patologiskt	7	Patologiskt	7	Patologiskt
8	Patologiskt	8	Patologiskt	8	Patologiskt	8	Patologiskt
9	Patologiskt	9	Patologiskt	9	Patologiskt	9	Patologiskt
10	Patologiskt	10	Patologiskt	10	Patologiskt	10	Patologiskt
11	Patologiskt	11	Patologiskt	11	Patologiskt	11	Patologiskt
12	Patologiskt	12	Patologiskt	12	Patologiskt	12	Patologiskt
13	Patologiskt	13	Patologiskt	13	Patologiskt	13	Patologiskt
14	Patologiskt	14	Patologiskt	14	Patologiskt	14	Patologiskt
15	Patologiskt	15	Patologiskt	15	Patologiskt	15	Patologiskt
16	Patologiskt	16	Patologiskt	16	Patologiskt	16	Patologiskt
17	Patologiskt	17	Patologiskt	17	Patologiskt	17	Patologiskt
18	Patologiskt	18	Patologiskt	18	Patologiskt	18	Patologiskt
19	Patologiskt	19	Patologiskt	19	Patologiskt	19	Patologiskt
20	Patologiskt	20	Patologiskt	20	Patologiskt	20	Patologiskt
21	Patologiskt	21	Patologiskt	21	Patologiskt	21	Patologiskt
22	Patologiskt	22	Patologiskt	22	Patologiskt	22	Patologiskt
23	Patologiskt	23	Patologiskt	23	Patologiskt	23	Patologiskt
24	Patologiskt	24	Patologiskt	24	Patologiskt	24	Patologiskt
25	Patologiskt	25	Patologiskt	25	Patologiskt	25	Patologiskt
26	Patologiskt	26	Patologiskt	26	Patologiskt	26	Patologiskt
27	Patologiskt	27	Patologiskt	27	Patologiskt	27	Patologiskt
28	Patologiskt	28	Patologiskt	28	Patologiskt	28	Patologiskt
29	Patologiskt	29	Patologiskt	29	Patologiskt	29	Patologiskt
30	Patologiskt	30	Patologiskt	30	Patologiskt	30	Patologiskt
31	Patologiskt	31	Patologiskt	31	Patologiskt	31	Patologiskt
32	Patologiskt	32	Patologiskt	32	Patologiskt	32	Patologiskt
33	Patologiskt	33	Patologiskt	33	Patologiskt	33	Patologiskt
34	Patologiskt	34	Patologiskt	34	Patologiskt	34	Patologiskt
35	Patologiskt	35	Patologiskt	35	Patologiskt	35	Patologiskt
36	Patologiskt	36	Patologiskt	36	Patologiskt	36	Patologiskt
37	Patologiskt	37	Patologiskt	37	Patologiskt	37	Patologiskt
38	Patologiskt	38	Patologiskt	38	Patologiskt	38	Patologiskt
39	Patologiskt	39	Patologiskt	39	Patologiskt	39	Patologiskt
40	Patologiskt	40	Patologiskt	40	Patologiskt	40	Patologiskt
41	Patologiskt	41	Patologiskt	41	Patologiskt	41	Patologiskt
42	Patologiskt	42	Patologiskt	42	Patologiskt	42	Patologiskt
43	Patologiskt	43	Patologiskt	43	Patologiskt	43	Patologiskt
44	Patologiskt	44	Patologiskt	44	Patologiskt	44	Patologiskt
45	Patologiskt	45	Patologiskt	45	Patologiskt	45	Patologiskt
46	Patologiskt	46	Patologiskt	46	Patologiskt	46	Patologiskt
47	Patologiskt	47	Patologiskt	47	Patologiskt	47	Patologiskt
48	Patologiskt	48	Patologiskt	48	Patologiskt	48	Patologiskt
49	Patologiskt	49	Patologiskt	49	Patologiskt	49	Patologiskt
50	Patologiskt	50	Patologiskt	50	Patologiskt	50	Patologiskt

ALLMÄNNA
OCH
SAHLGRENSKA
SJUKHUSET

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets *kirurgiska* avdelning
för år 1919 angående intagna sjukdomsfall ävensom döda.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		män	kv.	män	kv.
I. <i>Bildningsfel. Sjukdomar hos nyfödda.</i>					
1	Fistula colli congenita	—	1	—	—
	Megacolon congenitum	—	1	—	—
	Palatoschicis	1	—	—	—
	Retentio testis	6	—	—	—
	Phimosis	1	—	—	—
II. <i>Ålderdomssjukdomar.</i>					
7	Gangræna senilis	11	—	1	—
III. <i>Havandeskaps- och förlossningssjukdomar.</i>					
8	Abortus	—	6	—	—
10	Graviditas extrauterina	—	6	—	—
19	Septichæmia et pyoseptichæmia puerperalis	—	3	—	—
20	Pyelitis gravidarum	—	4	—	2 ^{*)}
IV. <i>Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar.</i>					
21	Septichæmia, Pyoseptichæmia. Abscessus. Plegmone ...	35	23	1	2
22	Erysipelas	5	8	1	—
24	Diphtheria	1	—	—	—
29	Influenza epidemica. Morbus Hispanicus	19	10	4	2
	Därav från annan sjukhusets avdelning	14	7	2	2
33	Typhus abdominalis	3	6	2	—
41	Tetanus	1	2	—	2
42	Tuberculosis	97	69	7	4
	» pulmonum. Tuberculosis laryngis	10	10	—	—
	» ossium et articularum	35	19	2	2
	» lymphoglandularum	8	20	—	—
	» renum	15	8	—	—
	» urogenitalis	19	6	3 [*]	1
	» cutis	1	1	—	—
	» intestini	4	3	2	1
	» peritonei	3	2	—	—
44	Syphilis acquisita	6	9	—	1
	Därav primaria	2	2	—	—
46	Gonorrhœa	22	94	—	1
	Urethritis gonorrhœica acuta	4	—	—	—
	Cystitis	2	—	—	—
	Epididymitis	2	—	—	—
	Prostatitis	1	—	—	—
	Strictura urethræ gonorrhœica	11	—	—	—
	Kolpitis, Vulvitis, Bartholin. »	—	1	—	—
	Endomet., Salping., Peritonit. »	—	88	—	1
	Tendovaginitis	—	1	—	—
	Rheumatismus	2	4	—	—
47	Actinomycosis	5	1	—	—
57b	Oxyuris	1	2	—	—

^{*)} En död 1920.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		män	kv.	män	kv.
V. <i>Blodbildande organens samt blodets sjukdomar.</i>					
66	Splenomegalia.....	—	1	—	—
	Lymphadenitis	20	3	—	—
VI. <i>Ämnesomsättningssjukdomar.</i>					
68	Diabetes mellitus	2	1	—	—
VIII. <i>Nervsystemets sjukdomar.</i>					
82	Hæmorrhagia, thrombosis, embolia cerebri. Emollitio cerebri	1	—	—	—
83	Encephalitis. Abscessus cerebri et cerebelli	1	—	—	—
94	Neuralgia nervi trigemini	2	2	—	—
	Neuralgia nervi ischiadici	1	—	—	—
99	Hysteria	—	1	—	—
100	Neurasthenia. Neurosis	2	7	—	—
IX. <i>Sinnessjukdomar.</i>					
102	Insania manico-depressiva	—	1	—	—
108	Dementia senilis	2	—	—	—
	Psychosis acuta	3	2	—	—
X. <i>Cirkulationsorganens sjukdomar.</i>					
111	Pericarditis	1	—	—	—
113	Endocarditis chronica. Vitium organicum cordis	3	1	—	—
116	Phlebitis	4	14	1	—
118	Varix	47	44	—	—
	Varicocele	12	—	—	—
	Tumores hæmorrhoidales	48	23	—	—
XI. <i>Andningsorganens sjukdomar.</i>					
128	Tracheitis acuta. Bronchitis acuta	3	2	—	—
134	Pneumonia crouposa acuta	—	1	—	—
	Bronchopneumonia acuta	8	5	—	—
137	Gangræna pulmonum	2	1	—	—
140	Pleuritis. Empyema pleuræ*)	27	15	—	—
	Fistula p. empyema operat.	3	—	—	—
XII. <i>Matsmältningsorganens sjukdomar.</i>					
143	Stomatitis. Noma	1	—	—	—
144	Tonsillitis acuta. Angina tonsillaris. Pharyngitis acuta	—	1	—	—
146	Hypertrophia tonsillarum. Pharyngitis hyperplastica	1	—	—	—
149	Parotitis	—	2	—	—
	Sialoadenitis	1	—	—	—
	Sialolithiasis	—	1	—	—
	Retentio dentis	—	1	—	—
150	Stenosis oesophagi	2	—	—	—
151	Ectasia oesophagi. Diverticulum oesophagi	—	1	—	1
152	Oesophagospasmus	—	1	—	—
153	Gastritis acuta	1	—	—	—
	Enterocolitis acuta. Proctitis acuta	8	3	—	—
154	Gastritis chronica	1	3	—	—
155	Ulcus ventriculi. Ulcus duodeni	38	27	4	1
156	Dilatatio ventriculi. Gastroptosis	—	1	—	—

*) Dödsfallen efter »influenza»-empyemen upptagna under »Influenza».

Sjukdom		Intagna		Döda	
		män	kv.	män	kv.
	Strangulatio duodeni arterio-mesenterialis chronica	1	—	—	—
158	Entero-colitis chronica	1	9	—	—
	Proctitis chronica	1	—	—	—
159	Appendicitis	185	165	4	3
160	Ileus. Volvulus. Invaginatio	10	6	1	—
161	Hernia	197	65	2	—
162	Diverticulitis	1	1	—	1
	Cæcum mobile	—	1	—	—
	Fistula intestini	1	—	—	—
	Obstipatio	4	3	—	—
	Blindsäck å tarm	1	2	—	—
	Abscessus ad anum	24	7	—	—
	Fistula ani	11	1	—	—
	Fissura vel contractura ani	6	2	—	—
163	Abscessus subphrenicus	3	—	—	—
165	Cirrhosis hepatis	3	—	—	—
166	Cholelithiasis. Cholecystitis	23	67	2	1
167	Fistula post cholecystectomiam	—	2	—	—
168	Icterus. Icterus catarrhalis	2	1	—	—
169	Pancreatitis acuta	1	5	—	1
171	Peritonitis chronica. Adhæsiones	7	12	1	1
XIII. <i>Njurarnas och urinvägarnas sjukdomar.</i>					
173	Nephritis degenerativa et inflammatoria acuta	3	4	—	—
174	Nephritis degenerativa et inflammatoria chronica. Morbus Brighti	12	1	—	—
175	Pyelitis. Cystopyelonephritis	12	20	2	—
176	Pyonephrosis	1	1	1	—
177	Nephrolithiasis. Ureterolithiasis	14	4	—	—
178	Hydronephrosis	—	4	—	—
179	Ren mobilis	—	1	—	—
180	Cystitis	15	7	—	—
181	Lithiasis vesicæ	2	—	—	—
	Diverticulum vesicæ urinariæ	1	—	—	—
	Perinephritis	2	—	—	—
	Hæmaturia (okänd orsak)	7	—	—	—
XIV. <i>Könsorganens sjukdomar.</i>					
A. <i>Manliga könsorganen.</i>					
185	Hypertrophia prostatæ	41	—	3	—
186	Prostatitis. Abscessus prostatæ	3	—	1	—
187	Orchitis. Epididymitis	11	—	—	—
188	Phimosi. Paraphimosi	4	—	1	—
189	Balanitis	1	—	—	—
	Hydrocele	20	—	—	—
	Spermatocele	3	—	—	—
B. <i>Kvinnliga könsorganen.</i>					
190	Prolapsus vaginæ et uteri	—	6	—	—
192	Vulvitis. Vaginitis	—	1	—	—
193	Endometritis	—	33	—	—
194	Salpingo-oophoritis*). Pelveoperitonitis	—	3	—	1
196	Amenorrhœa. Dysmenorrhœa. Menorrhagia	—	2	—	—

*) Salpingitis gonorrhœica upptages under Gonorrhœa.

Sjukdom		Intagna		Döda	
		män	kv.	män	kv.
199	Mastitis.....	—	15	—	—
201	Cysta ligamenti rotundi	—	1	—	—
XV. <i>Musklernas, ledgångarnas samt bensystemets sjukdomar.</i>					
202	Myitis. Rheumatismus musculorum.....	3	—	—	—
203	Tendovaginitis.....	2	3	—	—
204	Bursitis. Hygroma	23	24	—	—
205	Synovitis. Arthritis	12	3	1	—
206	Polyarthritis rheumatica acuta	1	—	—	—
207	Polyarthritis rheumatica chronica	1	1	—	—
208	Arthritis deformans	4	3	—	—
209	Anchyllosis	1	—	—	—
210	Pseudarthrosis.....	1	—	—	—
211	Corpus liberum in articulo	5	—	—	—
212	Scoliosis	1	—	—	—
212a	Pes varus et planus	—	1	—	—
212b	Hallux valgus	7	6	—	—
212c	Digitus malleus	2	1	—	—
	Deformatio sive dislocatio digiti.....	1	2	—	—
	Fractura male sanata	1	—	—	—
	Manus radioflexa	—	1	—	—
213	Osteomyelitis. Osteitis. Periostitis	32	23	1	3
216	Knäppande knä	—	1	—	—
	Ganglion	—	2	—	—
	Defectus tendinis	1	—	—	—
	» oss. cranii	2	—	—	—
	Contractura Dupuytren	1	—	—	—
XVI. <i>Hudens sjukdomar.</i>					
222	Eczema.....	—	3	—	—
227	Ulcus varicosum cruris.....	17	16	—	—
231	Furunculosis, Furunculus.....	10	4	—	—
232	Carbunculus	6	3	—	—
236	Scabies	—	2	—	—
239	Verruca	1	1	—	—
240	Clavus	2	2	—	—
	Unguis incarnatus	2	6	—	—
	Onychogryphosis.....	1	1	—	—
	Ulcus	—	4	—	—
	Defectus cutis	2	1	—	—
	Cicatrix	1	—	—	—
	Atheroma	1	2	—	—
	Pediculosis	1	3	—	—
	Hyperhidrosis	1	—	—	—
	Hideroadenitis	1	1	—	—
XVIII. <i>Ögonsjukdomar.</i>					
273	Iritis, iridocyclitis	—	1	—	—
XIX. <i>Svulster.</i>					
301	Fibroma	—	1	—	—
302	Lipoma	4	2	—	—
303	Chondroma	—	1	—	—

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		män	kv.	män	kv.
306	Angioma	1	1	—	—
307	Myoma	—	25	—	2
309	Glioma	1	—	1	—
313	Papilloma	2	1	—	—
314	Adenoma. Kystadenoma	—	21	—	—
	Fibroadenoma	—	2	—	—
315	Sarcoma	4	3	1	—
316	Carcinoma	49	88	5	10
	» labii	1	—	—	—
	» linguae	1	—	—	—
	» buccae	1	1	—	—
	» palati	1	—	—	—
	» maxillae	—	2	—	—
	» oesophagi	4	3	—	—
	» ventriculi	22	25	3	1
	» duodeni	1	—	—	1 ^{*)}
	» papillae Vateri	1	—	—	1
	» coli	6	6	2	2
	» recti	3	4	—	2
	» peritonei	—	4	—	—
	» hepatis	1	1	—	—
	» vesicae felleae	—	1	—	—
	» pancreatis	1	1	—	—
	» vesicae urinariae	2	2	—	—
	» vulvae et vaginae	—	3	—	—
	» uteri	—	13	—	2
	» ovarii	—	1	—	1
	» mammae	—	19	—	—
	» prostatae	2	—	—	—
	» lymphoglandularum	1	—	—	—
	» cutis	1	2	—	—
	Hypernephroma	1	—	—	—
317	Endothelioma	1	—	—	—
318	Blastoma teratoides	—	11	—	—
320	Tumor (utan patol. diagnos)	2	5	—	—
	Struma	1	16	—	—
XX. Andra sjukdomar.					
323	Morbus Basedowii. Hyperthyreosis	2	14	—	—

*) Död 1920.

Uppg

1. HJ

Erysi
Fract
ext

Fract

Defec

Sarco
Glor

5.

Reter
Palat
Cicat

Perio

Gran
de
Gran
ra
Furu

Oste
Paro
Sialo
su
Sialo
Erys
Oste
Neur

Lym
Cyst
Cyst

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets *kirurgiska* avdelning för år 1919 angående operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer å intagna patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn		Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	död	
1. Hjärnan och huvudskålen:					
Erysipelas capitis. abscedens.	1	Incisioner.	1	—	2614.
Fractura cranii c. haematoma extradurale.	1	Osteoplastisk trepanation. Utrymning av hämatom.	—	—	1760, dödsfall III.
Fractura baseos cranii.	1	Lumbalpunktion.	1	—	2170, (kvarstående huvudvärk och kräkningar).
Defect. oss. cranii (p. traumat.)	2	Excision av ärrväv. Transplantation av fett och ben (tibia).	2	—	2028. 2467, (epilepsia Jacksoni).
Sarcoma oss. frontal.	1	Trepanation. Extirpation.	1	—	313.
Glioma cerebri.	1	Osteoplastisk trepanation.	—	—	1609, dödsfall 77.
5. Ansiktet, munhålan och svalget:					
Retentio dentis.	1	Bortmäjsling av visdomstand.	1	—	680.
Palatoschisis.	1	Stafylorafi.	1	—	544.
Cicatrix deform. frontis.	1	Plastisk operation. Transplantation av fett.	1	—	1400.
Periostit. alv. supp.	11	Incision från utsidan.	10	—	1 713. 863. 1420. 1504, dödsfall 35. 1841. 1894. 1900. 1940. 1965. 2420. 2678.
» » »	1	» » munhålan	1	—	1923.
» » »	3	» Tandextraktion.	3	—	185. 2188. 2667.
Granuloma maxillae e radic. dent.	1	Utskrapning.	1	—	1831.
Granuloma mandibulae e radic. dent.	1	» Tandextraktion.	1	—	1990.
Furunculus faciei.	1	Incision.	1	—	2474.
» » labii.	3	» » »	2	—	1 513. 1412, dödsfall 6. 1942.
Osteomyelit. mandibulae.	1	» » »	1	—	1873.
Parotit. supp.	3	» » »	3	—	991. 2492. 2748.
Sialoadenit. chron. gland. submaxill.	1	Extirpation av spottkörteln.	1	—	2661.
Sialolithiasis gland. submaxill.	1	» » »	1	—	1949.
Erysipelas faciei abscedens.	1	Incision.	1	—	2382.
Osteit. tbc. oss. zygomat.	2	Utskrapning.	2	—	2654. 2845.
Neuralgia n. trigemini.	1	Neurektomi å nervus infraorbitalis	1	—	1121.
» » »	1	Alkoholinjektion perifert	1	—	1164.
» » »	1	» i ganglion Gasseri enl. Härtel.	1	—	2337.
Lymphoma faciei tbc.	1	Extirpation	1	—	2630.
Cysta mandibulae	1	Uppmäjsling. Utskrapning	1	—	1530.
Cysta dermoid. reg. orbital.	2	Extirpation	2	—	1378. 2738.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Endothelioma gland. parotid.	1	Exstirpation	1	—	—	2583.
Carcinoma maxillæ	1	Överkäksresektion	1	—	—	751.
» palati	1	Provexcision	—	1	—	1561.
» linguae	1	Exstirpation av svulsten. Utrymning av körtlar å halsen (i tre séancer)	1	—	—	1721.
6. Halsen, larynx, trachea och oesophagus:						
Lymphom. colli tbc.	18	Exstirpation	18	—	—	67. 160. 426. 570. 660. 669. 843. 900. 953. 1154. 1651. 1655. 1675. 2035. 2035. 2358. 2363. 2401.
» » » supp. ...	5	Incision. Utskraping	4	—	1	58. 755, dödsfall 26. 1351. 1780. 1875.
Actinomycosis colli c. abscess. D:o et c. tracheostenos.	4	Incision	4	—	—	221. 600. 1955. 2359.
Vulnus incisum colli (Conamen suicidii)	1	» Trakeotomi (låg)	1	—	—	2473.
Lipoma nuchæ	2	Sutur	2	—	—	1541. 1801.
Sarcoma colli	1	Exstirpation	1	—	—	50.
Carcinoma oesophagi	1	» Radium	1	—	—	2659.
Lymphom. carcinomat. colli.	2	Gastrostomi enl. Witzel	2	—	—	237. 1880.
	1	Provexcision	—	1	—	2176.
7. Sköldkörteln, parathyreoidea och thymus:						
Struma colloides	6	Ensidig thyreoidektomi	6	—	—	790. 1372. 1529. 1633. 1883. 2225.
» » cystica	5	Enukleation	5	—	—	88. 1556. 2181. 2328. 2486.
» » »	3	Ensidig thyreoidektomi	3	—	—	137. 428. 2289.
» Basedowii	11	» »	10	—	1	127. 472. 500. 774. 1392. 2075, dödsfall 99. 2124. 2215. 2434. 2543. 2586.
» »	1	Dubbelsidig underbindning av övre thyreoideakärnen	1	—	—	547.
Abscess. pariet. thorac.	3	Incision	3	—	—	114. 968. 2676.
Empyema pleuræ	40	Revbensresektion. Pleurotomi. Dränage.	35	—	5	2615/1918. 46. 119. 168. 310. 440. 592, dödsfall 12. 670. 692. 734. 784. 750. 763. 848, dödsfall 13. 858, dödsfall 14. 936. 942. 959. 960, dödsfall 15. 961. 979. 1019. 1066. 1143. 1240. 1369. 1409. 1448. 1457, operationer å bägge sidor. 1461. 1505, dödsfall 57. 2454. 2501. 2650. 2686. 2692. 2722. 2857.
Fistula p. empyem. operat. ...	1	Excision av fisteln	1	—	—	2539.
Abscess. pulm.	1	Revbensresektion. Pleurotomi. Dränage	1	—	—	126.
Tumor costæ	1	Revbensresektion	1	—	—	1004, (patol. diagnos oviss).
9. Bröstkörteln:						
Mastit. ac. supp.	10	Incision. Dränage	10	—	—	556. 667. 954. 1102. 1273. 1976. 2007. 2273. 2308. 2441.
» chron.	2	Provexcision	2	—	—	194. 1444.
» »	1	Exstirpation av mamma	1	—	—	726.
Adenofibroma mammæ	2	Exstirpation	2	—	—	324. 1874.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Carcinoma mammae.....	16	Radikaloperation enl. <i>Halsted</i>	16	—	—	412. 655. 780. 787, å bägge sidor. 955. 1000. 1027. 1095. 1597. 1835. 2010. 2096. 2163. 2287. 2495, även utrymning av fossa supraclay. 2718.
Suspicio carcinomat. mammae op. recidivant. in loco.....	1	Provexcision	1	—	—	1887.
10. Rygggraden och ryggmärgen:						
Osteomyelit. vertebræ c. abscess.....	2	Incision	—	1	1	1212, dödsfall 71. 1688.
Spondylit. tbc. c. abscess. ...	3	Incision. Tömning av abscess. Jodoformglycerin. Sutur ...	3	—	—	246. 1999. 2691.
Spondylit. tbc. c. abscess. et c. paraplegia.	1	Laminektomi	—	—	1	356, dödsfall 23.
11. Levern och gallbägarna:						
Cirrhos. hepat. c. ictero.	1	Provlaparotomi	—	1	—	1645.
Cholelithiasis c. cholecystit. ac. vel chron.....	45	Cholecystektomi. Dränage ...	45	—	—	19. 182. 202. 272. 300. 307. 314. 571. 630. 685. 804. 847. 850. 939, appendektomi en passant. 1012. 1043. 1094. 1146. 1182. 1344. 1360. 1403. 1507. 1520. 1534. 1568. 1584. 1634. 1666. 1690. 1869. 1881. 1912. 1916. 2009. 2326. 2331. 2396. 2405. 2422. 2432. 2482. 2767, sedermera G.-e. r. p. för pylorusstenos. 2785. 2804.
Cholelithiasis c. cholecystit. chron. et c. stenose pylori	1	G.-e. r. p.	—	—	1	1337, dödsfall 56.
Lithiasis duct. choledoch.....	1	Transduodenal klyvning av papillen. Stenextraktion ...	1	—	—	195, (gallblåsan tagen för ett år sedan).
Cholecystit. gangr. c. abscess. subphren	1	Revbensresektion. Dränage...	—	—	1	1545, dödsfall 58.
Cholecystit. gangr. c. abscess.	1	Incision. Dränage.....	1	—	—	1793.
Icterus gravis	1	Cholecystogastrostomi	1	—	—	1432. (Att döma av förloppet sannolikt cholelithiasis.)
Fistula p. cholecystectomiam	2	Revision. Sutur av choledochus	2	—	—	1379. 1991.
Ruptura hepat. traumat. subcut.	3	Hepatorafi. Tamponad.....	2	—	1	1159, dödsfall 106. 1291. 1607, senare nefrektomi för ruptur å höger njure.
Carcinoma hepat. c. ascitide	1	Dränage av bukhålan subkutan med kalvarlärer.	—	—	1	2752/1918, dödsfall 95.
Carcinoma hepat.	1	Provlaparotomi	—	1	—	824.
» papill. Vateri	1	Cholecystoduodenostomi	—	—	1	1502, dödsfall 88.
12. Pankreas:						
Pancreatit ac.	1	Cholecystektomi. Dränage ...	1	—	—	784.
»	1	Cholecystostomi. Dränage av pankreas	1	—	—	1890.
»	1	Dränage av pankreas	—	—	1	1553, dödsfall 50.
Carcinoma pancreat. c. ictero.	2	Cholecystoduodenostomi	2	—	—	1120. 2665.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
13. Mjälten:						
Ruptura lien. traumat. subcut.	1	Splenektomi. Autotransfusion av blod i peritonealhålan.	1	—	—	2183. sedermera <i>Witzel</i> -fistel ä tunntarm för postoperativ ileus.
14. Magsäcken och duodenum:						
Perigastrit. c. retentione p. cholecystectomiam	1	G.-e. r. p.	1	—	—	2767.
Strictura pylori	1	G.-e. r. p.	1	—	—	1823, (druckit lut).
Ulcus ventriculi	9	G.-e. r. p.	8	—	1	71, dödsfall 37. 77. 827. 886. 1047. 1057. 1571. 2593.
» »	1	G.-e. r. a.	1	—	—	2715.
» »	2	G.-e. r. p. Blockage av pylorus enl. <i>Girard</i>	2	—	—	1135. 2061.
» »	2	G.-e. r. p. Blockage av pylorus genom invikning.	2	—	—	548. 1087.
» »	2	Gastropylororesektion. G.-e. r. p. (<i>Billroth II</i> modif. <i>Krönlein-Mikulicz</i>)	1	—	1	177, dödsfall 38. 2361.
» » trissaccat.	1	G.-e. r. a. (å översta säcken)	1	—	—	1843.
» duodeni	3	G.-e. r. p.	3	—	—	652. 2177. 2393.
» »	5	G.-e. r. p. Blockage av pylorus enl. <i>Girard</i>	5	—	—	219. 609. 851. 1763. 2703.
» »	7	G.-e. r. p. Blockage av pylorus genom invikning	7	—	—	270. 501. 573. 720. 825. 894. 1457.
Suspicio ulcer. ventric. sive duodeni	2	Provlaparotomi	2	—	—	771. 1542.
Ulcus ventric. vel duodeni perfor	4	Gastro- vel duodenorafi	4	—	—	112. 1930. 2307. 2823.
D:o	1	» » » Gastrostomi enl. <i>Kader</i>	—	—	1	1. sedermera G.-e. a. a. + F. dödsfall 39.
D:o	3	Gastro- vel duodenorafi. G.-e. r. p.	1	—	2	1077, dödsfall 40. 2264, sedermera <i>Witzel</i> -fistel ä tunntarm för dödsfall 41. 2355.
Ruptura duodeni intraperitoneal. traumat. subcut.	1	Duodenorafi	1	—	—	1053.
Carcinoma ventriculi	8	Gastropylororesektion. G.-e. r. p. (<i>Billroth II</i> modif. <i>Krönlein-Mikulicz</i>)	7	—	1	104, dödsfall 86. 271. 442. 768. 1731. 2173. 2719.
» »	1	Cirkulär ventrikelsektion	1	—	—	744.
» » inextirp.	9	G.-e. r. p.	9	—	—	1072. 1167. 1489. 1610. 1919. 2399. 2682. 2854.
» »	2	G.-e. r. a.	2	—	—	731. 972.
» »	1	Jejunostomi enl. <i>Kader</i>	—	—	1	2030, dödsfall 84.
» »	10	Provlaparotomi	—	—	10	70. 483. 1424. 1641. 1739. 1864. 2319. 2690. 2710.
Suspicio carcinom. ventric.	2	»	2	—	—	1177. 1226.
Carcinoma ventriculi perfor	1	Gastrorafi	—	—	1	2480, dödsfall 87.
» duodeni	1	G.-e. r. p.	—	—	1	2696, död 1920.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Polyposis ventriculi	1	Gastropylororesektion. G.-e. r. p. (Billroth II modif. Krönlein-Mikulicz)	1	—	—	1751.
15. Jejunum, ileum och colon:						
Cæcum mobile	1	Rynkning av blindtarmen.....	1	—	—	653.
Megacolon (Hirschsprung) ...	1	Ileosigmoideostomi. Appendikostomi	—	—	1	479, dödsfall 1.
Blindsäck å jejunum efter magresektion	1	Exstirpation av blindsäcken...	1	—	—	1375.
Colit. chron.	2	Provlaparotomi	2	—	—	259. 1067.
Enterit ac.	3	Appendektomi	3	—	—	2648. 2675. 2832, samtliga på misstanke <i>appendicit.</i>
Diverticulit. coli perfor. c. peritonit. ac.	1	Colorafi. Enterostomi enl. Kader	—	—	1	195, dödsfall 51.
Diverticula coli	1	Provlaparotomi	1	—	—	1711.
Ulcera intestin. ilei tbc. perfor. c. peritonit	1	Tarmsutur. E.-a.	—	—	1	927, dödsfall 27.
Ulcus typhos. ilei perfor. c. peritonit.	3	»	—	—	3	460, dödsfall 17. 1595, dödsfall 18. 2244, sedermera cæcostomi enl. Witzel, dödsfall 19.
Volvulus flexur. sigmoid.	1	Reposition	1	—	—	811.
» » »	2	Sigmoidea-resektion	1	—	1	1879, sedermera <i>adherenslösning</i> för <i>ileus</i> , dödsfall 52. 2491.
Invaginatio jejuni	1	Laparotomi	1	—	—	607, autodesinvagination vid operationstillfället.
» ilei	1	I två séancer: 1) Resektion av det invaginerade tarmstycket. Ileostomi. 2) Ileo-transversostomi. Resektion av anus ilei	1	—	—	565.
Ileus strangulation	9	Lösning av strangulation	4	—	1	158, 672, <i>appendix</i> togs. 922. 986, opererad för <i>appendicit-abscess</i> (se dödsfall 46.) 1139, dödsfall 53. 1684 1879, (se dödsfall 52.) 1814, opererad för <i>appendicit-abscess</i> (se dödsfall 47.) 2706, opererad för inklämt kruralbräck (se dödsfall 55.)
» » »	1	» » » Ileo-cökostomi	1	—	—	544, opererad för medfött högärsidigt ljunskbräck.
» » et fistula cæci p. appendektomiam ...	1	Resektion av tunntarm. Ileo-transversostomi	—	—	1	2649, död 1920, (op. för <i>appendicit</i> å annat lasarett).
Ileus obturation. e tumor	3	Cökostomi enl. Witzel	3	—	—	286, sedermera <i>radikaloperation</i> för <i>sigmoideakancer</i> . 486, pats ålder och allmäntillstånd gjorde <i>radikaloperation</i> ej önskvärd. 1245, sedermera <i>sigmoideo-transversostomi</i> för <i>sigmoideakancer</i> .

†) Avförda som döda å annat ställe.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Ileus paralyt.	3	Enterostomi enl. <i>Witzel</i>	1	—	(2)†	2183, förut splenektomi för <i>subileus</i> tan mjälttraktur. 2244, förut <i>subileus</i> sutur för bröstet tyfussår (se dödsfall 19) 2264, förut <i>subileus</i> bröstet magsår (se dödsfall 41) 283, (<i>pyelit ac</i>)
» »	1	Cökostomi enl. <i>Kader</i>	1	—	—	1755.
Carcinoma cæci	1	Tarmresektion. Ileo-transverso- stomi	1	—	—	34, dödsfall 89. 1707.
» coli	2	Tarmresektion. Ileo-transverso- stomi	1	—	1	1245, förut cökostomi enl. <i>Witzel</i> ileus.
» » descend. inextirp.	1	Sigmoideo-transversostomi ...	1	—	—	345, dödsfall 92. 2577, dödsfall 286, förut cökostomi enl. <i>Witzel</i> ileus.
Carcinoma coli descend.	2	Cökostomi enl. <i>Witzel</i>	—	—	2	2687.
» flexur. sigmoid.	1	Tarmresektion. End-to-side .	1	—	—	1956, dödsfall 90.
» » »	1	» Anus præter- naturalis	1	—	—	1784, dödsfall 82.
» coli perfor. c. peritonit.	1	Tarmresektion. Ileo-transverso- stomi	—	—	1	1114.
Lymphosarcoma intestin. inextirp.	1	Provlaparotomi	—	—	1	1080, efter cökostomi enl. <i>Witzel</i> dikalopererad för colon-kancer.
Blindsäck å colon efter colon- resektion	1	Exstirpation av blindsäcken...	1	—	—	
Fistula cæci	1	Excision. Suture	1	—	—	
16. Appendix vermiformis:						
Appendicit. ac. vel subac. vel chron. et ac.	74	Appendektomi. Suture	74	—	—	18. 27. 44. 158, sedermera <i>adhesiv</i> lösning för ileus. 203. 297. 320. 736. 741. 746. 747. 817. 818. 857. 919. 929. 957. 1058. 1078. 1170. 1253. 1257. 1281. 1284. 1316. 1371. 1385, sedermera <i>tömning</i> hämatom i såret. 1395. 1430. 1491. 1514. 1593. 1714. 1745. 1783. 1964. 2023. 2076. 2089, samt exstirpation av ovariealysta. 2155. 2157. 2171. 2232. 2259. 2302. 2304. 2352. 2378. 2385. 2411. 2423. 2440. 2442. 2484. 2502. 2509. 2602. 2613. 2677. 2709. 2711. 2753. 2841.
Appendicit. ac. gangr.	98	» »	98	—	—	12. 29, appendix inklämd i kronisk bräcksäck; samtidigt radikaloperation enl. <i>Fabricius</i> — v. <i>Frey</i> . 159. 179. 180. 184. 199. 207. 210. 238. 393. 411. 454. 507. 522. 535. 581. 644. 659. 681. 688. 762. 786. 801. 809. 906. 909. 1099. 1116. 1157. 1202. 1243. 1276. 1314. 1355. 1417. 1451. 1453. 1456. 1492. 1588. 1539. 1551. 1608. 1619. 1686. 1676. 1682. 1685. 1686. 1809. 1888. 1891. 1920. 1973. 2022. 2024. 2103. 2144. 2176. 2221. 2234. 2241. 2299. 2312. 2433. 2416. 2425. 2427. 2435. 2503. 2516. 2523. 2528. 2567.

†) Avförda som döda å annat ställe.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
						2658. 2704. 2705. 2746. 2751. 2819. 2830. 2840.
Appendicit. ac. gangr.	4	Appendektomi. Dränage	4	—	—	669. 840. 1210. 1871.
» » » perfor.	7	» »	7	—	—	169. 1982. 2445. 2515. 2750. 2762. 2766.
» » » »	2	» Sutur	2	—	—	666. 1285.
c. abscess.	27	Appendektomi. Dränage	26	—	1	13. 336. 379. 550. 563. 579. 733. 819. 883. 986. dödsfall 46, 1105. 1145. 1151. 1191. 1615. 1753. 1872, sedermera tömning av Douglas-abscess 1986. 2040. 2210. 2351, 2398. 2569. 2636. 2672. 2673. 2822.
Appendicit ac. gangr. perfor. c. abscess.	15	Tömning och dränage	11	—	4	98. 372. 417. 708. 880. dödsfall 45. 1389, dödsfall 3. 1425. 1490. 1514, se- nare aderenzlösning för ileus, döds- fall 47. 2254, sedermera appendek- tomi. 2485. 2623, dödsfall 49. 2699 2779. 2791.
D:o in omento.....	1	Appendektomi. Omentresek- tion. Sutur.....	1	—	—	932.
Appendicit. ac. gangr. c. ab- scess	1	Appendektomi. Uttorkning Sutur.....	1	—	—	2634.
Appendicit. ac. gangr. perfor. c. peritonit. lib. diff. purul.	28	Appendektomi. Dränage	26	—	2	5. dödsfall 43, 49. 69. 200. 264. 288, 810. 833. 859. 931. 983. 1083. 1113. se- dermera tömning av intraperitoneal abscess, 1168. 1312. 1325, sedermera tömning av bäckenabscess 1419. 1617. 1656. 1941. 2218. dödsfall 48. 2357 2369. 2370. 2461. 2575. 2644. 2700. 166. 171. 228. 348. 588. 605. 776. 778. 719. 829. 948. 1125. 1266. 1317. 1578. 1583. 1603. 1644. 1689. 1709. 1722. 1818. 2088. 2097. 2464. 2584. 2664. 2724.
Appendicit chron.	28	» Sutur	28	—	—	1060.
Hydrops appendicis	1	» »	1	—	—	1060.
Fistula p. appendicit. ac. c. abscess. operat.	1	Excision. Appendektomi. Drä- nage	1	—	—	2254.
Vid laparotomi för andra åkom- mor	15	Appendektomi en passant.....	14	—	(1)†	250. 559. 672. 887. 939. 1008. 1031. 1044. 1112. 1152. 1363, (se dödsfall 68.) 2130. 2247. 2348. 2559.
17. Bräck:						
Hernia inguinal. (hos män) ..	85	Radikaloperation enl. Bassini	85	—	—	15. 63. 132. 133. 245. 249. 280. 312. 342. 349. 534. 591. 601. 649. 664. 665. 738. 740. 832. 844. 896. 909. 947. 993. 1023. 1035. 1051. 1146. 1147. 1148. 1215. 1239. 1321. 1471. 1522. 1581. 1624. 1625. 1654. 1661. 1678. 1717. 1741. 1743. 1746. 1747. 1752. 1817. 1824. 1851. 1855. 1868. 1960. 1968. 1972. 1979. 2026. 2033. 2047. 2074. 2080. 2132. 2166. 2212. 2266. 2273. 2288. 2298. 2344. 2349. 2364. 2377. 2421. 2530. 2559. 2561. 2591. 2597. 2603. 2713.

† Avförd som död å annat ställe.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn			Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Hernia inguinal. (hos män) ...	44	Radikaloperation enl. <i>Schullén</i>	44	—	—	Dubbelsidigt: 134. 767. 1295. 1333. 7. 23. 25. 28. 53. 55. 73. 74. 80. 157. 196. 197. 205. 248. 258. 277. 389. 400. 432. 434. 463. 539. 540. 544. 575. 693. 820. 944. 993. 1322. 1562. 1581. 1743. 1775. 1948. 2317. 2392. Dubbelsidigt: 150. 408.
» » (hos kvinnor)	21	Radikaloperation.....	21	—	—	29. 403. 425. 620. 869. 998. 1076. 1235. 1306. 1470. 1557. 1674. 1995. 2147. 2245. 2257. 2279. 2428.
» » recidiv. (hos män)	8	Radikaloperation enl. <i>Bassini</i>	8	—	—	64, samtidigt <i>ablatio testis</i> för <i>toschism</i> . 470. 742. 864. 1052. Dubbelsidigt: 1350. 2094. 139. 458. 2628.
D:o.....	3	» » <i>Schullén</i>	3	—	—	
Hernia inguinal. incarc. (hos män)	4	Herniotomi. Radikaloperation enl. <i>Bassini</i>	4	—	—	1270. 1687. 1702. 2150.
Hernia inguinal. incarc. (hos män)	14	Herniotomi. Radikaloperation enl. <i>Schullén</i>	13	—	1	152. 217. 340, dödsfall 54. 541. 837. 1518. 1621. 1669. 1698. 2362. 2755. 2828.
Hernia inguinal. incarc. (hos kvinnor)	3	Herniotomi. Radikaloperation	3	—	—	558. 745. 2292.
Hernia crural	13	Radikaloperation enl. <i>Fabricius</i> — <i>v. Frey</i>	13	—	—	29, samtidigt <i>appendektomi</i> för <i>pendicit. ac. gangr.</i> 121. 144. 188. 385. 554. 909. 1271. 1469. 2012. 2145.
» » incarc.	18	Herniotomi. Radikaloperation enl. <i>Fabricius</i> — <i>v. Frey</i> ...	18	—	—	42. 360. 371. 391. 392. 410. 723. 861. 872. 1016. 1020, samtidigt <i>pingo-oophorektomi</i> för <i>pyosalpingo-rupta</i> . 1268. 1359. 1362. 1481. 2721.
» » » c. gangræna partial. intestini	1	Herniotomi. Invikning av gangrænös fåra. Radikaloperation enl. <i>Fabricius</i> — <i>v. Frey</i>	—	—	1	2706, sedermera <i>adherenslösningsileus</i> , dödsfall 55.
Hernia umbilical	1	Radikaloperation.....	1	—	—	188.
» » incarc.....	1	Herniotomi. Radikaloperation	1	—	—	2356.
» linæa albæ	3	Radikaloperation.....	3	—	—	1465. 1866. 2329.
» ventralis	1	»	1	—	—	920.
» » in cicatrice... ..	4	»	4	—	—	209. 484. 1002. 1581.
D:o incarc.	1	Herniotomi. Radikaloperation	1	—	—	125.
18. Rektum och anus:						
Fissura et contractura ani ...	9	Dilatation forcée.....	9	—	—	187. 275. 286. 456. 683. 1589. 2601. 2801.
Abscess. ad anum	11	Incision. Dränage.....	11	—	—	79. 81. 1455. 1535. 1573. 1600. 1959. 2254. 2451. 2620.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskriven			Anmärkningar
			Frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Abscess. ad. anum.....	19	Dilatation forcée. Klyvning in i rektum	19	—	—	170. 229. 319. 735. 913. 970. 1034. 1122. 1138. 1643. 1846. 2029. 2113. 2417. 2466. 2573. 2716. 2721. 2795.
Fistula ani	9	Dilatation forcée. Klyvning in i rektum	9	—	—	220. 381. 406. 529. 765. 1693. 2041. 2400. 2560.
Tumor. hæmorrhoid.	66	Dilatation forcée. Exstirpation.	66	—	—	147. 164. 183. 257. 317. 322. 344. 350. 415. 430. 435. 437. 516. 526. 530. 616. 687. 719. samtidigt opererad för kronisk appendicit. 727. 754. 758. 767. 796. 879. 901. 945. 990. 1046. 1075. 1228. 1262. 1323. 1427. 1450. 1528. 1546. 1594. 1649. 1677. 1703. 1740. 1742. 1774. 1779. 1854. 1857. 1904. 1922. 1937. 2019. 2027. 2073. 2093. 2242. 2285. 2350. 2386. 2392. 2576. 2587. 2606. 2616. 2749. 2792. 2807. 2813.
Polyp. recti	1	» » »	1	—	—	211.
Carcinoma recti	2	Abdomino-sakral extirpation av rektum i två séancer.	—	—	2	1734, dödsfall 93 2050, dödsfall 94
» » inexistirp.	5	Sigmoideostomi	5	—	—	78. 1652. 1827. 2169. 2734.
19. Bukväggen och peritoneum:						
Fibroma pariet. abdomin.....	1	Exstirpation.....	1	—	—	413.
Tbc. peritonei	2	Laparotomi. Jodoformglycerin	2	—	—	651. 1462.
Suspicio tbc. peritonei	1	Provlaparotomi	1	—	—	1590.
Abscess. intraperitoneal. p. appendicit. ac. gangr. perfor. c. peritonit. purul. lib. operat.	1	Laparotomi. Tömning. Dränage	1	—	—	1113.
Abscess. subphren ex?	1	Laparotomi. Tömning. Dränage	1	—	—	2431.
Abscess. foss. Douglas. p. appendicit. perfor. c. abscess. operat.	1	Dilatation forcée. Proktotomi. Dränage	1	—	—	1872.
D.o.....	1	Kolpotomi. Dränage	1	—	—	1325.
Abscess. foss. Douglas p. appendicit.	1	Dilatation forcée. Proktotomi. Dränage	1	—	—	1496.
Abscess. foss. Douglas. p. carcinomat. vaginæ	1	Laparotomi. Tömning. Dränage	1	—	—	1438.
Adhesion. intraperitoneal.	12	Adherenslösning	12	—	—	484. 497. 633. 822. 872. 1044. appendektomi en passant. 1439. 1788. 1957. 2196. 2540. 2645.
Ascites e nephrose	1	Laparocentes	1	—	—	1500.
Carcinos. peritonei (e carcinomat. ovarii) c. ascit.	2	»	1	—	1	1434, dödsfall 98. 1519.
20. Njurar och ureterer:						
Hydronephrosis	3	Nefrektomi	3	—	—	1377. 1611. 1858.
Pyonephrosis	1	»	1	—	—	1497.
»	1	Nefrotomi. Dränage	—	—	1	386, dödsfall 61.
Abscess. perinephrit.	2	Incision. Dränage	2	—	—	416. 997.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskriven			Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Tbc. renis.	18	Nefrektomi	18	—	—	22. 76. 214. 309. 561. 635. 651. 1311. 1319. 1789. 1852. 1939. 2067. 2297. 2433. 2549.
» »	1	Nefrektomi efter friläggning av andra njuren	1	—	—	728.
Pyonephrosis tbc.	1	Nefrotomi. Dränage	—	—	1	645, sedermera <i>friläggning av njure</i> och <i>ligatur på hilus, dödsfall</i>
Fistula tbc. p. nephrectomiam	1	Revision	1	—	—	1884.
Nephrolithiasis	1	Nefro-litotomi	1	—	—	419.
Pyelolithiasis	1	Pyelo-litotomi	1	—	—	2192.
Ureterolithiasis	1	»	1	—	—	2510.
Hæmorrhagia renis essential ..	4	Nefrektomi	4	—	—	167, efter föregående <i>explorativ cystotomi</i> . 1275. 2459. 2472.
Hypernephroma renis	1	»	1	—	—	2769.
Tumor cystic. renis.	1	Exstirpation av cysta	1	—	—	597.
» renis inexistip.	2	Provlaparotomi	—	2	—	484. 775.
Ruptura ren. traumat. subcut.	1	Nefrektomi	1	—	—	1607, även subkutan leverruptur <i>Ruptura hepat. traumat. subcut.</i>
21. Urinblåsan:						
Diverticulæ vesic. urinar. multipl.	1	Provincision	1	—	—	1433.
Lithiasis vesic. urinar.	2	Sectio alta. Extraktion	2	—	—	468. 1558.
Papilloma » »	1	Endovesikal avbränning	1	—	—	1692.
Carcinoma » »	1	Epicystostomi	1	—	—	374.
» » »	1	Utskrapning av tumörmassa	1	—	—	980.
22. Prostata:						
Prostatit. supp. c. phlegmone retroperitoneal. et c. peritonit. purul lib.	1	Appendektomi	—	—	1	2582, (<i>suspicio appendicit.</i>), sedermera <i>cökostomi</i> enl. <i>Witzel</i> för <i>dödsfall 67</i> .
Hypertrophia prostatæ	11	Transvesikal prostatektomi ..	10	—	1	206. 339. 487. 703. 1028. 1140. <i>dödsfall 63</i> . 1713. 1807. 1896.
» »	1	Epicystostomi	1	—	—	2627.
Carcinoma »	2	Transvesikal prostatektomi ..	2	—	—	853. 1084.
23. Urinröret och penis:						
Phimosi	5	Plastisk operation	4	—	1	131. 143. 1768. 2202, <i>dödsfall 2604</i> .
Stricture urethræ c. retentione urinæ total, ...	1	Blåspunktion. Temporär suprapubisk blåsdränage med ureterkateter	1	—	—	1316.
Stricture urethræ c. abscess. periurethral.	1	Incision	1	—	—	2740.
Abscess. tbc. periurethral. ...	2	»	2	—	—	1754. 2120.
Ruptura urethræ traumat.	1	Uretrorafi	1	—	—	1498, trenne gånger.
Lymphangioma penis	1	Exstirpation	1	—	—	1147.
24. Testikel, bitestikel, sädessträng, sädesblåsa, skrotum:						
Retentio testis.	1	Ablatio testis. Bassinisuturer	1	—	—	2193.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Rententio testis	2	Orchidopexi	2	—	—	407. 963.
Epididymit. chron.	2	Ablatio testis. Bassinisuturer	2	—	—	355. 1554.
» ac. supp.	2	Incision	1	—	(1)†	885. 2202, (se dödsfall 66).
» tbc.	4	Epididymektomi. Resektion å vas. Bassinisuturer	4	—	—	477. 511. 1071. 1296.
»	3	Ablatio testis. Bassinisuturer	3	—	—	839. 2439. 2517.
Varicocele	9	Exstirpation	9	—	—	342. 400. 788. 1652. 1966. 2127. 2248. 2409. 2852.
Hydrocele testis	16	Operation enl. Winkelmann eller v. Bergmann	16	—	—	129. 334. 380. 433. 506. 542. 975. 1017. 1048. 1063. 1148. 1295. 1650. 1768. 2181. 2826.
Spermatocele	2	Exstirpation	2	—	—	8. 1343.
Sarcoma testis	1	Ablatio testis	1	—	—	1197.
26. Kvinnliga genitalorganen:						
Cystocele vaginalis	3	Amputation av cervix. Främre kolporafi	3	—	—	108. 599. 1155.
Cysto- et protocele vaginalis	3	Amputation av cervix. Främre kolporafi. Kolpoperineorafi	3	—	—	251. 465. 2224.
Bartholinit. supp.	1	Incision	1	—	—	2447.
Salpingo-oophorit. ac. vel subac. vel chron.	2	Ensidig salpingektomi	2	—	—	2717. 2793.
D:o	3	Ensidig salpingo-ooforektomi	3	—	—	499. 1020, samtidigt opererad för irreponibelt kruralbräck. 2476.
D:o	2	Dubbelsidig salpingektomi	2	—	—	1112, appendektomi en passant. 1127.
D:o	5	» » Ensidig ooforektomi	5	—	—	2348, appendektomi en passant. 2379 2429. 2546. 2559, appendektomi en passant.
Salpingit. ac. c. peritonit. diff.	8	Provlaparotomi	8	—	—	1031, appendektomi en passant. 1065. 1152, appendektomi en passant. 2107. 2130, appendektomi en passant. 2426, appendektomi en passant. 2579, appendektomi en passant. 2753.
Abscess f. Douglas. e salpingit.	2	Kolpotomi. Dränage	2	—	—	1809. 2267.
Salpingit. tbc.	1	Dubbelsidig salpingektomi	—	—	1	1663, dödsfall 32.
Salpingit. tbc. c. abscess. f. Douglas.	2	Kolpotomi. Aspiration	2	—	—	905. 2327.
Endometrit. vel metropathia hæmorrhag.	27	Skrapning	27	—	—	35. 83. 181. 225. 332. 343. 572. 684. 985. 1006. 1142. 1213. 1238. 1283. 1828. 2001. 2139. 2276. 2313. 2316. 2365. 2388. 2418. 2571. 2589. 2651. 2724.
Fistula vesicovaginalis	1	Excision av fisteln	1	—	—	1340.
Graviditas tubar. rupt. c. hæmorrhag. intraperitoneal lib.	4	Salpingektomi	4	—	—	2457. 2622. 2707. 2842.
D:o	3	Salpingo-ooforektomi	3	—	—	1524. 1635. 1803.
Abort.	3	Instrumental utrymning	3	—	—	677. 2044. 2098.
» c. peritonit. lib.	1	Laparotomi. Dränage	—	—	1	1363, appendektomi, dödsfall 68.
Sepsis puerperal.	1	Appendektomi	—	—	1	2815, död 1920.

† Avförd som död å annat ställe.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn			Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Myoma uteri	9	Supravaginal uterusamputation	8	—	1	151. 559, <i>appendektomi en passant dödsfall 78. 1055. 1096. 1187. 2376. 2395. 2608.</i>
D:o	3	Exstirpation av myom.....	3	—	—	677. 1269. 2135.
D:o	6	Skrapning	5	—	1	279 661, <i>dödsfall 79. 1388. 2189. 2811.</i>
Polyp. cervic. uteri	2	Exstirpation. Skrapning	2	—	—	251. 841.
Carcinoma uteri	2	Radikaloperation enl. <i>Wertheim</i>	2	—	—	315. 321.
Cysta lig. rotund.	1	Exstirpation. Bassinisuturer	1	—	—	404.
Kystoma ovarii	14	Exstirpation	14	—	—	250, <i>appendektomi en passant. 1008, appendektomi en passant. 1354. 1478. 1533. 1859 1908. 192056. 2206. 2247, appendektomi en passant. 2333. 2668.</i>
» » tort.	3	»	3	—	—	95. 887, <i>appendektomi en passant. 1778.</i>
Tumor pelvis	1	Provskrapning	—	1	—	2043.
Cysfa parovarial. tort.	2	Exstirpation	2	—	—	1659, <i>appendektomi en passant. 1660.</i>
<i>26. Pelvis.</i>						
Osteomyelit. oss. ilei.....	1	Incision. Dränage	1	—	—	243, <i>sedermåra incision och dränage av radius samt femur för metastaserande osteomyelit.</i>
Osteit. tbc. oss. sacri c. abscess.	1	Tömning av abscess.	1	—	—	190, <i>trene gånger.</i>
Cysta sacral. infect.	4	Exstirpation	4	—	—	68. 1391. 1944. 2844.
» » »	5	Incision. Dränage	5	—	—	329. 438. 711. 1591. 2586.
<i>27. Extremiteterna:</i>						
Manus radioflexa p. fractur. antibrachii	1	Kilresektion å ulna. Korrektion	1	—	—	1335.
Digit. deformat.	3	Exartikulation	3	—	—	1464. 2286. 2763.
» dislocot.	2	»	2	—	—	1307. 2508.
Hallux valgus	4	Subkapitulär kilexcision. Korrektion	4	—	—	Dubbelsidigt: 75. 405. 682. Ensidigt: 2149.
» »	1	Exartikulation av tå	1	—	—	503.
» » c. bursit. infect.	2	Incision	2	—	—	1175. 1176.
Contractura (<i>Dupuytren</i>)	1	Exstirpation av fascia	1	—	—	1853, dubbelsidigt.
» p. panarit.	1	Excision av ärrväv. Senplastik	1	—	—	528.
Osteomyelit. sive osteit. ac. vel chron.	8	Uppmäjpling. Utskrapning ..	6	—	2	384. 517, <i>dödsfall 73. 626. 716. 1077. 1087. 1097. 1107. 1117. 1127. 1137. 1147. 1157. 1167. 1177. 1187. 1197. 1207. 1217. 1227. 1237. 1247. 1257. 1267. 1277. 1287. 1297. 1307. 1317. 1327. 1337. 1347. 1357. 1367. 1377. 1387. 1397. 1407. 1417. 1427. 1437. 1447. 1457. 1467. 1477. 1487. 1497. 1507. 1517. 1527. 1537. 1547. 1557. 1567. 1577. 1587. 1597. 1607. 1617. 1627. 1637. 1647. 1657. 1667. 1677. 1687. 1697. 1707. 1717. 1727. 1737. 1747. 1757. 1767. 1777. 1787. 1797. 1807. 1817. 1827. 1837. 1847. 1857. 1867. 1877. 1887. 1897. 1907. 1917. 1927. 1937. 1947. 1957. 1967. 1977. 1987. 1997. 2007. 2017. 2027. 2037. 2047. 2057. 2067. 2077. 2087. 2097. 2107. 2117. 2127. 2137. 2147. 2157. 2167. 2177. 2187. 2197. 2207. 2217. 2227. 2237. 2247. 2257. 2267. 2277. 2287. 2297. 2307. 2317. 2327. 2337. 2347. 2357. 2367. 2377. 2387. 2397. 2407. 2417. 2427. 2437. 2447. 2457. 2467. 2477. 2487. 2497. 2507. 2517. 2527. 2537. 2547. 2557. 2567. 2577. 2587. 2597. 2607. 2617. 2627. 2637. 2647. 2657. 2667. 2677. 2687. 2697. 2707. 2717. 2727. 2737. 2747. 2757. 2767. 2777. 2787. 2797. 2807. 2817. 2827. 2837. 2847. 2857. 2867. 2877. 2887. 2897. 2907. 2917. 2927. 2937. 2947. 2957. 2967. 2977. 2987. 2997. 3007. 3017. 3027. 3037. 3047. 3057. 3067. 3077. 3087. 3097. 3107. 3117. 3127. 3137. 3147. 3157. 3167. 3177. 3187. 3197. 3207. 3217. 3227. 3237. 3247. 3257. 3267. 3277. 3287. 3297. 3307. 3317. 3327. 3337. 3347. 3357. 3367. 3377. 3387. 3397. 3407. 3417. 3427. 3437. 3447. 3457. 3467. 3477. 3487. 3497. 3507. 3517. 3527. 3537. 3547. 3557. 3567. 3577. 3587. 3597. 3607. 3617. 3627. 3637. 3647. 3657. 3667. 3677. 3687. 3697. 3707. 3717. 3727. 3737. 3747. 3757. 3767. 3777. 3787. 3797. 3807. 3817. 3827. 3837. 3847. 3857. 3867. 3877. 3887. 3897. 3907. 3917. 3927. 3937. 3947. 3957. 3967. 3977. 3987. 3997. 4007. 4017. 4027. 4037. 4047. 4057. 4067. 4077. 4087. 4097. 4107. 4117. 4127. 4137. 4147. 4157. 4167. 4177. 4187. 4197. 4207. 4217. 4227. 4237. 4247. 4257. 4267. 4277. 4287. 4297. 4307. 4317. 4327. 4337. 4347. 4357. 4367. 4377. 4387. 4397. 4407. 4417. 4427. 4437. 4447. 4457. 4467. 4477. 4487. 4497. 4507. 4517. 4527. 4537. 4547. 4557. 4567. 4577. 4587. 4597. 4607. 4617. 4627. 4637. 4647. 4657. 4667. 4677. 4687. 4697. 4707. 4717. 4727. 4737. 4747. 4757. 4767. 4777. 4787. 4797. 4807. 4817. 4827. 4837. 4847. 4857. 4867. 4877. 4887. 4897. 4907. 4917. 4927. 4937. 4947. 4957. 4967. 4977. 4987. 4997. 5007. 5017. 5027. 5037. 5047. 5057. 5067. 5077. 5087. 5097. 5107. 5117. 5127. 5137. 5147. 5157. 5167. 5177. 5187. 5197. 5207. 5217. 5227. 5237. 5247. 5257. 5267. 5277. 5287. 5297. 5307. 5317. 5327. 5337. 5347. 5357. 5367. 5377. 5387. 5397. 5407. 5417. 5427. 5437. 5447. 5457. 5467. 5477. 5487. 5497. 5507. 5517. 5527. 5537. 5547. 5557. 5567. 5577. 5587. 5597. 5607. 5617. 5627. 5637. 5647. 5657. 5667. 5677. 5687. 5697. 5707. 5717. 5727. 5737. 5747. 5757. 5767. 5777. 5787. 5797. 5807. 5817. 5827. 5837. 5847. 5857. 5867. 5877. 5887. 5897. 5907. 5917. 5927. 5937. 5947. 5957. 5967. 5977. 5987. 5997. 6007. 6017. 6027. 6037. 6047. 6057. 6067. 6077. 6087. 6097. 6107. 6117. 6127. 6137. 6147. 6157. 6167. 6177. 6187. 6197. 6207. 6217. 6227. 6237. 6247. 6257. 6267. 6277. 6287. 6297. 6307. 6317. 6327. 6337. 6347. 6357. 6367. 6377. 6387. 6397. 6407. 6417. 6427. 6437. 6447. 6457. 6467. 6477. 6487. 6497. 6507. 6517. 6527. 6537. 6547. 6557. 6567. 6577. 6587. 6597. 6607. 6617. 6627. 6637. 6647. 6657. 6667. 6677. 6687. 6697. 6707. 6717. 6727. 6737. 6747. 6757. 6767. 6777. 6787. 6797. 6807. 6817. 6827. 6837. 6847. 6857. 6867. 6877. 6887. 6897. 6907. 6917. 6927. 6937. 6947. 6957. 6967. 6977. 6987. 6997. 7007. 7017. 7027. 7037. 7047. 7057. 7067. 7077. 7087. 7097. 7107. 7117. 7127. 7137. 7147. 7157. 7167. 7177. 7187. 7197. 7207. 7217. 7227. 7237. 7247. 7257. 7267. 7277. 7287. 7297. 7307. 7317. 7327. 7337. 7347. 7357. 7367. 7377. 7387. 7397. 7407. 7417. 7427. 7437. 7447. 7457. 7467. 7477. 7487. 7497. 7507. 7517. 7527. 7537. 7547. 7557. 7567. 7577. 7587. 7597. 7607. 7617. 7627. 7637. 7647. 7657. 7667. 7677. 7687. 7697. 7707. 7717. 7727. 7737. 7747. 7757. 7767. 7777. 7787. 7797. 7807. 7817. 7827. 7837. 7847. 7857. 7867. 7877. 7887. 7897. 7907. 7917. 7927. 7937. 7947. 7957. 7967. 7977. 7987. 7997. 8007. 8017. 8027. 8037. 8047. 8057. 8067. 8077. 8087. 8097. 8107. 8117. 8127. 8137. 8147. 8157. 8167. 8177. 8187. 8197. 8207. 8217. 8227. 8237. 8247. 8257. 8267. 8277. 8287. 8297. 8307. 8317. 8327. 8337. 8347. 8357. 8367. 8377. 8387. 8397. 8407. 8417. 8427. 8437. 8447. 8457. 8467. 8477. 8487. 8497. 8507. 8517. 8527. 8537. 8547. 8557. 8567. 8577. 8587. 8597. 8607. 8617. 8627. 8637. 8647. 8657. 8667. 8677. 8687. 8697. 8707. 8717. 8727. 8737. 8747. 8757. 8767. 8777. 8787. 8797. 8807. 8817. 8827. 8837. 8847. 8857. 8867. 8877. 8887. 8897. 8907. 8917. 8927. 8937. 8947. 8957. 8967. 8977. 8987. 8997. 9007. 9017. 9027. 9037. 9047. 9057. 9067. 9077. 9087. 9097. 9107. 9117. 9127. 9137. 9147. 9157. 9167. 9177. 9187. 9197. 9207. 9217. 9227. 9237. 9247. 9257. 9267. 9277. 9287. 9297. 9307. 9317. 9327. 9337. 9347. 9357. 9367. 9377. 9387. 9397. 9407. 9417. 9427. 9437. 9447. 9457. 9467. 9477. 9487. 9497. 9507. 9517. 9527. 9537. 9547. 9557. 9567. 9577. 9587. 9597. 9607. 9617. 9627. 9637. 9647. 9657. 9667. 9677. 9687. 9697. 9707. 9717. 9727. 9737. 9747. 9757. 9767. 9777. 9787. 9797. 9807. 9817. 9827. 9837. 9847. 9857. 9867. 9877. 9887. 9897. 9907. 9917. 9927. 9937. 9947. 9957. 9967. 9977. 9987. 9997. 10007.</i>
D:o	9	Incision. Dränage	8	—	1	107. 191. 498. 1413, <i>dödsfall 72. 1077. 2386. 2493. 2518. 2647.</i>
Osteit. digit.	6	Exartikulation	5	—	—	273. 362, <i>dödsfall 104. 439. 466. 2741.</i>
Hydrops genu.	1	Explorativ artrotomi	1	—	—	1333.
Corpus liber. in articulo	4	Artrotomi. Extraktion	4	—	—	1415. 1780. 2018. 2122.
Synovit. chron. seros.	7	Punktion	7	—	—	1022. 1144. 1293. 1654. 1718. 2592.
» purul.	3	Artrotomi. <i>Carrel-Dakin</i> dränage	2	—	1	363. 1696, <i>dödsfall 75. 2554.</i>

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Synnovit. purul.	1	Artrotomi. Dränage	1	—	—	2275.
» »	1	Aperiostal, låg lårbensamputation	1	—	—	2075.
Tendovaginit. ac. supp. flex. dig.	12	Incision.....	12	—	—	293. 785. 899. 923. 1683. 1953. 2055. 2297. 2610. 2631. 2711. 2743.
Do c. osteit.	3	Exartikulation	3	—	—	11. 262. 679.
Bursit. ac. purul.	20	Incision.....	20	—	—	153. 212. 508. 617. 717. 915. 1203. 1274. 1300. 1347. 1381. 1452. 1586. 2222. 2152. 2270. 2353. 3534. 2695. 2723.
Hygroma burs. præpatellare... ..	13		13	—	—	117. 476. 974. 1251. 1331. 1694. 1786. 1798. 1839. 2091. 2149. 2160. 2332.
Hygroma burs. gastronocnem. semimembranos.	1	Punktion	1	—	—	1009.
Bursit. chron. trochanter. (Hanche à ressort extraarticulaire)	1	Exstirpation	1	—	—	2557.
Hidroadenit. f. axill. suppur.	2	Incision.....	2	—	—	1790. 2229.
Clavi	2	Exstirpation	2	—	—	1024. 1214.
Unguis incarnat.	6	Radikaloperation enl. König...	6	—	—	96. 374. 834. 1531. 2151. 2666.
Onychogryphosis	1	Exstirpation av nageln	1	—	—	266.
Tbc. oss. (patella)	1	» » patella	1	—	—	192.
» »	6	Incision. Utskrapning. Jod-sprit eller jodoform	5	—	1	162/1917, dödsfall 21. 1603. 1999. 2073. 2101. 2250
Tbc. articul.	8	Jodoformglycerin (varje patient upptagen en gång)	8	—	—	120. 149. 222. 1297. 1699. 1848. 2092. 2233.
» »	1	Incision. Dränage	—	—	1	583, dödsfall 25.
Tendovaginit. tbc.	1	Exstirpation. Jodoformglycerin	1	—	—	2294.
Bursit. tbc.	1	»	1	—	—	1018.
Lymphom. inguin. tbc.	3	»	3	—	—	1091. 1659. 2253.
» » » suppur.	1	Incision. Utskrapning	1	—	—	910.
Tumor. luetic. reg. trochanter.	1	Exstirpation	1	—	—	950.
Erysipelas anticur. gangr.	2	Incisioner	1	—	1	1806. 2266, dödsfall 7.
Varices	55	Hög ligatur och exstirpation enl. Trendelenburg — Madelung	55	—	—	Ensidigt: 122. 193. 227. 414. 488. 648. 754. 697. 772. 781. 795. 1026. 1070. 1086. 1248. 1304. 1305. 1472. 1330. 1662. 1691. 1766. 1777. 1822. 1950. 1998. 2045. 2079. 2284. 2477. 2494. 2693. 2736. 2753. Dubbelsidigt: 92. 224. 256. 260. 301. 303. 328. 353. 658. 893. 904. 1100. 1477. 1503. 1647. 1665. 1673. 1700. 1750. 2054. 2133.
Ulcer. varicos. anticur.	1	Amputation enl. Grilli	1	—	—	636.
» »	1	Transplantation enl. Thiersch	1	—	—	1464.
Gangræna senil.	1	Exartikulation av tå	1	—	—	382.
» »	6	Aperiostal låg lårbensamputation	6	—	—	72. 240. 296, förut exartikulation av tår och aperiostal underbensamputation. 1132. 1718. 1800.
Laceratio man.	3	Exartikulation eller amputation av fingrar	3	—	—	110. 686. 2403.
» brachii	1	Exartikulation i skulderled	—	—	1	2609, dödsfall 102.
» »	1	Transplantation enl. Thiersch	1	—	—	2817.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskriven		Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	död	
Laceratio ped.....	1	Exartikulation av tår.....	1	—	1165.
Amputatio traumat. anticur....	1	Reamputation	1	—	2460.
Luxatio humeri	1	Reposition i narkos	1	—	402.
» transnaviculoperilunaris	1	Exartikulation av os lunatum och naviculare.....	1	—	409.
Luxatio femoris	4	Reposition i narkos	4	—	2. 873. 1579. 1795.
Læsio traumat. menisc. gen. D:o (suspicio)	1	Partiell exstirpation av menisk	1	—	949.
Hæmarthrosis genu.	8	Artropunkt. Tappning.....	8	—	650.
Synnovit. traumat.....	2	» »	2	—	422. 889. 1267. 1358. 1493. 1613. 1720. 2490.
Neuroschisis traumat. (n. ulnar)	3	Neurorafi	3	—	395. 401.
Pares. n. ulnar. p. fracturam.	1	Neurolys	1	—	673. 675. 2200.
Ischias	1	Tänjning av nerven	1	—	1335.
Ruptura subcut. tend. caput. long. m. bicip. brachii	2	Sensutur	2	—	2701.
Ruptura subcut. tend. m. extens. pollic.	1	Senplastik genom fri sentransplantation	1	—	63. 890.
D:o.....	1	Sensutur	1	—	870.
Ruptura subcut. tend. Achillei	1	»	1	—	580.
Tenoschisis	5	»	5	—	1951.
» inveterat	1	Senplastik genom fri sentransplantation	1	—	673. 675. 777. 2100. 2200.
Adhæsiön. tend. dig. p. fractur. complic.	1	Senlösning. Kringbäddning med transplanterad fettväv	1	—	2314.
Corpus. alien. extremitat.....	2	Extraktion	2	—	1601.
» » p. fractur. operat.	2	» av suturmateriel ...	2	—	1947. (nål). 2163.
Fractura humeri	2	Reposition i narkos	2	—	269. 1971.
» »	1	Blodig reposition	1	—	525. 1668.
» epicondyl. med. humeri	1	Osteosyntes. Kringbäddning av n. ulnar. med transplanterad fettväv	1	—	1407.
Fractura complic. antibrachii	1	Extraktion av benbitar. <i>Carré-Dakin</i> dränage	1	—	2246.
D:o	1	Blodig reposition. Sutur.....	1	—	135.
D:o	1	Extraktion av benbitar. Sutur	1	—	2293.
Fractura olecrani	2	Osteosyntes med silke	2	—	269.
Fractura colli femoris	2	Reposition och ingipsning i lumbalanæstesi	1	1	452. 1174.
Fractura femoris.....	2	Spikextension enl. <i>Steinmann</i>	1	—	467. dödsfall 119. 2186.
» »	3	Blodig reposition och fixation med bronsaluminiumtråd ...	2	—	2282. senare blodig reposition (se ovan) 2848.
» » c. pseudarthrose	1	Blodig reposition. Transplantation av en tibia-periostbit.	1	—	269. sedermera extraktion av tråden 1289. sedermera transplanterad en tibiaperiostbit. 2282.
Fractura patellæ.....	3	Osteosyntes med silke	3	—	1289. (se ovan). 1131. 1368. 2789.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Fractura patellæ	1	Exstirpation av lös benbit ...	1	—	—	2475.
»	1	Artropunktion. Tappning	1	—	—	532.
» anticurur.	13	Reposition och ingipsning i narkos	12	—	1	47. 190. 387. 753 1038. 1237. 1334. 1426. 1508. 2270, dödsfall 123. 2408. 2794. 2800.
» tali	1	Reposition och ingipsning i narkos	1	—	—	1587.
» ped. complic.	1	Aperiostal underbensamputation	1	—	—	1732.
» digit. ped.	1	Exartikulation av tå	1	—	—	2346.
Pseudoarthrosis p. fractur. anticurur.	1	Resektion av pseudoartrosen. Osteosyntes	1	—	—	2323.
Neuroma p. amputation.	1	Exstirpation. Reamputation å underben enl. Bier.....	1	—	—	615.
Suspicio exostos. oss ilei. ...	1	Provincision	1	—	—	674.
Carcinoma cutis anticurur. sin.	2	Aperiostal låg lårbensamputation	2	—	—	722. 1527.
Melanosarcoma region. gluteal.	1	Exstirpation	1	—	—	1443.
Sarcoma femor. c. fractur. spontan.	1	Exartikulation i höftled.....	1	—	—	598.
Tetanus e vulner. infect. man.	1	Excision av sår. Intraspinal och intravenös antitoxinjektion	1	—	—	2788.
28. Småoperationer o. s. v.						
Plegmone, abscess., lymphadenit., lymphangit., panaritium, furunculus etc.	85		83	—	2	4. 90. 135. 226, dödsfall 118. 235. 239. 247. 287. 354. 361. 383. 397. 451. 456. 463. 489. 509. 512. 521. 538. 562. 568. 576. 587. 604. 608. 623. 629. 643. 714. 731. 752. 783. 805. 841. 855. 856. 871. 883. 912. 984. 987. 1050. 1054. 1073. 1088. 1106. 1119. 1136. 1172. 1223. 1370. 1402. 1429. 1466. 1604. 1614. 1729. 1829. 1921. 1931. 1988. 2000. 2060. 2112. 2168. 2175. 2182. 2190. 2208. 2255. 2325. 2334. 2381. 2419. 2458. 2513, dödsfall 8. 2526. 2536. 2548. 2552. 2595. 2597. 2708. 2858.
Atheroma	1	Exstirpation	1	—	—	766.
Lipoma	4	»	4	—	—	421. 475. 646. 2532.
Enchondroma	1	»	1	—	—	2195.
Veruca	1	»	1	—	—	478.
Ganglion	2	»	2	—	—	779. 1496.
Defect. cutis.....	2	Transplantation enl. Thiersch	2	—	—	834/1918. 1602.

Henrik Holmdahl.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets *kirurgiska* avdelning för år 1919 angående operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer å polikliniskt behandlade patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Anmärkingar
II.			
Corp. alien. corneæ.....	6	Exaeresis	
V.			
Dubbelläpp	1	Stemhinneexcision	
Anchyloglossus.....	1	Plastik.....	
Vuln. perfor. labii	3	Yttre och inre sutur	
Vuln. linguae	1	Sutur	
Angina phlegmonosa	8	Incision	
Periostit. alv. supp.....	47	Incision. Event. tandextraktion...	
D:o	21	Tandextraktion	
Caries vel atrophia dent.	53	»	
Ulcus chron. labii	1	Kilexcision	
Sialolithiasis	2	Incision av gång. Stenextraktion	
Ranula	1	Exstirpation	
Luxatio mandibulae.....	5	Reposition	
Papilloma linguae	3	Exstirpation	
Cysta labii.....	4	»	
Carcinoma palati	1	»	Senare intagen och radikalopererad
Epulis	3	»	
VI.			
Abscess. colli e pediculos.	10	Incision	
Lymphomata tbc. colli	4	Exstirpation	
»	21	Incision. Utskrapning	
Actinomycosis colli	12	»	
IX.			
Mastit. ac. supp.	16	Incision	
» chron.	2	Exstirpation	
Adenofibroma mammae	5	»	
XVIII.			
Tumor. haemorrhoidal.	1	Exstirpation	
XXIII.			
Bubo inguinal.	1	Incision	
XXIV.			
Phimosis.	7	Plastisk operation	
Hydrocele testis	3	Punktion.....	
Stenosis orificii urethrae	2	Uppklipping. Sutur	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Anmärkningar
XXV.			
Vaginalring	1	Extraktion	
Bartholinit. ac	5	Incision	
Cysta labii minor.	1	Enukleation	
XXVI.			
Cysta sacral. infect.	1	Incision. Utskrapning	
XXVII.			
Övertalig tumme	1	Exartikulation	
Digitus malleus.....	3	»	
Deformatio dig. p. tendovaginit.	2	Exartikulation	
Defect. tend. flex. dig. p. tendovaginit.	1	Artrodes i flexionsställning	
Osteoit. vel osteoarthritis. dig.....	49	Incision eller utskrapning	
D:o	11	Amputation eller exartikulation	
Contractura Dupuytren	2	Extirpation av fascian	
Osteomyelit. chron. c. fistula.....	3	Utskrapning	
Tendovaginit. dig.	22	Incision	
D:o	1	Operation enligt Forsell	
Hideroadenit.....	72	Incision	
Bursit. ac. purul.	11	»	
Hygroma bursae	1	Exstirpation	
Clavus.....	4	»	
»	2	Utskrapning med slev	
» infect.	5	Incision	
Unguis incarnat.	9	Radikaloperation enligt König ...	
Paronychium	45	Evulsio vel trepanatio unguis ...	
D:o	22	Incision	
Panaritium subunguale	19	Evulsio vel trepanatio unguis ..	
Onychogryphosis	3	Evulsio unguis	
Tbc. ossium vel articular.	5	Jodoformglycerin	
Tendovaginitis tbc.	1	Extirpation	
Laceratio vel amputatio traumat. dig.	53	Amputation eller exartikulation	
Luxatio humeri	38	Reposition med eller utan narkos	
» cubiti	1	Reposition	
» oss. lunati carpi	1	» i narkos	
» dig.	3	»	
Fractura humeri	7	»	
» olecrani	1	Gips i sträckställning	
» radii	30	Reposition. Dorsalgips	
»	42	» Spjåla	
» radii et ulnae	2	» Gips	
» dig.	1	»	
»	5	» Skena	
» complicat. dig.	2	Resektion. Plastisk operation ...	
Luxatio vel fractura complicat. dig.	18	Reposition. Suture	
Fractura anticur.	8	Gips	
Synovit. traumat.	2	Artropunktion. Gips	
Haemarthrosis	1	D:o	
Tenoschisis	20	Tenorafii	
Haematoma subunguale	25	Trepanatio unguis	
Ganglion.....	4	Exstirpation	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Anmärkingar
XXVIII.			
Abscess., lymphadenit., lymphangit., panaritium, furunculus, carbunculus, vulnera infecta.	774	Incision	
Vulnera	683	Suturer	
Corpora aliena	84	Extraktion	
Sutursuppuratation i operationsärr	5	Utskrapning	
Abscessus vel fistula tbc. cutis	7	Incision. Utskrapning	
Cicatrix cutis	2	Exstirpation	
» »	1	Plastik	
Atheroma »	66	Exstirpation	
» » infect.	25	Utskrapning	
Cysta dermoid. cutis	4	Exstirpation	
Verruca cutis	13	» med kniv eller slev	
Fibroma »	9	»	
Lipoma »	6	»	
Angiofibroma cutis	4	»	
Papilloma »	1	»	
Fibrosarcoma »	2	»	
Endothelioma »	1	»	
Carcinoma »	1	»	

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets kirurgiska avdelning.

Under år 1919 hava å *intagna* patienter utförts 1,704 operationer; av dessa ha 18 utskrivits oförbättrade och 77 döda. Av dödsfallen återfinnas 108 i redogörelsen för dödsorsakerna avdelning A och C; 3 patienter hava avlidit under år 1920 och upptagas icke i årets redogörelse.

Å patienter, vilka dött *utan att hava blivit inskrivna*, hava utförts 6 operativa ingrepp; dessa återfinnas i redogörelsen över dödsorsakerna avdelning B.

Å *polikliniska* patienter hava utförts 2,499 registrerade ingrepp.

Antalet *besök* å kirurgiska *polikliniken* har under året uppgått till 32,473.

På icke poliklinisk tid hava inkommit och behandlats 2,723 personer. Antalet *patienter* å polikliniken har varit 4,703. Beräknas antalet besök per patient fås siffran 6,9.

Av de å polikliniken behandlade hava 1,500 varit *olycksfall i arbete* enl. 1916 års olycksfallsförsäkringslag.

Vad angår antalet å kirurgiska avdelningen vårdade sjuke, döde, utförda operationer å intagna och icke intagna patienter samt polikliniska patienter återfinnas sammanställningar av dessa siffror för tiden före år 1899 i årsberättelsen för år 1898, för tiden 1899—1914 i årsberättelsen för sistnämnda år. Här meddelas siffrorna för 1914—1919.

År	Vårdade sjuke	Döde	Mortalitets-proc.	Antal poliklinik-patienter	Poliklin-besök	Utförda operationer		Döde av de opererade	Operations-mortalitets-proc.
						å poliklin-patienter	å intagna patienter		
1914	2,934	86	2,93	3,912	25,323	1,704	1,732	70	4,04
1915	2,888	117	4,05	4,596	27,708	2,145	1,935	86	4,44
1916	2,957	107	3,62	4,432	29,315	2,266	1,862	77	4,14
1917	2,827	105	3,71	4,230	25,956	2,053	1,902	74	3,99
1918	2,929	132	4,50	4,003	30,033	2,550	1,840	112	6,03
1919	3,017	125	4,14	4,703	32,473	2,499	1,704	77	4,52

De använda *desinfektions*metoderna äro desamma som 1916.

De olika *bedövnings*metodernas frekvens framgår av nedanstående tabell. Bråck ha i regel opererats i lokalanästesi. Lumbalanästesi har använts vid en hel del amputationer å nedre extremiteterna. Vid prostatektomier har likaledes använts lumbalanästesi kombinerad med lokalanästesi i bukvägg eventuellt med eterrus vid prostatas utlösning. Sakralanästesi vid en del perineala och anala ingrepp.

Eter (öppen mask eller rus enl. <i>Sudeck</i>)					Morfin + kloroform	Lokalanästesi (0,5 % nov.- supr.*)				Kuhlenkampf's plexusanästesi	Lumbalanästesi (5 % tropa- cocain)		Sakralanästesi (2 % nov.- supr.)	
utan morfin	+ morfin	+ morfin och kloroform	+ pantopon	+ morfin och atropin		utan morfin	+ morfin	+ morfin och eter	+ morfin och skopolamin		+ morfin	+ morfin och lokalanästesi	+ morfin	+ morfin och eterrus
50	910	4	1	2	1	50	426	31	4	1	18	5	6	2

*) Till ledningsanästesi 1 %

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets *kirurgiska* avdelning för år 1919 angående de för nedanstående veneriska sjukdomar intagna, med hänsyn till den ort, inom vilken smittan ådragits.

	Syfilis recens			Gonorrhoea acuta		
	män	ej prost. kvinnor	prost. kv.	män	ej prost. kvinnor	prost. kv.
L ä n						
Göteborgs stad	1	2	—	3	1	—
Andra länder	1	—	—	1	—	—

Ålder, kön, civilstånd samt sättet för smittans överförande.

Sjukdom	S:a	Den smittades											Smittan har överfört på annat sätt än genom könsutväxling	
		civilstånd		ålder										okänd
		ogift	gift	under 10 år	10-15 år	15-20 år	20-25 år	25-30 år	30-40 år	40-50 år	50-60 år	över 60 år		
Syfilis recens	män	2	2	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	1
	ej prost. kv.	2	1	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
Gonorrhoea acuta	män	4	4	—	—	—	—	1	2	—	1	—	—	—
	ej prost. kv.	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets *kirurgiska* avdelning för år 1919 angående för skador och förgiftningar intagna, med hänsyn till skadans natur och påföljd.

Skadans natur	Intagna			Skadans påföljd		
	män	kv.	S:ma	döden	kvarstående men	övergående men
Sår utan komplikationer (<i>Vulnus</i>)	39	9	48	—	—	48
Kontusion (<i>Contusio</i>)	33	8	41	—	—	41
Inträngd främmande kropp	2	—	2	—	—	2
Varbildning i följd av inträngd främmande kropp eller av skada å huden eller subkutana bindväven (<i>Sepsis</i>)	39	16	55	2	11	42
Ledvrickning (<i>Distorsio, Luxatio</i>)	14	9	23	—	1	22
Utgjutning i led (<i>Synovitis traumatica, Hemarthrosis</i>)	14	5	19	—	—	19
Öppnande av någon av de större lederna (<i>Vulnus perforans</i>)	2	1	3	—	2	1
Benbrott, enkelt (<i>Fractura simplex</i>)	162	63	225	9	87	129
» komplicerat (<i>Fractura complicata</i>) ...	15	2	17	3	8	6
Avskärning eller avslitning av muskel, sena, nerv	11	—	11	—	5	6
Krossning, avhuggning, avslitning (<i>Amputatio traumatica, Laceratio</i>)	1—2 fingrar	1	—	1	—	—
	3—5 fingrar, hand	3	1	4	—	—
	Arm	2	2	4	1	2
	Tår eller fot	2	—	2	—	1
Förbränning (<i>Combustio</i>)	Fingrar, hand	2	2	4	—	4
	Ansikte	4	1	5	—	5
	Andra kroppsdelar	8	2	10	1	9
Skada å magsäck eller tarm (<i>Vulnus perforans, Ruptura</i>)	—	1	1	—	—	1
Skada å lever, mjälte, njure, urinblåsa, könsorgan	6	2	8	2	1	5
Hjärnskakning (<i>Commotio cerebri</i>)	24	9	33	—	—	33
Brott å hjärnskålens botten (<i>Fractura baseos cranii</i>)	15	1	16	3	4	9
Direkt skada å hjärna eller ryggmärg	2	1	3	2	—	1
Kontusion av nerv	1	—	1	—	—	1
Meniskskada i knäled	4	1	5	—	4	1
Skottskada	1	—	1	—	—	1
Förgiftning med syror eller alkalier	1	—	1	—	1	—
» » lysol, karbolsyra, kreolin	—	1	1	—	1	—
» » fotogen, benzin	1	—	1	—	—	1
Summa	408	137	545	23	133	389

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets *kirurgiska* avdelning för år 1919 angående för skador och förgiftningar intagna med hänsyn till skadans tillkomstsätt.

Skadans tillkomstsätt	Intagna		Skadans påföljd		
	män.	kv.	döden	kvarstående men	övergående men
<i>A. Olycksfall i yrkesarbete.</i>					
Vid hanterandet av yxa	2	—	—	1	1
» » » andra verktyg... ..	2	—	—	—	2
» ångmaskiner	1	—	—	—	1
» elektriska motorer och ledningar.....	2	—	—	1	1
» hissar och lyftkranar	6	—	—	2	4
» arbetsmaskiner inom malmförädlingsindustrien ...	—	1	—	1	—
» » » metallindustrien	5	—	—	1	4
» » » varv och skeppsbyggeri	3	—	—	2	1
» » » träindustrien	1	—	—	—	1
» » » textilindustrien	—	3	—	1	2
» » » närings- och njutningsämne- industrien	5	1	1	—	5
» » » andra industrier	3	—	—	1	2
Genom fall från stege, avsats, { vid bygnadsarbete ...	13	—	2	3	8
ställning; genom halkning, { inom träindustrien ...	14	—	—	1	13
nedstörtande föremål, ras { » andra industrier	52	1	1	14	38
Vid körning och åkeriarbete.....	9	—	—	3	6
Genom slag, stöt eller bett av djur	3	—	—	—	3
» beröring med syror eller alkalier.....	1	—	—	1	—
Vid skomakeriarbete	1	—	—	—	1
» gat- eller hamnbyggnadsarbete	2	—	—	1	1
» bageriarbete	—	2	—	—	2
» slakteriarbete	3	—	—	3	—
» lastnings- eller lossningsarbete	53	—	—	13	40
» sjukvårdsarbete	—	1	—	1	—
» hushållsarbete	—	12	—	4	8
I handels- eller affärsyrket	4	2	—	1	5
Vid hanterandet av dynamit eller andra explosiva ämnen	1	—	—	—	1
» militärtjänst, tjänst vid poliskår brandkår	9	—	1	—	8
» telefon och telegraf.....	4	—	—	—	4
» järnvägstrafiken	18	—	1	3	14
» spårvagnstrafiken	2	—	—	—	2
» sjöfarten.....	40	2	2	5	35
» fiske	2	—	1	—	1
» tullen	3	—	—	—	3
<i>B. Olycksfall utom yrkesarbete.</i>					
Vid hushållsgöromål	5	27	2	14	16
Under resa: på järnväg.....	2	2	—	3	1
med spårvagn	9	18	1	9	17
» fartyg, motorbåt.....	4	—	—	—	4
» andra åkdon	1	1	—	—	2
Transport	285	83	12	89	257

Skadans tillkomstsätt	Intagna		Skadans påföljd		
	män	kv.	döden	kvarstående men	övergående men
Transport	285	83	12	89	257
Vid sport och gymnastik: gymnastik och fri idrott ...	4	—	—	—	4
velocipedåkning, motorcykel	8	—	1	—	7
ridning	1	—	—	1	—
skridsko-, skidåkning o. d.	3	2	—	2	3
lek	1	2	—	—	3
Vid slagsmål och överfall	11	1	—	3	9
Under rusets inflytande	12	—	1	2	9
I följd av sjukdom (epilepsi, svimning m. m.)	3	4	1	1	5
» » » skadliga födoämnen	1	—	—	1	—
Fall, halkning	43	41	4	26	54
Påkörd eller omkullknuffad	14	8	3	4	15
Genom skoskav o. d.	13	5	—	2	16
Exploderande mintändsats	1	—	—	—	1
Heta sandpåsar	1	—	—	—	1
Vid eldsvåda	2	—	—	1	1
<i>C. Självmodsförsök.</i>					
Med skärande vapen	5	—	—	1	4
Genom nedstörtande från höjd	—	1	1	—	—
Summa	408	137	23	133	389

Redogörelse för dödsorsakerna

för

patienter vårdade å *kirurgiska* avdelningen under år 1919.

Under år 1919 inskrevos å kirurg. avdelningen 3,017 patienter (158 kvarliggande från föregående år, 2,859 nyinkomna). 125 personer avledo. Mortalitetsprocent 4,14. Å 37 av de avlidna hade intet operativt ingrepp företagits. De äro i redogörelsen angivna med asterisk (*) efter löpande numret. 18 personer avledo kort efter inkomsten och blevo därför ej inskrivna (se avdelning B.).

A. Inskrivna patienter.

I. Bildningsfel:

1. 15-årig flicka (479/19), som alltsedan tidigaste barnåren av och till behandlats för *megacolon*, tidvis i hemmet, tidvis å sjukhus. Operation skall ett flertal år förut hava föreslagits. Senare tiden sämre med svårare koliksmärtor och avmagring. Efter att nu i två olika omgångar behandlats å med. avd. med tarmsköljningar och laxativ gjordes *laparotomi* (Dahlgren). En kolossalt utvidgad och hypertrofiskt caecum, colon ascendens, transversum och descendens (längd 126 cm., största omkrets 40 cm., minsta 35 cm.) utfyllde bukhålan. Efter amputation av ileum gjordes en *ileo-sigmoideostomi* samt *delning* av colon sigmoideum och invagination av båda tarmändarne ovan nämnda anastomos, varefter, sedan colon tömts på sitt innehåll (4 kg. halvfasta fäces) genom snitt å colon ascendens, en *appendikostomi* anlades. Genom denna företogs sedermera dagliga oljeingjutningar och sköljningar. Pat. hämtade sig aldrig från ingreppet. Mors 6 veckor efter operationen, utan att en 2:dra séance kunnat göras.

Sektion: Megacolon (Hirschsprung) + Colitis chron. et ac. ulceros.
+ *Hypoplasia aortæ.*

I den exkluderade colondelen massor stinkande innehåll. Slemhinnan utbrett ulcererad. Appendikostomien sannolikt ej tillräcklig för colons tömning.

II. Ålderdomssjukdomar:

2.* 75-årig man (2,550/19) med utbredd diabetisk brand i vänster fot samt börjande brand i höger stortå. Tillstånd så dåligt, att operation ej kunde tillrådas. Mors 2 dagar efter inkomsten.

Sektion: Gangraena ped. amb. + Infarct. myocardii + Nephroscleros.

III. Havandeskaps- och förlossningssjukdomar:

3. 29-årig hustru (1,389/19), som 10 dagar förut insjuknat med feber, kräkningar, frysningar, buksmärter. Uppgav, att regl. varit fullt normal. Palpationsfyndet väckte snarast misstanke på torkverad ovarialeysta. *Laparotomi (Herne)* omedelbart. Diffus stinkande peritonit. Uttorkning, cigarett-dränage. Mors 2 dagar senare.

Sektion: Peritonit. ac. fibrinopurulenta p. abortum.

IV. Infektions- och andra parasitära sjukdomar:

4.* 53-årig skeppare (718/19), som haft en finne å bröstet för ett par veckor sedan, inkom med tydliga tecken på *pyosepticaemia*. Dog 2 dagar efter inkomsten.

Ingen sektion.

5.* 29-årig hustru (2,697/18) inkom med sedan omkring 1 vecka bestående värk och svullnad i vänstra kinden, uppkommen i anslutning till av tandläkare utförd tandextraktion. Dagen efter inkomsten spontan perforation å kindens insida av en abscess; debridering, tamponad. Sedan hastig återgång av symtomen från kinden, men i stället uppträdande av huvudvärk och efter hand omtöckning med mors c:a 3 veckor efter inkomsten. Man miss-tänkte hjärnabscess, men fick ingen hållpunkt för lokaldiagnos.

Sektion: Abscess. cerebri. — I vänstra temporallobens främre hälft en citronstor abscess.

6. 25-årig flicka (1,412/19) med flegmone i fossa canina samt tromboflebit i sinus cavernosus utgåendet från furunkel å överläpp. *Incisioner (von Stapelmohr)* från kind och munhåla samt dränage av orbita gjordes genast. 2 dagar senare meningit och mors följande dag.

Sektion: Furunculus labii sup. + Thrombophlebit. sin. cavernos. + Meningit. suppur. + Infarct. sept. pulm. + Septichopyaemia.

7.* 64-årig murare (2,266/19), å vilken underbenet amputerats år 1900, inkom nu med erysipelatöst flegmone i stumpen och uppåt benet, utgånet från hudsprickor å stumpens topp. Mors efter 5 dagar.

Sektion: *Erysipelas anticrur.* + *Thrombophlebit. purul. ven. femoral.* + *Peritonit. ac. et lymphadenit. purul. inguinis.*

8. 54-årig tjänarinna (2,513/19), som vårdats å med. avd. i 3 veckor för erysipelas å högra thoraxväggens laterala parti, överflyttades till kir. avd., då tecken till smältning inställde sig. Multipla *incisioner (von Stapelmohr)* gjordes upprepade gånger inom området mellan axill och höftbenskam in på djupet mellan muskellagren. Mors efter 14 dagar.

Sektion: *Erysipelas absced. pariet. thorac. et abdom. later. dx.* + *Arthrit. purul. artic. sternoclavic. c. osteit. clavic.*

9.* 20-årig yngling (163/19) med coxitis fick under epidemien å sjukhuset spanska sjukan. Mors efter 1 vecka.

Sektion: *Enterit. haemorrhag.* + *Bronchopneumoniae (Morb. Hispan.)* + *Coxit. tbc. dx.* + *Tbc. renis.*

10.* 73-årig skomakare (462/19) med lymfangit å vänster underben, vilket gick tillbaka under sängläge och v. v. o. Efter en vecka tecken på bronkit och enterit med feber. Mors 3 dagar senare.

Sektion: *Enterit. ulceros. c. peritonit.* + *Nephroscleros.* + *Bronchit. (Morb. Hispan.)*

11. 30-årig hustru (2,744/18) med empyema pleurae efter Morb. Hispan. *Rebbersresektion (Söderlund)* och *pleurotomi*. Efter c:a 14 dagar akut försämring med mors inom några timmar.

Sektion: *Empyema pleurae bilat.* + *Pneumothorax dx.* + *Bronchopneumoniae (Morb. Hispan.)*

12. 28-årig jungfru (592/19), överflyttad från med. avd. för pleuraempyem efter spanska sjukan. Samma dag gjordes (*Holmdahl*) *rebbersresektion* och *pleurotomi*. Mors 3 dagar senare.

Sektion: *Empyema pleurae sin. operat. c. abscess. pulm.* + *Nephros. ac. (Morb. Hispan.)*

13. 34-årig grovarbetare (848/19), å vilken omedelbart gjordes (*Holmdahl*) *rebbersresektion* och *pleurotomi* för vänstersidigt empyem. 2 dagar senare mors under delirium.

Sektion: *Empyema pleurae sin. operat. (Morb. Hispan.)*

14. 21-årig tjänarinna (858/19) med empyema pleurae sin. efter Morb. Hispan. Dåligt allmäntillstånd. *Revbensresektion (Söderlund)* och *pleurotomi*. Mors efter 1 vecka.

Sektion: Empyema pleurae sin. c. abscess. pulm. sin. (Morb. Hispan.)
— I vänstra lungsäcken något var; i lungan stora variga smältningar.

15. 21-årig fabriksarbeterska (960/19), överflyttad från med. avd. för empyema pleurae. Samma dag gjordes (*Holmdahl*) *revbensresektion*, *pleurotomi* och dränage. Mors följande dag.

Sektion: Empyema pleurae dx. operat. + Bronchopneumoniae + Enterit. ac. + Peritonit. ac. (Morb. Hispan.)

16.* 57-årig man (739/19) med bensår fick här efter en vecka spanska sjukan. Mors efter en vecka.

Sektion: Enterit. ac. haemorrhag. c. peritonit. + Bronchopneumoniae (Morb. Hispan.)

17. 28-årig arbetare (460/19) inkom från Epidemisjukhuset med peritonit efter perforerande tyfussår; perforationen hade sannolikt skett ca 17 timmar före inkomsten. *Laparotomi* omedelbart (*Söderlund*): *sutur* av *perforationsöppning* å ileum, uttorkning av var, primärsutur. Mors 2 dagar senare under peritonitsymtom.

Sektion: Ulcus typhos. ilei perf. c. peritonit.

18. 51-årig man (1,595/19) med tyfus inkom från epidemisjukhuset under symtom på tarmperforation. *Laparotomi (Söderlund)*, 1 timme efter perforationen, *sutur* av en knappnålshuvudstor *perforation* å nedre delen av ileum samt översyning av 2 misstänkta ställen; uttorkning, primärsutur. I buken f. ö. riklig mängd grumlig, luktlös vätska. Mors följande dag.

Sektion: Ulcus typhos. ilei perf. c. peritonit.

19. 41-årig man (2,244/19) överfördes från epidemisjukhuset för sedan 1 timma perforerat tyföst tarmsår. Omedelbar *laparotomi (von Stapelmohr)* samt suturering genom *invikning* av en knappnålshuvudstor *perforation* å nedre delen av ileum. Uttorkning. Sutur. Två dagar senare *cækal fistel (Holmdahl)* för tarm pares. Mors $\frac{1}{2}$ dygn senare.

Sektion: Typhus abdominal. c. perforatione intestin. ilei + Pneumonia.

20.* 21-årig man (770/17), som sista 2 åren vid olika tillfällen vårdats här för tuberkulös spondylit i ländryggraden. Sista månaderna hastig för-

sämring med sänkningsabscesser samt symtom på tarmtuberkulos; slutligen mors.

Sektion: Spondylit. lumbal. tbc. + Tbc. pulm. et intestin. + Amyloidosis.

21. 21-årig kvinna (162/17), som sedan 1916 vårdats härstädes vid olika tillfällen för tuberkulos i båda fötterna, v. knä och v. underarm. I sept. 1918 *resektion av v. knäleden (Söderlund)*. I mars 1919 fistlar i det per primam läkta operationsärrret. *Utskrapning (Söderlund)* av ytliga benhärdar i tibia och femur. Efter denna sista operation hastig försämring; mors 4 dagar senare.

Sektion: Tbc. antibrachii sin. et genu sin. et pedum ambor. + Degenerat. amyloid. organ. + Nephros. chron. + Embolia lipomatos. cerebri.

22. 42-årig arbetare (246/17), som under 1917 vårdats härstädes för tuberkulös spondylit, kom in med sedan ett par dagar bestående smärtor och ömhet i h. sidan av buken. Efter hand utvecklades bilden av en cholecystit med resistens och ömhet i gallblåstrakten samt feber. Tre veckor efter inkomsten *cholecystektomi (Söderlund)*, dränage. Vid op. befanns den måttligt utspända gallblåsan vara omgiven av och inbäddad i tjocka inflammerad svålar. Det antogs, att inflammationen utgått från gallblåsan, som borttogs. Vid lösgöringen av cysticus upptäcktes emellertid en fistel ledande bort mot ryggraden, varför nu en tuberkulös sänkningsabscess förmodades ha brutit igenom i gallblåstrakten och simulerat en cholecystit, vilken förmodan senare bestyrktes av sektionsfynden. Efter op. i början förbättring, därefter hastig utveckling av en lungtuberkulos med mors c:a 4 veckor senare.

Sektion: Abscess. congestionis e spondylit. tbc. + Tbc. pulm.

23. 42-årig hustru (356/19) med gammal spondylit intogs för en sedan 14 dagar stående paraplegi. Två dagar senare gjordes *laminektomi* å D:VI-VII (*Dahlgren*). Efter op. tilltagande försämring och mors 1 månad senare utan avsedd ändring i paraplegien.

Sektion: Spondylit. tbc. vert. dors. VII et VIII. c. paraplegia.

24. 30-årig arbetare (1,045/19), som haft tuberkulös spondylit sedan 3-års-åldern och vårdats här vid olika tillfällen sedan 1917. Sista åren upprepade *incisioner* för sänkningar nedåt bägge lären. Mors efter långsamt avtynande.

Sektion ej gjord.

25. 45-årig fröken (583/19) med vänstersidig tuberkulös koxit sedan 4-års-åldern; nu akutisering med feber, svullnad samt ökade smärtor i höften. Två dagar efter inkomsten *tömning av abscess (Dahlgren)* i höftledstrakten, tamponad. Mors 6 dagar senare under tecken på allmän sepsis.

Sektion: Coxit. tbc. sin. c. infection. secund. + Abscess. pulm.

26. 21-årig tapetsör (755/19) överflyttad från med. avd. för stora smälta tbc-lymfom å halsen, vilka *inciderades (Holmdahl)*. Uttalad ftisiker med mycket dåligt allmäntillstånd. Mors efter 14 dagar.

Sektion: Lymphomata tbc. suppur. colli + Tbc. pulm. + Tbc. miliar. + Tbc. intestin. + Tbc. ren.

27. 51-årig arbetare (927/19), som sedan flera år lidit av lungtbc och öppenstående fistel efter empyemop. intogs den $19/4$ för perforationsperitonit. Genast vid inkomsten gjordes *laparotomi (Holmdahl)*, *sutur av perforerat tarmsår + enteroanastomos*. Tillståndet efter operationen förbättrades; allmäntillståndet dock mycket dåligt. Mors 3 dagar efter operationen.

Sektion: Ulcera tbc. intestin. perf. c. peritonit. + Peritonit. tbc. + Tbc. pulm.

28. 20-årig kvinna (645/19); varit sängliggande hemma för »blåskatarr» under 2 månader. Inkom i dåligt allmäntillstånd, temp. 40,5 och med ömmande resistens i vänstra njurregionen. Urin grumlig, varig; cystoskopering visade klar urin från höger sida. Temperaturen gick de närmaste följande dagarna ned; började sedan under en veckas tid remittera omkring 38,8, varför, efter försök med kateter å *démeure* i vänster ureter utan temperaturfall, beslöts nefrektomi. Detta lyckades ej, utan man nöjde sig med *uttömning* av en stor *abscess (Dahlgren)* i njurregionen. Temperaturen föll omedelbart för några dagar; steg sedan ånyo; allmäntillståndet försämrades, urinavgång i såret. 6 veckor efter första operationen gjordes nytt försök till nefrektomi. *Lumbal incision (Dahlgren)*; de hårda svålarna tillät ej njurens utlösning, utan man nöjde sig med att lägga en silkeligatur om hilus för sekundär avstötning. Mors samma dag.

Sektion: Tbc. renis et intestin.

29.* 41-årig arbetare (1,437/19) med urogenital-tbc. Allmäntillståndet mycket uselt. Mors 3 veckor efter inkomsten. Ingen operation företagen.

Sektion: Tbc. renum amb. et vesicæ urinariæ et prostatæ + Tbc. miliar. pulm.

30.* 52-årig maskinist (2,601/16), som 1913 opererades för dubbelsidig tuberkulös epididymit med *ablatio testis bilat.* Intagen 1916 och 1917 för urinträngningar med var och tuberkelbaciller i urinen. Cystoskopering ej utförbar på grund av tuberkulösa strikturer i urethra. Operation — med friläggning av bägge njurarna — ifrågasatt men utfördes icke på grund av pat:s dåliga tillstånd. Mors i början av 1919.

Sektion: *Tbc. ren. dx et vesicæ urinaricæ + Amyloidosis universalis.*

31. 22-årig målare (710/19), å vilken i juni 1917 gjorts vänstersidig *nefrektomi (Söderlund)* för tuberkulos. Utskrevs efter 14 dagar. Vårdad här okt. 1917—juni 1918 för tuberkulos i prostata med abscess i fossa iliaca dx, som i febr. 1918 *tömdes (Holmdahl)*. Behandlad med kvartslampa. Efter lantvistelse sommaren 1918 intogs han ånyo hösten samma år. *Abscesser* i vänstra inguinalkanalen *öppnades*; pat. behandlades alltjämt med kvartslampa. Tecken på tarmtuberkulos uppträdde. Mors i mars 1919.

Sektion: *Tbc. prostatae et vesic. seminal. c. abscess. pelvis. + Tbc. pulm. et intestin. + Degeneratio amyloid. organ.*

32. 23-årigt sköterskebiträde (1,663/1919) inkom $24/7$ under diagnos salpingit. Behandlades först exspektativt till $28/7$, då *laparotomi* verkställdes (*Herne-Holmdahl*) på grund av misstanke på extrauterin graviditet. Härvid konstaterades dubbelsidig pyosalpinx. Båda adnexen exstirperades; uttorkning, primärsutur. Histologisk undersökning å salpingerna visade *tbc.* $2/8$ symptom på ileus; vid tarmsköljning gaser och vätska genom buksåret. *Relaparotomi (von Stapelmohr)*, varvid man kom in i en var- och gasfylld håla, begränsad upptill av hopbakade tarmar. Uttorkning, kolpotomi och cigarett-dränage genom vagina och ovanför symfyssen. Mors efter några timmar.

Sektion: *Pyosalpinx bilat. tbc. operat. + Vulnus perf. flexuræ sigmoideæ + Peritonit. saccat. et diff.* — Perforationen i tarmen var tydligen beroende på en genom inflammatorisk process i tarmväggen orsakad partiell nekrotisering utifrån.

33.* 52-årig arbetare (2,638/19) intogs för merkuriell stomatit med nekros av halva underkäken; sedan ett par år behandlad med kvicksilver för lues (ej å sjukhuset). Mors efter 10 dagar.

Sektion: *Lues + Stomatit. mercurial. c. necrose mandibulæ + Bronchopneumonix + Nephros. chron. + Aortit. luetica.*

34. 23-årig flicka (2,385/18) kom in $2/11$ 1918 med en stor abscess å framsidan av thorax. Op. $2/11$ och $16/12$ 1918 samt $10/2$ 1919: *utskrapning*

(Söderlund) av abscesser och fistlar; tamponad. Den $\frac{2}{8}$ 1919 påvisades i varet strålsvampkolonier. Ständig försämring med mors $\frac{3}{4}$ 1919.

Sektion: *Actinomycozis pulm. dx. et later. thoracis et pericardii.*

XII. Digestionsorganens sjukdomar:

35. 62-årig arbetare (1,504/19). Inkom $\frac{5}{7}$. Hade sedan 3 veckor haft tandbesvär och tilltagande svullnad å v. kinden. Vid inkomsten påverkat allmäntillstånd och stor ansvällning av v. ansiktshalvan och halsen, med stark rodnad, luftknistrande konsistens. Tandkaries med alveolarperiostit. *Incision (Herne)* i submaxillarisregionen, uttömning av en ringa mängd stinkande var från djupet. Under de följande dagarna försämrades allmäntillståndet samtidigt med, att svullnaden spred sig nedåt vänstra sidan av thorax. Breda *incisioner* och Dakin-tamponger utan effekt. Mors $\frac{10}{7}$.

Sektion: *Periostit. alveol. c. phlegmon. emphysematos. colli + Bronchit. foetida. + Ulcera n:o II ventriculi.*

36.* 68-årig kvinna (208/19) kom in med sväljningsbesvär. Med Röntgen påvisades en oesphagusdivertikel. Dagen efter å öronavdelningen utförd oesofagoskopering uppkommo symtom på pneumoni. Mors ett par dagar senare.

Sektion: *Diverticulum oesophagi* (apelsinsort; mynningen å oesophagi vänstra bakre omkrets i höjd med ringbrosket) + *Pneumonix inhalation.*

37. 59-årig sömmerska (71/19), som vårdats å med. avd. dec. 1918 under diagnos cancer ventriculi. En då föreslagen provlaporotomi vägrades. Inkom med retentionssymtom en månad senare för undergående av operation. Vid *laparotomi (Dahlgren)* fann man en tumor i pylorusregionen, förträngande denna. På grund av pat:s dåliga allmäntillstånd inskränkte man sig till en G. e. r. p., ehuru resektion varit möjlig. Mors 3 veckor senare.

Sektion: *Ulcus ventriculi callos. operat. + Tbc. pulmon. c. pneumonia.* Inga lungförändringar hade i december påvisats å med. avd.

38. 48-årig man (177/19) med svåra ulcussymtom sista halvåret. Röntgen visande stor ulcusnisch i curvat. minor samt betydlig retention. Pat. var mager och blek. Weber ++, hämoglobin 43 % (Aut.), 2,800,000 röda bldkr. *Resectio ventriculi (Billroth II) (Dahlgren)*: Vid op. befanns å ventrikelns baksida ett mycket stort ulcus, med flathandstor, c:a $1\frac{1}{2}$ cm. djup nisch, penetrerande in i pankreas. Duodenalstumpen invaginerades och försänktes som vanligt. Då därefter ventrikeln å baksidan lösgjordes, uppstod en stark

arteriell blödning i svålarna längst upp vid *curvatura minor*. Blödningen stannades täml. hastigt medels omstickningar. Efter detta ansågs emellertid icke rådligt att söka lösa ventrikeln fullständigt å baksidan närmast *curvatura minor*, utan man inskränkte sig till att blott så mycket frigöra den orala sårkanten, att sutur med invikning blev möjlig. Därefter utfördes op. typiskt. Efter op. täml. hastigt avtynade, och mors 14 dagar senare. Särskilt sista veckan riklig sekretion av stinkande var från tamponaden.

Sektion: Ulcus ventriculi op. c. peritonit. + Bronchopneumoniæ.
— Större varansamling i v. övre delen av buken; resektionsuturen har i stor utsträckning skurit igenom.

39. 43-årig man (1/19), som sedan 3 v. vårdades å Majornas sjukhus under diagnos: *Stenosis pylori + Ulcus ventriculi? (cancer?)*. Han sjuknade akut med häftiga bukplågor och inkom hit med symtom på perforerande ulcus 21 timmar efter perforationen. Pat:s tillstånd dåligt, ytterligt avmagrad, gulblek. Op. omedelbart (*Söderlund*): *Gastroraf*, *Kaders magfistel*, *primärsutur*. En fingerändstor perforation i ett kallöst pylorussår hopsyddes; pylorus förträngd till fingervidd. Efter op. något bättre; efter hand symtom på pylorushinder. $\frac{5}{1}$ under lokalanæstesi *G. e. a. a. + E. a.* (*Söderlund*). Mors några timmar senare.

Sektion: Ulcus perf. ventriculi c. stenosis pylori operat. + Peritonit. purul. saccat. — I högra subfreniet en större abscess med tjockt var.

40. 22-årig arbetare (1,077/19), med ulcusbesvär sedan c:a en månad, inkom nu med perforationssymtom sedan 10 timmar. Omedelbar *laparotomi* (*von Stapelmohr*); perforerat sår å duodenum's framsida; *duodenoraf*, *G. e. r. p.* på grund av uppkommen duodenalförträngning. Primärsutur. Hela operationen tog 35 minuter. Mors efter 4 $\frac{1}{2}$ dygn.

Sektion: Ulcus duodeni perf. c. peritonit. diff. purul. + Ulcera duodeni non perf.

41. 32-årig man (2,264/19) kom in med symtom på perforerande ventrikelulcus. Tid mellan perforationen och op., som utfördes omedelbart, 6 timmar. Op. (*Söderlund*): *Gastroraphia + G. e. r. p.* En perforation i den svåligt omvandlade, starkt förträngda, ungefär lillfingervida pylorus hopsyddes; därefter *G. e.* Följande dag bättre; sedan försämring med fäkala kräkningar. *Relaparotomi* (*Söderlund*): *Witzels fistel* å utspänd tunntarm; intet var i buken. Mors några timmar senare.

Sektion: Ulcus perfor. pylori c. peritonit. operat. + Ileus paralyt. + Myocardit. acuta + Bronchopneumoniæ. — Peritoniten utläkt; hjärtkött smutsgrått med gula fläckar.

42. 48-årig man (331/19) med sedan $2\frac{1}{2}$ dygn så småningom tilltagande bukplågor och stigande temperatur. Då efter 12 timmars observation tydliga peritonitsymtom uppträdde gjordes (*Holmdahl*) *laparotomi*, varvid befanns en diffus peritonit utgången från en hasselnötstor perforation å ileum 40 cm. från cæcum. Tunntarmen *resecerades* här och *fistel* anlades å proximala tarmdelen. Mors efter $2\frac{1}{2}$ dygn.

Sektion: Enterit. ulceros. forma dysenterica perfor. + Peritonit. diff. purul. + Bronchopneumoniæ.

43. 19-årig studerande (5/19) intogs den $\frac{1}{1}$ på kvällen. *Laparotomi* strax efter inkomsten (*Holmdahl*); *appendektomi*; bukhålan dränerades med två cigaretter. Appendix perforerad i fri bukhåla. De första dagarna efter op. tillståndet gott. Den $\frac{5}{1}$ temperatur- och pulsstegring, kräkningar och någon hosta; rassel över bägge lungorna. Följande dagarna hastig försämring och mors den $\frac{7}{1}$.

Sektion: Appendicit. gangr. perf. c. peritonit. lib. purul. + Bronchopneumoniæ.

44.* 78-årig gumma (611/19) kom in med lindriga buksmärtor och en hönsäggstor resistens i appendixtrakten. Allmäntillstånd gott. Så småningom bättre med minskning av resistensen. Mors subita 6 dagar efter inkomsten.

Sektion: Appendicit. ac. c. peritonit. saccata + Embolus arteriæ pulmonalis. — Appendiciten stadd i utläkning; stor tromb i art. pulmonalis.

45. 18-årig flicka (880/19), som sjuknat en vecka före inkomsten med appendicitsymtom. Vid inkomsten knytnävstor resistens i cækaltrakten, buk eljes mjuk och oöm. Op. $\frac{13}{4}$ (*Dahlgren*): *tömning och dränage* av bakom cæcum liggande abscess. Op. $\frac{7}{5}$ (*Dahlgren*): *tömning och dränage* av abscess i lilla bäckenet. Trots stimulantia försämring med mors följande dag.

Sektion: Appendicit. ac. c. abscess. operat. ex enterit. ulceros. (Influenza?) + Bronchopneumoniæ. — I nedre delen av ileum ett par fläckar av utbredda, i läkning stadda slemhinneulcerationer. Körtlarna motsvarande hela ileum starkt förstörade.

46. 33-årig sömmerska (986/19), vilken omedelbart efter inkomsten opererades för appendicitabscess, (*von Stapelmohr*) varvid *appendix exstirperades* och 2 cigaretter inlades, visade en vecka senare tecken på mekanisk ileus, varför genom nytt snitt (*von Stapelmohr*) *laparotomi* med enteropunktion och mjölkning å starkt utspända tunntarmar gjordes. $\frac{1}{2}$ meter ovan cæcum tarmhinder till följd av adherenser till abscessen. Dessa löstes, varvid abscessen

öppnades. Debridering och cigarettdränage genom 1:sta laparotomisnittet. Mors samma dag.

Sektion: Appendicit. ac. gangr. perf. c. abscess. operat. + Ileus ex adhaesion. operat. + Abscess. pelvis.

47. 16-årig sjöman (1,814/19), som varit sjuk i 4 dygn och nu inkom med en väl begränsad resistens i högra fossa iliaca. Resistensen behandlades under 1:sta dygnet med isblåsa, varpå *laparotomi (von Stapelmohr), uttömning och dränage av en abscess* i cækalregionen gjordes. Appendix rördes icke. Tillståndet fullt tillfredställande till 7:de dygnet då så småningom tecken på ileus uppträdde, varför följande dag gjordes *relaparotomi (Herne)* med lösning av till högra fossa iliaca *adherentia tarmar*; tarmarna fyllde sig därefter likformigt. Följande dag anlades *cækal fistel (Herne)*, då tarmfunktionen fortfarande var hämmad. Mors följande dag.

Sektion: Appendicit. ac. perf. c. abscess. operat. + Tbc. pulm. + Bronchopneumoniae.

48. 75-årig arbetare (2,218/19) med appendicit-symtom sedan ett dygn opererades omedelbart (*Holmdahl*); diffus varig stinkande peritonit; *appendektomi*; appendix perforerad å flera ställen; cigarettdränage. 2 dagar senare mors i hjärtsvaghhet.

Sektion: Appendicit. ac. gangr. perf. c. abscess. operat. + Myodegeneratio cordis.

49. 22-årig man (2,623/19) inkom med sedan en vecka bestående rätt lindriga appendicitsymtom; diffus resistens i cækaltrakten. Op. ¹⁸/₁₁ (*Söderlund*): *Tömning och dränage av liten abscess* bakom cæcum, liggande i en tjock, svålig vävnad. Den ²/₁₂ ileussytom. Op. ²/₁₂ (*Dahlgren*): *Lösning av avknickt tunntarm*. Därefter några dagar gott allmäntillstånd. Den ¹²/₁₂ upprepade anfall av ryckningar i hela kroppen med medvetslöshet; mors på kvällen.

Sektion: Appendicit. ac. c. abscess. op. + Nephrosis chron. et ac.

50. 48-årig kvinna (1,533/19) kom in med sedan 2 dagar bestående smärtor i övre delen av buken samt kräkningar och feber; nu intensiv ömhet och spänning över gallblåstrakten samt lindrig ikterus; temp. 39. Då följande dag ingen förbättring inträtt, beslöts operation med tanke närmast på cholecystit. Op. ¹⁰/₇ (*Söderlund*): *Klyvning av pankreaskapseln* samt därefter *dränage mot pankreas*. Vid op. iaktogs en ringa mängd

grumlig vätska kring gallblåsa och ventrikel; peritoneum här injicerat, något svullet, här och där enstaka fibrinlamsor. Gallblåsan och ventrikeln f. ö. utan påvisbara förändringar. Pankreas kändes svullen, vävnaden kring densamma ödematöst genomdränkt. Mors följande dag.

Sektion: Peritonit. (som vid op.). — Peritonitens utgångspunkt kunde genom sektionen ej erueras. Pankreas' yta livligt injicerad; snittytan utan anm.

51. 79-årig kvinna (195/19) kom in med symtom på diffus peritonit och mycket dåligt allmäntillstånd. Op. omedelbart (*Söderlund*): under lokalanästesi gjordes en *tunntarmsfistel*. Man fann en diffus, varig, stinkande peritonit, vars utgångspunkt ej närmare efterforskades; tarmfisteln anlades för att lindra hennes plågor. Mors efter 2 dygn.

Sektion: Colit. ae. c. diverticulit. perf. flexur. sigmoideæ + Peritonit. ac.

52. 70-årig man (1,879/19) kom in $\frac{22}{8}$ med sedan 2 veckor bestående svårighet med avföring och väderavgång. Buk starkt uppdriven, mjuk. Op. $\frac{23}{8}$ (*Söderlund*): *anläggning av fistel å den starkt utspända cæcum*. Dålig effekt vid sköljning genom fisteln. Op. $\frac{24}{8}$ (*Söderlund*): *resektion av den enormt utspända, ett varv omvridna, icke brandiga flexura sigmoidea*. Tillståndet första dagarna gott med avgång av stora mängder fäkalier efter sköljning. Den $\frac{29}{8}$ sämre med efter hand fäkala kräkningar. Op. $\frac{29}{8}$ (*Söderlund*): *lösning av genom adherens avknickt tunntarm*. Några timmar senare hjärtkollaps med mors.

Sektion: Volvulus flexur. sigmoid. operat. + Synnechia pericardii.

53. 65-årig änka (1,139/19), med sedan $2\frac{1}{2}$ dygn pågående symtom på mekanisk ileus underkastades omedelbart efter ink. *laparotomi (von Stapelmohr)* och *lösning av gamla adherenser* mellan tunntarm och bäckenorgan. Mors efter $4\frac{1}{2}$ dygn. Tarmsfunktion u. anm.

Sektion: Ileus ex adhaesion. + Myocardit. chron. + Bronchit. ac.

54. 54-årig man (340/19) kom in med sedan 5 dagar bestående tecken på tarmhinder. Barnhuvudstort skrotalbräck, spänt, starkt tryckömt. Op. omedelbart $\frac{9}{2}$ (*Söderlund*): *lösning av adherenser* mellan tarmar, *enterotomi* med tömning av tarmen, *reposition*, exstirpation av bräcksäck + testikel, *radikalop.* av bräcket. Man fann vid op. en volvulus å en i bräcksäcken liggande ileumslynga, dessutom utbredda sammanväxningar mellan andra tarmslyngor och den svåliga bräcksäcken. Tarmen så starkt utspänd, att tömning var nödvändig.

Tillståndet efter op. aldrig tillfredsställande. Op. $1\frac{1}{2}$ (Söderlund): fistel å utspänd tunntarm; ingen peritonit förefanns. Mors följande dag.

Sektion: *Hernia scrotal. dx. permagna c. volvulo in sacco herniæ operat. + Bronchopneumoniæ.*

55. 50-årig man (2,706/19) kom in med ett sedan c:a 12 timmar inklämt kruralbräck. Op. omedelbart $\frac{6}{12}$ (Söderlund): resektion av brandig tunntarm, radikalop. av bräcket. Första dagarna gott tillstånd. Den $\frac{9}{12}$ plötsligen sämre med fäkala kräkningar. Op. $\frac{9}{12}$ (Söderlund) lösning av genom adherens avknickt tunntarm; avknickningen förefanns å den avförande slyngan nära intill enteroanastomosstället; anläggning av fistel enl. Witzel—Kader strax ovan enteroanastomosstället. Efter denna sista op. gott allmäntillstånd ända till den $16\frac{1}{12}$; då plötslig försämring med hjärtsvaghet och mors.

Sektion: *Hernia crural. incarcerated. dx. operat + Bronchopneumoniæ + Pneumonia hypostat. + Degeneratio myocardii.*

56. 22-årig hustru (1,337/19), som sedan 7 veckor märkt en knöl i övra högra bukkvadranten, men ej haft några smärtanfall eller varit gul. Vid *provlaparotomi* (Dahlgren) fann man pylorus uppdragen och intimt förenad till en barnhuvudstor tumorartad bildning vid leverporten och uppåt bakom levern fast adherent till bakre bukväggen. Den ansågs vara en cystisk, malign tumör, som ej kunde extirperas. På grund av pylorusadherenserna ansågs en förträngning här snart komma att ske, varför en *g. e. r. p.* gjordes. Postoperativa tillståndet tillfredsställande med undantag av att en av och till sig ökande ikterus inträdde. 2 veckor efter operationen plötsligt sämre med till övre delen av buken lokaliserade peritonitsymtom. Mors efter ytterligare $1\frac{1}{2}$ vecka i allmänt kraftförfall.

Sektion: *Cholecystit. chron. c. lithiase + Lithiasis duct. choledoch. + Peritonit. saccat. burs. omental. + Peritonit. libera (gallflegmone).* Den omtalade tumören var den kolossalt utspända gallblåsan inbäddad i fasta adherenser mot såväl ventrikel som bukvägg och lever. I choledochus nedre del en ärtstor sten inkilad med djupa trycknekroser.

57. 62-årig man (1,505/19), som inkom med empyem i höger pleura. Som utgångspunkt förmodades en cholecystit. Omedelbar *revbensresektion* med *pleurotomi* (von Stapelmohr) och dränage. Pat:s dåliga tillstånd tillät ej vidare ingrepp. Mors efter $2\frac{1}{2}$ dygn.

Sektion: *Cholecystit. chron. c. lithiase + Abscess. subphren. + Empyema pleuræ operat. + Degeneratio myocardii + Bronchopneumoniæ.*

58. 56-årig bokhållare (1,545/19), opererad 1919 för appendicitabscess. Under senare år av och till varit besvärad av koliksmärtor ovan ärret till höger i buken. Vårdad i hemmet under 10 dagar för plågor i höger flank samt en kontinuerlig feber av omkring 39°. Omedelbart efter inkomsten *inciderades* och tömdes (*von Stapelmohr*) en stinkande abscess framför njuren och bakom — ovan levern. Då varet gav gallfärgämnerreaktion, förmodades abscessens utgångspunkt vara en cholecystit. Temperaturen sjönk dock aldrig fullt. 10 dagar senare klar utgjutning i höger pleura, som *aspirerades* med *Potains* apparat. 10 dagar därefter *reincision* i abscess-öppningen (*von Stapelmohr*) och trubbigt öppnande av en över leverkupolen liggande abscess. Tillståndet förbättrade sig övergående. Under remitterande feber mors 9 veckor efter inkomsten.

Sektion: Cholecystit. gangr. calculos c. perforatione ad subphren. dx. + Peritonit. saccat. subphren. dx. + Empyema pleuræ dx. — Högra diafragmavalvet fullständigt nedsmält. Här en stor abscesshåla mellan lunga och lever. Dränagen visade sig ofullständig.

59. 61-årig änka (2,412/19), som under 16 år då och då haft kortare anfall av smärtor i höger sida av maggropen. Nu sjuk sedan ett dygn. Inkom med tecken på peritonit, som antogs utgå från en appendicit. Omedelbar *laparotomi* i cækalregionen (*von Stapelmohr*). I buken fri, luktlös, fibrino-purulent peritonit. Appendix fri. Då pat. under operationen blev mycket dålig, avstods från vidare exploration utan såret syddes. Mors efter några timmar.

Sektion: Panchreatit. ac. c. necrose subperitoneal. strat. lipomatos. + Peritonit. ac. diffus. + Angioma simplex panchreatis.

XIII. Njurarnes och urinvägarnes sjukdomar:

60.* 53-årig agent (2,614/18); 1918 opererad (*Holmdahl*) här för *stricture urethræ c. retentione urinæ*. Sedan intagen ett par gånger för pyelit. Efter inkomsten denna gång ständig feber. Mors efter 4 veckor.

Sektion: Cysto-pyelo-nephrit bilat. apostematos. + Aortit. luetica.

61. 37-årig lokputsare (366/19), som varit sjuk c:a 6 veckor. Till en början dubbelsidig pneumoni; sedan en vecka varit öm i buken samt haft upprepade kräkningar. Vid inkomsten var han mycket dålig, starkt avmagrad; i högra sidan av buken och bakåt lumbalregionen en stor, fluktuerande ömmande resistens, som antages vara en pyonefros. Omedelbart gjordes *incision* (*von Stapelmohr*) över resistensen och en 1,800 gm var rymmande pyenefros tömdes och dränerades. Mors efter 2¹/₂ dygn.

Sektion: *Pyonephrosis operat.* + *Strangulatio duodeni arterio-mesenterica chron.* + *Hypertrophia ventriculi.* — Ventrikel oerhört dilaterad med starkt hypertrofisk vägg. Duodenum dilaterad intill det parti, där mesenterialkärnen löpa framför nedåt; här är tarmen tvärt indragen och nedanför liggande tarmslyngor hopfallna, nästan tomma.

62.* 71-årig man (255/19), som 1914 vårdats härstädes för prostatahypertrofi, prostatatektomi $14\frac{1}{2}$ 1914, och 1917 för polycythæmia rubra med mjälttumor samt under olika perioder 1918 för tuberkulos i v. fotleden. Han kom in den $28\frac{1}{1}$ 1919 med mycket dåligt allmäntillstånd; hade sista dagarna haft täta urinrängningar och feber. Mors följande dag.

Sektion: *Pyelonephrit. ac. suppur. bilat.* + *Tbc. ped. sin.* + *Hyperplasia lienis.*

63. 63-årig kock (1,141/19) med prostatahypertrofi, urinretention och stafylokock-infekterad urin genomgick *transvesikal prostatektomi (von Stapelmohr)*. Mors $6\frac{1}{2}$ dygn senare.

Sektion: *Hypertrophia prostatae operat.* + *Phlegmone pelvis minor.*
— Någon dränage i paravesikala väven hade ej inlagts.

64.* 65-årig arbetare (2,812/19) med sedan ett år pågående urinbesvär. Inkom med höggradig urinretention samt cystit. Kateter inlades å démeure under 10 dagar. Mors efter ytterligare 10 dagar i urämi.

Sektion: *Hypertrophia prostatae* + *Cystopyelonephrit. apostematos.*

65.* 72-årig man (2,812/19), som 3 månader tidigare vårdats här för prostatahypertrofi med urinretention och cystit men på grund av genom funktionsprov påvisad malign njursjukdom ej opererats, inkom nu i dåligt allmäntillstånd och stora variga upphostningar. Död på 3 dygnet.

Sektion: *Hypertrophia prostatae* + *Cystopyelonephros. apostematos.*
+ *Bronchopneumoniae.*

XIV. Könsorganens sjukdomar:

66. 80-årig man (2,202/19), som alltid haft phimosis men utan egentliga besvär, hade nu sedan 2 å 3 dagar haft tilltagande svårighet att få fram urinen. Inkom nu med hårt fibröst præputium samt varig balanit och akut epididymit och börjande skrotalflegmone. Phimosisen *klövs (von Stapelmohr)* och efter ett par dagar öppnades det smälta skrotalflegmonet. Mors följande dag.

Sektion: *Phimosis* + *Balanit. purul.* + *Epididymit. purul.* + *Pericardit. purul.* + *Septichopyaemia.*

67. 42-årig lokförare (2,582/19), sjuk sedan 4 dagar med plågor runt om i buken, inkom med peritonitsymtom i nedre delarne av buken och underkastades omedelbart *laparotomi (von Stapelmohr)* över cækalregionen. I buken fri luktlös fibrinopurulent peritonit. *Appendix exstirperades*, då den möjligen var utgångspunkten och en förlängd operation för vidare exploration icke var möjlig på grund av pat:s försämrade tillstånd. Mors efter 18 timmar.

Sektion: Prostatit. purul. c. phlegmone paravesical. + Peritonit. diff. purul. — Peritoniten utgången från prostaflegmonet, som spritt sig retroperitonealt.

68. 23-årig tjänsteflicka (1,363/19) med sedan 7 dagar ihållande huvudvärk; plågor i buken, kräkningar, frossbrytningar sedan föregående dag. Då appendicit icke med säkerhet kunde uteslutas, gjordes *laparotomi* ^{17/6} (*Herne*). Höger tuba befanns starkt rodnad, något förtjockad, ur dess lumen framkom vid tryck tjockt var. I peritonealhålan f. ö. något luktfritt var. Appendix utan anm. *Appendektomi*. Primärsutur. De följande dagarna svåra plågor i buken; ^{21/6} tilltagande tryckömhet i höger sida och försämring av allmäntillståndet. ^{22/6} *relaparotomi (Herne)* i gamla såret. Rikliga mängder luktfritt, grågrönt, tunnflytande var i peritonealhålan. Invaginationsstället på cæcum utan anmärkning. Uttorkning, dränage med cigaretter, partiell sutur. Efter op. fortgående försämring av allmäntillståndet. Mors ^{23/6}.

Sektion: Peritonit. ac. fibrinopurulenta p. salpingit. ac. streptococcica.

69.* 19-årig kvinna (1,962/19) inkom med pelveoperitonit utgången från salpingit. Efter 10 dagars kontinuerlig feber (omkr. 38,5) avgång av var från rektum samt 4 dagar senare temperaturfall. Uterus kändes efter detta hårt fixerad i en fast oöm resistens. Tbc.-salpingit förmodades. Temperaturen sedan långsamt och något ojämnt stigande upp till 38,4 under 3 veckors tid; lokalfynd som förut. Upprepade blodiga diarréer, vilka antogs bero på tarmtbc. Mors 5 veckor efter inkomsten.

Sektion: Salpingit. purul. c. pelveoperitonit. chron. indurativa c. perforat. ad intest. ten. + Anaemia myocardii et renum. — Utlösning av bäckenorganen för sig lönlöst. I bäckenet en varhåla med fasta väggar, delvis skleroserade. Å ett ställe fistel in i en tunntarm.

XV. Muskelnas, ledgångarnes samt bensystemets sjukdomar:

70. 26-årig arbetare (2,006/18). Vårdad å kir. avd. för osteit tbc. oss. sacri. c. abscess. pelvis. Intogs för samma åkomma den ^{7/9}. Den ^{9/11} öpp-

nades (*Dahlgren*) och dränerades en *sänkningsabscess* kring v. trochanter major. I juni 1919 tillstötte hjärtbesvär med tydliga tecken på en perikardit. Mors ²⁶/₁ 19.

Sektion: Abscess. pelvis ex osteit. oss. sacri + Pericardit. ac. + Nephroscleros.

71. 38-årig hushållerska (1,212/19) med sedan 2 månader bestående värk i nacken och tilltagande svårighet att röra huvudet. Röntgenundersökning dagen före inkomsten visade en utbredd destruktions av 2:dra halskotan; även övre delen av 3:dje kotan förändrad. Då temperaturen höll sig omkring 39° och Wa R var negativ, gjordes *provexcision (von Stapelmohr)* i nacken in på ryggraden utan positivt resultat. Provexcision från vävnad omkring 2., kotans båge visade intet abnormt. Under fortsatt feber samt till slut tecken på högersidig lungabscess mors efter 3¹/₂ vecka.

Sektion: Osteomyelit. epistrophei + Abscess. pulm. + Empyema saccat. pleuræ dx. — 200 gm avkapslat var i högra lungsäckens nedre del.

72. 31-årig bagerska (1,413/19) inkom i uselt tillstånd med en resistens i övre delen av högra glutæalregionen; denna *inciderades* genast (*von Stapelmohr*), varvid under glutæalmuskulaturen ett grumligt ödem in på ala oss. ilii påvisades och dränerades. Mors följande dag.

Sektion: Osteomyelit. ac. oss. ilii + Septichopyæmia + Infarct. sept. pulm.

73. 54-årig disponent (510/19) som sedan 6 veckor haft värk i vänster överarm, vilken svullnat och ej kunnat röras. Vid inkomsten påverkat allmäntillstånd. temp. 38°—39° samt ansvällning över vänstra armens övre del, där efter ett par dagar en stor abscess in på humerus *uttömdes (Dahlgren)*. Efter detta sjönk temperaturen till 38, där den sedan stod 10 dagar för att ånyo stiga, samtidigt med att en resistens i vänstra njurregionen så småningom blev tydlig. Pat:s allmäntillstånd hade dock alltmer gått så tillbaka, att ett ingrepp här nu ej ansågs möjligt. Mors 3 veckor efter inkomsten.

Sektion: Osteomyelit. humeri sin. et oss ilii sin. c. abscess retroperitoneal. + Empyema pleuræ dx. + Peritonit. ac. + Septichopyæmia.

74. 33-årig hustru (1,927/19) inkom den ²⁸/₈ delvis omtöcknad med betydande ansvällning av vänster underben. Vid inkomsten *öppnades* en periostal abscess (*Holmdahl*). Två dagar senare *uppmäjsling* av tibia (*Holmdahl*). Mors samma dag å kvällen.

Sektion: Periostit. tibiae sin. c. abscess. + Sepsis.

75. 55-årig arbetare (1,696/19), som utan känd orsak fått värk och svullnad av högra knäleden. Vid inkomsten konstaterades en pyartros som *inciderades (von Stapelmohr)* och dränerades med *Carell-Dakin-rör* samt grövre dränagerör. Mors efter 2½ dygn.

Sektion: Pyarthrosis genu dx. + Thrombophlebit. v. femoral. + Septichopyaemia.

XVI. Hudens sjukdomar:

76.* 51-årig hustru (2,555/18) med flathandstort, smörjigt belagt, i kanterna gangränöst, missfärgat sår å höger underben; omgivande hudpartiet rodnat. Wa R negativ. Ett par dagar efter inkomsten akut psykos, varför hon överfördes till isoleringsavdelningen. Mors 2 månader efter inkomsten under tecken på kronisk sepsis.

Sektion: Ulcera anticrur. + Nephros. chron. + Cirrhosis hepatis incipiens.

XIX. Svulster:

77. 66-årig man (1,609/19) som remitterats från med. avdelningen för operation av en tumör, som förmodades ligga i högra pannloben. Såsom 1:sta séance *osteoplastisk trepanation* över denna del (*von Stapelmohr*). Duran öppnades ej; någon tumör kunde ej palperas. Mors följande dag.

Sektion: Glioma cerebri + Haemorrhagia cerebri + Cardiosclerosis. — Tumören låg i högra temporalloben samt in i parietal- och occipitalloberna.

78. 43-årig hustru (559/19), som vårdats här 1914 för salpingit, inkom nu för operation av stora myom med urineringsbesvär. *Supravaginal uterus-amputation (von Stapelmohr)*. I bäckenet talrika adherenser utgående från en hönsäggstor saktosalpinx, vilken exstirperades med uterus. *Appendektomi*. Redan följande dag feber. Mors efter en vecka under symtom på fortskridande peritonit.

Sektion: Myoma uteri et salpingo-oophorit. operat. + Peritonit. ac. + Abscess. later. abdom. — Peritonitens utgångspunkt okänd. Cækal- och vaginalsuturer sluta väl. Ingen varinfiltration vid dessa. Möjligen kan peritoniten hava utgått från septisk material i den exstirperade tuban.

79. 66-årig kvinna (661/19), som sedan 20 år känt en knöl nedtill i buken. Två dagar före inkomsten häftig blödning från underlivet. Vid undersökning konstaterades i underlivet en manshuvudstor myomatös

uterus. På grund av misstanke på malign degeneration i myomet skrapning. Op. ¹⁹/₃ (Söderlund): *Abrasio mucosæ uteri*. Sonden gick in 18 cm., en mängd koagler utskaffades, ringa mängd slemhinneskrap. Den ²²/₃ häftig blödning från uterus, som nödvändiggjorde tamponad. Den ²⁴/₃ uttogs tamponaden; ånyo häftig blödning med ny tamponad. Pat:s tillstånd var nu så dåligt, att varje tanke på exstirp. av tumören var utesluten. Pat. hade vid inkomsten föreslagits dylik op., med då bestämt avböjt en sådan. Mors ³⁰/₃.

Sektion: *Myoma uteri + Polypus corporis uteri c. venectasia rupta + Anæmia secundaria.*

80. 62-årig man (1,067/18), som våren 1918 vårdats här för brott å övre delen av v. femur. Åter in ²⁹/₁₁ 1918 med spolförmig uppdrivning av övre delen av v. femur. Medelst Röntgen konstaterades tumör, antagligen sarkom. Op. ²/₁₂ (Dahlgren): *exartikulation i v. höftleden*. Den ²⁰/₂ tecken på erysipelas i trakten av op. såret, som var i det närmaste läkt. Den ²³/₂ smärtor i halsen. Vid undersökning lindrig rodnad å uvula och tonsiller, eljes 0. På natten vid 12-tiden tilltagande heshet; kl. 4,30 f. m. mors subita (kvävning), innan trakeotomi hann utföras.

Sektion: *Sarcoma femoris operat. + Phlegmone paralaryngeal. c. oedemat. laryngis + Nephros. chron.*

81. 21-årig fabriksarbetare (1,288/19) med vänster underben amputerat 1918 för sarkom i foten; intogs den ⁸/₆ för smärtor i amputationsstumpen. Den ³⁰/₆ gjordes *proexcision (Herne)*, varvid intet malignt kunde påvisas. Efter långsamt avtynande cachectico modo, mors den ²⁹/₉.

Sektion: *Sarcoma pedis operat c. metastat. pulm.*

82. 31-årig lantbrukare (1,784/19), som sedan 7 veckor haft alltmer tilltagande värk i buken, trög avföring, stigande buk och avmagring, inkom i nedsatt allmäntillstånd med en i bäckeningången otydlig palpabel, från rektum tydligt uppfattbar extrarektal tumör. Vid *proclaparotomi (con Stapel-mohr)* påvisades i nedre delen av ileum en tarmväggen diffust infiltrerande tumör. Tumörutsädd i mesenterium och oment. Bit av detta tillvaratogs och visade sig vara lymfosarkom. Mors inom 1 dygn.

Sektion: *Lymphosarcomatosis intestini. + Pyelonephrit.*

83.* 44-årig kvinna (2,808/19) med drygt manshuvudstort mjukdelssarkom å låret och kliniskt och rötgenologiskt påvisbara metastaser i lungorna. Död efter 4 dygn.

Sektion: *Sarcoma crur. c. metastat. pulm.*

84. 62-årig man (2,030/19) med symtom på stenoserande kardiakancer. Op. ¹⁰/₉ (Söderlund): *Kaders fistel* å översta *jejunumslyngan*. Vid op. fanns förutom den röntgenologiskt fastställda stenoserande kardiakancern en stenoserande tumör även i pylorus. Mors ¹⁴/₉.

Sektion: Carcinoma oesophagi + Carcinoma scirrhosum oesophagi c. metastat. hepat. et peritonei.

85. 43-årig man (1,641/20) med ventrikelbesvär sedan 3 månader och avmagring. *Laparotomi (Holmdahl)* för en å röntgen synlig stenoserande pylorustumör. Utbredda levermetastaser, varför vidare ingrepp ej gjordes. Mors 1 månad senare.

Sektion: Carcinoma ventric. c. metastas. hepat. + Thrombosis venae cavae.

86. 56-årig kvinna (104/19) med cancer ventriculi. Op. ¹³/₁ (Söderlund): *Resectio ventriculi (Billroth II)*. Hönsäggstor kancertumor i nedre delen av ventrikeln. Den ¹⁵/₁ sämre med bronkialandning och rassel å bägge lungbaserna. Buk mjuk och öm. Mors ¹⁶/₁.

Sektion: Carcinoma ventriculi operat. + Bronchopneumoniae. — Alla suturer sluta väl.

87. 61-årig inspektor (2,480/19) med sedan 4 mån. alltmer sig ökande avmagring och trög avföring, insjuknade 2 timmar före inkomsten med perforationssymtom. En perforerad kancer förmodades. *Laparotomi (Dahlgren)* gjordes omedelbart och en i curvatura minor högt upp mot cardia belägen perforation i en ventrikeltumör översyddes och täcktes med oment. Mors efter 12 timmar.

Sektion: Carcinoma ventriculi c. perforatione et c. peritonit et c. metastat. pulm.

88. 59-årig änka (1,502/19), som vårdats å med. avd. under 3 veckor, överfördes under diagnos tumor duct. bilifer. c. ictero för operation. *Laparotomi (von Stapelmohr)* gjordes varvid gallblåsan befanns utspänd; i duodenalväggen vid papillen palperades en tumändstor ojämn infiltration som antogs vara en kancer. Duodenotomi gjordes, varvid det omnämnda partiet visade sig ulcererat. Ehuru en resektion tekniskt varit utförbar, gjordes blott en *cholecysto-duodenostomi* på grund av pats i det hela nedsatta tillstånd. Mors efter 1 vecka.

Sektion: Carcinoma papill. Vateri c. ictero + Myodegeneratio cordis.

89. 60-årig kvinna (34/19) kom in $\frac{1}{1}$ med sedan några månader bestående symtom på relativt tarmhinder; misstanke på colonkancer. Röntgenundersökning av tarmen tillät dock ingen säker diagnos. Den $\frac{20}{1}$ plötsligen symtom på akut ileus med fram på dagen fäkala kräkningar. Op. $\frac{20}{1}$ (Söderlund): *resectio caeci et coli ascendens*. Man fann en ringformig starkt stenoserande cancer strax nedom flexura coli hepatica; caecum och tunntarmarna starkt utspända. — Hela tiden efter op. feber mellan 38° — 39° med f. ö. gott allmäntillstånd och mjuk, så gott som oöm buk. Den $\frac{29}{1}$ sämre med buken mera uppdriven och ömmande. *Relaparotomi* $\frac{29}{1}$ (Söderlund): man fann en fäkulent peritonit, utgången från resektionsstället, där suturerna blivit insufficienta; slutning av hålen i suturlinjen; dränage. Mors följande dag.

Sektion: Carcinoma coli operat. + Peritonit. ac. + Empyema pleurae sin. — Av sektionsfyndet framgick, att suturen infekterats och att på grund härav insufficiens senare uppstått.

90. 49-årig kvinna (1,956/19) kom in med symtom på diffus peritonit och starkt påverkat allmäntillstånd. Op. omedelbart (Söderlund): *resectio caeci et coli ascendens et part. coli transversae; ileocolostomi*. Man fann en diffus peritonit med rikliga mängder grumlig vätska, utgången från en dubbelt knytnävstor kancertumör i flexura coli hepatica, som på flera ställen var perforerad. Tumören, som på grund av sina vidfästningar bakåt stod på gränsen till inoperabilitet avlägsnades utan komplikationer. Tillståndet efter op. i början oväntat gott. Sedan försämring med mors.

Sektion: Carcinoma coli operat. + Peritonit. ac. + Bronchopneumoniae. — I buken sparsamt av tråddragande var; resektionsstället utan anm.

91. 77-årig arbetare (2,577/19) opererades vid inkomsten för tumör-ileus. *Witzelfistel å caecum* anlades (Holmdahl). Dagen efter operationen temperaturstegring och hosta. Mors följande dag.

Sektion: Carcinoma coli c. ileo + Bronchopneumoniae. — Vid flexura coli sin. en lumen starkt förträngande, nästan ringgående tumör.

92. 60-årig man (345/19) med sedan $1\frac{1}{2}$ vecka så småningom tilltagande ilens-symtom och avmagring. Dagen efter inkomsten anlades (von Stapelmohr) en *caecostomi* med avsedd effekt. 2 veckor senare *laparotomi* (Dahlgren) och lösning av *adherensbildningar* mellan flexura sigmoidea och högra fossa iliaca vilka orsakade en avknickning å grovtarmen; ingen tarmtumör palpabel. Appendix, som ansågs orsakat dessa adherenser, exstir-

perades; *caekalfisteln* slöts. Efter några dagar måste caekalfisteln debri-
deras, då tarmen ej ville fungera nedåt. Tilltagande kraftförfall och mors
9 veckor efter inkomsten. En colontumör misstänktes.

*Sektion: Carcinoma flexur. lienal c. ileo obturat. + Broncho-
pneumoniae.*

93. 59-årig fröken (1,734/19) med tidvis uppträdande diarréer sedan 2
år. 10 cm. från anus en ulcerande, gördelformad, förskjutbar tumör. I 2
séancer med 10 dagars mellanrum gjordes (*von Stapelmohr*) abdomino-sakral
exstirpatio recti och *anus inguinalis* å flexura sigmoidea. Pat. som utstått
1:sta ingreppet väl, dog 15 timmar efter 2:dra operationen.

Sektion: Carcinoma recti operat. + Myocardit. chron. + Bronchit. ac.

94. 64-årig fröken (2,050/19) intogs den $12/9$ för carcinoma recti. Den
 $16/9$ och $23/9$ gjordes (*Dahlgren*): *exstirpation av rectum* (i 2 séancer). Efter
sista operationen hjärtsvaghet och tilltagande meteorism. Den $29/9$ anlades
(*Holmdahl*) *Witzelfistel* å utspänd tunntarm. Mors följande dag.

Sektion: Carcinoma recti operat. + Ileus paralyt.

95. 53-årig lantbrukare (2,752/18) intogs $28/12$ 1919. Sedan någon månad
smärta i buken och uppdrivning av densamma. Den $24/1$ gjordes (*Dahlgren*)
subkutan dränage med *kalvartär* av bukhålan för lever cirrhos med ascites.
Tilltagande kachexi. Mors den $12/2$ 1919.

*Sektion: Carcinoma hepatis + Cirrhosis hepatis c. ascitide + Pylo-
thrombosis.*

96. 58-årig handelsidkerska (862/19) inkom för retentio urinae totalis.
Då obturerande svulstmassor hindrade kateterisering, gjordes *blåspunktion*
med kvarliggande kateter (*Holmdahl*). Pat:s allmäntillstånd vid inkomsten
uselt, sedan ständigt avtagande. Mors efter 14 dagar.

Sektion: Carcinoma uteri, vaginae et vulvae.

97. 57-årig kvinna (907/19) kom in $16/4$ med stor myomatös uterus och
ulcererande cervix-kancer. Op. $22/4$ (*Söderlund*): *Abrasio mucosæ cer-
vicis*. Undersökning visade cancer solidum. Radium. Mors $31/5$ under till-
tagande kachexi.

*Sektion: Carcinoma cervicis uteri + Myoma uteri + Peritonit.
carcinomatos.*

98.* 58-årig fröken (1,434/19). Opererad 1918 för carcinoma ovarii utan förhoppning om radikal bot. Intogs den $25/6$ för höggradig ascites. Upprepade gånger laparocentes. Mors 3 månader efter inkomsten.

Sektion: *Carcinoma ovarii c. carcinomatos.*

XX. Blodkörtlarnes sjukdomar:

99. 57-årig fru (2,075/19) med Basedow-symtom sedan mars 1918, sista året allt svårare. Vistades här $22/4$ — $13/5$ 1919 utan nämnvärd förbättring. Åter in $10/9$ 1919 för att på grund av hennes egen, familjens och husläkarens önskan opereras. Pat. befann sig nämligen på grund av sin höggradiga nervositet i ett sådant tillstånd, att det var olidligt både för henne själv och de anhöriga. Hon påyrkade därför bestämt att få undergå op., även sedan hon under rättats om den mycket stora risk, som ingreppet ansågs innebära. Op. $19/9$ (*Dahlgren*): *Ektomi av h. thyreoidea-loben samt istmus.* Mors $22/9$ under tecken på hjärtsvaghet.

Sektion: *Morbus Basedow. operat. + Thymus persistens.*

XXI. Olycksfall:

100.* 20-årig man (1,987/19) kom in $1/9$ med brännsår över så gott som hela kroppen. Mors $9/9$.

Sektion: *Combustiones.*

101.* 54-årig fru (1,454/19) kom in $29/6$ med starkt utvecklad tetanus, utgången från krossår i h. knätrakten. Tid mellan sårets uppkomst och utbrottet av stelkrampen 6 dagar. Trots tetanusantitoxin och narkotika mors $3/7$.

Sektion: *Vulnera contusa region. genu dxt. + Tetanus.*

102. 60-årig arbetare (2,609/19), överkörd av tåg. Ena armen lacererad högt upp å överarmen samt lacererade sår kring vänstra örat. Armen *exartikulerades (von Stapelmohr)*. Mors efter 13 timmar.

Sektion: *Laceratio brachii + Fractura costar. + Anaemia secundar.*

103. 65-årig skomakare (2,610/19), som genom olycksfall i arbete stucket sig med en syl i höger tumme, inkom 2 dagar senare med varig tendovaginit i tummens böjsenskida upp i gemensamma karpalbursan. *Klyening* av senskida och radiala bursan enl. *Forsell (von Stapelmohr)* gjordes omedel-

bart. 3 dagar senare *klyvning* av ulnara karpalbursan samt följande dag *incisioner* av flegmone å fot och underben. Död följande dag.

Sektion: Tendovaginit. suppur. flex. poll. et burs. commun. man. dx. + Thrombophlebit. septic. anticrur. sin. + Arthrit. suppur. pedis. + Septichaemia.

104. 52-årig matros (362/19), som ombord fått en arbetsvalk i vänster hand med infektion. Ett i hela hålhanden och i dorsalsidan utbredd smält flegmone *inciderades* (*von Stapelmohr*) genast och *Carell-Dakin*-dränagebehandling inleddes. Mors efter 3 veckor i pyämi.

Sektion: Phlegmone man. c. osteit. + Pyarthros. genu. + Endocardit. verrucos. valv. aortae + Septichopyaemia.

105. 71-årig, mycket skröplig gubbe (805/19) kom in med ett flegmone å v. underben, som *inciderades* och dränerades. Mors 2 veckor efter inkomsten.

Sektion: Phlegmone anticrur. + Cystopyelonephrit. apostematosa + Enterit. ac.

106. 21-årig volontär (1,159/19), som ridit omkull. Strax vid inkomsten gjordes (*von Stapelmohr*) *laparotomi* och *hepatorafi*; dessutom tamponad i en spricka över leverkupolen. Mors följande dag.

Sektion: Ruptura hepat. et ren. dx. + Anæmia secundaria. — I högra lungsäcken 200, i den vänstra 100 cm. blod. I buken halvannan liter blod. Den högra njuren visar å bakre ytan en grund, 2 cm. djup bristning i buken och omges av utbredda blödningar i cellväven.

107.* 24-årig urmakare (60/19) infördes i medvetslöst tillstånd. Under rus 2 dagar förut fallit utför en trappa. Blödning ur höger öra och näsan. Inga förlamningssymtom. Utan uppvaknande mors 5 dagar senare.

Sektion: Fractura baseos cranii + Hæmatoma extradurale e ruptur. art. mening. medice. dx.

108.* 27-årig fiskare (176/19) infördes den 18/1 i medvetslöst tillstånd; hade samma eftermiddag under arbete med fiskeriredskap fallit ned från en »vadbock». Vid inkomsten utan medvetande; inga förlamningssymtom. Mors den 19/1 utan att hava vaknat upp.

Sektion: Fractura baseos cranii. + Laceratio pontis cerebri.

109.* 75-årig änka (1,961/19), som blivit påkörd av en cykel, inkom med stort sår i bakhuvudet och tecken på basisfraktur. Mors efter 17 timmar.

Sektion: *Fractura baseos cranii + Contusio cerebri + Haemorrhagia subdurale.*

110.* 25-årig man (941/19), som fått ett slag över hjässan och kom in hit omedelbart den $2^{2/4}$; vid undersökning krossår över hjässan med impression av benet. Tillståndet dåligt. Mors $2^{4/4}$.

Sektion: *Contusio cerebri + Fractura cranii c. impressione ossis + Hamatoma extra- et intradurale.*

111. 65-årig änka (1,760/19), som fallit och ådragit sig en fraktur över vänstra parietotemporalregionen, inkom medvetslös. På em. gjordes (*Holmdahl*) en osteoplastisk *trepanation* över vänstra sulcus centralis och ett extraduralt hämatom tömdes. Duran spräckt å ett ställe, varjämte blod och hjärnmassa framvällde ur hålet. Punktion av subduralrummet gjordes med negativt resultat. Mors 2 dygn senare.

Sektion: *Fractura cranii (oss. frontal. et parietal. sin.) + Laceratio cerebri* (utbredd söndertrasning å basen av högra och vänstra hemisfärerna) + *Haematoema extra- et subdurale.*

112.* 52-årig kvinna (1,830/19), som under sinnesförvirring kastat sig ut genom ett fönster i 2:dra våningen. Kom in $1^{4/8}$ med dåligt allmäntillstånd; frakturer å revben, sternum, bägge underarmarna; ömhet över ländkotorna. Mors $1^{7/8}$. Ingen urinvägång sedan inkomsten.

Sektion: *Fracturae nonnullae + Distorsio renis dxt. + Laceratio vert. lumbal. II c. emollitione traumatica medullae spinal.*

113.* 22-årig man (2,039/19) kom in $1^{1/9}$ med komplicerat brott å h. underben efter fall ned i lastrummet å en ångare. Vid inkomsten något slö, men redig. Efter ca 12 timmar medvetslös med djup andning. Mors $1^{3/9}$ utan att medvetandet någon gång återvänt.

Sektion: *Contusio cerebri + Fractura vert. cervical. III + Fractura complicata anticurur dx.*

114. 68-årig mjölnare (715/19), som fallit från kvarnhjulet ned i forsen; brott å båda underbenen, varav det högra komplicerat, samt brott å bäckensymfyssen med stor diastas. Efter 10 dagar gjordes *blodig reposition*

(von Stapelmohr) och osteosyntes av detta. Erysipelatöst flegmone uppträdde i vänstra ljumsken; mors $3\frac{1}{2}$ dygn efter operationen.

Sektion: *Fractura pelvis + Fractura complic. anticur. dx. + Fractura anticur. sin. + Phlegmone later. abdom. sin. + Bronchopneumoniae + Pleurit. fibrinos.*

115. 71-årig barberare (2,710/18) intogs den $\frac{20}{12}$ för fractura colli femoris dx. Behandlades med sträck. Ett par veckor efter inkomsten blev pat. psykotisk; sedan aldrig fullt klar; företedde dessutom ett långsamt avtynande. Mors den $\frac{15}{4}$ 1919.

Sektion: *Fractura colli femoris dx + Marasmus senil. + Cardio-nephroscleros. + Bronchit. ac.*

116.* 80-årig sömmerska (101/19). Påkörd av en dragkärra. I fallet ådrog hon sig dubbelsidig lårbenshalsfraktur samt komplicerad högersidig underarmsfraktur. Mors efter 3 veckor.

Sektion: *Fractura colli femor. amb. et anticur dx. complic. + Nephroscleros.*

117.* 91-årig fröken (111/19) som halkat inne i sitt rum, intogs för fractura colli femoris dx. Mors i senil marasm efter 6 veckor.

Sektion: *Fractura colli femoris dx. + Marasmus senilis. + Bronchopneumoniae + Nephroscleros.*

118.* 62-årig kvinna (236/19), som kom in $\frac{25}{1}$ med brott å h. lårbenshalsen; höften gipsades. Den $\frac{4}{3}$ diagnostiserades tetanus, som man ansåg utgången från 2:ne dekubitalsår å sacrum. Trots tetanus-antitoxin och morfin mors den $\frac{5}{3}$.

Sektion: *Fractura colli femoris dx. + Decubitus + Tetanus.*

119. 59-årig hustru (467/19), under promenad fallit och ådragit sig brott å högra lårbenshalsen. Den $\frac{23}{3}$ reposition och gips i lumbalanästesi (Holmdahl). En månad senare temperaturstegring, hosta och delirium. Mors den $\frac{30}{4}$.

Sektion: *Fractura colli femoris + Bronchopneumoniae.*

120.* 77-årig kvinna (1,324/19) med brott å h. lårbenshalsen. Mors 3 dagar senare.

Sektion: *Fractura colli femoris dx. + Cardioarterioscleros. + Cystopyelit.*

121.* 83-årig gumma (1,907/19) kom in med brott å v. lårbenshalsen; allmäntillstånd mycket dåligt. Mors 2 dagar senare.

Sektion: *Fractura colli femoris dx. + Bronchit. ac. + Nephroscleros.*

122. 29-årig tullvaktmästare (1,799/19) hade ådragit sig underbensbrott under motoreykelfärd. Vid inkomsten gjordes *reposition* i narkos (*Holmdahl*). Dagen efter inkomsten blev pat. medvetslös. Mors efter 2 dagar.

Sektion: *Fractura anticrur. dx. + Bronchopneumoniæ + Meningit. ac. + Embolia lipomatos. cerebri et pulm. + Sepsis.*

123. 49-årig varvsarbetare (2,270/19), skadad genom olycksfall i arbete, inkom med komplicerad fraktur å underbenet, som reponerades och lades i fönstrad gips. På grund av dåligt läge gjordes nytt repositionsförsök och ingipsning dels efter 9 dagar, dels efter ytterligare 5 dagar, sista gången med Hackenbruchs' klämmare; pyämiska symtom samt mors efter 1 vecka.

Sektion: *Fractura complic. anticrur. + Septichopyaemia.*

124.* 29-årig man (2,471/19) kom in ⁹/₁₁ med krossfraktur å v. underben efter påkörning av bil. Den ¹²/₁₁ oredig, följande dag komatös, mors på kvällen.

Sektion: *Fractura anticrur. sin. comminuta + Embolia lipomatos. pulm. et ren. et cerebri.*

125.* 78-årig änka (2,754/19) intogs för supramalleolärt underbensbrott. Två dagar efter inkomsten tydliga tecken på bronchopneumonier. Hastig försämring. Mors 1 vecka efter intagningen.

Sektion: ej gjord.

B. Döda kort efter inkomsten och därför ej inskrivna:

I. Opererade:

126. 68-årig man. *Diagnos: Abscess. retroperitoneal. foss. iliac. dx. ex appendicit. (?) + Peritonit. ac. — Operation (von Stapelmohr): Mc. B. växelsnitt. Retroperitoneal tömning av stinkande abscess. Död 12 tim. senare.*

Sektion: Kliniska fyndet.

127. 29-årig man. *Diagnos: Pneumonia (Morb. Hispan.) + Phlegmone aerogen. crur. dx. p. injectionem coffeini. — Operation (von Stapelmohr): Långa incisioner. Exstirpation av nekrotisk rektus femoris. Carell — H₂ O₂-dränage. Död efter några timmar. Sektion: Kliniska fyndet.*

128. 22-årig man. *Diagnos: Ruptura hepatis c. anæmia secundar. ac.* — *Operation (Holmdahl)* Laparotomi. Tamponad. Död efter ett par timmar. *Sektion: Kliniska fyndet.*

129. 32-årig man. *Diagnos: Fractura oss. parietal. + Hæmatoma extradurale + Contusio cerebri.* *Operation (Holmdahl)* Trepanation. Utrymning av hæmatom. Ligatur av arteria meningea media. Död 12 timmar senare. *Sektion: Kliniska fyndet + Fractura baseos cranii + Hæmatoma epi- et subdurale.*

130. 24-årig man. *Diagnos: Typhus abdominal. + Ulcus ilei perf. c. peritonit.* — *Operation (Söderlund)* Laparotomi. Enterorafi. Uttorkning. Död $\frac{1}{2}$ dygn senare. *Sektion: Kliniska fyndet.*

131. 56-årig kvinna. *Diagnos: Ileus strangulationis c. gangræna intestin. tenuis. post herniam crural. incarc. operat (1917) + Peritonit. diffus.* *Operation (Holmdahl):* Laparotomi. Tunntarmsresektion. Uttorkning. Sutur. Död efter 10 tim. *Sektion: Kliniska fyndet.*

II. Ej opererade:

132. 32-årig man. *Diagnos: Fractura baseos cranii.* Död efter några timmar. *Sektion: ej gjord.*

133. 25-årig man. *Diagnos: Fractura baseos. cranii + Laceratio cerebri.* Död efter 1 timme. *Sektion: Kliniska fyndet.*

134. 75-årig kvinna. *Diagnos: Fractura baseos cranii.* Död efter 2 timmar. *Sektion: Kliniska fyndet.*

135. 83-årig kvinna. *Diagnos: ?.* Inkom medvetslös. Död efter någon timme. *Sektion: Myocardit. chron. fibros. + Infarct. myocardi + Nephrosclerosis.*

136. 18-årig kvinna. *Diagnos: Fractura baseos cranii.* Död efter några timmar. *Sektion: Kliniska fyndet + Hæmatoma subdurale + Laceratio cerebri.*

137. 47-årig man. *Diagnos: Vuln. sclop. perf. cranii et cerebri.* Död efter 1 timme. *Sektion: Kliniska fyndet + Hæmorrhagia et laceratio cerebri.*

138. 55-årig man. *Diagnos: Vuln. sclop. perf. cranii et cerebri. Död*
efter 14 timmar. *Sektion: Kliniska fyndet + Laceratio cerebri.*

139. 66-årig man. *Diagnos: Strictura urethræ + Pyelonephrit. +*
Anuria. Död inom 1:a dygnet. Sektion: Strictura urethræ + Cystit. chron.
+ Diverticulum vesic. urinar. permagn. + Nephroscleros. + Uraemia.

140. 30-årig man. *Diagnos: Fractura cranii. Död inom ett par tim-*
mar. Sektion: Fractura cranii + Contusio cerebri.

141. 19-årig flicka. *Diagnos: Laceratio pulm. Död efter 12 timmar.*
Sektion: Fractura cost. + Laceratio pulm. + Pneumothorax.

142. 39-årig man. *Diagnos: Vuln. lacer. man. amb. + Fractura*
femor. Död efter 12 timmar. Sektion: Kliniska fyndet + Embolia lipo-
matos. pulmon.

143. 18-årig flicka. *Diagnos: Fractura baseos cranii. Död efter 6*
timmar. Sektion: Fractura baseos cranii + Hæmorrhagia subdurale +
Laceratio cerebri.

Sten von Stapelmohr.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets *medicinska* avdelning för år 1919 angående intagna sjukdomsfall och döda.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	<i>1. Bildningsfel.</i>				
	Megacolon	—	1	—	—
	<i>2. Havandeskaps- och förlossningssjukdomar.</i>				
8	Abortus	—	4	—	—
11	Heperemesis	—	5	—	—
19	Sepsis puerperalis	—	1	—	—
	Mastitis	—	1	—	—
	<i>4. Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar.</i>				
21	Pyæmia	—	4	—	1
	Septicæmia	1	1	1	—
	Abscessus	9	7	—	—
	» subphrenicus	1	—	—	—
22	Erysipelas faciei	11	23	—	1
	» extremitatum	6	5	1	—
	» ambulans	—	4	—	—
24	Diphtheritis	—	1	—	—
	Paralysis postdiphtheritica	2	1	1	—
25	Morbilli	1	—	—	—
27	Parotitis epidemica	2	—	—	—
29	» Influenta»	247	290	64	62
33	Febris typhoides	67	80	7	6
34	» paratyphoides	—	1	—	—
39	Poliomyelitis ant. acuta	—	2	—	—
42	Tuberculosis ¹⁾	77	60	9	4
	» pulmonum	69	52	3	3
	» meningum	4	1	4	1
	Spondylitis tuberculosa	—	3	—	—
	Tuberc. gland. lymphat.	3	1	—	—
	» renum	8	—	—	—
	» vesicæ	1	1	—	—
	» org. genitalium	—	1	—	—
	» pharyngis	—	1	—	—
	» intestinorum	—	3	—	—
	» peritonei	1	4	—	—
	» miliaris acuta	4	2	2	—
44	Syphilis	10	12	2	—
	» cerebri	6	2	—	—
	Aortitis luetica	2	4	—	—
46	Gonorrhoea ¹⁾	9	12	—	—
	Conjunctivitis gonorrh.	—	1	—	—
	Rheumat. art. »	7	15	—	—
	Epididymitis »	3	—	—	—
	Salpingitis »	—	1	—	—
55	Helminthiasis	5	8	—	—
57	Febricula	5	9	—	—

¹⁾ Samtliga fall.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	5. <i>Blodbildande organens samt blodets sjukdomar.</i>				
58	Anaemia	6	10	—	—
	» perniciosa progressiva	9	7	2	3
60	Leuchaemia	3	2	1	—
62	Chlorosis	—	2	—	—
63	Polycythaemia	—	1	—	—
	Purpura	1	—	—	—
	Infarctus lienis	1	—	—	—
	6. <i>Ämnesomsättningsjukdomar.</i>				
67	Arthritis urica	—	1	—	—
	Kalkgikt	—	1	—	—
68	Diabetes mellitus	17	23	2	5
	7. <i>Kroniska förgiftningsjukdomar.</i>				
71	Alcoholismus chronicus	10	1	—	—
	Epilepsia potatorum	3	—	—	—
	Delirium tremens	3	—	—	—
	Neuritis alcoholica	1	—	—	—
	8. <i>Nervsystemets sjukdomar.</i>				
79	Pacchymeningitis haemorrhagica	—	1	—	—
80	Meningitis acuta	3	1	—	2
	» serosa	1	2	—	—
	Meningismus	2	1	—	—
82	Haemorrhagia cerebri	6	10	4	3
	Thrombosis cerebri	10	23	2	2
	Embolia cerebri	1	1	—	—
83	Encephalitis	4	—	2	—
	Vitium cerebri	2	1	—	—
	Cephalalgia	7	5	—	—
	Hemicrania	—	2	—	—
	Aphasia	1	1	—	—
	Vertigo	1	—	—	—
86	Polioencephalitis	3	—	—	—
	Ophtalmoplegia	—	1	—	—
	Paresis nervi abducent.	1	—	—	—
	Polyneuritis cerebri	1	—	—	—
88	Myelitis acuta	1	—	—	—
89	Tabes dorsalis	2	—	—	—
90	Sclerosis disseminata	4	3	—	—
93	Atrophia muscul. progressiva	2	1	—	—
	Ataxia paraplegica	—	1	—	—
	Compressio medullae spinalis	1	2	—	—
94	Neuritis nervi ischiadici	2	—	—	—
	» degen. multiplex	2	1	—	—
	Neuralgia supraorbitalis	—	1	—	—
	» trigemini	1	1	—	—
	» brachialis	2	—	—	—
	» ischiadica	49	3	—	—
98	Epilepsia	11	10	—	—
99	Hysteria	2	13	—	—
100	Neurasthenia	43	59	—	—

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	Neurosis traumatica	3	—	—	—
	Eclampsia	2	1	—	—
	Simulatio	—	1	—	—
	<i>9. Sinnessjukdomar.</i>				
104	Dementia praecox	1	—	—	—
	Paranoia	1	—	—	—
107	Dementia paralytica	3	—	—	—
	Psychosis	3	3	—	—
	<i>10. Cirkulationsorganens sjukdomar.</i>				
111	Pericarditis	5	8	—	—
	Synechia pericardii	3	4	—	—
112	Endocarditis ulcerosa	1	—	—	—
	» acuta	6	8	—	—
	Myocarditis acuta	6	5	—	—
113	Vit. org. cordis	46	92	7	7
	Cardiosclerosis	8	13	2	2
	Degeneratio cordis	3	7	1	1
114	Angina pectoris	—	3	—	—
	Tachycardia paroxysmalis	—	1	—	—
115	Arteriosclerosis	5	8	—	—
	Phlebitis	1	2	—	—
117	Aneurysma aortae	2	—	—	—
118	Varices	—	1	—	—
	Haemorrhoides	3	—	—	—
119	Thrombosis cordis	—	3	—	—
	» venae femoralis	2	4	—	—
	Infarctus cordis	1	2	—	—
	Embolia art. pulmonalis	—	1	—	—
	» » mesenterii et brachii	—	1	—	—
	<i>11. Andningsorganens sjukdomar.</i>				
121	Epistaxis	—	1	—	—
122	Sinusitis frontalis	—	1	—	—
	Empyema antri Highmori	—	1	—	—
125	Laryngitis acuta	1	—	—	—
	Perichondritis laryngea	1	—	—	—
128	Bronchitis acuta	35	29	—	—
	» chronica	6	5	—	—
	» putrida	1	—	—	—
130	Bronchiectasiae	5	2	—	—
131	Asthma bronchiale	7	2	—	—
132	Haemoptysis	12	4	—	—
	Infarctus pulmonum	1	4	—	—
133	Oedema pulmonum	1	—	—	—
134	Pneumonia acuta	49	24	8	4
	Bronchopneumonia	193	202	1	3
135	Pneumonia fibroplastica chron.	5	2	—	—
136	Abscessus pulmonum	14	15	—	—
137	Gangraena »	2	—	—	—
138	Emphysema »	10	4	—	1
140	Pleuritis exsudativa	51	38	—	—
	» sicca	9	7	—	—

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	Empyema	32	29	—	—
	Hydrothorax	1	3	—	—
141	Pneumothorax	4	—	—	—
	<i>12. Matsmältningsorganens sjukdomar.</i>				
143	Stomatitis	1	1	—	—
144	Angina tonsillaris	13	24	—	—
	Tonsillitis chronica	—	1	—	—
149	Parotitis	—	3	—	—
150	Spasmus cardiaë	1	—	—	—
153	Cat. ventricul. acut.	2	1	—	—
	Enterocolitis acuta	14	9	—	2
	» ulcerosa	3	—	—	—
	Cat. gastro-intest. acutus	—	5	—	—
154	» ventriculi chron.	1	1	—	—
155	Ulcus ventriculi	42	44	2	2
	Ventriculus bisaccatus	—	3	—	—
	Ulcus duodeni	18	10	—	—
157	Achylia	9	13	—	—
	Dyspepsia	15	30	—	—
	Hyperaciditas ventriculi	7	7	—	—
	Cardialgia	5	1	—	—
	Atonia ventriculi	1	2	—	—
	Haematemesis	10	7	—	—
	Hyperemesis	—	1	—	—
	Gastroptosis	4	13	—	—
158	Enterocolitis chron.	6	8	—	—
	Proctitis chronica	1	—	—	—
159	Appendicitis	2	3	—	1
160	Ileus	2	1	—	—
162	Fistula ani	—	1	—	—
	Fissura ani	1	—	—	—
	Haemorrhagia intestinalis	3	—	—	—
162	Obstipatio	4	6	—	—
	Colica	7	4	—	—
	Degen. amyloidea intest.	—	1	—	—
163	Abscessus hepatis	1	—	—	—
165	Cirrhosis hepatis	11	4	—	—
166	Cholecystitis	2	4	—	—
167	Cholelithiasis	4	19	—	1
168	Icterus catarrhalis	44	23	—	—
	» chronicus	1	1	—	—
	Hydrops vesicae felleae	—	1	—	—
171	Peritonitis acuta	2	2	—	—
	Adhaesiones peritoneales	3	2	—	—
	Ascites	6	14	—	—
	<i>13. Njurarnes och urinvägarnes sjukdomar.</i>				
173	Nephrosis acuto-chronica	28	29	—	—
	Glomerulonephritis acuta	44	33	—	1
174	» chronica	29	13	3	2
	Nephrosclerosis maligna	10	6	—	3
	» simplex	16	18	—	—
175	Pyelitis	8	20	—	—
	Pyelonephritis	4	1	2	—

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	Pyonephrosis.....	1	2	—	1
177	Nephrolithiasis	5	10	—	—
178	Hydronephrosis	1	—	—	—
	Infarctus renum	—	1	—	—
	Ren cysticus	—	1	—	—
	Lithiasis ureteri	1	—	—	—
180	Cystitis acuta	3	15	—	—
	» chronica	4	2	—	—
	Degen. amyloidea renum	5	2	—	—
184	Haematuria	2	1	—	—
	Albuminuria	9	7	—	—
	<i>14. Könsorganens sjukdomar.</i>				
185	Hypertrophia prostatae	7	—	2	—
	Orchitis	3	—	—	—
	Epididymitis	2	—	—	—
	Phimosis	1	—	—	—
194	Pelveoperitonitis	—	1	—	—
	Salpingitis	—	2	—	—
195	Perimetritis	—	1	—	—
	Menorrhagia	—	2	—	—
	<i>15. Muskelnas, ledgångarnes samt bensystemets sjukdomar.</i>				
202	Rheumat. muscular. acutus	17	6	—	—
	» » chronicus	7	12	—	—
	Myositis	1	—	—	—
205	Bursitis	1	—	—	—
	Synovitis genus	1	—	—	—
	Hydarthrosis genus	1	—	—	—
206	Polyarthrites articul. acut.	38	29	—	—
	» rheumat. chron.	7	12	—	—
	Spondylarthrites	7	—	—	—
	Malum coxae.....	1	1	—	—
	Mus articularum	1	—	—	—
212	Pes planus.....	2	—	—	—
	Coxa valga	—	1	—	—
	Osteomyelitis.....	—	1	—	—
	Osteochondritis dissecans	—	1	—	—
	Coxalgia	1	—	—	—
	Pseudohypertrophia musculorum	—	1	—	—
	<i>16. Hudens sjukdomar.</i>				
	Erythema	—	2	—	—
217	» nodosum	1	15	—	—
218	Urticaria.....	3	1	—	—
222	Eczema	2	4	—	—
	Psoriasis	—	1	—	—
226	Sclerodermia.....	—	1	—	—
227	Ulcus anticeruris	1	3	—	—
	Furunculosis	1	—	—	—
236	Scabies	3	—	—	—
	Elephantiasis femoris	1	—	—	—
	Emphysema subcutaneum	1	—	—	—
	Cellulitis	1	6	—	—

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	<i>17. Öronsjukdomar.</i>				
243	Otitis media acuta	8	11	—	—
	Mastoiditis	1	2	—	—
	Cholesteatoma	1	—	—	—
247	Vertigo Menièri	—	2	—	—
	<i>18. Ögonsjukdomar.</i>				
	Conjunctivitis	—	2	—	—
	Keratitis	1	—	—	—
285	Retinitis albuminurica	3	4	—	—
	<i>19. Svulster.</i>				
	Angioma pulmonum	—	1	—	—
	» mediastini post.	—	1	—	—
	» hepatis	1	—	—	—
307	Myoma uteri	—	2	—	—
313	Polyposis ventriculi	1	—	—	—
	Polypus uteri	—	1	—	—
314	Kystoma ovarii	—	1	—	—
	Cysta pancreatis	—	1	—	—
315	Lymphosarcomatosis	1	—	—	—
	Sarcomatosis universalis	1	1	1	—
	Sarcoma ossium	—	1	—	—
	Struma	—	2	—	—
316	Carcinoma ¹⁾	22	19	3	1
	Cancer pleurae	—	1	—	—
	» oesophagi	1	—	1	—
	» ventriculi	16	11	2	—
	» papillae Vateri	—	1	—	—
	» coli	1	—	—	—
	» coeci	1	—	—	—
	» hepatis	3	2	—	—
	» pancreatis	—	3	—	1
	» peritonei	1	1	—	—
	» uteri	—	2	—	—
	» mammae	—	1	—	—
319	Hypernephroma renis	1	—	—	—
	Tumor cerebri	3	5	—	1
	» col. vertebralis	3	3	—	—
	» hepatis	1	—	—	—
	» gland. parotidis	—	1	—	—
	» abdominis	1	—	—	—
	» pelvis	1	—	—	—
	<i>20. Andra sjukdomar.</i>				
	Acromegalia	—	1	—	—
322	Myxoedema	—	1	—	—
	Hyperthyreosis	—	1	—	—
323	Morbus Basedowii	1	4	—	—
	Dystrophia adiposo-genitalis	1	—	—	—

¹⁾ Samtliga fall.

Översikt av huvuddödsorsakerna å *medicinska* avdelningen.

	män	kv.
<i>A. Patienter, döda inom 3 dagar efter inkomsten å sjukhuset.</i>		
Septichaemia 1)	1	—
Pyæmia 2)	—	1
Paralysis postdiphtheritica 3)	1	—
Influenza epidemica 4)	28	30
Febris typhoides 5)	1	—
Syphilis 6)	1	—
Diabetes mellitus 7)	1	4
Meningitis acuta 8)	2	—
Haemorrhagia cerebri 9)	3	2
Thrombosis cerebri 10).....	1	1
Encephalitis 11).....	1	—
Vit. org. cordis 12)	3	5
Cardiosclerosis 13).....	1	1
Degeneratio cordis 14).....	—	1
Pneumonia acuta 15)	5	1
Bronchopneumonia 16).....	1	—
Emphysema pulmonum 17).....	—	1
Ulcus ventriculi 18).....	—	1
Enteritis acuta 19).....	—	1
Nephrosis chronica 20).....	1	—
Glomerulonephritis chronica 21).....	—	1
Hypertrophia prostatae 22).....	1	—
Cancer ventriculi 23)	1	—
Summa	53	50
<i>B. Övriga patienter.</i>		
<i>a) Obotliga sjukdomar.</i>		
Tuberculosis pulmonum 24)	3	3
Meningitis tuberculosa 25)	4	1
Cancer ventriculi 26)	1	—
» pancreatis 27)	—	1
Sarcomatosis 28)	1	—
Cancer oesophagi	1	—
Tuberculosis miliaris	2	—
Tumor cerebri 29).....	—	1
Summa	12	6
<i>b) Övriga sjukdomar.</i>		
Erysipelas faciei 30).....	—	1
» anticurris 31)	1	—
Influenza epidemica 32)	36	32
Febris typhoides 33).....	6	6
Syphilis 34).....	1	—
Anaemia perniciosa 35)	2	3
Leuchaemia 36)	1	—
Diabetes mellitus 37)	1	1
Haemorrhagia cerebri 38)	1	1
Thrombosis cerebri 39)	1	1

	män	kv.
Encephalitis 40).....	1	—
Vit. org. cordis 41).....	4	2
Cardiosclerosis 42).....	1	1
Degeneratio cordis 43).....	1	—
Pneumonia acuta 44).....	3	3
Bronchopneumonia 45).....	—	3
Ulcus ventriculi 46).....	2	1
Enteritis acuta 47).....	—	1
Appendicitis 43).....	—	1
Cholelithiasis 49).....	—	1
Glomerulonephritis acuta 50).....	1	1
Nephrosis chronica 51).....	1	—
Glomerulonephritis chronica 52).....	3	1
Nephrosclerosis 53).....	—	3
Cystopyelonephritis 54).....	2	—
Pyonephrosis.....	—	1
Hypertrophia prostatae 55).....	1	—
Summa	70	64

- 1) 1 fall: Septicaemia c. infarct. pulm. infect. + Endocarditis verrucosa valv. mitralis et tricuspidalis.
- 2) 1 » Pyaemia (Abscessus colli) + Ulcus ventriculi.
- 3) 1 » Paralysis postdiphtheritica + Bronchopneumonia + Myocarditis ac.
- 4) 14 » »Influenza epidemica» + Bronchopneumonia + (1 fall ren unus).
 6 » » » + » + Nephrosis acuta.
 3 » » » + » + Empyema + Nephrosis acuta + (1 fall Abscessus pulm. + Synechia pericardii).
 1 » » » + » + Gangraena pulmonum.
 5 » » » + » + Myocarditis acuta + (2 fall Nephrosis acuta).
 2 » » » + » + Abscessus pulm. + (2 fall Nephrosis acuta).
 1 » » » + » + Encephalitis acuta.
 2 » » » + » + Pleuritis fibrinosa + Vit. org. cord. (Sten. ost. mitralis + Endocarditis verruc. valv. mitral.)
 5 » » » + » + Enteritis acuta + (2 fall Nephrosclerosis).
 1 » » » + » + Otitis media acuta.
 2 » » » + » + Vit. org. cordis (Ins. et sten. ost. mitralis et aortae).
 4 » » » + » + Vit. org. cordis (Ins. et sten. ost. mitralis) + (1 fall Endocardit. valv aortae).
 4 » » » + » + Tuberc. pulm. + (1 fall Nephrosis ac.)
 3 » » » + » + Nephrosclerosis + (1 fall Abscessus pulmonum).
 2 » » » + » + Bronchiectasiae.
 1 » » » + » + Syphilis cerebri c. emollitione nucl. central.
 1 » » » + » + Hypoplasia pancreatis (Diabetes).
 1 » » » + Pneumonia acuta + Leuchaemia.

- 5) 1 fall: Febris typhoides + Bronchopneumonia.
 6) 1 » Syphilis (Aortitis luetica + Hepar lobatum + Gumma dorsi et col. vertebralis dorsal.) + Vulnus operat. infect. + Meningitis sec. + Cirrhosis hepatis.
 7) 1 » Hypoplasia pancreatis + Bronchopneumonia.
 1 » » » + Tuberculosis pulmonum.
 1 » » » + Haemorrhagia »
 1 » Atrophia » + Infarct. vet. et recens myocardii + Cardiosclerosis.
 8) 1 » Meningitis acuta + Enteritis streptoc. abscedens + Bronchopneum.
 1 » » » + Myocarditis apothematosa + Abscessus lienis.
 9) 3 » Haemorrhagia cerebri + Nephrosclerosis + (1 fall Bronchopneumonia).
 1 » » » + Aortitis luetica + Angioma cavernosum mediastini pulm. penetrans.
 1 » » » + Ren cysticus bilateralis.
 10) 1 » Thrombosis cerebri + Nephrosclerosis.
 1 » » » + Sclerosis cerebri diffusa.
 11) 1 » Encephalitis acuta + Bronchopneumonia.
 12) 2 » Vit. org. cordis (Sten. et Insuff. aortae) + (1 fall Aneurysma aortae + Emphysema pulmonum).
 2 » » » » (Sten. aortae et tricuspidalis + Insuff. valv. aortae) + (1 fall Thrombosis cordis + Infarct. pulmonum, 1 fall Embolia art. fossae Sylvii).
 1 » » » » (Sten. et Insuff. valv. mitralis + Synechia pericardii + Thrombosis cordis + Embolia art. brach. et mesenterii).
 1 » » » » (Insuff. valv. aortae) + Endocardit. valv. aortae verrucosa chron. + Nephrosclerosis.
 1 » » » » (Insuff. et sten. ostii mitralis et aortae) + Synechia pericardii.
 1 » » » » (Sten. ostii mitralis) + Bronchitis chron. + Bronchiectasiae + Emphysema pulmonum.
 13) 1 » Cardiosclerosis + Infarctus myocardii + Bronchiectasiae + Nephrosclerosis + Cystopyelitis.
 14) 1 » Degeneratio cordis + Kyphoscoliosis.
 15) 1 » Pneumonia acuta + Nephrosis acuta.
 1 » » » + Pleuritis fibrinosa.
 1 » » » + Pericarditis acuta.
 1 » » » + Cholelithiasis.
 1 » » » + Cirrhosis hepatis.
 » » » » + Pneumonia chron. c. cavernis + Atrophia spongiosa vertebrarum.
 16) 1 » Bronchopneumonia + Elephantiasis femoris sin.
 17) 1 » Emphysema pulmonum + Hypertrophia et dilatatio cordis + Nephrosclerosis + Hepar lobatum + Aortitis luetica.
 18) 1 » Ulcus ventriculi + Emphysema pulmoom.
 19) 1 » Enteritis acuta + Peritonitis acuta incip. + Nephrosis chron.
 20) 1 » Nephrosis chron. + Ureter duplex ren. d. + Lithiasis ureteri ectopi.
 21) 1 » Glomerulonephritis chron. + Tuberc. pulm. + Degen. amyloidea renum.
 22) 1 » Hypertrophia prostatae + Pyelonephritis.
 23) 1 » Cancer ventriculi perforans + Peritonitis acuta + Empyema + Angioma hepatis.
 24) 1 » Tuberc. pulm. et intest. et org. genital. + Tub. peritonei + Pleuritis exsudativa + Pneumothorax sin.
 1 » » » et intestini (Ulcus coeci perforans).
 1 » » » + Bronchitis purulenta.
 1 » » » + Pneumothorax + Pericarditis purulenta.
 1 » » » Glomerulonephritis chron. c. degen. amyloidea.
 25) 1 » Meningitis tuberc. + Tub. miliaris pulm., pleurae et lienis.
 2 » » » + » » + (1 fall Tub. pulmonum).
 2 » » » + » pulmonum + Tub. miliaris hepatis.
 26) 1 » Cancer ventriculi et hepatis.
 27) 1 » » pancreatis exulcerans, ventriculi et intestini.
 28) 1 » Sarcoma cutis et gland. lymphaticarum et pleurae.
 29) 1 » Tumor durae matris (psammoma) + Bronchitis subacuta.

- 30) 1 fall: Erysipelas faciei + Pyaemia + Abscessus colli + Vit. org. cordis (Stenosis ostii mitralis).
- 31) 1 » » anticurris + Bronchopneumonia + Nephrosclerosis.
- 32) 34 » Influenta epidemica + Bronchopneumonia + (1 fall Pleuritis exs. + Tuberc. pulm., 1 fall Glomerulonephritis acuta c. nephrosi + Aortitis luetica + Thrombosis cerebri, 1 fall Hydronephrosis, 1 fall Abortus, 3 fall Nephrosis acuta, 1 fall Myocarditis acuta, 1 fall Abscessus femoris (gasphegmona), 1 fall Morbus Basedowii, 1 fall Synechia pericardii.)
- 3 » » » + Bronchopneumonia + Vit. org. cordis (1 fall Insuff. valv. aortae, 1 fall Sten. ostii tricuspidalis + Insuff. et sten. ostii mitralis et aortae, 1 fall Sten. ostii mitralis).
- 10 » » » + Bronchopneumonia + Abscessus pulmonum + Empyema + (1 fall Ulcus ventriculi, 1 fall Nephrosis acuta, 1 fall Pneumothorax + Emphysema subcutaneum, 3 fall Enteritis acuta, 1 fall Pleuritis exsudativa d. + Nephrosis acuta, 1 fall Pericarditis.
- 2 » » » + Bronchopneumonia + Otitis media + (1 fall Sepsis, 1 fall Enteritis acuta + Hepar lobatum).
- 3 » » » Bronchopneumonia + Enteritis acuta + (1 fall Myocarditis acuta, 1 fall Nephrosis acuta + Pleuritis exs.
- 5 » » » Bronchopneumonia + Abscessus pulm. + (2 fall Nephrosis acuta).
- 9 » » » + Bronchopneumonia + Empyema + (1 fall Vit. org. cordis (Insuff. et sten. ostii mitralis), 1 fall Kyphoscoliosis, 2 fall Nephrosis acuta, 1 fall Myocarditis acuta, 1 fall Haemorrhagiae mucosae vesicae urinariae).
- 2 » » » + Bronchopneumonia + Vit. org. cordis (Insuff. et sten. ostii aortae) + (1 fall Pericarditis acuta + Synechia pericardii).
- 33) 3 » Febris typhoides + Haemorrhagia intestinalis + (1 fall Peritonitis perforativa + Bronchopneumonia, 1 fall Nephrosis chron. + Bronchopneumonia + Gangraena pulm.)
- 3 » » » + Bronchopneumonia + (1 fall Nephrosis acuta).
- 1 » » » + Pyelitis.
- 1 » » » + Pneumonia acuta.
- 1 » » » + Parotitis + Abscessus renis.
- 34) 1 » Gumma syphil. reg. colli c. myelid. transvers. + Bronchopneumonia + Aortitis luetica.
- 35) 1 » Anaemia perniciosa + Bronchopneumonia + Cicatrix ulc. ventric. + Gastritis chron. atrophicans.
- 1 » » » + Nephrosis chron. + Nephrosclerosis.
- 36) 1 » Leuchaemia + Nephrosis chronica.
- 37) 1 » Atrophia pancreatis + Tuberculosis pulm.
- 38) 1 » Haemorrhagia cerebri + Abscessus pulm. vetus.
- 1 » » » + Bronchopneumonia + Nephrosis chron.
- 39) 2 » Thrombosis cerebri + Nephrosclerosis.
- 40) 1 » Encephalitis acuta + Bronchopneumonia + Cholelithiasis.
- 41) 3 » Vit. org. cordis (Insuff. et sten. ostii aortae et mitralis) + (1 fall Infarctus pulm. + Infarctus renis vetus, 1 fall Synechia pericardii + Tuberc. renis et peritonei + Bronchopneumonia, 1 fall Endocarditis verucosa valv. mitralis et aortae + Nephrosis chron. + Infarctus renum + Cirrhosis hepatis).
- 1 » » » (Insuff. et sten. ostii aortae) + Aortitis luetica + Infarctus pulmonum.
- 1 » » » (Insuff. et sten. ostii aortae + Insuff. valv. mitralis) + Ascites.
- 1 » » » (Insuff. et sten. ostii tricuspidalis, mitralis et aortae) + Synechia pericardii + Ascites + Hydrothorax).
- 42) 2 » Cardiosclerosis + Nephrosclerosis + (1 fall Emollitio pontis + Cancer pancreatis, 1 fall Infarctus lienis).

- 43) 1 fall: Myocarditis chron. diffus + Oedema pulmonum.
 44) 1 » Pneumonia acuta + Empyema.
 1 » » » + Bronchiectasiae + Bronchitis chron.
 1 » » » + Veronalismus acutus + Bronchitis acuta purulenta +
 Aortitis luetica.
 1 » » » + Parotitis + Nephrosclerosis.
 45) 1 » Bronchopneumonia + Nephrosis acuta.
 1 » » » + Parotitis.
 46) 1 » Ulcus ventriculi + Embolia art. pulmonalis.
 1 » » » + Nephrosis chronica.
 47) 1 » Enteritis acuta haemorrhagica + Peritonitis saccata.
 48) 1 » Appendicitis gangraenosa + Embolia atrii dextr. cordis + Cysta retentionis
 pancreatis.
 49) 1 » Cholelithiasis + Pneumonia acuta.
 50) 1 » Glomerulonephritis acuta + Ekdocarditis verrucosa valv. mitralis et aortae
 + Hydrops.
 51) 1 » Nephrosis chron. + Degen. amyloidea renum + Bronchiectasiae + carnificatio
 pulmonum.
 52) 2 » Glomerulonephritis chron. + Bronchopneumonia + (1 fall Cancer hepatis).
 53) 1 » Nephrosclerosis + Thrombosis cerebri.
 1 » » » + Arteriocardiosclerosis + Anaemia perniciosa.
 1 » » » + Cardiosclerosis + Bronchopneumonia.
 54) 1 » Cystopyelonephritis + Tabes dorsalis.
 1 » » » + Fractura vertebr. vetus lumb. II c. compressione medullae
 et rad. nerv. + Haemorrhagia cerebri.
 55) 1 » Hypertrophia prostatae + Bronchopneumonia + Cystopyelonephritis.

Patienter döda innan de hunnit inskrivas.

- 1) 44-årig kv.: Kyphoscoliosis + cardiopathia kyphoscoliotica + Oedema pulm. + Tub.
 pulm. et renis d.
 2) ? » » Haemorrh. cerebri + Nephrosclerosis + cardiosclerosis.
 3) 37- » m.: » » + » »
 4) 65- » » Influenza (Bronchopneumonia) + Diabetes mellitus.
 5) 54- » kv.: Haemorrh. cerebri vetus et recens + Nephrosclerosis.
 6) 61- » m.: Pneumonia acuta.
 7) 26- » kv.: Influenza (Bronchopneumonia).
 8) ? » m.: Intox. e spirit?
 9) 28- » kv.: Influenza (Bronchopneumonia) + Nephros. ac.
 10) 32- » » » »
 11) 35- » m.: » » + Tub. pulm. et intest.
 12) 64- » kv.: Thrombosis cerebri c. haemorrhagia + Nephrosclerosis.
 13) 75- » m.: Influenza (Bronchopneumonia) + (Epilepsia potat.) + Nephros. ac.
 14) 34- » kv.: Haemorrh. cerebri.
 15) 69- » » Emollitio cerebri + Nephros. chron.
 16) 21- » » Influenza (Bronchopneumonia).
 17) 26- » m.: » »
 18) 63- » » » » + Nephros. ac.
 19) 55- » kv.: V. o. c. (Sten. ostii tricuspid. et mitral. + Insuff. v. aortae) + Nephrosclerosis.
 20) ? » » Influenza (Bronchopneumonia).
 21) 63- » » » »
 22) 35- » » » » + V. o. c. (Ins. et sten. mitr. et aortae).
 23) 19- » » » » + Bronp.
 24) 39- » » » » + V. o. c. (Sten. et ins. v. mitralis).
 25) 25- » m.: » » + Meningitis acuta + Nephros. ac.
 26) 69- » » Haemorrh. cerebri + Nephrosclerosis.
 27) 29- » kv.: Influenza (Bronchopneumonia).
 28) 48- » » » »
 29) 48- » m.: » » + Nephros. ac.
 30) 58- » » Arterio-cardiosclerosis (obturatio art. coronariae) + Cirrhosis hepatis.
 31) ? » » Intox. alcohol. + Submersio.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets *medicinska* avd.
för år 1919 angående för skador och förgiftningar intagna,
med hänsyn till skadans natur och påföljd.

Skadans natur	Intagna			Skadans påföljd		
	m.	kv.	S:ma	döden	kvar- stående men	över- gående men
Sår utan komplikationer (<i>Vulnus</i>)	2	—	2	—	—	2
Benbrott, enkelt (<i>Fractura simplex</i>)	—	1	1	—	1	—
Brott å hjärnskålens botten (<i>Fractura baseos cranii</i>)	2	—	2	—	1	1
Submersio	1	3	4	1	—	3
Förgiftning med syror eller alkalier	1	2	3	—	—	3
» » arsenik	1	—	1	—	—	1
» » sublimat	—	2	2	—	—	2
» » alkohol	8	1	9	1	—	8
» » morfin, opium	1	—	1	—	—	1
» » antipyrin, veronal, trional, chloral	1	1	2	—	—	2
» » kolos	1	—	1	—	—	1
Summa	18	10	28	2	2	24

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets *medicinska* avd.
för år 1919 angående för skador och förgiftningar intagna,
med hänsyn till skadans tillkomstsätt.

Skadans tillkomstsätt	Intagna		Skadans påföljd		
	m.	kv.	döden	kvar- stående men	över- gående men
A. <i>Olycksfall i yrkesarbete.</i>					
Inom industrier	1	—	—	—	1
Genom förgiftning med alkohol	4	1	—	—	5
» » » ammoniak	—	1	—	—	1
B. <i>Olycksfall utom yrkesarbete.</i>					
Vid hushållsgöromål	—	1	—	—	1
Under resa på fartyg	—	3	—	—	3
Under rusets infytande	6	—	2	—	4
I följd av sjukdom (epilepsi, svimning m. m.)	3	—	—	—	3
Övriga: misstag vid medicinering	1	1	—	—	2
C. <i>Själemordsförsök.</i>					
Med förgiftning med sublimat	—	2	—	—	2
» » » arsenik	1	—	—	—	1
» » » ammoniak	—	1	—	—	1
» nedstörtande från höjd Rolos	1	—	—	—	1
Övriga: Veronal	1	1	—	—	2
Summa	18	11	2	—	27

III. De utskrivna patienternas sjukdomar ävensom avlidna.

Sjukdom	Utskrivna		Avlidna	
	män	kv.	män	kv.
Tuberculosis (samtliga patienter)	114	90	13	10
» pulmonum	114	90	12	7
» laryngis	17	10	—	—
» cerebri Meningit. tuberc.	1	1	1	1
» ossium et articularum	1	1	—	—
» lymphoglandularum	2	—	—	—
» renum	1	1	—	—
» urogenitalis	—	2	—	—
» peritonei	—	1	—	1
» intestinorum	8	2	—	—
» miliaris acuta	—	1	—	1
Septichæmia	1	1	1	1
Diphtheria	—	1	—	—
Influenza epidemica	12	11	7	1
Typhus abdominals	33	33	4	2
Syphilis	4	1	—	—
Gonorrhoea	2	—	—	—
Anæmia	1	—	—	—
Diabetes mellitus	1	—	—	—
Alcoholismus chronicus	1	—	—	—
Meningitis cerebro-spinalis	1	—	—	—
Hemiplegia (embolia)	1	—	—	—
Polyneuritis acuta	1	—	—	—
Epilepsia	1	—	—	—
Neurasthenia	—	4	—	—
Vitium organicum cordis	1	1	—	—
Neurosis cordis	—	1	—	—
Myocarditis chronica	1	—	—	—
Arteriosclerosis	3	—	—	—
Insufficiëntia cordis chr.	2	—	—	—
Bronchitis acuta	2	4	—	—
» chronica	1	1	—	—
Asthma bronchiale	2	1	—	—
Haemorrhagia pulmonum	44	31	—	—
Pneumonia crouposa acuta	—	1	—	—
Broncho-pneum. acuta	11	7	—	—
Emfysema pulmonum	1	—	1	—
Pleuritis. Empyema pleuræ	15	7	—	—
Pneumothorax (spontan.)	2	—	—	—
Stomatitis aphthosa	—	1	—	—
Angina tonsillaris	1	1	—	—
Enterocolitis acuta	1	—	—	—
Gastritis chronica	7	1	—	—
Ulcus ventriculi	1	1	—	—
Neurosis ventriculi	1	1	—	—
Obstipatio habitualis	1	—	—	—
Hernia inguinalis	1	—	—	—
Nephritis acuta	2	—	—	—
» chronica	10	4	—	—
Cysto-pyelo-nephritis	1	—	—	—
Rheumatismus musculor.	2	—	—	—
» art. chronicus	—	2	—	—
Erythema nodosum	—	1	—	—
Herpes zoster	—	1	—	—
Cancer hepatis	1	—	1	—

IV. Samtliga under året intagna patienter (endast tbc.).

	Män	Kv.	S:ma
a) <i>Ålder.</i>			
10—15 år	2	1	3
15—20 »	8	6	14
20—30 »	48	41	89
30—40 »	33	26	59
40—50 »	12	11	23
50—60 »	6	2	8
60—70 »	1	1	2
b) <i>Sjukdomsstadium</i> ¹ (enl. Turban).			
Stadium I	24	26	50
» II	24	17	41
» III	57	43	100

¹ Endast fall av säkert diagnosticerad lungtuberkulos medtages.

V. Utförda operationer.

Sjukdom	Antal fall	Operationer	Antal operationer av samma slag	Anmärkingar
Tuberculosis pulmonum	19	Pneumothorax artificialis ...	159	
Pleuritis exsudativa	3	Thoracocentes o. tappning...	4	

John E. Arfwedson.

Årsberättelse för år 1919 från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets avdelning för öron-, näs- och hals-sjukdomar.

Under året vårdades å avdelningen 480 inskrivna patienter. Å dessa utfördes 634 operationer. Därvid hava conchotomier och tonsillektomier, vilka oftast utförts dubbelsidigt i samma séance, upptagits såsom ett nummer för varje patient.

Ett flertal mindre ingrepp såsom incisioner av furunklar, paracenteser och käkpunctioner ha ej antecknats, försåvitt de ej utförts i narcos. 10 personer hava avlidit.

Antalet registrerade polikliniska besök å avdelningen uppgick till 9,373. Av dessa voro 2,369 första besök, 7,004 återbesök.

Å ej intagna patienter utfördes 560 registrerade operativa ingrepp.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets avdelning för
 öron-, näs- och hals-sjukdomar för år 1919 angående
 intagna sjukdomsfall ävensom döda.

Sjukdom	Intagna		Döda	
	män	kv.	män	kv.
IV.				
Erysipelas	1	—	—	—
Diphtheria pharyngis.....	1	—	—	—
Influenza epidemica	3	3	—	—
Typhus abdominalis	1	—	—	—
Tuberculosis — summa fall	—	3	—	—
» cavi nasi.....	—	1	—	—
» laryngis	—	1	—	—
» pulmon.....	—	1	—	—
Syphilis acquisita pharyngis.....	—	1	—	—
VI.				
Diabetes mellitus	2	—	—	—
VIII.				
Neurit. n. acustici	—	2	—	—
Epilepsia	—	1	—	—
Cephalalgia	—	2	—	—
Neurasthenia.....	—	1	—	—
X.				
Vitium organicum cordis	—	4	—	—
XI.				
Epistaxis	8	7	—	—
Deviatio septi nasi	30	18	—	—
Abscess. submuc. septi	1	—	—	—
Rhinit. chr. hyperplastica	24	13	—	—
Sinuit. maxill. ac.	4	12	—	—
» chr.	19	29	—	1
» » c. osteit.....	—	1	—	—
» frontal. ac.	6	14	—	—
» » chr.....	3	17	—	—
» » c. osteit.....	1	2	—	—
» » » et c. pachymeningit. ext.....	1	—	—	—
Etmoidit. ac.....	2	5	—	—
» » c. complicat. orbitae	2	5	—	—
» chr.	28	33	—	—
» » c. osteit. et c. meningit purulenta ac.....	1	1	1	1
Sinuit. sphenoidal. ac.	—	1	—	—
» chr.	15	17	—	—
Laryngit. ac.....	—	1	—	—
» » phlegmonosa	2	1	—	—
Perichondrit. supp. ac. laryngis	1	—	1	—
Abscess. epiglottidis	1	—	1	—
Laryngit. chr.	—	1	—	—
Corpus alien. tracheae	—	1	—	—

Sjukdom	Intagna		Döda	
	män	kv.	män	kv.
Stenosis tracheae post tracheotomiam	—	2	—	—
Corpus alien. bronchi c. abscess. pulmon.	—	1	—	—
Asthma bronchiale	1	—	—	—
Bronchopneumonia ac.	1	1	—	—
XII.				
Caries dentium	1	4	—	—
Periostit. alveolar. supp.	—	1	—	—
Cystis radic. dent.	2	2	—	—
Granuloma radic. dent.	1	2	—	—
Hypertrophia tonsill.	6	4	—	—
Tonsillit. ac.	1	2	—	—
» chr.	19	32	—	—
Peritonsillit. supp. ac.	9	7	—	—
Angina herpetica	1	—	—	—
Pharyngit. hypertroph.	—	1	—	—
Vegetat. adenoid.	24	20	—	—
Corpus alien. hypopharyngis	—	1	—	—
» oesophagi.	6	—	—	—
Vulnus	1	—	1	—
» combust. oesophagi	—	1	—	—
XIII.				
Nephrit. ac.	2	1	—	—
» chr.	4	3	—	—
XV.				
Polyarthrit. rheumatica ac.	—	2	—	—
» » chr.	—	1	—	—
XVII.				
Otit. ext. circumscrip.	6	5	—	—
» » diffusa	1	—	—	—
» med. catarrhal. ac.	—	2	—	—
» » chr.	4	3	—	—
» » acuta perforativa	11	29	—	—
» » » c. mastoidit.	18	30	—	—
» » » » pachymeningit. ext. sive epiphlebit. sin. sig- moid.	9	3	—	—
» » » » abscess. epidural. sive abscess. perisinuos. moid.	3	4	—	—
» » » » trombophlebit. supp. sin. sigmoid.	—	2	—	—
» » » » » + meningit. serosa ..	1	—	—	—
» » » » » + meningit. purulenta	1	—	1	—
» » » » meningit. serosa	2	2	—	—
» » » » labyrinthit. circumscrip.	—	1	—	—
» » » » » et. meningit. purulenta ac.	—	1	—	1
» » chr. purulenta	16	15	—	—
» » » c. cholesteatoma	8	10	—	—
» » » » et. c. paralys. n. facial.	—	1	—	—
» » » » polyp.	4	—	—	—
» » » » mastoidit. ac.	4	5	—	—
» » » » pachymeningit. ext. sive epiphlebit.	2	2	—	—
» » » » phlebit. parietal. sin. sigmoid.	2	1	—	—
» » » » trombophlebit. sin. sigmoid.	1	1	—	—

Sjukdom	Intagna		Döda	
	män	kv.	män	kv.
Otit. med. chr. c. trombophlebit. supp. + meningit. purulenta	1	—	1	—
» » » » fistula labyrinthi	1	—	—	—
» » » » labyrinthit. serosa	1	—	—	—
» » » » » purulenta	1	—	—	—
» » » » » et meningit. purulenta ac.	1	—	1	—
Otosclerosis	1	—	—	—
XVIII.				
Dacryostenos. chr.	1	7	—	—
» » c. dacryocystit. phlegmonosa ac.	1	1	—	—
» » » fistula sacci lacrymal.	—	3	—	—
» » traumat.	1	—	—	—
XIX.				
Fibroma cordae vocal.	—	1	—	—
Fibroangioma epipharyngis	1	—	—	—
Papilloma laryngis	1	—	—	—
Fibrosarcoma cavi nasi	—	1	—	—
Sarcoma epipharyngis.	2	—	—	—
Carcinoma — summa fall.	4	4	—	—
» sin. max. et ossis maxill.	—	3	—	—
» ossis ethmoidal.	1	—	—	—
» laryngis	1	—	—	—
» hypopharyngis	1	—	—	—
» oesophagi	1	1	—	—
Tumor hypophysis	—	1	—	—

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets avdelning för öron-,
näs- och hals-sjukdomar för år 1919 angående operativt behand-
lade sjukdomsfall och utförda operationer å intagna patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
<i>Öronsjukdomar med komplikationer.</i>						
Otit. med. ac. c. mastoidit.	39	Uppmäjsling	39	—	—	
» » » »	1	Konservativ totaluppmäjsling	1	—	—	
» » » » » operat.	1	Revision	1	—	—	
» » » » » recid. c. mastoidit.	1	Konservativ totaluppmäjsling	1	—	—	
Sår efter op. för ac. mastoidit.	21	Sekundärsutur	21	—	—	
Otit. med. ac. c. epiphlebit.	10	Uppmäjsling + friläggning och punktion av sinus	10	—	—	
» » » » abscess. epidual. sive perisinuos.	10	Uppmäjsling + friläggning av dura resp. sinus	10	—	—	
Otit. med. ac. c. trombophlebit. supp.	2	Uppmäjsling + friläggning, klyvning och tamp. av sinus	2	—	—	
D:o	2	D:o + underbindning av vena jug.	2	—	—	
Otit. med. ac. c. tromboplebit. bulb. venae jug.	1	Underbindning av vena jug. + bulbusop. enl. Voss	1	—	—	
D:o	1	Uppmäjsling + bulbusop. enl. Grunert.	—	—	1*	* död i meningit. purulenta.
D:o + meningit. serosa	1	D:o	1	—	—	} samma pat.
Otit. med. ac. c. trombophlebit. bulb. venae jug. + meningit. serosa	1	Underbindning av vena jug.	1	—	—	
Otit. med. ac. c. labyrinthit. et meningit. purulenta	1	Labyrinthoperation enl. Neumann	—	—	1	
Otit. med. ac. c. meningit. purulenta	1	Uppmäjsling + friläggning och punktion av sinus och dura	—	—	1	
Otit. med. ac. c. mening. serosa	2	Uppmäjsling	2	—	—	
Otit. med. chr.	10	Totaluppmäjsling	10	—	—	
» » »	9	Konservativ totaluppmäjsling	9	—	—	
» » » c.cholesteatoma	17	Totaluppmäjsling	17	—	—	
» » » »	8	Konservativ totaluppmäjsling	8	—	—	
» » » » polyp.	1	Evulsio polyp	1	—	—	
» » » » operat.	2	Revision av totaluppmäjsling	2	—	—	
Sår efter op. för chr. otit.	5	Sekundärsutur	5	—	—	
Otit. med. chr. c. pachymeningit. ext. sive phlebitide sin. sigm.	8	Totaluppmäjsling + friläggning av dura resp. sinus	8	—	—	
Otit. med. chr. c. fistula labyrinthi.	1	Totaluppmäjsling	1	—	—	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn		Anmärkingar
			oförbättrad	frisk eller förbättrad	
Otit. med. chr. c. labyrinthit. purulenta	1	Totaluppmäjsling + labyrinthresektion enl. Ruttin	1	—	—
Otit. med. chr. c. labyrinthit. et meningit. purulenta	1	Totaluppmäjsling + labyrinthresektion enl. Neumann ..	—	—	1
<i>Sjukdomar i näsan och dess bihålor.</i>					
Deviatio septi nasi	65	Resectio submuc. septi	65	—	—
Rhinit. chr. hyperplastica	40	Excisio mucosae vel resectio conchae	40	—	—
Polyp. cavi nasi	2	Evulsio polyp.	2	—	—
Sinuit. maxill. ac.	10	Trepanatio endonasal. sin. max.	10	—	—
» » chr.	6	» » » » »	6	—	—
» » »	1	Radikalop. enl. Sturman ...	1	—	—
» » »	13	» » Caldwell-Luc	13	—	—
» » »	7	» » Denker	6	—	1* * död i lungemboli.
» » »	13	» » Bönninghaus	13	—	—
Sår efter op. enl. Denker ...	1	Sekundärsutur.	1	—	—
Cancer sin. maxill. c. metastas.	4	Uppmäjsling från fossa canina + utskrapning av tumörmassor + inläggning av radiumprep.	3	1	—
Sarcoma sin. maxill.	1	D:o	1	—	—
Fibrocavernoma c. nasi et sin. maxill.	1	Preliminär underbindning av art. carotis ext.	1	—	—
D:o	1	Op. enl. Denker	1	—	—
Sinuit. frontal. ac.	1	Uppmäjsling.	1	—	—
» » »	1	Conchotomia med.	1	—	—
» » »	3	Resect. cell. ethmoidal. ant. .	3	—	—
» » » c. osteit. .	4	Radikalop. enl. Riedel	4	—	—
» » chr.	5	Resect. cell. ethmoidal. ant. .	5	—	—
» » »	4	Radikalop. enl. Killian	4	—	—
» » » c. osteit. .	7	» » Riedel	7	—	—
» » chr. c. complicat. orbitae.	1	» » Taptas-Kuhnt	1	—	—
Sinuit. frontal. chr. operat. .	1	Endonasal revision	1	—	—
Ethmoidit. ac.	2	Conchotomia med.	2	—	—
» »	4	Ethmoidectomy	4	—	—
» » chr.	60	»	60	—	—
» » operat.	2	Endonasal revision	2	—	—
» » c. osteit. et pachymeningit.	2	Ethmoidectomy	—	—	2* * döda i meningit purulenta.
Cancer cellulæ ethmoidal. .	1	» + inläggning av radiumprep.	1	—	—
Fibrosarcoma parietis lat. cavi nasi	1	Extirpatio + ethmoidectomy	1	—	—
Sinuit. sphenoidal. ac.	3	Trepanatio endonasal. sin. sphen.	3	—	—
» » chr.	38	D:o	38	—	—
Haemorrhagia postop. cavi nasi	1	Ligatur av art. carotis ext. .	1	—	—

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskriven		Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	död	
Tuberculosis cavi nasi	1	Conchotomi + excision av infiltrerad slemhinna	1	—	—
<i>Sjukdomar i munhålan, svalget samt matstrupen.</i>					
Caries dentium	7	Extractio dent.	7	—	—
Periostit. alveolar. supp.	1	Incision + drainage	1	—	—
Granuloma radic. dent.	2	Extractio dent. + excochleatio	2	—	—
Cystis radic. dent.	3	Extirpatio	3	—	—
» » »	1	Radikalop. enl. Denker.	1	—	—
» » »	1	» » Caldwell-Luc	1	—	—
Hypertrophia tonsill.	5	Tonsillektomi enl. Sluder.	5	—	—
Tonsillit. chr.	53	Tonsillektomi	53	—	—
Peritonsillit. supp. ac.	1	Incisio	1	—	—
Vegetat. adenoid.	36	Abrasio	36	—	—
Sarcoma epipharyngis	1	Transnaso-maxillär extirpation	1	—	—
Cancer hypopharyngis	1	Endoscopia + excisio probat.	—	1	—
Strictura oesophagi	1	Oesophagoscopi	1	—	—
Corpus alien. oesophagi	5	» + extraktion.	5	—	—
För diagnos.	4	»	4	—	—
Cancer oesophagi	1	» + excisio probat.	1	—	—
<i>Sjukdomar i larynx, trachea och broncher.</i>					
Abscess. epiglottidis	1	Incisio	—	—	1* * död i bronchopneumoni.
Perichondrit. supp. ac. laryngis	1	Laryngo-tracheostomia + drainage	—	—	1* * död i septikämi.
Tuberculosis laryngis	1	Excisio endolaryngeal.	1	—	—
Fibroma laryngis	1	Extirpatio endolaryngeal.	1	—	—
Papillomata laryngis	1	Schwebelaryngoscopi + excision	1	—	—
Stenosis tracheae post tracheotomiam	1	Laryngo-tracheostomia	1	—	—
Corpus alien. tracheae	1	Tracheotomia inf. + tracheoscopia inf. + extractio.	1	—	—
Corpus alien. bronchi c. abscess. pulmon.	1	Bronchosopia sup. + extractio	1	—	—
<i>Andra sjukdomar.</i>					
Hidroadenit. ac.	1	Incisio	1	—	—
Dacryostenos. chr.	10	Dacryocysto-rhinostomia endonasal. enl. West	10	—	—
» » c. dacryocystit. ac. phlegmon.	2	Dacryocysto-rhinostomia endonasal. enl. West	2	—	—
Dacryostenos. chr. operat. ..	2	Revision av op. enl. West ..	2	—	—

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets avdelning för öron-,
näs- och hals-sjukdomar för år 1919 angående operativt
behandlade sjukdomsfall och utförda operationer
å polikliniskt behandlade patienter.

Sjukdom	Anfall	Operation	Anmärkingar
<i>Sjukdomar i öronen.</i>			
Corpus alien. meat. acust.	2	Extractio	
Otit. ext. circumscript.	13	Incisio	
Otit. med. ac. perf.	86	Paracentes.	
Sår efter op. för akut mastoidit.	19	Sekundärsutur	
» » » » chr. otit.	1	»	
Otit. med chr. c. polyp.	7	Evulsio polyp.	
<i>Sjukdomar i näsan och dess bihålor.</i>			
Furunculus vestib. nasi	3	Incisio.	
Deviatio septi nasi	9	Resectio submuc. septi	
Ulcus simplex septi	2	Excisio probat. endonasal.	
Abscess. submuc. septi	1	Incisio.	
Rhinit. chr. hyperplastica	4	Excisio mucosae vel resectio con- chae	
» » »	3	Galvanokaustik	
Sinuit. max. sive suspicio sinuit. ...	167	Punctio sin. max.	
» » ac.	7	Trepanatio endonasal. sin. max. ...	
» » chr.	1	Radikalop. enl. Denker	
» » »	1	» » Caldwell-Luc ...	
» frontal. ac.	2	Conchotomia med.	
Etmoidit. ac.	1	Etmoidectomia	
» chr.	3	»	
Sinuit. sphenoidal. chr.	1	Trepanatio endonasal. sin. sphen. ...	
Polyp. cavi nasi	3	Evulsio polyp.	
Tuberculosis cavi nasi	1	Excisio probat.	
<i>Sjukdomar i munhålan, svalget samt matstrupen.</i>			
Caries dentium	2	Extractio	
Cystis radic. dent.	1	Extirpatio	
» » »	1	» + resectio radic. dent.	
» » »	1	Radikalop. enl. Denker	
Hypertrophia tonsill.	15	Tonsillektomi enl. Sluder	
Tonsillit. chr.	4	Tonsillektomi.	
Peritonsillit. supp. ac.	42	Incisio.	
Vegetat. adenoid.	54	Abrasio	
Corpus alien. pharyngis	3	Extractio	
För diagnos	18	Oesophagoscopi.	
Diverticulum aesophagi	1	»	
Corpus alien. »	3	» + extractio	
Cancer »	2	»	
» »	1	» + excisio probat. ...	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Anmärkingar
<i>Sjukdomar i larynx, trachea och broncher.</i>			
Lues laryngis.....	1	Excisio probat. endolaryngeal.	
Corpus alien. laryngis	1	Extractio	
Cancer	3	Endoscopia directa	
Angioma cordae vocal.	2	Excisio endolaryngeal.	
<i>Andra sjukdomar.</i>			
Lymfadenit. supp. retroauricul.	3	Incisio.....	
Darryostenos. chr.....	2	Dacryocysto-rhinostomia endonasal. enl. West.	
» » c. dacryocystit. ac. phlegmon.	6	D:o	
» » fistula sacci lacrymal.	1	D:o	
» » operat.	3	Revision av op. enl. West.	

Redogörelse för dödsfallen å Allm. och Sahlgrenska sjukhusets avdelning för öron-, näs- och hals-sjukdomar under år 1919.

1. J. A. Arbetare. 60 år. Journ. n:r 16. Ink. d. $11/1$, död d. $13/1$.
Klinisk diagnos: abscessus epiglottidis + bronchopneumoniae aspirationis pulm. sin.

Var vid inkomsten mycken dålig. Abscessen inciderades endolaryngealt.

Vid sectionen visade det sig, att från en spansknötsstor abscesshåla å epiglottis framsida en varig infiltration av cellväven utbrett sig längs trachean ner i mediastinum. I lungorna funnos delvis smälta bronchopneumonier, i v. pleurahålan grumligt exsudat.

2. J. A. J. Lantbrukare. 57 år. Ink. d. $28/3$, död d. $5/4$. Klin. diagnos: ethmoidit. supp. chr. c. osteit. chr. + pachymeningit. chr. + meningit. purulenta ac.

Hade sedan 30 år lidit av nästäpphet och snuva. Sedan flere år haft anfallsvis uppträdande huvudvärk, mest över pannan. Hade av skilda läkare genom endonasala operationer behandlats för näspolyper.

St. d. $28/3$. Allm. tillst. medtaget. Klagar över svår värk i pannan. Ej nackstyv. Puls och temp. utan anm. I näsan tydliga tecken till en dubbelsidig, purulent ethmoidit med stark polypbildning.

$29/3$ gjordes såsom preliminär op. submucös septumresection. Förloppet efter op. utan anm.

$2/4$. Dubbelsidig silbensutrymning. På höger sida voro de anatomiska förhållandena utan anm. Sedan på vänster sida några stora polyper avlägsnats med slynga och främre silbenscellerna öppnats, överraskades man genast av att i silbenstaket finna ett mjukt, starkt pulserande parti. Enär detta misstänktes vara blottad dura och en närmare instrumentell undersökning kunde vara riskabel, avbröts op. på denna punkt.

Ett par timmar efter op. överfölls pat. av en frosskakning och hade efteråt hög feber. Bilden av en ac. meningit utvecklade sig mycket fort.

Mors d. $5/4$. Utdrag ur obductionsprotokollet:

»Duran å skallbasen starkt förtjockad och starkt adherent. Motsvarande taket för de främre silbenscellerna å v. sida är duran gråaktigt missfärgad.

Då duran avlägsnats, påträffas här ett stort hål i taket, oregelbundet rektangulärt, 2 cm. långt framifrån bakåt och nästan 1 cm. brett; kanterna äro småbuktiga och tunna, benet gråbrunt missfärgat och synnerligen skört.»

3. O. L. Arbetare. 35 år. Journ. n:r 121. Ink. d. $15/4$, död d. $18/4$.
Klinisk diagnos: otit. med. ac. sin. c. mastoidit. + abscess. epidural. + phlebit. sin. sigmoid. + meningit. ac. purulenta.

Vid inkomsten medvetslös. Varigt lumbalpunktat. Operation omedelbart: uppmäjsling + friläggning av dura och sinus + incision av sinus. Sectionsdiagnosen = den kliniska.

4. S. V. Fröken. 58 år. Journ. n:r 209. Klinisk diagnos: sinuit. chr. maxill. dx.

Op. d. $5/7$ (Kuylenstjerna) radical. op. enl. Denker. $9/7$ fick pat. kläder. Några minuter efteråt inträffade mors under symptom av lungemboli. Vid sectionen påträffades en i vindlingar liggande, några dm. lång thromb i a. pulm. huvudstam.

5. A. B. Bokförare. 65 år. Journ. n:r 253. Ink. $18/8$, död. d. $14/9$.
Klin. diagnos: otit. med. ac. c. thrombophlebit. supp. sin. sigmoid. et bulb. v. jug. + meningit. purulenta ac. Operationer: uppmäjsling, friläggning och drainage av sinus och bulbus v. jug. Så småningom utvecklade sig meningitsymptom. Pat. anat. diagnos = den kliniska.

6. A. C. Matros. 26 år. Journ. n:r 275. Ink. d. $10/9$, död d. $22/9$.
Klin. diagnos: otit. med. chr. sin. c. cholest. + meningit. purulenta ac.
Vid inkomsten symptom av labyrinthfistel och serös labyrinthit. $14/9$: reaktionslös labyrinth och börjande meningitsymptom. Omedelbar op., labyrinthresection enl. Neumann. Det visade sig, att labyrinthkapseln var starkt skadad genom cholesteatommassorna, horisontella båggångsvulsten var bortfränt, vestibulum låg öppnat, i omgivningen granulationer och murket ben. Mors d. $29/9$. Pat. anat. diagnos = den kliniska.

7. J. O. Kokerska. 53 år. Journ. n:r 286. Ink. d. $17/9$, död. d. $27/9$.
Klin. diagnos: pansinuit. supp. chr. dx. c. osteit. ossium maxill. et ethmoid. + pachymeningit. chr. ext. + meningit. purulenta ac. Hade sedan över ett år lidit av svår huvudvärk och stinkande, hög ersidig varutsöndring ur näsan. Hade sista veckan varit mycket dålig, haft upprepade frysningar. Vid inkomsten konstaterades osteit i h. överkäk med fingertjock fistel mellan käkhålan och munnen, var och polyper i h. näshalva.

Omedelbar op. Radical. op. enl. Caldwell-Luc, endonasal utrymning av h.

silben och kilben. I alla de öppnade hålrummen påträffades stinkande, ostigt hopbakade varmassor samt osteitiska förändringar i deras väggar.

Trots op. försämrades pat. så småningom, 8 dagar efter op. tillstötte meningitsymptom. Mors d. ²⁷/₉.

Vid sectionen verifierades de kliniska diagnoserna. Duran var adherent till benet i främre, högra skallgropen, bakom crista galli å h. sida fanns en 12 mm. lång, 4 mm. bred, rektangulär defekt i silbenets tak; defekten begränsades av missfärgat, murket ben. Bendefekten var utfylld av en brunbönstor, till duran adherent, ganska fast granulationspropp.

8. S. A. Lärarinna. 36 år. Journ. n:r 303. Ink. d. ²⁹/₉, död d. ⁸/₁₀.
Klin. diagnos: otit. med. ac. c. labyrinthit. et meningit. purulenta ac.

Op. omedelbart efter inkomsten: labyrinthop. enl. Neumann. P. A. D.
= den kliniska.

9. K. T. S. Hemmason. 20 år. Journ. n:r 366. Ink. d. ⁷/₁₁, död d. ¹²/₁₁.
Klin. diagnos: perichondrit. supp. laryngis c. septichæmia.

Op. genast efter inkomsten: tracheo-laryngostomi + incision och drainage av en valnötsstor, subperichondral abscesshåla, motsvarande reg. arythenoidea å v. sida. Död i septichaemi. P. A. D. = kliniska.

10. K. R. Sjökapten. 42 år. Journ. n:r 383. Ink. d. ¹⁵/₁₁, död d. ¹⁶/₁₁.
Klin. diagnos: mediastinit. supp. ac. e ruptura membranae mucos. oesophagi post oesophagoscopiam.

Fallet kommer att på annat ställe utförligt publiceras.

Göteborg i April 1920.

Erik Knutson.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets *ögon*-avdelning
för år 1919 angående intagna sjukdomsfall ävensom döda.

Sjukdom	Intagna		Döda	
	män	kv.	män	kv.
IV. <i>Ögonsjukdomar.</i>				
Entropium	2	—	—	—
Conjunctivitis catarrhalis ac.	1	—	—	—
» blennorrhocia	3	5	—	—
Keratitis phlyctenulosa	9	7	—	—
» parenchymatosa	5	1	—	—
Ulcus corneæ	8	4	—	—
» serpens	8	4	—	—
Herpes »	2	—	—	—
Scleritis, Sclerokeratitis	3	5	—	—
Iritis, Cyclitis	8	7	—	—
Retinochorioiditis	1	7	—	—
Hæmorrhagia corporis vitrei	—	1	—	—
Glaucoma	6	12	—	—
Hydrophthalmus	1	1	—	—
Cataracta	23	34	—	—
Amotio retinæ	—	2	—	—
Neuritis retrobulbaris ac.	—	3	—	—
Atrophia bulbi	1	—	—	—
Strabismus convergens	3	7	—	—
» divergens	1	3	—	—
Dacryocystitis	1	6	—	—
XVIII. <i>Sculster.</i>				
Glioma retinæ	—	1	—	—

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets ögon-avdelning
 för år 1919 angående operativt behandlade sjukdomsfall
 och utförda operationer å intagna patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Entropium	3	Operation	3	—	—	
Pterygium	1	»	1	—	—	
Dacryocystitis	3	Exstirpation av tarsäck	3	—	—	
Vulnus perforans scleræ et corneæ	1	Plastisk operation (Kuhnt) ..	1	—	—	
Ulcus corneæ	11	Galvanokaustik	11	—	—	
» » serpens	10	»	10	—	—	
» »	1	Skrapning	1	—	—	
Occlusio, seclusio, synechiæ ..	3	Iridektomi	3	—	—	
»	1	»	1	—	—	
Glaucoma	10	Sclerektomi (Elliot)	10	—	—	
»	3	»	3	—	—	
Hydrophthalmus	6	Avklippning	6	—	—	
Prolapsus uvæ	36	Starrextraktion	35	1	—	
Cataracta	21	Starrdiscission	21	—	—	
»	9	Evakuation	9	—	—	
Corpus alienum in oculo	7	Magnetextraktion	7	—	—	
Iridocyclitis traum.	11	E nukleation	11	—	—	
Ulcus serpens	3	»	3	—	—	
Glaucoma	1	»	1	—	—	
Ruptura scleræ et corneæ ..	5	»	5	—	—	
Panophthalmitis	2	Evisceratio bulbi	2	—	—	
Strabismus convergens	12	Operation	12	—	—	
» » divergens	6	»	6	—	—	

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets ögon-avdelning
 för år 1919 angående förskötta och förtäringar intagna
 med hänsyn till skadans natur och påföljd.

Sjukdom		Intagna		Förtäringar	
Antal fall	Antal förtäringar	Antal fall	Antal förtäringar	Antal fall	Antal förtäringar
5	—	—	—	—	—
3	—	—	—	—	—
10	—	—	—	—	—
13	—	—	—	—	—
7	—	—	—	—	—
6	—	—	—	—	—
9	—	—	—	—	—
1	—	—	—	—	—
1	—	—	—	—	—
1	—	—	—	—	—
20	—	—	—	—	—

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets *ögon*-avdelning
för år 1919 angående operativt behandlade sjukdomsfall och
utförda operationer å polikliniskt behandlade patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Anmärkningar
Tumor palpebræ	2	Exstirpation	
Abscessus »	3	Incision	
Entropium	1	Operation	
Ectropium	1	»	
Blepharochalasis	1	Exstirpation	
Chalazion	28	Operation	
Trachoma	4	»	
Dacryocystitis	7	Exstirpation av tårsäck . . .	
» phlegm.	10	Petit's operation	
Pterygium	3	Operation	
Keratitis dendritica	4	Skrapning	
Ulcus corneæ	7	»	
» »	45	Galvanokaustik	
» » serpens	9	»	
Keratitis fascicularis	5	»	
Iridocyclitis traum.	2	Enukleation	
Glaucoma absolutum	3	»	
Sarcoma chor.	3	»	
Strabismus convergens	17	Operation	
» divergens	2	»	

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets *ögon*-avdelning
för år 1919 angående för skador och förgiftningar intagna,
med hänsyn till skadans natur och påföljd.

Skadans natur	Intagna		Skadans påföljd		
	män	kvinnor	döden	kvarstå- ende men	över- gående
Förbränning (combustio corneæ)	5	—	—	—	5
Slag å ögat (contusio)	3	—	—	3	—
Skada å hornhinnan	14	—	—	10	4
Främmande kropp inträngd i ögat	13	—	—	13	—
Ruptura bulbi	4	3	—	7	—
Iridocyclitis traum.	6	—	—	6	—
Vulnus perforans	9	—	—	9	—
Cataracta	1	—	—	1	—
Cysta iridis	1	—	—	1	—
Summa	56	3	—	50	9

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets *ögon*-avdelning
för år 1919 angående för skador och förgiftningar intagna,
med hänsyn till skadans tillkomstsätt.

Skadans tillkomstsätt	Intagna		Skadans påföljd		
	män	kvinnor	döden	kvar- stående men	över- gående
<i>A. Olycksfall i arbete.</i>					
Vid hanterandet av andra verktyg (än yxa)	10	—	—	7	3
» jordbruksarbete	4	—	—	3	1
Genom inträngande föremål såsom träflisor, spikar, järnflisor m. m.	20	—	—	18	2
» beröring med syror och alkalier	2	—	—	—	2
» sprängskott	3	—	—	3	—
Vid hanterandet av dynamit eller andra explosiva ämnen	5	—	—	5	—
<i>B. Olycksfall utom yrkesarbete.</i>					
Vid lek	12	3	—	14	1
Summa	56	3	—	50	9

M. Sundqvist.

Årsrapport ang. patologisk-anatomiska och bakterio- logiska laboratoriernas arbete under år 1919.

A. Obduktioner.

För Sahlgrenska sjukhuset ha under året utförts 480 obduktioner, vilka efter ålder och kön fördela sig sålunda:

Ålder	Män	% av Män	Kvinnor	% av Kvinnor	Summa	%
1—10	1	0,5	1	0,5	2	0,5
11—20	24	10	23	10	47	10
21—30	81	30,5	60	27	141	29
31—40	36	14	36	17	72	15
41—50	33	12,5	20	9	53	11
51—60	38	14	36	17	74	15,5
61—70	36	14	24	11	60	12,5
71—80	12	4,5	15	7	27	6
81—90	—	—	3	1	3	0,5
91—100	—	—	1	0,5	1	—
Summa	261	100	219	100	480	100

Viktigare obduktionsfynd.

Akuta infektionssjukdomar.

Septicæmi 31 fall. Orsak:

Erysipelas	4 fall
Abscess	1 »
Phlegmone	4 »
Gasphlegmone	1 »
Furunculosis	1 »
Osteomyelit	6 »
Pyarthros	1 »
Coxit. the infect	1 »
Tendovaginit	1 »
Balanit	1 »
Enterit	3 »
Abort	1 »
Otit	1 »
Chondrit. laryng.	1 »
Phlegmone epiglott.	1 »
Vulnus œsophagi	1 »
Okänd	2 »

Summa 31 fall

Erysipelas: 4 fall.

Tetanus: 2 fall, 1 vid fractura femoris, 1 vid vulnus contusum.

Tyfus: 25 fall. Av dessa tarmperforation i 7 fall, perforation av tyfus-infekterad gallblåsa 1 fall, pneumoni 7 fall.

Influenza: 159 fall, fördelande sig sålunda:

Ålder	Män	Kvinnor	Summa
10—20	10	7	17
21—30	39	41	80
31—40	17	20	37
41—50	5	3	8
51—60	3	7	10
61—70	3	1	4
71—80	2	1	3
81—90	—	—	—
Summa	79	80	159

I 152 av dessa fall lungkomplikation av *pneumonisk* typ. Av andra komplikationer omnämnas:

<i>Empyema pleuræ</i>	33 fall
<i>Pericardit</i>	1 »
<i>Enterit</i> av gravare typ	17 »
<i>Meningit</i>	3 »
<i>Encephalit</i>	1 »
<i>Pyæmi</i>	2 »
<i>Nephros</i>	12 »

Andra samtidigt funna sjukdomar: *Vitium cordis* 15 fall. *Tbc. pulmon.* 9 fall. *Morbus Basedowii* 1 fall. Av kvinnorna ha 8 st. varit höggravida eller puerpera.

Kroniska infektionssjukdomar.

Tuberculos: Lungtuberculos har framträtt som gravare sjukdom i 52 fall. Efter ålder, kön och vanligare tbc-komplikationer fördela de sig så:

Ålder	Lung-tuberculos		Tarm-tuberculos		Larynx-tuberculos		Miliär tuberculos		Tbc. meningit	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
10—20	3	1	—	—	—	—	2	1	3	1
21—30	15	7	6	4	2	1	4	4	2	2
31—40	7	4	2	1	2	1	2	1	1	—
41—50	4	4	—	1	—	—	1	—	1	—
51—60	3	2	1	1	—	—	—	—	—	—
61—70	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
71—80	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	33	19	9	7	4	2	9	6	7	3

Dessa samma fall ha av andra tbc-komplikationer visat: Tbc. renum 6 fall, ossium 3 fall, genitalium 3 fall, peritonei 1 fall.

Utän samtidig lungtuberculos har tuberculos framträtt som gravare sjukdom i följande fall. Tbc. pericardii 2 fall, peritonei 1 fall, tbc. renum 7 fall, genitalium 1 fall, ossium 6 fall.

Granuloma Sternberg 1 fall, 27 års man.

Actinomyces pulmonum 1 fall.

Lues 13 fall. Av dessa aortit i 10 fall, diffus myocardit 1 fall, hudgummata 2 fall, hepar lobatum 3 fall, lues cerebri 1 fall.

Omsättningssjukdomar.

Diabetes mellitus: 8 fall, 5 under och 3 över 50 år, de förra med hypoplasi av panchreas, de senare arterioscleros i panchreaskärlen.

Morbus Basedowii: 2 fall; 25 års kvinna, död i influensa; 57 års kvinna, död postoperativt och visande en stor persisterande thymus.

Nervsystemets sjukdomar.

Hæmorrhagia et emollitio cerebri.

Ålder	Hæmorrhagia		Emollitio	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
20—30	—	—	1 (v. o. c.)	—
31—40	1	1	—	—
41—50	1	—	1	—
51—60	3	3	1	1
61—70	4	2	1	4
71—80	—	—	1	—
81—90	—	—	—	1
Summa	9	6	5	6
Samtidig njursjukdom 10 fall.			7 fall.	

Encephalit hæmorrhag. 1 fall (influenza).

» non » 2 fall (lethargica).

Abscessus cerebri 2 fall, ett vid sepsis, 1 vid abscess pulmonis.

Lipembolia cerebri 4 fall, 1 vid operation för tbc. ossium, 3 vid fractura ossium.

Meningit (non. tbc.) 14 fall. Av dessa 3 vid influenza, 5 vid otit, 2 vid sinusit, 2 vid sepsis, 1 vid vulnus capitis, 1 vid enterit, i anslutning till en contusio cranii.

Hæmatoma extra — och subdurale 9 fall, alla vid fractura cranii.

Laceratio cerebri 11 fall, 9 vid fractura cranii, 2 vid vulnus sclopetarium.

Myelit (lues) 1 fall.

Tabes 2 fall.

Laceratio medullæ spinalis 2 fall, vid fractura vertebræ.

Blodsjukdomar.

Anæmia perniciosa: 5 fall obducerade under denna diagnos; av dem visade 1 fall nefros-nefrit, 1 tbc. intestini, 2 atrofia mucosæ ventriculi, 1 anæmi p. malariam.

Leuchæmi 2 fall, 38 års man och 60 års man.

Cirkulationsorganens sjukdomar.

Myocarditis chron. fibrosa såsom väsentligare sjukdom 7 fall över 50 år, 1 fall 26 års man med lues.

Infarktus myocardi 6 fall över 50 år.

Thrombosis cordis 2 fall.

Cardiopathia kyfoscoliotica 2 fall.

Pericarditis acuta 8 fall, varav 3 vid empyema pleuræ, 1 vid bakre mediastinit och 4 vid pyæmi.

Synechia pericardii 9 fall.

Vitium org. cordis och endocarditis ac.

Ålder	Vitium organ cordis		Endocardit	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
10—20	—	1	3	—
21—30	8	5	—	—
31—40	1	6	—	—
41—50	2	3	—	—
51—60	2	1	2	—
61—70	1	1	1	—
Summa	14	17	6	0
Av dessa i mitralis		13		1 fall
» » » » + aorta		9		3 »
» » » » + tricusp. ...		5		
» » » aorta		4		2 »

Pylothrombosis 1 fall.

Embolia art. pulmon. 5 fall.

» » *mesent.* 1 fall.

Urinorganens sjukdomar.

Akut nefros 28 fall.

Kronisk nefros 29 fall, av dessa 9 fall med amyloid.

Glomerulonefrit 9 fall.

Nefroscleros levis 20 fall, gravis 3 fall.

Hydronefros 2 fall.

Pyonefros 12 fall, varav 7 vid hypertr. prostatae, 2 vid tabes, 1 vid myelit, 2 vid strictura urethræ.

Hypertrophia prostatae 7 fall.

Lithiasis ureteris 1 fall.

Ruptura renis 1 fall.

Ren unus 1 fall.

Respirationsorganens sjukdomar.

(ej influenzakomplikation)

Pneumoni och bronchopneumoni.

Ålder	Pneumoni		Bronchopneumoni		Postoperat.
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	
10—20	1	1	1	—	2
21—30	2	1	1	—	1
31—40	1	—	—	—	—
41—50	—	—	3	1	2
51—60	2	1	5	1	3
61—70	2	3	3	3	1
71—80	1	1	3	2	—
81—90	—	—	2	2	1
91—100	—	—	—	1	—
Summa	9	7	18	10	10

Abscess pulmonis 1 fall.

Infarktus pulmonis 2 fall.

Bronchiectasiæ (graves) 4 fall.

Emphysema gravis 2 fall.

Empyema pleuræ 6 fall, 1 vid pneumoni, 1 vid tbc., 1 vid mediastinit,
3 vid peritonit.

Œdema laryngis 2 fall.

Lipembolia pulmonis 3 fall.

Digestionsorganens sjukdomar.

Ulcus ventriculi 13 fall, varav 2 perforerade.

Ulcus duodeni 1 fall.

Enteritis gravis (ej influenza) 6 fall.

» *dysenterica forma* 2 fall.

Megacolon Hirschsprung 1 fall, 15 års kvinna.

Strangulatio duodeni arterio-meseraica chronica 1 fall (pyonefros).

Diverticulum œsophagi 1 fall.

Varices œsophagi ruptæ 1 fall.

Cholelithiasis 8 fall.

Cirrhosis hepatis 8 fall.

Ruptura hepatis 1 fall.

Peritonitis ac. 56 fall. Utgångspunkt:

Ulcus ventriculi	3 fall
» duodeni	1 »
Cancer ventriculi	2 »
Enteritis acuta	5 »
» forma dysent	2 »
Vulnus perforans intest.	1 »
Ulcus tbc. intestini	2 »
Tyfus	9 »
Appendicit	9 »
Ileus	3 »
Diverticulit sigmoid.	1 »
Cancer coli.....	2 »
Hernia	3 »
Cholecystit	3 »
Salpingit	2 »
Ca uteri	2 »
Thrombophlebit p. abort.....	2 »
Prostatis purulenta	1 »
Ostitis oss. ilei	1 »
Thrombophlebit v. femor.	1 »
Phlegmone pelvis	1 »

Svulster.

Cancer 21 fall, fördelade sålunda:

Ålder	Män	Kvinnor
20—30	1	1
31—40	—	—
41—50	1	1
51—60	2	7
61—70	5	1
71—80	1	1
Summa	10	11

Av dessa:

Cancer ventriculi 6 fall, 5 män, 1 kvinna. I ett fall samtidigt angioma hepatis.

» *oesofagi* 2 fall, 60 års man, 62 års man (samtidigt olikformig ca. ventriculi).

Cancer pap. Vateri 1 fall, kvinna 59 år.

» *coli* 2 fall.

» *recti* 2 fall.

» *hepatis* 2 fall, 27 års man, 51 års man.

» d. *hepatici* 1 fall, 55 års man.

» *panchreatis* 2 fall, kvinnor, 41 och 73 år.

» *uteri* 3 fall, 57, 58 och 69 år.

» *ovarui* 1 fall, 58 år.

» *cutis* 1 fall, 30 års kvinna.

Sarcom 5 fall, 4 från hudvävnad, 1 från tarm (lymfosarkom).

Angiom 3 fall, från lever, 1 från mediastinum post., 1 från panchreas.

Glioma cerebri 1 fall.

Psammoma duræ matris 1 fall.

B. Histologiska undersökningar.

I. För Sahlgrenska sjukhuset.

Digestionsorganen.

Läppar: ulcus 1, angiom 3, cancer 3 fall.

Bucca och gingiva: inflammation 3, tbc. 1, cancer 1, papillom 3 fall.

Tunga: inflammation 1, cancer 3, tbc. 1 fall.

Maxill: cancer 3, cavernom 1, jättecellssarkom 2 fall.

Mandibula: inflammation 3, sarcom 4 fall.

Palatum: sarcom 1 fall.

Spottkörtel: endoteliom 3, inflammation 1 fall.

Esophagus: cancer 1, inflammation 1 fall.

Ventrikelslemhinna: nihil 12, kron. förändringar 5, akuta 1 fall.

Ventrikel: ulcus 20, cancer 11 fall.

Tunntarm: incarceration 5, arterioscleros 1 fall.

Appendix: akut inflammation 89, kronisk 40, akut och kronisk 130, nihil 22 fall.

Colon: tbc. 1, cancer 4 fall.

Rectum: hæmorrhoider 3, cancer 2 fall.

Gallblåsa: kron. och akut inflammation 23 fall.

Peritoneum: tbc. 2, cancer 3 fall.

Umbilicus: cancer 1 fall.

Summa 417 fall.

Lymfkörtlar.

Akut inflammation 21, kronisk 20, tbc. 47, cancer 48 fall.

Summa 136 fall.

Respirationsorganen.

Näsa: kronisk inflammation 1, tbc. 8, cancer 3 fall.

Larynx: tbc. 4, fibrom 2, cancer 1 fall.

Summa 19 fall.

Könsorganen.

I. Manliga:

Penis: cancer 1 fall.

Testis: tbc. 1 fall.

Epididymis: kron. inflammation 6, tbc. 8 fall.

Vas deferens: tbc. 3 fall.

Prostata: hypertrofi 4 fall.

II. Kvinnliga:

Mamma: mastit 15, tbc. 2, adenofibrom 41, cancer 22 fall.

Vulva: inflammation 1 fall.

Uterusskräp: benigna slemhinneförändringar 56, abort 7, polyp 7, cancer 9 fall.

Uterus: myom 12, cancer 9, myometrit. fibr. 2 fall.

Tuba: inflammation 12, tbc. 4, extrauterin graviditet 5 fall.

Ovarium: dermoid 3, kystadenom 11, d:o papilliferum 3, d:o carcinosum 1, cancer 3 fall.

Summa 248 fall.

Urinorganen.

Urethra: venectasi 1, polyp 1 fall.

Blåsa: papillom 2 fall.

Njure: glomerulonefrit 1, scleros 1, hydronefros 1, sten 1, tbc. 21, hypernefros 1 fall.

Ureter: tbc. 15 fall.

Summa 44 fall.

Ben, brosk och leder.

Ben: akut infl. 2, kronisk 5, tbc. 15, osteom 2, sarcom 2 fall.

Leder: bursit 10, tbc. bursæ 3, ganglion 5 fall.

Summa 44 fall.

Endocrina körtlar.

Struma: 22 fall, 15 adenomatösa, 7 colloida resp. cystösa.

Summa 22 fall.

Hud och grannlationer.

Akut inflammation 10 fall, kronisk 12, tbc. 21, lues 3, actinomyces 3, papillom 1, fibrom 4, neurom 1, lipom 6, gälgångscysta 3, cancröid 8, cancer 10, sarcom 10, fibrosarcom 5, angiom 8, endoteliom 2.

Summa 107 fall.

Ögon.

Tbc. conjunctivæ 1 fall.

Glioma retinae 1 fall.

Summa 2 fall.

Summa summarum 1,034 fall.

II. För andra sjukvårdsinrättningar etc.

Digestionsorganen.

Läppar: ulcus 3, cancer 3 fall.

Bucca och gingiva: cancer 2 fall, inflammation 3.

Käke: cancer 1 fall, sarcom 6.

Palatum: cancer 1 fall.

Tunga: ulcus 1 fall, tbc. 1 fall, cancer 3 fall, actinomyces 1, tbc. 3 fall.

Spottkörtel: endoteliom 6 fall.

Pharynx: tbc. 1 fall, cancer 1.

Æsophagus: cancer 1 fall.

Ventrikel: ulcus 6 fall, cancer 11.

Tunntarm: inflammation 2 fall, lymfosarkom 1.

Colon: cancer 4 fall: tbc. 1.

Rectum: cancer 1 fall, haemorrhoider 2 fall.

Appendix: akut inflammation 6 fall, kronisk 25, akut och kronisk 20,

nihil 1 fall, retentioncysta 1 fall, lymfosarkom 1.

Peritoneum: tbc. 6 fall, cancer 4.

Lever: cirrhos 3 fall.

Gallblåsa: inflammation 3 fall.

Umbilicus: cancer 1 fall.

Summa 136 fall.

Lymfkörtlar etc.

Körtlar: kron. inflammation 12, akut. 6, tbc. 15, Sternbergs granulom 1, cancer 18, sarkom 3, lymfosarkom 2 fall.

Tonsill: sarcom 1, actinomyces 1 fall.

Summa 59 fall.

Könsorganen.

I. Manliga:

Penis: cancer 2, primärscleros 1 fall.

Testis: inflammation 1, tbc. 2 fall.

Epididymis: inflammation 2, tbc. 5 fall.

Prostata: hypertrofi 15, cancer 3 fall.

II. Kvinnliga:

Mamma: mastit 9, tbc. 2, adenom 4, adenofibrom 26, cancer 23 fall.

Vulva: papillom 1 fall.

Vagina: cancer 2 fall.

Uterus: myometrit fibr. 3, ulcus cervicis 16, myom 41, d:o sarcomatosum 1, adenomyom (Rechl.) 1, cancer cervicis 16, corporis 5 fall.

Skrap fr. uterus: benigna slemhinneförändringar 140, polyp 21, d:o carcinosum 1, d:o sarcomatosum 4, atrofi 22, tbc. 1, graviditetsvävnad 21, mola 1, cancer 12 fall.

Tuba: inflammation 42, tbc. 10, graviditet 7 fall.

Ovarium: inflammation 5, corp. lut. cysta 8, follikeleysta 3, kystadenom 17, d:o papilliferum 3, d:o carcinosum 4, d:o sarcomatosum 1, myom 3, fibrom 2, sarcom 2, dermoid 9, teratoma sarcomatosum 1 fall.

Summa 518 fall.

Ben och ledgångar.

Ostit 3, tbc. ossium 6, osteom 3, sarcom 6, hypernefrom 1 fall

Summa 19 fall.

Urinorganen.

Njure: nefroscleros 2, nefrit 1, tbc. 8, hypernefrom 1, sarcom 1 fall.

Blåsa: cancer 2 fall.

Summa 15 fall.

Respirationsorganen.

Näsa: tbc. 5, polyp 3, sarkom 1, cancer 1 fall.

Larynx: tbc. 1, fibrom 3, cancer 1 fall.

Lunga: thrombos art. pulm. 1, actinomyces 1, endoteliom sarcomatosum 1 fall.

Summa 18 fall.

Endocrina körtlar.

Struma: colloid, 6, adenomatos, 2, carcinos, 2 fall.

Summa 10 fall.

Hud och granulationer.

Inflammation 10, tbc. 5, actinomyces 3, gälgångcysta 3, dermacysta 3, fibrom 6, lipom 3, lymfangiom 4, hægangiom 8, cylindrom 3, fibrosarkom 6, sarkom 8, cancer 16, mycosis fungoides 1 fall.

Summa 79 fall.

Ögon.

Palpebra: endoteliom 1, cancer 1 fall.

Bulb.: cancer corneæ 1, sarcoma uveæ 1 fall.

Orbita: angiom 1 fall.

Summa 5 fall.

Hjärna.

Glioma n. acust. 1, psammoma duræ matris 1 fall.

Summa 2 fall.

Summa summarum 871 fall.

C. Bakteriologiska, serælogiska och cytologiska undersökningar.

I. För Sahlgrenska sjukhuset.

Tbc. i sputum	5
» » urin	230
» » andra vätskor	47
Summa	282
Marsvinsförsök.....	8
Gonococcundersökningar	104
Difteri	12
Actinomycos	10
Diverse bakt.	1,042
Summa bakt.	1,458
Cytolog. undersökningar	230
Vidals reaktion.....	980
Wassermanns »	732
Vaccinframställningar	82
Summa summarum	3,482

II. För andra sjukvårdsinrättningar etc.

Tbc. i sputum	181
» » urin	102
» » andra vätskor	15
Summa	298
Marsvinsförsök	17
Tyfuskultur	1,469
Gonococcer	62
Difteri.....	23,047
Diverse bakt. unders.	460
Summa bakt. unders.	25,353
Cytolog. undersökningar	36
Vidals reaktion.....	2,097
Wassermanns »	5,342
Vaccinframställningar	92
Summa summarum	32,920

Tillsammans har alltså laboratoriets arbete under året omfattat:

Obduktioner	480
Histol. undersökningar.....	1,905
Bakt. serol. o. cytol. undersökningar	36,402

Göteborg den 15 juni 1920.

C. O. Forselius,
Prosektor.

Från medicinska avdelningen ..... 631 patienter
 Kirurgiska 988
 Tuberkulos 45
 Ögon 15
 Öron 10
 Stadens och sjukhusets polikliniker 307
 Sjukhus 83
 Andra patienter 1388

Arbetsområde	Antal	Arbetsområde	Antal
Obduktioner	480	Obduktioner	480
Histol. undersökningar	1,905	Histol. undersökningar	1,905
Bakt. serol. o. cytol. undersökningar	36,402	Bakt. serol. o. cytol. undersökningar	36,402

Sammanlagt 40 770 saker i 907 patienter.
 A sjukhuset intagna ..... 300 patienter
 Från stadens och sjukhusets polikliniker 307
 Sjukhus 83
 Andra patienter 300
 Sammanlagt 900 patienter

1920

Årsrapport från Röntgenavdelningen under år 1919.

Vid Allm. och Sahlgrenska sjukhusets röntgenavdelning hava under år 1919 röntgenundersökningar utförts å sammanlagt 3,737 patienter. Antalet diarieförda exponeringar uppgår till 11,400. Därjämte hava vid alla undersökningar å hjärta, respirationsorgan och digestionsorgan röntgengenömlysningar företagits i nödig utsträckning.

Patienterna fördela sig på följande sätt:

Från medicinska avdelningen.....	634 patienter
» kirurgiska »	966 »
» tuberkulos- »	45 »
» ögon- »	15 »
» öron- »	19 »
» stadens och sjukhusets polikliniker	707 »
» » sjukhus	63 »
Andra patienter	1288 »
	Summa 3737 patienter

Röntgenundersökningarna fördela sig inom de olika organsystemen på följande sätt:

	Skelett och ledgångar	Respirationsorgan (med näsans bihålör)	Cirkulationsorgan	Digestionsorgan (med tänder)	Urinorgan
Normalt röntgenfynd	589	67 (+ 18)	10	178	118
Frakturer och luxationer	573	—	—	—	—
Inflammatoriska förändringar (incl. lues)	289	213 (+ 32)	36	247 (+ 245)	18
Tuberculos	99	393	—	1	12
Tumörer	46	10 (+ 2)	—	109	8
Främmande kroppar och konkrement...	54	2	—	37	38
Deformerig och formförändringar	90	—	—	66	19

Behandlingar hava utförts till ett antal av 10,770 séancer å 900 patienter:

Å sjukhuset intagna	200 patienter
Från stadens och sjukhusets polikliniker	339 »
» » sjukhus	1 »
Andra patienter	360 »
	Summa 900 patienter

Axel Scholander.

Nr	Namn	Födelsår	Födelseort	Sjukdomstillstånd vid inläggning	
				Diagnos	Ålder
1	Andersson, Erik	1915	Göteborg	Skottskott	10 år
2	Björk, Karl	1918	Årstad	Skottskott	12 år
3	Carlsson, Erik	1916	Göteborg	Skottskott	11 år
4	Engström, Erik	1917	Göteborg	Skottskott	10 år
5	Forsberg, Erik	1915	Göteborg	Skottskott	11 år
6	Gustafsson, Erik	1918	Göteborg	Skottskott	12 år
7	Håkansson, Erik	1916	Göteborg	Skottskott	11 år
8	Jonsson, Erik	1917	Göteborg	Skottskott	10 år
9	Karlsson, Erik	1915	Göteborg	Skottskott	11 år
10	Lindström, Erik	1918	Göteborg	Skottskott	12 år
11	Mårtensson, Erik	1916	Göteborg	Skottskott	11 år
12	Nilsson, Erik	1917	Göteborg	Skottskott	10 år
13	Olofsson, Erik	1915	Göteborg	Skottskott	11 år
14	Petersson, Erik	1918	Göteborg	Skottskott	12 år
15	Qvist, Erik	1916	Göteborg	Skottskott	11 år
16	Rosenström, Erik	1917	Göteborg	Skottskott	10 år
17	Sjöström, Erik	1915	Göteborg	Skottskott	11 år
18	Sundström, Erik	1918	Göteborg	Skottskott	12 år
19	Tjernström, Erik	1916	Göteborg	Skottskott	11 år
20	Ullström, Erik	1917	Göteborg	Skottskott	10 år
21	Vikström, Erik	1915	Göteborg	Skottskott	11 år
22	Wahlström, Erik	1918	Göteborg	Skottskott	12 år
23	Xenström, Erik	1916	Göteborg	Skottskott	11 år
24	Ytterström, Erik	1917	Göteborg	Skottskott	10 år
25	Zetterström, Erik	1915	Göteborg	Skottskott	11 år

BARNSJUKHUSET

Uppgift från Göteborgs Barnsjukhus *kirurgiska* avdelning för år 1919
angående intagna sjukdomsfall ävensom döda.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
I. Bildningsfel. Sjukdomar hos nyfödda.					
1	Monstrum	—	1	—	—
	Cheilo-schisis	5	—	—	—
	» -gnatoschisis	—	2	—	—
	» -gnatopalatoschisis	1	1	—	—
	» -palatoschisis	1	—	—	—
	Palatoschisis	4	9	—	—
	Defectus labii sup. c. Cheilo-schisis	—	1	—	—
	Deformitas cong. auriculæ	—	1	—	—
	Spina bifida	1	—	—	—
	Torticollis cong.	3	1	—	—
	Cysta colli cong.	1	—	—	—
	Fistula trach. oesophag. cong.	1	—	1	—
	Hernia funiculi mobil.	—	1	—	1
	» umbilicalis	8	15	—	—
	» lineæ albæ	—	1	—	—
	» inguinalis	73	6	—	—
	» cruralis	1	1	—	—
	Retentio testis	9	—	—	—
	Phimosi s	13	—	—	—
	Hypospadiasi s	1	—	—	—
	Atresia ani cong.	2	—	—	—
	Synostosis cong. antibrach.	1	—	—	—
	Defectus cong. radii et ulnæ	1	—	—	—
	Syndactylia cong.	—	1	—	—
IV. Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar.					
21	Septichæmia. Pyoseptichæmia. Abscessus. Phlegmone Lymphadenit. sept.	70	31	—	1
22	Erysipelas	2	5	—	—
23	Scarlatina	3	1	—	—
24	Diphtheria	13	7	—	—
25	Morbilli	8	10	—	—
27	Parotitis epidemica	1	—	—	—
28	Pertussis	2	—	—	—
29	Influenza epidemica	1	2	—	—
32	Typhus exanthematicus	2	3	—	—
39	Poliomyelitis anterior acuta	—	1	—	—
41	Tetanus	4	1	4	—
42	Tuberculosis	67	53	6	4
	» pulmonum. Tuberculosis laryngis	2	4	2	1
	» cerebri. Meningitis tuberc.	1	1	1	2
	» ossium et articularum	48	32	2	—
	» lymphoglandularum	14	14	—	—
	» cutis et subcutis	—	3	—	—
	» organorum aliorum	4	2	1	1
46	Gonorrhœa	—	1	—	—
	Kolpiti s, Vulviti s, Bartholin. gonorrhœica	—	1	—	—
57	Febris. Febricula	—	1	—	—

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	<i>V. Blodbildande organens samt blodets sjukdomar.</i>				
58	Anæmia	—	1	—	—
64	Hæmophilia	4	—	—	—
	<i>VIII. Nervsystemets sjukdomar.</i>				
84	Hemiplegia infant.....	—	1	—	—
94	Neuritis	2	—	—	—
95	Paralysis e poliomyelit.	14	8	—	—
98	Epilepsia	1	—	—	—
101	Morbus Little	2	2	—	—
	Paresis incert. caus.	2	1	—	—
	<i>IX. Sinnessjukdomar.</i>				
109	Idiotia	1	1	—	—
	<i>X. Cirkulationsorganens sjukdomar.</i>				
111	Pericarditis	1	—	—	—
116	Phlebitis	—	1	—	—
	<i>XI. Andningsorganens sjukdomar.</i>				
	Oedema glottidis	—	2	—	2
134	Pneumonia crouposa acuta	1	2	1	—
	Bronchopneumonia acuta	1	2	—	—
140	Empyema pleuræ	15	2	1	—
	<i>XII. Matsmältningsorganens sjukdomar.</i>				
146	Hypertrophia tonsillarum. Pharyngitis hyperplastica	2	1	—	—
148	Glossitis	1	—	—	—
149	Defect. labii post ulc.	—	1	—	—
	Abscessus retropharyng	2	—	—	—
	Ranula	1	—	—	—
	Hæmorrhagia post extr. dent.	1	1	—	—
150	Stenosis oesophagi	—	1	—	1
153	Enterocolitis acuta. Proctitis acuta.....	—	6	—	1
159	Appendicitis	39	24	1	2
160	Ileus. Invaginatio	5	1	3	1
161	Hernia post laparat.	1	1	—	—
162	Morbus Hirschsprung	1	—	—	—
	Prolapsus recti	15	7	—	—
	Fistula c abscess. ad. anum.....	10	3	—	—
	Contractura ani.....	—	1	—	—
	Obstipatio	2	2	—	—
	Dolores in abdomin	—	2	—	—
166	Cholecystitis	—	1	—	—
171	Peritonitis acuta	3	4	—	3
	<i>XIII. Njurarnas och urinvägarnas sjukdomar.</i>				
173	Nephritis degenerativa et inflammatoria acuta.....	2	—	—	—
174	Nephritis degenerativa et inflammatoria chronica.	—	1	—	—
	Morbus Brighti	—	1	—	—
175	Pyelitis. Cystopyelonephritis	1	3	—	—
177	Nephrolithiasis	1	—	—	—
180	Cystitis	—	1	—	—
184	Retentio urinæ	1	1	—	—
	Enuresis	3	1	—	—
	Hæmaturia	—	1	—	—

	Sjukdom	Intagning		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
XIV. <i>Könsorganens sjukdomar.</i>					
A. Manliga könsorganen.					
189	Hydrocele testis et funiculi	16	—	—	—
	Torsio testis	1	—	—	—
	Balanitis	9	—	—	—
B. Kvinnliga könsorganen.					
201	Hydrocele muliebr.	—	1	—	—
XV. <i>Musklernas, ledgångarnas samt bensystemets sjukdomar.</i>					
203	Tendovaginitis	—	1	—	—
204	Bursitis	4	—	—	—
205	Synovitis. Arthritis	5	5	—	—
207	Polyarthritis rheumatica chronica	—	1	—	—
209	Anchylosis	—	2	—	—
210	Pseudarthrosis	1	—	—	—
212	Scoliosis	—	1	—	—
	Deformitas p. rachit.	11	2	—	—
	> p. tbc.	1	—	—	—
	> (ej rachit., ej tbc.)	4	4	—	—
213	Osteomyelitis. Osteitis. Periostitis	14	12	3	1
214	Rachitis	2	—	—	—
216	Morbus Perthes	—	1	—	—
	Exostosis	—	1	—	—
XVI. <i>Hudens sjukdomar.</i>					
220	Pemphigus	1	1	—	—
226	Sclerodermia	1	—	—	—
228	Impetigo	3	—	—	—
231	Furunculosis, Furunculus	1	2	—	—
233	Gangræna	1	—	—	—
240	Ulcus	—	1	—	—
	Omphalitis	1	1	—	—
	Hæmatoma	2	—	—	—
XVII. <i>Öronsjukdomar.</i>					
243	Otitis media catarrhalis	17	20	—	—
	> purulenta				
	Mastoiditis				
XIX. <i>Svulster.</i>					
303	Chondroma	1	1	—	—
306	Angioma	4	16	—	—
319	Cysta dermoid	—	2	—	—
	Keloid	1	—	—	—
320	Struma	—	1	—	—
	Cysta	2	1	—	—
	Tumor	1	—	—	—

Uppgift från Göteborgs Barnsjukhus *kirurgiska* avdelning för år 1919
angående operativt behandlade sjukdomsfall och utförda
operationer å intagna patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivet			Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
I.						
Abscessus cerebri	1	Debridering + drainage	—	—	1	
Fractura cranii c. impr. susp.	2	Incision + sutur	2	—	—	
» » » impr.	3	Trepanation	2	—	1	
» » » compl.	1	Trepanation + osteoplastik ..	—	—	1	
» » op. c. abscess	3	Debridering	2	1*	—	* Död i abscess cerebri
» » invet c. im- press	1	Incision + drainage	1	—	—	
» » » »	1	Trepanation	1	—	—	
Cysta dermoid reg. front.	2	Exstirpatio	2	—	—	
Nævus pigment. reg. front. ...	1	»	1	—	—	
III.						
Deform. cong. auric.	1	Plastik	1	—	—	
Otit media ac.	5	Paracentes	5	—	—	
» » » c. mastoidit. ...	18	Antrotomia + drainage	17	—	1*	*Död av lungtbc.
» » » » » et menigit	1	Incision	1	—	—	
Otit media chron.	2	Antrotomia + dränage	1	—	—	
» » » » »	2	Radikalop.	2	—	—	
IV.						
Fractura ossis nasali.	1	Correction i narkos	1	—	—	
V.						
Labium leporinum	9	Plastik enl. Mirault	9	—	—	
Cheilognatoschisis	2	» » »	2	—	—	
Palatoschisis	12	Plastik enl. Langenbeck	11	1	—	
» » » » »	1	» » »	1	—	—	
Deform. lab. sup. post. lab. lep. op.	2	Plastik	2	—	—	
Auric. pend. faciei	1	Exstirpatio	1	—	—	
Defectus lab inf.	1	Plastik	1	—	—	
Osteomyelit. sept. ac. mandi- bulæ	1	Tandextraktion + incision ..	—	—	1	
Periostit. alveolaris	3	Incision + drainage	3	—	—	
Abscess retro-pharyng	1	Incision	1	—	—	
» » » » »	1	»	1	—	—	
Lymphadenit. tbc. reg. parot. Vulnus lacerat. palat.	1	Utskrapning + sutur	1	—	—	
Vegetat. adenoides	13	Sutur	1	—	—	
» » » » » + hyper- troph. tonsillaris	3	Abrasio	13	—	—	
Ranula	1	Abrasio + tonsillotomi.	3	—	—	
Cysta mandibulæ	1	Exstirpatio	1	—	—	
» » » » »	1	Uppmäjpling + exstirpatio. .	1	—	—	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskriven			Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
VI.						
Torticollis.....	4	Myotomi enl. Lange + subcut. nedre tenotomi	4	—	—	
Fistula colli cong. med.	1	Partiell exstirpation + Paquelin	1	—	—	
Lymphoma tbc. colli.....	6	Utskräpning + sutur	6	—	—	
	11	Exstirpatio	11	—	—	
Oedema glottidis.....	2	Tracheotomi.....	—	—	2 ^u	* 1 fall septisk lymfadenit, 1 fall croup.
VII.						
Struma colloides.....	1	Resectio gland. Thyroidea ..	1	—	—	
VIII.						
Strict. œsophagi.....	1	Laparotomi + gastrostomi enl. Witzel	—	1 ^a	—	* Död i empyem pleuræ.
Tbc. costæ	4	Utskräpning + sutur.....	4	—	—	
Osteochondritis tbc. costæ ..	1	Resectio costæ	1	—	—	
Empyem. pleuræ.....	14	Resectio cost. + thoracotomi	12	—	2	
» » invet.	1	Revision + drainage	1	—	—	
	1	Resectio cost. + revision ..	1	—	—	
	5	Thoracotomi + drainage enl. Bülow	5	—	—	
Abscess. pulmonum dx.....	1	Resectio cost. + thoracotomi drainage	—	—	1*	* Tbc pulmom.
X.						
Morbus Little	3	Resectio n. obturator. bil. ..	3	—	—	
	1	» » tibialis bil.	1	—	—	
Enuresis Nocturna	3	Injectio epiduralis	3	—	—	
XI.						
Ruptura hepatis	1	Laparotomi + tamp.....	—	—	1	
Cholecystitis	1	Cholecystectomi	1	—	—	
XIII.						
Ruptura lienis? Tyfoidefeber	1	Laparotomi expl.	1	—	—	
XV.						
Morbus Hirschsprung.....	1	Resectio coli et flex. sigmoidea Slutning av tarmfistel	1	—	—	) samma patient
Enterit ulc. cum. peritonit. supp. lib. ac.	1	Laparotomi + enteroraphi + spolning + drainage.....	—	—	1	
Invaginatio ilei	1	Tarmresektion + enteroana- stomos	—	—	1	
» ileo-cæc.	2	Laparotomi + desinvagination	1	—	1	
» flex. sigm.	1	» + »	1	—	—	
Ileus c. strangulatione	1	» + avklippning av adherenser	—	—	1	
	1	Laparotomi + exstirpation av Mechels divertikel	—	—	1	
Ruptura traum. meso-sigmoid.	1	Laparotomi + sutur	1	—	—	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskriven			Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	adad	
XVI.						
Appendicitis ac. (fritid).....	1	Appendectomi + sutur.....	1	—	—	
» catarrh.....	16	» + »	16	—	—	
» chron.	2	» + »	2	—	—	
» ac. gang.	14	» + »	14	—	—	
» ac. gangr. perf.	3	» + »	3	—	—	
» ac?.....	5	» + drainage ..	5	—	—	
» ac. gangr. perf.	4	» + sutur.....	4	—	—	
+ peritonit. supp. liber ..	8	» + spolning + drainage	5	—	3	
Appendicitis ac. gangr. c. abscess.	5	Appendectomi + drainage ..	5	—	—	
XVII.						
Hernia inguin. incarcerata ..	1	Herniotomi + radikalop.	1	—	—	
» » mob.	28	Radikalop. enl. Czerny	28	—	—	
» »	1	» » Bassini.....	1	—	—	
» »	45	» » Schultén	45	—	—	
» »	2	» » + appendectomi	2	—	—	
» » incompl.....	5	Radikalop. enl. Schultén	5	—	—	
» » + hydrocele funiculi.....	1	»	1	—	—	
Hernia inguin. mob. cong. c. retentio testis	9	» enl. Åkerblom-Schultén	9	—	—	
Hernia umbilic.	21	Radikalop.	21	—	—	
» cruralis mob.....	3	»	2	1*	—	* Död i peritonit. efter ulcerös enterit.
» abdominalis post. laparatomiam	2	»	2	—	—	
Hernia lineæ albæ	1	»	1	—	—	
XVIII.						
Contractura ani	1	Dilatation forcée	1	—	—	
Fistula ani	2	Op. för	2	—	—	
Abscess. ad anum	10	Incision + klyvning av sphincter ani	10	—	—	
Prolapsus recti	23	Fri fascietransplant.	23	—	—	
XIX.						
Peritonitis supp. diffusa (e enterit?)	2	Appendectomi + spolning + drainage	—	—	2	
Peritonitis supp. diffusa (pneumococ.)	1	Appendectomi + sutur.....	—	—	1*	* Hade även empyema pleuræ.
Peritonitis tuberculosa	1	Laparotomi	—	—	1	
Abscess intraperitoneal	3	» + incision + drainage	1	2 ^o	—	* Upptagna såsom döda bland appendicit. och enterit-peritonit.
» » post. appendicit.....	1	Revision + drainage pr rectum	1	—	—	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskriven		Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	död	
XX.					
Tbc. renis susp.	1	Explor. friläggning av njure..	1	—	) samma patient
		Nefrectomi	1	—	
Litiasis urether	1	Uretero-litotomi	1	—	
XXI.					
Ruptura vesicæ urin. susp...	1	Laparotomi explor.....	1	—	
XXIII.					
Phimosis	4	Dilatation	4	—	
	10	Circumcisio	10	—	
Hypospadi	1	Op. enl. v. Hacker.....	1	—	
Balanitis	2	Dorsalsnitt	2	—	
XXIV.					
Hydrocele testis	10	Op. enl. Winkelman	10	—	
	1	Punktion	1	—	
» funiculi	4	Radikalop.	4	—	
» muliebr.....	1	Exstirpation.....	1	—	
Tbc. epididymidis	1	Ablatio testis	1	—	
Vulnus lacerat. scroti	1	Sutur.....	1	—	
XXVI.					
Tbc. ossis pubis.	1	Härdexstirpation.....	1	—	
XXVII.					
Syndactylia	2	Plastik enl. Didot.	2	—	
Luxatio coxæ cong.	40	Reposition + gips.....	40	—	
	1	Tenotomi + reposition.....	1	—	
	2	Spikextension	2	—	
Genu valgum	1	Osteotomia femoris + correction	1	—	
Pes equino-varus cong.....	13	Subcutan achillotomi + correction	13	—	
	1	Resectio fibulæ + osteotomia tibiæ + tenotomi + correction	1	—	
Pes valgus cong.	1	Subcutan tenotomi + correction	1	—	
Pes paralyticus	1	Aktiv tenodes enl. Haglund..	1	—	
	1	Correction i narkos	1	—	
	1	Arthrodesis artic. talocrural, et talo-calc. et talo-navicular. + tenotomi av achillessenan	1	—	
Pes calcaneus paralyticus....	2	Osteotomia tibiæ.....	1	—	
» excavatus »	1	Senstransplantation	2	—	
		Subcutan aponeurotomi + correction	1	—	
» varus »	3	Senförlängning	3	—	

Sjukdom	Anfall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	dead	
	1	Sentransplantation enl. Murphy	1	—	—	
	1	Subcutan tenotomi + achillotomi enl. Bayer + correction	1	—	—	
	1	Subcutan aponeurotomi + förlängning av achillessenan + correction	1	—	—	
	5	Arthrodesis artic. talocrural. et talo-calc. et talo-navicular.	5	—	—	
Pes plano-valg traum.	1	Fri fascietransplantation	1	—	—	
Contractura artic. cubit.	1	Brisement forcé + öppen förlängning av bicepssenan ..	1	—	—	
» dig. man.	2	Plastik	2	—	—	
	1	Öppen förlängning av alla böj-senorna	1	—	—	
» coxæ post. lux. cong.	1	Mobilisering i narkos	1	—	—	
» coxæ c. cox. sept.	1	Osteotomia subtrochanter. + correction	1	—	—	
Contractura coxæ c. cox. tbc.	1	Osteotomia femor. subtrochanter. + correction	1	—	—	
» genu c. arthr. sept.	1	Plastik enl. Payr.	1	—	—	
» genu (tbc.)	1	Correction i narkos	1	—	—	
	1	Öppen senförlängning	1	—	—	
Anchylosis genu e tbc.	1	Osteotomia femoris et tibiæ..	1	—	—	
Pseudartros humeri.	1	Fri bentransplantation	1	—	—	
Phlegmone anticur. c. contractura pedis.	1	Tenotomi av achillessenan + correction	1	—	—	
Deformitas rachit. anticurur ..	10	Osteotomia + correction	10	—	—	
	11	Manuell osteoclasti + correction	11	—	—	
Osteomyelitis sept. ac. os. metacarp.	1	Utskrapning + sutur	1	—	—	
	1	Subperiostal resection + sutur	1	—	—	
Osteomyelitis sept. ac. femoris	4	Uppmäjlsling	3	—	1	
» » » tibiæ ..	2	»	1	—	1	
» » » os. cuneiforme ..	1	Exstirpatio os. cuneiforme ..	1	—	—	
Osteomyelitis sept. ac. os. metatars IV	1	Resectio subperiostal. os. metatars. IV	1	—	—	
Osteomyelitis sept. ac. dig. I ped.	1	Uppmäjlsling + sutur	1	—	—	
Osteomyelitis sept. chron. humeri	1	Sekvestrotomi	1	—	—	
	1	Uppmäjlsling + sutur	1	—	—	
Osteomyelitis sept. chron. ulnæ	1	» + »	1	—	—	
	1	» + sekvestrotomi + sutur	1	—	—	
Osteitis dig. II man.	1	Subperiostal resection + sutur	1	—	—	
Osteomyelitis sept. chron. femoris.	2	Incision + utskrapning	2	—	—	
	1	Utskrapning	1	—	—	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Osteomyelitis sept. chron. femoris cum. fistula	1	Revision	1	—	—	
Osteomyelitis sept. chron. tibiæ	2	Incision	2	—	—	
	1	Correction i narkos	1	—	—	
	1	Revision + plastik	1	—	—	
	1	Uppmäjsling + revision	1	—	—	
	1	» + sekvestrotomi + sutur	1	—	—	
» sept. chron. calcanei	1	Subperiostal resection av calcaneus	1	—	—	
Osteomyelitis sept. chron. pedis	1	Uppmäjsling + sutur	1	—	—	
Coxit. septica	2	Incision + drainage	2	—	—	
	1	Punktion + correction	1	—	—	
Arthritis genu	1	Incision + drainage	1	—	—	
» sept. art. talo-crur...	1	» + »	1	—	—	
Bursitis præpatellaris	5	» + »	5	—	—	
Tuberculosis olecrani	1	Utskrapning + borvaselinplomb. + sutur	1	—	—	
Abscess. tbc. antibrachi	1	Utskrapning + sutur	1	—	—	
Tuberculosis art. radiocarp...	1	Atypisk ledresection	1	—	—	
Spina ventosa man.	1	Utskrapning + sutur	1	—	—	
Coxitis tbc. bilat.	2	Gips i extension	2	—	—	
» c. contract.	1	Correction i narkos	1	—	—	
»	1	Resectio artic. coxæ	—	—	1*	* Död flera månader efter op.
Tuberculosis colli femoris ..	1	Härdexstirpation	1	—	—	
» trochanter maj.	1	Utskrapning + sutur	1	—	—	
» genu	1	Subcutan tenotomi + correction	1	—	—	
	1	Öppen tenotomi + correction ..	1	—	—	
» »	1	Resectio art. genus	1	—	—	
» » c. fist.	2	Revision	2	—	—	
	1	Amputatio femoris	1	—	—	
» tibiæ	1	Utskrapning	1	—	—	
» os. metatars.	2	» + sutur	2	—	—	
Lymphoma tbc. inguin.	2	»	2	—	—	
	5	Exstirpation + sutur	5	—	—	
Laceratio man.	1	Sutur	1	—	—	
	1	Sensutur	1	—	—	
	1	Spikextension	1	—	—	
	1	Amputatio dig. I et II + sutur	1	—	—	
	1	Amputatio ossis. metacarp IV et V	1	—	—	
» pedis	1	Sensutur	1	—	—	
	1	Sutur + drainage	—	1	—	} samma patient
	—	Amputatio anticrur.	1	—	—	
Fractura humeri supracondyl	6	Oblodig reposition i narkos..	5	1	—	
	2	» + extension enl. Anssin	2	—	—	
	3	Blodig reposition	3	—	—	
	2	Osteosyntes (spik)	2*	—	—	* Därav 1 förut repon. i narkos-

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskriven		Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	död	
Fractura humer. supracondyl.	4	Blodig repositon + skruf (enl. Johanson)	4	—	
» » »	2	Reposition i narkos	1	1	
» compl.	1	» + sutur	1*	1*	*samma patient
» humer. diacondyl. ...	1	Blodig repositon + extension enl. Aussin	1	—	
» condyl. ext. humer.	2	Obldig repositon i narkos..	2	—	
» radii	3	Osteosyntes	3	—	
Luxatio »	1	Reposition i narkos	1	—	
» pollicis	1	» » »	1	—	
Epiphysiolysis capitis femoris	2	Blodig repositon	1	—	
Fractura femoris	8	Reposition i narkos	2	—	
» anticruris	1	Spikextension	8	—	
» » compl.	2	Reposition i narkos + gips..	1	—	
Luxatio hallucis	1	» » »	2	—	
Vulnus infect. dig. man. (tetanus)	1	Blodig repositon	1	—	
» incis. reg. genu	1	» »	1	—	
» lacerat. pedis	2	Amputatio dig.	1	—	1
» infect. pedis (tetanus)	1	Sutur	1	—	
Exostosis hum.	1	Toilett + sutur	2	—	
Defectus cutis	1	Excision	1	—	1
		Bortmäjsling	1	—	
		Transplantation enl. Tiersch	1	—	
XXVIII.					
Abscess. Phlegmone	35	Incision	35	—	
Lymphadenitis sept.	24	»	24	—	
Lymphangioma	2	Exstirpation	2	—	
Cysta	3	»	3	—	
Hæmangioma	17	»	17	—	
Keloid	2	Galvanokaustik	2	—	
Ganglion	1	Exstirpation	1	—	
Atheroma	1	»	1	—	
Chondroma	1	»	1	—	
XXIX.					
Anæmia gravis (Hæmoph.) ..	1	Indirekt blodtransfusion (Natriumcitrat)	1	—	

Uppgift från Göteborgs Barnsjukhus *kirurgiska* avdelning för år 1919
angående operativt behandlade sjukdomsfall och utförda
operationer å polikliniskt behandlade patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Anmärkingar
Hæmatoma capit.	2	Punktion	
Otit. med. ac.	1	Paracentes	
» » » Mastoidit.	1	Incision + utskrapning	
	1	Antrotomi	
Periostit. alveol.	8	Incision	
	19	Tandextraktion	
Caries dentium	10	»	
Vegetat. adenoid.	82	Abrasio	
Hypertroph. tonsill.	31	Tonsillotomi	
Peritonsillitis	2	Incision	
Ankyloglossus	26	Op. för.	
Cicatrix lab. sup.	1	Plastik	
Tumor lab. inf.	1	Exstirpation	
Lymphadenit. tbc. colli.	3	»	
» » »	4	Utskrapning	
	9	Punktion	
Mastitis supp.	2	Incision	
Granuloma umbilic.	11	Exstirpation	
Prolapsus ani et recti	4	Reposition	
Abscess. ad. anum	3	Op. för.	
Synechia gland. penis	4	Dilatation	
Phimosi	2	»	
Paraphimosi	6	Reposition	
Hydrocele testis	6	Punktion	
Polydactylia	1	Exstirpation av övertal. finger	
Pes equin. varus cong.	1	Correction + gips	
Pes plano-valgus contr.	1	» + »	
Osteit. dig. man.	1	Revision	
Synovit. genu (tbc?)	1	Punktion + gips	
Bursit. præpatell.	1	Incision	
Furunculus	8	»	
Carbunculus	1	»	
Panaritium	18	»	
Paronychia	5	Nagelextraktion	
Unguis incarnat.	2	Op. enl. König	
Lymphadenit. sept.	27	Incision	
Abscess.	52	»	
Tuberkulid	1	Provexcision	
Lacerat. digit.	1	Amputatio	
Lux. clavic.	1	Reposition + fix. förband.	
Fract. humeri	1	» i gips	
» antibrach.	17	» + »	
» radii	4	» + »	
» ulnæ	1	» + »	
Luxat. antibrachii post.	3	» + skena.	
Subluxat. radii	1	» + fix. förband.	
Fract. metacarp.	1	» + »	
Luxat. pollic.	2	» + »	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Anmärkingar
Fract. tibiae	1	Reposition + gips	
Abcis. tend. m. flex. dig. man.	4	Sensutur	
» » » tib. ant.	1	»	
» » » ext. halluc.	1	»	
Ruptura subcut. tend. m. ext. dig. ...	1	»	
Hæmangiom	2	Galvanokanстик	
	5	Extirpation	
	1	Excision	
Lymfangiom	1	Extirpation	
Fibroma	2	»	
Verrucæ	2	»	
Exostosis	2	Bortmäjpling	
Ganglion	1	Extirpation	
Cysta	1	»	
Atheroma	1	»	
» inf.	4	Incision	
Vulnus infect.	28	Revision	
» incis. et contus.	188	Sutur	
Corp. alien.	29	Extraktion	

Kirurgiska polikliniken har under 1919 besökts av omkring 2,050 patientier.

Å kirurgiska avdelningen ha under 1919 anlagts 488 gipsförband och tagits 35 gips-avgjutningar.

Uppgift från Göteborgs Barnsjukhus *kirurgiska* avd. för år 1919
angående för skador och förgiftningar intagna, med hänsyn
till skadans natur och påföljd.

Skadans natur	Intagna			Skadans påföljd		
	m.	kv.	s:a	döden	kvar- stående men	övre- gående men
Sår utan komplikationer (<i>Vulnus</i>)	24	—	24	—	—	24
Kontusion (<i>Contusio</i>)	6	4	10	—	—	10
Varbildning i följd av inträngd främmande kropp eller av skada å huden eller subkutana bindväven (<i>Sepsis</i>)	—	2	2	—	—	2
Ledvrickning (<i>Distorsio, Luxatio</i>)	2	3	5	—	—	5
Benbrott, enkelt (<i>Fractura simplex</i>)	46	21	67	—	1	66
, komplicerat (<i>Fractura complicata</i>)	4	2	6	—	1	5
Avskärning av muskel, sena, nerv	3	—	3	—	2	1
Krossning, avhuggning, av- { 1—2 fingrar	1	—	1	—	1	—
slitning (<i>Amputatio trau-</i> { 3—5 fingrar, hand	2	—	2	—	2	—
<i>matica, Laceratio</i>) { Tår eller fot	5	—	5	—	2	3
Förbränning (<i>Combustio</i>) { Fingrar, hand	19	4	23	4	—	19
{ Ansikte						
{ Andra kroppsdelar						
Skada å lever, mjälte, njure, urinblåsa	1	1	2	1	—	1
Hjärnskakning (<i>Commotio cerebri</i>)	12	11	23	—	—	23
Brott å hjärnskälens botten (<i>Fractura baseos cranii</i>)	9	7	16	3	3	10
Direkt skada å hjärna eller ryggmärg	1	1	2	2	—	—
Corp. alien. canalis digest.	1	1	2	—	—	2
Skottskada	1	—	1	—	—	1
Förgiftning med syror eller alkalier (ättikssyra)	1	—	1	—	—	1
Ormbett	1	2	3	—	—	3
Summa	139	59	198	10	12	176

Uppgift från Göteborgs Barnsjukhus *kirurgiska* avd. för år 1919
angående för skador och förgiftningar intagna med
hänsyn till skadans tillkomstsätt.

Skadans tillkomstsätt	Intagna		Skadans påföljd		
	m.	kv.	döden	kvar- stående men	över- gående men
<i>A. Olycksfall i yrkesarbete.</i>					
Vid handterandet av yxa	1	—	—	—	1
Vid arbetsmaskiner inom jordbruket	1	—	—	—	1
Inom industrien	1	—	—	—	1
Genom slag, stöt eller bett av djur.....	1	—	—	—	1
<i>B. Olycksfall utom yrkesarbete.</i>					
Vid hushållsgöromål samt vid olyckor i hemmet såsom fall från stol, bord, utför trappa, genom fönster	35	26	5	1	55
Under resa på järnväg	1	—	—	1	—
Spårvägsolyckor	9	4	1	1	11
Bilolyckor	7	1	3	—	5
Olyckor vid gatutrafik.....	5	3	1	1	6
Vid sport och gymnastik: skottskada	1	—	—	—	1
kalkåkning	8	3	—	—	11
velocipedåkning	5	4	—	1	8
ridning	2	—	—	—	2
skridsko-, skidåkning o. d. lek	3	—	—	—	3
lek	51	14	—	4	61
Övriga: spark eller bett av djur	2	3	—	—	5
sårskada av glas	4	1	—	2	3
explosion (fotogenkök)	1	—	—	—	1
» (knallhatt)	1	—	—	1	—
Summa	139	59	10	12	176

Uppgift från *medicinska* avd. å Göteborgs Barnsjukhus för år 1919
angående intagna sjukdomsfall ävensom döda.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
I. Bildningsfel. Sjukdomar hos nyfödda.					
2	Debilitas cong. Atelectasis pulm.....	2	5	3	—
	Palatoschisis	—	1	—	—
IV. Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar.					
21	Septichæmia. Pyoseptichæmia. Abscessus. Phlegmone	—	2	—	1
22	Erysipelas	2	3	—	—
23	Scarlatina	3	1	—	—
24	Diphtheria	16	16	—	—
25	Morbilli	13	10	—	—
28	Pertussis.....	4	5	—	—
29	Influenza epidemica.....	29	10	—	—
31	Varicellæ	6	7	—	—
33	Typhus abdominalis	33	27	—	—
34	Paratyphus.....	1	—	—	—
39	Poliomyelitis anterior acuta et Polioencephalitis acuta	—	2	—	—
42	Tuberculosis	53	52	17	12
	» pulmonum. Tuberculosis laryngis	14	17	5	4
	» cerebri. Meningitis tuberc.	12	13	11	8
	» ossium et articularum.....	3	1	—	—
	» lymphoglandularum.....	11	8	—	—
	» urogenitalis	1	—	—	—
	» cutis Peritonei	2	2	1	—
	» organorum aliorum	10	11	—	—
44	Syphilis hereditaria.....	2	1	—	—
	Kolpitis, Vulvitis, Bartholin. gonorrhoeica	—	1	—	—
	Endomet., Salping., Peritonit. »	—	1	—	—
55	Tænia (Cysticercus). Bothriocephalus.....	5	7	—	—
57	Febris. Febricula	—	1	—	—
V. Blodbildande organens samt blodets sjukdomar.					
58	Anæmia	14	10	—	—
66	Morbus Banti	1	—	—	—
VI. Ämnesomsättningssjukdomar.					
68	Diabetes mellitus, insip.	2	—	1	—
70	Krigsödem	1	—	—	—
	Exudativ diathes	1	—	—	—
	Atrofia	9	3	—	—
	Überfütterung	2	1	—	—
VIII. Nervsystemets sjukdomar.					
80	Meningitis cerebri. Meningitis cerebro-spinalis	5	2	3	1
83	Encephalitis. Abscessus cerebri et cerebelli.....	—	1	—	—
88	Myelitis	—	1	—	—
94	Neuritis. Neuralgia.....	1	2	—	—
95	Paralysis, p. dipht.	4	3	—	—
96	Spasmus. Tetani. Convulsiones.....	6	3	—	—
	Morbus Little	1	—	—	—
	Chorea	2	5	—	—

Sjukdom		Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
98	Epilepsia	2	1	—	—
99	Hysteria	—	3	—	—
100	Neurasthenia	—	2	—	—
101	Hydrocephalus	2	—	—	—
IX. <i>Sinnessjukdomar.</i>					
109	Idiotia. Imbecilitas	5	3	—	—
X. <i>Cirkulationsorganens sjukdomar.</i>					
111	Pericarditis.....	—	1	—	1
112	Endocarditis acuta	9	7	—	—
	Myocarditis acuta.....	5	2	4	—
113	Endocarditis chronica. Vitium organicum cordis ...	5	9	—	1
XI. <i>Andningsorganens sjukdomar.</i>					
121)	(Morbi cav. nas. et)	2	1	—	—
124)	(cav. acces. nas.)				
125)	Morbi laryngis	3	—	—	—
127)					
128	Tracheitis acuta. Bronchitis acuta	54	54	1	—
129	» chron. » chron.	10	5	—	—
131	Asthma bronchiale. Br. asthm.	4	—	—	—
134	Pneumonia crouposa acuta	35	26	1	—
	Bronchopneumonia acuta	37	36	7	10
140	Pleuritis. Empyema pleuræ	31	4	—	—
XII. <i>Matsmältningsorganens sjukdomar.</i>					
143	Stomatitis. Noma	1	1	—	—
144	Tonsillitis acuta. Angina tonsillaris. Pharyngitis acuta	5	5	—	—
153	Gastritis acuta	16	10	—	—
	Enterocolitis acuta. Proctitis acuta.....	36	20	3	3
158	Entero-colitis chronica.....	4	7	—	—
161	Hernia.....	2	2	—	—
162	Dyspepsia	9	2	—	—
168	Icterus. Icterus catarrhalis	1	5	—	—
170	Pylorospasmus	2	—	—	—
171	Peritonitis acuta	2	1	—	—
172	Obstipsatio.....	3	—	—	—
	Strictura œsophagi	1	—	—	—
XIII. <i>Njurarnas och urinvägarnas sjukdomar.</i>					
173	Nephritis degenerativa et inflammatoria acuta.....	16	19	1	1
174	» » » » chronica.	5	1	—	—
175	Morbus Brighti	4	18	—	—
178	Pyelitis. Cystopyelonephritis	—	1	—	—
180	Hydronephrosis.....	5	20	—	—
184	Cystitis	—	2	—	—
	Albuminuria orthost.	—	—	—	—
XIV. <i>Könsorganens sjukdomar.</i>					
A. <i>Manliga könsorganen.</i>					
189	Hydrocele	3	—	—	—

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	XV. <i>Musklernas, ledgångarnas samt bensystemets sjukdomar.</i>				
202	Myitis. Rheumatismus musculorum	—	1	—	—
205	Synovitis. Arthritis	1	—	—	—
206	Polyarthritis rheumatica acuta	12	8	—	—
214	Rachitis	27	11	—	—
	XVI. <i>Hudens sjukdomar.</i>				
217	Erythema multiforme et nodosum	8	6	—	—
218	Urticaria	1	2	—	—
222	Eczema	26	40	—	—
223	Psoriasis	—	2	—	—
228	Impetigo	14	12	—	—
236	Scabies	2	6	—	—
	Prurigo	3	1	—	—
	Strophulus	3	2	—	—
	Intertrigo	1	2	—	—
	Dermatitis	1	3	—	—
	Purpura	1	1	—	—
	XVII. <i>Öronsjukdomar.</i>				
243	Otitis media catarrhalis	1	—	—	—
	» » purulenta	25	15	—	—
	XVIII. <i>Ögonsjukdomar.</i>				
258	Conjunctivitis aestivalis, catarrhalis	—	2	—	—
	» phlyctænulosa	6	5	—	—
263	Keratitis phlyctænulosa	—	1	—	—
300	» parenchymatosa	1	—	—	—
	Keratomalacia	—	1	—	—
	Blepharitis	2	3	—	—
	XIX. <i>Sculster.</i>				
306	Angioma	—	1	—	—
309	Glioma	1	—	1	—
315	Sarcoma	1	1	—	1
	XX. <i>Andra sjukdomar.</i>				
322	Myxœdema. Cachexia thyreopriva. Hypothyreosis Mongolismus	4	1	—	—
326	Lymphadenitis sept.	7	3	—	—

Uppgift från *medicinska* avd. å Göteborgs Barnsjukhus för år 1919
angående för skador och förgiftningar intagna, med
hänsyn till skadans natur och påföljd.

Skadans natur	Intagna			Skadans påföljd		
	m.	kv.	s:a	döden	kvar- stående men	över- gående men
Främmande kropp i bronk	1	—	1	1	—	—
Förgiftning med syror eller alkalier	3	1	4	1	—	3
» » arsenik	1	—	1	—	—	1
» » morfin, opium	—	1	1	—	—	1
» » fotogen	1	—	1	—	—	1
» » cyanväte	1	—	1	1	—	—
» » chloroform	1	—	1	—	—	1
Drunkning	2	—	2	—	—	2
Summa	10	2	12	3	—	9

Uppgift från *medicinska* avd. å Göteborgs Barnsjukhus för år 1919
angående för skador och förgiftningar intagna med
hänsyn till skadans tillkomstsätt.

Skadans tillkomstsätt	Intagna		Skadans påföljd			
	m.	kv.	döden	kvar- stående men	över- gående men	
<i>B. Olycksfall utom yrkesarbete.</i>						
Vid lek	9	2	2	—	9	
Rökning för ohyra	1	—	1	—	—	
Summa	10	2	3	—	9	

Uppgift från Majornas sjukhus för år 1919 angående intagna
sjukdomstillfällen ävensom döda

Sjukdomsgrupp	Intagna		Döda
	Män	Kvinnor	
I. Bihåls sjukhus för värdar	1	1	—
II. Org. cord.	—	—	—
III. Tuberkulossjukdomar och andra parasitiska sjukdomar	1	—	—
IV. Sjukdomar	—	—	—
V. Septikämia, Pyoseptikämia, Abscesser, Erysipel	1	2	21
VI. Influenza epidemica	18	18	29
VII. Typus abdominalis	—	—	33
VIII. Paratyphus	—	—	34
IX. Typhus	—	—	35
X. Tuberkulosis	—	—	42
XI. Meningitis, Tuberkulosa meningitis	—	—	—
XII. Meningitis alba	—	—	—
XIII. Meningitis tuberculosa	—	—	—
XIV. Meningitis purulenta	—	—	—
XV. Meningitis serosa	—	—	—
XVI. Meningitis	—	—	—
XVII. Meningitis tuberculosa	—	—	—
XVIII. Meningitis chronica	—	—	—
XIX. Meningitis	—	—	—
XX. Meningitis	—	—	—
XXI. Meningitis	—	—	—
XXII. Meningitis	—	—	—
XXIII. Meningitis	—	—	—
XXIV. Meningitis	—	—	—
XXV. Meningitis	—	—	—
XXVI. Meningitis	—	—	—
XXVII. Meningitis	—	—	—
XXVIII. Meningitis	—	—	—
XXIX. Meningitis	—	—	—
XXX. Meningitis	—	—	—
XXXI. Meningitis	—	—	—
XXXII. Meningitis	—	—	—
XXXIII. Meningitis	—	—	—
XXXIV. Meningitis	—	—	—
XXXV. Meningitis	—	—	—
XXXVI. Meningitis	—	—	—
XXXVII. Meningitis	—	—	—
XXXVIII. Meningitis	—	—	—
XXXIX. Meningitis	—	—	—
XL. Meningitis	—	—	—
XLI. Meningitis	—	—	—
XLII. Meningitis	—	—	—
XLIII. Meningitis	—	—	—
XLIV. Meningitis	—	—	—
XLV. Meningitis	—	—	—
XLVI. Meningitis	—	—	—
XLVII. Meningitis	—	—	—
XLVIII. Meningitis	—	—	—
XLIX. Meningitis	—	—	—
L. Meningitis	—	—	—
LI. Meningitis	—	—	—
LII. Meningitis	—	—	—
LIII. Meningitis	—	—	—
LIV. Meningitis	—	—	—
LIV. Meningitis	—	—	—
LVI. Meningitis	—	—	—
LVII. Meningitis	—	—	—
LVIII. Meningitis	—	—	—
LIX. Meningitis	—	—	—
LX. Meningitis	—	—	—
LXI. Meningitis	—	—	—
LXII. Meningitis	—	—	—
LXIII. Meningitis	—	—	—
LXIV. Meningitis	—	—	—
LXV. Meningitis	—	—	—
LXVI. Meningitis	—	—	—
LXVII. Meningitis	—	—	—
LXVIII. Meningitis	—	—	—
LXIX. Meningitis	—	—	—
LXX. Meningitis	—	—	—
LXXI. Meningitis	—	—	—
LXXII. Meningitis	—	—	—
LXXIII. Meningitis	—	—	—
LXXIV. Meningitis	—	—	—
LXXV. Meningitis	—	—	—
LXXVI. Meningitis	—	—	—
LXXVII. Meningitis	—	—	—
LXXVIII. Meningitis	—	—	—
LXXIX. Meningitis	—	—	—
LXXX. Meningitis	—	—	—
LXXXI. Meningitis	—	—	—
LXXXII. Meningitis	—	—	—
LXXXIII. Meningitis	—	—	—
LXXXIV. Meningitis	—	—	—
LXXXV. Meningitis	—	—	—
LXXXVI. Meningitis	—	—	—
LXXXVII. Meningitis	—	—	—
LXXXVIII. Meningitis	—	—	—
LXXXIX. Meningitis	—	—	—
LXXXX. Meningitis	—	—	—

MAJORNAS SJUKHUS

Uppgift från Majornas sjukhus för år 1919 angående intagna sjukdomsfall ävensom döda.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		män	kv.	män	kv.
	I. Bildningsfel. Sjukdomar hos nyfödda.				
	Vit. org. cord.	1	—	1	—
	IV. Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar.				
21	Septichæmia. Pyoseptichæmia. Abscessus. Phlegmone	1	2	—	—
29	Influenza epidemica.....	18	13	2	2
33	Typhus abdominalis	22	40	3	6
34	Paratyphus.....	2	—	—	—
36	Dysenteria	—	1	—	1
42	Tuberculosis	3	3	1	—
	» pulmonum. Tuberculosis laryngis	3	3	1	—
	» organorum aliorum	1	—	—	—
57	Febris. Febricula	1	1	—	—
	V. Blodbildande organens samt blodets sjukdomar.				
58	Anæmia	—	1	—	—
	VII. Kroniska förgiftningssjukdomar.				
71	Alcoholismus chronicus	4	—	—	—
	VIII. Nervsystemets sjukdomar.				
86	Paralysis glosso-labio-laryngea progressiva	1	—	1	—
94	Neuritis. Neuralgia isch.	2	1	—	—
96	Chorea	—	1	—	—
98	Epilepsia	—	1	—	—
99	Hysteria	1	—	—	—
100	Neurasthenia.....	1	5	—	—
	IX. Sinnessjukdomar.				
103	Amentia	—	2	—	—
	X. Cirkulationsorganens sjukdomar.				
113	Endocarditis chronica. Vitium organicum cordis	1	1	—	—
113	Myocarditis » Cardiosclerosis. Cor adiposum	2	6	—	1
115	Arteriosclerosis. Atheromatosis. Atherosclerosis				
	Endarteriitis	1	1	—	—
	XI. Andningsorganens sjukdomar.				
128	Tracheitis acuta. Bronchitis acuta	1	3	—	—
129	» chronica. Bronchitis chronica	3	1	—	—
131	Asthma bronchiale	1	—	—	—
134	Pneumonia crouposa acuta	12	9	2	1
134	Bronchopneumonia acuta	2	2	—	1
138	Emphysema alveolare pulmonum.....	2	—	—	—
140	Pleuritis. Empyema pleuræ	6	5	—	—

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		män	kv.	män	kv.
XII. <i>Matsmältningsorganens sjukdomar.</i>					
144	Tonsillitis acuta. Angina tonsillaris. Pharyngitis acuta	1	1	—	—
153	Enterocolitis acuta. Proctitis acuta	1	—	—	—
154	Gastritis chronica	1	—	—	—
155	Ulcus ventriculi Ulcus duodeni	1	4	—	—
157	Neurosis ventriculi	1	—	—	—
158	Entero-colitis chronica	3	3	—	—
167	Cholelithiasis	—	1	—	—
168	Icterus. Icterus. catarrhalis	1	—	—	—
XIII. <i>Njurarnas och urinvägarnas sjukdomar.</i>					
173	Nephritis degenerativa et inflammatoria acuta	9	8	—	—
174	» » » chronica.	—	—	—	—
	Morbus Brighti	3	10	1	3
175	Pyelitis. Cystopyelonephritis	—	1	—	—
180	Cystitis	—	6	—	—
184	Alb. ortostath., cycl.	2	—	—	—
XV. <i>Musklernas, ledgångarnas samt ben-systemets sjukdomar.</i>					
202	Myitis Rheumatismus musculorum	5	1	—	—
206	Polyarthritus rheumatica acuta	1	1	—	—
207	» » » chronica	3	1	—	—
XVI. <i>Hudens sjukdomar.</i>					
222	Eczema	—	2	—	—
227	Ulcus varicosum cruris	1	1	—	—
	Hyperidrosis pedum	1	—	—	—
XVIII. <i>Ögonsjukdomar.</i>					
258	Conjunctivitis phlyctenulosa	—	1	—	—
273	Iritis, iridocyclitis	—	1	—	—
XIX. <i>Sculster.</i>					
315	Sarcoma oculi	—	1	—	—
316	Carcinoma	1	1	—	—
	» ventriculi	1	1	—	—
XX. <i>Andra sjukdomar.</i>					
323	Morbus Basedowi. Hyperthyreosis	—	2	—	—

Uppgift från Majornas sjukhus för år 1919 angående operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer å intagna patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskriven			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
VIII.						
Pleuritis exsud.	3	Profpunktion	3	—	—	
»	1	Tharacocentes	1	—	—	
XXVII.						
Abscessus.....	7	Incision	6	—	1	Död av tyfoïd

Uppgift från Majornas sjukhus för år 1919 angående operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer å polikliniskt behandlade patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Anmärkningar.
XXVIII.			
Mindre viktiga sjukdomsfall.....	325	Div. incisioner, punktioner etc.	

Uppgift från Majornas sjukhus för år 1919 angående för skador och förgiftningar intagna, med hänsyn till skadans natur och påföljd.

Skadans natur	Intagna		Skadans påföljd		
	män	kv.	döden	kvarstående men	övergående men
Sår utan komplikationer (vulnus).....	5	—	—	3	2
Varbildning i följd av inträng kropp eller skada å huden eller subkut. bindväven (sepsis)	—	1	—	—	1
Benbrott, enkelt (fractura simplex)	1	—	—	—	1
Förbränning (combustio) ansikte	—	1	—	—	1
Contusio.....	1	—	—	—	1
Summa	7	2	—	3	6

Uppgift från Majornas sjukhus för år 1919 angående för skador och förgiftningar intagna, med hänsyn till skadans tillkomstsätt.

Skadans tillkomstsätt	Intagna		Skadans påföljd		
	män	kv.	döden	kvarstående men	övergående men
<i>A. Olycksfall i yrkesarbete.</i>					
Genom fall från stege, avsats, ställning; genom halkning, nedstörtande föremål, ras, inom träindustrien	1	—	—	—	1
Vid körning	1	—	—	—	1
Genom slag, stöt eller bett av djur.....	3	—	—	3	—
<i>B. Olycksfall utom yrkesarbete.</i>					
Vid hushållsgöromål	—	2	—	—	2
Vid slagsmål och överfall	1	—	—	—	1
Under rusets inflytande	1	—	—	—	1
Summa	7	2	—	3	6

EPIDEMISJUKHUSET

... och i det fria. Den i källaren placerade badvåningen för sköterskepersonalen består av 8 i tvärsnitt grupper av vardera 4 delade avfällningsrum med till varje grupp förordade badrum jämte gemensamt toalett- och garderob. Den senaste innehåller ett 70-tal klädkåp ävensom plats för sköterskorna. Koffertar m. m. Till varje grupp av avfällningsrummen hör en föreläsningssal och ett rum för avfällningsrummen och från den i byggnadens motalla sida löpande garderobsvåningen leder likaledes en föreläsningssal i det fria.

EPIDEMISJUKHUSET

Den nya sjukvårdsbyggnaden som är 50 meter lång och 14 meter bred, är uppförd av trä med vitputsade väggar och tegeltak. Den egentliga överföringsvåningen inrymmer tre sjukvårdsdelar; under norra änden av denna våning finnes en större källarening med badvårdsdel för sköterskepersonalen, pannrum och förtärbäckställe; i vindsvåningen, som sträcker sig över hela byggnadens längd, inrymms diverser kostadrum för personalen. Rummen i sjukvårdsdelarna äro placerade på samma sidor om en 2 m bred korridor som går genom hela våningens mitt men mellan varje sjukvårdsdel är avståndet mellan de olika sjukvårdsdelarna förskjutet för att undvika trafikskanspartier och innehåller 2 st sjukrum för 2 patienter vardera. Till varje sjukrum hör ett badrum jämte påfällningsrum, med direkt utgång till det fria. Mellan korridoren och sjukrummen finnes ett litet förrum, ryms ut på ena sidan slask och W.C. på andra sidan för läkarna. I rummet är isoleringsrummen ryms dess avdelning ett operationsrum med tillhörande steriliseringsrum, avsett för operation av patienter från vilken som helst av sjukhusets övriga sjukvårdsdelar, dessutom 2 rum för sköterskepersonalen, föreläsningssal och kök. De båda andra sjukvårdsdelarna bestå vardera av 2 sjukrum, den ena för 2 patienter, den andra för 6 patienter. Mellan dessa sjukvårdsdelar finnes dessutom ett mindre för 4 patienter avsett sjukrum, som alla efter behovet kan anslutas till vilken som helst av de båda avdelningarna. Dessa två sjukvårdsdelar äro avsedda för sjukdomar som uppträda med ett mindre antal fall, för vilka ejas någon av sjukhusets större avdelningar skulle behövas öppnas.

Den i källaren placerade badvåningen för sköterskepersonalen består av 8 i tvärsnitt grupper av vardera 4 delade avfällningsrum med till varje grupp förordade badrum jämte gemensamt toalett- och garderob. Den senaste innehåller ett 70-tal klädkåp ävensom plats för sköterskorna. Koffertar m. m. Till varje grupp av avfällningsrummen hör en föreläsningssal och ett rum för avfällningsrummen och från den i byggnadens motalla sida löpande garderobsvåningen leder likaledes en föreläsningssal i det fria.

De byggnadsarbeten, som sedan våren 1918 pågått vid Epidemisjukhuset, nämligen dels uppförandet av en ny större sjukpaviljong och dels utvidgning och modernisering av tvätt- och desinfektions-anstalten, hava under året avslutats, så att de nya byggnaderna från och med oktober månad kunnat tagas i bruk.

Den nya sjukpaviljongen, som är 50 meter lång och 14 meter bred, är uppförd av trä med vitrappade väggar och tegeltak. Den egentliga överjordsvåningen inrymmer tre sjukavdelningar; under norra ändan av denna våning finnes en större källarvåning med badavdelning för sköterskepersonal, pannrum och förrådsställare; i vindsvåningen, som sträcker sig över hela byggnadens längd, inrymmas diverse bostadsrum för personal. Rummen i sjukavdelningarna äro placerade på ömse sidor om en 2.5 m. bred korridor som går genom hela våningens mitt men mellan varje sjukavdelning är avstängt genom ett dörrparti, så att varje avdelning är fullt isolerad från de övriga. Den södra av sjukavdelningarna tjänstgör som observationsavdelning för skarlakanspatienter och innehåller 5 st. sjukrum för 2 patienter vardera. Till varje sjukrum hör ett badrum jämte påklädningsrum, med direkt utgång till det fria. Mellan korridoren och sjukrummen finnes ett litet förrum, rymmande på ena sidan slask och W.-C. på andra rockar för läkarne. Utom de 5 isoleringsrummen rymmer denna avdelning ett operationsrum med tillhörande steriliseringsrum, avsett för operation av patienter från vilken som helst av sjukhusets övriga sjukavdelningar, dessutom 2 rum för sköterskepersonalen, förråd och tekök. De båda andra sjukavdelningarna bestå vardera av 2 sjuksalar, den ena för 5, den andra för 6 patienter. Mellan båda sjukavdelningarna finnes dessutom ett mindre för 4 pat. avsett sjukrum, som alltefter behovet kan anslutas till vilken som helst av de båda avdelningarna. Dessa två sjukavdelningar äro avsedda för sjukdomar som uppträda med ett mindre antal fall, för vilka eljes någon av sjukhusets större avdelningar skulle behöva upplätas.

Den i källarvåningen placerade badavdelningen för sköterskepersonalen består av 8, i tvenne grupper om vardera 4 delade avklädningsrum med till varje grupp hörande badrum jämte gemensamt toaletterum och garderob. Den senare innehåller ett 70-tal klädskaåp ävensom plats för sköterskornas koffertar m. m. Till varje grupp av avklädningsrummen hör en förstuga, som alltså tjänstgör som ingång till badavdelningen och från den i byggnadens motsatta sida liggande garderobavdelningen leder likaledes en förstuga ut i det fria.

Tvätt- och desinfektions-anstalten har undergått en avsevärd tillökning. Genom denna har sålunda vunnits: ett rum för förvaring av kläder o. a., som skola undergå desinfektion, ett rum för förvaring av smutsiga kläder, två rum för mangling, strykning och förvaring av de rena kläderna. För att möjliggöra ökning av driften har anskaffats dels en varmmangel, dels en ny större ångpanna och dessutom har den gamla skorstenen ersatts med en betydligt högre sådan. Kostnaden för den nya sjukpaviljongen har uppgått till omkring 385,000 kr., för tillökningen av tvätt- och desinfektionsanstalten omkring 70,000 kr.

Hj. Wennerberg.

Art	Antal	Pris	Totalt
... ..	1	...	...
... ..	2	...	...
... ..	3	...	...
... ..	4	...	...
... ..	5	...	...
... ..	6	...	...
... ..	7	...	...
... ..	8	...	...
... ..	9	...	...
... ..	10	...	...
... ..	11	...	...
... ..	12	...	...
... ..	13	...	...
... ..	14	...	...
... ..	15	...	...
... ..	16	...	...
... ..	17	...	...
... ..	18	...	...
... ..	19	...	...
... ..	20	...	...
... ..	21	...	...
... ..	22	...	...
... ..	23	...	...
... ..	24	...	...
... ..	25	...	...
... ..	26	...	...
... ..	27	...	...
... ..	28	...	...
... ..	29	...	...
... ..	30	...	...
... ..	31	...	...
... ..	32	...	...
... ..	33	...	...
... ..	34	...	...
... ..	35	...	...
... ..	36	...	...
... ..	37	...	...
... ..	38	...	...
... ..	39	...	...
... ..	40	...	...
... ..	41	...	...
... ..	42	...	...
... ..	43	...	...
... ..	44	...	...
... ..	45	...	...
... ..	46	...	...
... ..	47	...	...
... ..	48	...	...
... ..	49	...	...
... ..	50	...	...
... ..	51	...	...
... ..	52	...	...
... ..	53	...	...
... ..	54	...	...
... ..	55	...	...
... ..	56	...	...
... ..	57	...	...
... ..	58	...	...
... ..	59	...	...
... ..	60	...	...
... ..	61	...	...
... ..	62	...	...
... ..	63	...	...
... ..	64	...	...
... ..	65	...	...
... ..	66	...	...
... ..	67	...	...
... ..	68	...	...
... ..	69	...	...
... ..	70	...	...
... ..	71	...	...
... ..	72	...	...
... ..	73	...	...
... ..	74	...	...
... ..	75	...	...
... ..	76	...	...
... ..	77	...	...
... ..	78	...	...
... ..	79	...	...
... ..	80	...	...
... ..	81	...	...
... ..	82	...	...
... ..	83	...	...
... ..	84	...	...
... ..	85	...	...
... ..	86	...	...
... ..	87	...	...
... ..	88	...	...
... ..	89	...	...
... ..	90	...	...
... ..	91	...	...
... ..	92	...	...
... ..	93	...	...
... ..	94	...	...
... ..	95	...	...
... ..	96	...	...
... ..	97	...	...
... ..	98	...	...
... ..	99	...	...
... ..	100	...	...

Uppgift från Epidemisjukhuset för år 1919 angående intagna sjukdomsfall ävensom döda.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		män	kv.	män	kv.
IV. Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar.					
22	Erysipelas	—	1	—	—
23	Scarlatina	93	129	2	—
24	Diphtheria	623	746	23	29
25	Morbilli	5	3	1	—
26	Rubeola	2	3	—	—
27	Parotitis epidemica	3	5	—	1
28	Pertussis	5	3	1	1
29	Influenza epidemica	17	20	—	—
31	Varicellæ	5	6	—	—
33	Typhus abdominalis	416	404	55	56
36	Dysenteria	1	—	—	—
39	Poliomyelitis anterior acuta et Polioencephalitis acuta	25	10	5	—
40	Meningitis cerebrospinalis epidemica	2	1	1	1
42	Tuberculosis pulmonum. Tuberculosis laryngis	5	7	2	1
	» cerebri. Meningitis tuberc.	1	2	—	—
46	Cystistis gonorrhoeica	—	4	—	—
	Lymphadenitis	9	8	—	—
51	Malaria	1	—	—	—
VIII. Nervsystemets sjukdomar.					
83	Encephalitis. Abscessus cerebri et cerebelli	—	1	—	1
98	Epilepsia	—	1	—	—
X. Cirkulationsorganens sjukdomar.					
111	Pericarditis	1	—	—	—
112	Endocarditis acuta	1	3	—	—
113	» chronica. Vitium organicum cordis	3	7	—	—
119	Thrombosis. Embolia	1	2	—	—
XI. Andningsorganens sjukdomar.					
125—)	Morbi laryngis	6	7	—	—
128	Tracheitis acuta. Bronchitis acuta	13	8	—	—
134	Pneumonia crouposa acuta	24	13	2	4
XIII. Njurarnas och urinvägarnas sjukdomar.					
177	Nephrolithiasis	1	—	—	—
XVI. Hudens sjukdomar.					
217	Erythema multiforme et nodosum	8	13	—	—
222	Eczema	1	2	—	—
236	Scabies	1	5	—	—
XVII. Öronsjukdomar.					
243	Otitis media purulenta	17	18	—	—
XVIII. Ögonsjukdomar.					
258	Conjunctivitis, aestivalis, catarrhalis	—	2	—	—
273	Iritis iridocyclitis	1	—	—	—

1919.

Å Epidemisjukhuset (överläkare D:r Hj. Wennerberg) ha under året vårdats 3,203 patienter, av vilka under året intagits 3,029.

Sjukdomarne ha fördelats enligt följandet tabell:

	Kvarliggan- de från		Intagna under		Summa vårdade		Avförda år 1919				Kvarliggan- de till	
	1918		1919		1919		friska		döda		1920	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
Nervfeber	21	29	416	404	437	433	361	347	55	56	21	30
Skarlakansfeber	4	8	87	124	91	132	69	112	2	—	20	20
Difteri	47	61	610	740	657	801	596	736	23	29	38	36
Strypsjuka (utan difteri)	—	1	23	17	23	18	21	15	2	2	—	1
Angina	1	1	118	157	119	158	118	157	1	—	—	1
Epid. hjärnhinneinflammation	—	—	2	1	2	1	1	—	1	1	—	—
Annan sjukdom	1	—	164	166	165	166	154	157	10	7	1	2
Summa	74	100	1420	1608	1494	1700	1320	1524	94	95	80	90

Frånräknas de till 1920 kvarliggande äro mortalitetssiffrorna:

för samtliga sjukdomar	3,033	vårdade,	189	döda	=	6,23	%
» nervfeber	819	»	111	»	=	13,55	»
» skarlakansfeber	183	»	2	»	=	1,09	»
» difteri	1,384	»	52	»	=	3,76	»
» croup (utan difteri) ...	40	»	4	»	=	10,00	»
» angina	276	»	1	»	=	0,36	»
» hjärnhinneinflammation	3	»	2	»	=	66,66	»
» annan sjukdom	328	»	17	»	=	5,18	»

Av difteripatienterna hava 51 haft croupsymtom, av dessa ha 16 eller 31,37 % avlidit. För de rena svalgdifterierna är mortaliteten alltså 2,70 %, samtliga patienter med croupsymtom utgjorde 91 med 20 dödsfall = 21,98 %.

Å 40 av dessa har ej något operativt ingrepp utförts, å övriga 51 har operativt ingrepp utförts, varav i 27 fall enbart intubation, i 12 fall endast tracheotomi samt i 12 fall både intubation och tracheotomi. Av de enbart intuberade avledo 5 eller 18,52 %, av de enbart tracheotomiserade 5 eller 41,67 % och av dem å vilka båda operationerna företagits 10 eller 83,33 %. Totalmortaliteten för de operativa var alltså 39,21 %.

HOLTERMANSKA SJUKHUSET

Sjukhuset		År	
Antal	Procent	1880	1881
1	100	1	1
2	200	2	2
3	300	3	3
4	400	4	4
5	500	5	5
6	600	6	6
7	700	7	7
8	800	8	8
9	900	9	9
10	1000	10	10
11	1100	11	11
12	1200	12	12
13	1300	13	13
14	1400	14	14
15	1500	15	15
16	1600	16	16
17	1700	17	17
18	1800	18	18
19	1900	19	19
20	2000	20	20
21	2100	21	21
22	2200	22	22
23	2300	23	23
24	2400	24	24
25	2500	25	25
26	2600	26	26
27	2700	27	27
28	2800	28	28
29	2900	29	29
30	3000	30	30
31	3100	31	31
32	3200	32	32
33	3300	33	33
34	3400	34	34
35	3500	35	35
36	3600	36	36
37	3700	37	37
38	3800	38	38
39	3900	39	39
40	4000	40	40
41	4100	41	41
42	4200	42	42
43	4300	43	43
44	4400	44	44
45	4500	45	45
46	4600	46	46
47	4700	47	47
48	4800	48	48
49	4900	49	49
50	5000	50	50

Uppgift från Holtermanska sjukhuset för år 1919 angående intagna sjukdomsfall ävensom döda.

	Sjukdom.	Intagna		Döda	
		män	kv.	män	kv.
	IV. Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar.				
44	Syphilis hereditaria	9	4	2	—
	» acquisita	342	191	1	—
	Därav primaria	191	27	—	—
45	Ulcus molle	144	16	—	—
46	Gonorrhoea	378	132	—	—
	Urethritis gonorrhoeica acuta	314	110	—	—
	» » chronica	64	22	—	—
	Cystitis	6	1	—	—
	Epididymitis	111	—	—	—
	Prostatitis	11	—	—	—
	Kolpitis, Vulvitis, Bartholin. gonorrhoeica	—	20	—	—
	Endomet., Salping., Peritonit. »	—	32	—	—
	Conjunctivitis gonorrhoeica	1	1	—	—
	Lymphadenitis	67	2	—	—
	Rheumatismus	16	—	—	—
	XII. Matsmältningsorganens sjukdomar.				
153	Enterocolitis acuta. Proctitis acuta	1	—	—	—
168	Icterus catarrhalis	2	2	—	—
	XIII. Njurarnas och urinägarnas sjukdomar.				
174	Nephritis degenerativa et inflammatoria chronica Morbus Brighti	—	1	—	—
182	Urethritis	16	9	—	—
	XIV. Könsorganens sjukdomar.				
188	Phimosi paraphimosi	32	—	—	—
199	Mastiti	—	1	—	—
	XVI. Hudens sjukdomar.				
217	Erythema multiforme et nodosum	1	—	—	—
220	Pemphigus	1	—	—	—
222	Eczema	75	28	—	—
223	Psoriasis	14	6	—	—
227	Ulcus varicosum cruris	1	4	—	—
231	Furunculosis	7	—	—	—
234	Tricophytia	2	—	—	—
236	Scabies	396	222	—	—
	Dermatit. exfor.	1	—	—	—
	XIX. Sculster.				
313	Papilloma	7	5	—	—

Uppgift från Holtermanska sjukhuset för år 1919 angående de för nedannämnda veneriska sjukdomar intagna, med hänsyn till ålder, kön, civilstånd samt sättet för smittans överförande.

Sjukdom		S:a	Den smittades										
			civilstånd		ålder								
			ogift	gift	under 10 år	10-15 år	15-20 år	20-25 år	25-30 år	30-40 år	40-50 år	50-60 år	över 60 år
Syfilis recens	män.....	191	172	19	—	—	18	68	53	39	7	6	—
	ej prost. kvinnor ...	27	21	6	—	—	11	9	4	1	2	—	—
Gonorrhoea acuta	män.....	314	294	20	—	—	38	122	89	53	9	3	—
	ej prost. kvinnor ...	110	108	2	25	4	31	38	5	5	1	—	1
Ulcer molle	män.....	144	135	9	—	—	13	63	41	22	2	1	2
	ej prost. kvinnor ...	16	16	—	—	—	6	9	—	1	—	—	—

Fall 1—29. Flickor i ålder från 1½ till 14 år, en från Hjärtum och övriga från Göteborg, alla på okänt sätt smittade med gonorrhé. I ett par av fallen har gonorrhé kunnat konstateras hos mödrarne.

Fall 30: Arbetare från Göteborg; scleros på överläppen. Infektionssätt okänt.

- » 31: Sjöman från Göteborg; scleros på munslemhinnan intill munvinkeln. Smittosätt okänt.
- » 32: Sjöman från Göteborg; scleros på överläppen. Smittosätt okänt.
- » 33: Grovarb. från Göteborg; scleros på halsen. Smittad vid rakning.
- » 34: Hustru från Göteborg; scleros på överläppen. Smittosätt obekant.
- » 35: Sömmerska från Göteborg; scleros på underläppen. Smittad genom en kyss, fästmannen undergår behandling för syfilis sec.

Uppgift från Holtermanska sjukhuset för år 1919 angående de för
nedanstående veneriska sjukdomar intagna, med hänsyn
till den ort, inom vilken smittan ådragits.

L ä n	Syfilis recens		Gonorrhoea acuta		Ulcus molle	
	män	ej prost. kv.	män	ej prost. kv.	män	ej prost. kv.
Stockholms stad	11	—	15	—	7	—
Södermanlands län ..... stad	1	—	—	—	—	—
Östergötlands län ..... >	—	1	1	—	1	—
Jönköpings län ..... >	1	—	—	—	—	—
Kalmar län ..... >	—	—	1	—	—	—
Blekinge län ..... >	1	—	4	1	1	—
Malmöhus län ..... { stad	6	—	10	1	5	—
..... { landsb.	2	—	—	—	1	—
Hallands län ..... { stad	1	—	6	—	—	—
..... { landsb.	—	1	—	1	—	—
Göteborgs stad	111	22	204	99	92	15
» och Bohus län ..... { stad ¹⁾	2	—	1	—	—	—
..... { landsb.	1	3	—	4	1	1
Älfsborgs län ..... >	1	—	1	—	—	—
Skaraborgs län ..... { stad	1	—	—	2	1	—
..... { landsb.	—	—	1	—	—	—
Värmlands län ..... { stad	1	—	2	—	—	—
..... { landsb.	—	—	2	—	—	—
Örebro län ..... stad	—	—	—	1	—	—
Gäflleborgs län ..... { stad	1	—	1	—	—	—
..... { landsb.	—	—	—	—	1	—
Västernorrlands län ..... stad	—	—	1	—	—	—
Jämtlands län ..... >	—	—	1	—	—	—
Västerbottens län ..... >	1	—	—	—	—	—
Norrbottnens län ..... >	—	—	1	—	1	—
Norge ..... >	3	—	9	—	1	—
Danmark ..... >	2	—	7	1	2	—
Finland ..... >	2	—	4	—	—	—
Andra länder	41	—	42	—	30	—
Obekant	1	—	—	—	—	—

¹⁾ annan än Göteborg.

Årberättelse för 1919 från Göteborgs Barnbördshus

utarbetad av
L. LINDQUIST och H. BENCKERT

I. Under året intagna och avförda

med och konnyk adörlve fästade värnanna rölle s. 1919 1920

År	1919		1920		Totalt
	Intagna	Avförda	Intagna	Avförda	
A	102	1240	700	188	802
B	1	130	140	130	270
C	—	—	300	200	500
D	—	—	—	—	—
E	—	—	—	—	—
F	—	—	—	—	—
G	—	—	—	—	—
H	—	—	—	—	—
I	—	—	—	—	—
J	—	—	—	—	—
K	—	—	—	—	—
L	—	—	—	—	—
M	—	—	—	—	—
N	—	—	—	—	—
O	—	—	—	—	—
P	—	—	—	—	—
Q	—	—	—	—	—
R	—	—	—	—	—
S	—	—	—	—	—
T	—	—	—	—	—
U	—	—	—	—	—
V	—	—	—	—	—
W	—	—	—	—	—
X	—	—	—	—	—
Y	—	—	—	—	—
Z	—	—	—	—	—
Ö	—	—	—	—	—
Å	—	—	—	—	—

BARNBÖRDSHUSET

S. Fostehägen

År	Intagna	Avförda	Totalt
1919	102	1240	1342
1920	700	188	888
Totalt	802	2428	3230

3. Dödsoraker bland på anstalten svlidna kvinnor

År	Antal	Orsak
1919	1	...
1920	2	...
Totalt	3	...

Årsberättelse för 1919 från Göteborgs Barnbördshus

utarbetad av

L. LINDQUIST och H. BENCKERT.

Överläkare.

Bitr. läkare.

1. Under året intagna och avförda.

Grupp	I n t a g n a										A v f ö r d a		
	Under 20 år	20—30 år	30—40 år	Över 40 år	Ogifta	Giffta	Änkor och från- skilda	Först- föder- skor	Om- föder- skor	S:a intagna	Därav		
											S:a avförda	döda	till sjukhus
A	103	1240	759	138	527	1688	25	975	1265	2240	2226	7	27
B	a	—	—	—	—	—	—	—	—	149	149	1	—
	b	—	—	—	—	—	—	—	—	300	296	5	—

Kvarligg. den $\frac{1}{1}$, A: 34;..... B

» » $\frac{31}{12}$, A: 48 därav oförl. 7; B

B b äro fall intagna å Isoler- (Gynekol) Avdeln.

2. Fosterlägen.

Nack- bjudning	Hjäss- bjudning	Pann- bjudning	Ansikts- bjudning	Sättes- och fotbjudning	Tvär- och snedläge	Obestämt läge	Summa fosterlägen
1899	39	4	2	80	6	—	2024
						+ Decapitatio	2
						+ Kejsarsnitt	7

3. Dödsorsaker bland på anstalten avlidna kvinnor.

Journalnummer	D ö d s o r s a k
A. Förlossn. avd.	
N:o 345	Morbus hispanicus c. Pneumonia bilat.
» 355	» » » » »
» 495	» » » » »
» 842	Eclampsia gravidar.
» 1016	Endocarditis chronic. + Nephrit. chronic.
» 1021	Nephritis chronic.
» 1622	Embolia pulmon.
B. a. LXXIV	Seplicæmia (oförlöst)
B. b. N:o 8	»
» 165	Peritonitis diffusa

Journalnummer	Dödsorsak
N:o 266	Bronchitis + Bronchopneumonia
» 296	Sepsis puerperalis
» 300	Cancer uteri

4. Till sjukhus eller annan vårdanstalt avförda kvinnor och barn.

Journalnummer	Sjukhus	Sjukdom
11	Sahlgrenska sjukh. med. avd.	Influenza-pneumoni.
403	» » » »	Endocarditis
498	» » » »	Meningitis
692	» » » »	Pleuropneumonia chronic. bilat.
757	» » » »	Diabetes
1147	» » » »	Tuberculos. miliaris.
1150	» » » »	Vitium cordis incompensat.
554	» » tbc. »	Tuberculos pulmon. et laryngis
883	» » » »	» » » »
1061	» » » »	» » » »
1522	» » kirurg. »	Arthroit art. humero-scapularis.
447	» » ögon »	Blennorrhæa gc (barnet)
31	Holtermanska »	Lues secund.
256	» » »	» »
271	» » »	» »
622	» » »	» + scabies
895	» » »	» »
1237	» » »	» secund.
2054	» » »	» + scabies.
421	Epidemiska »	Febris typhoides
1128	» » »	» »
1754	» » »	» »
1014	Gibraltar tbc. avd.	Tuberculos pulm. et laryngis
1922	Örgryte » »	» » » »
259	Hisingens Hospital.....	Psychos puerperal.
1570	B. B:s Gynek. avd.	Metrorrhagia
2105	» » » »	Abscess. pelv.

5. Sjukdomar och oregelbundenheter hos intagna barnaföderskor.

	Antal fall	Journalnummer
Albuminuria	77	
Nephropathia gravidarum	39	
Eclampsismus	11	698. 778. 842. 1066. 1623. 1812. 1836. 1862. 1962. 2008. 2122.
Eclampsia { gravidarum	3	163. 1587. 1513.
{ parturientium	5	336. 434. 693. 1228. 1513.
{ puerperarum	7	19. 444. 654. 947. 1624. 1685. 1744.
Nephritis	7	
Neuroretinitis albuminurica	1	1862.
Pyelitis, pyelonephritis	94	
Hydramnion	9	10. 314. 452. 489. 1177. 1393. 1803. 2013. 2052.
Mola hydatidosa	2	351. 2015.
Placenta praevia totalis	1	1771.
» » partialis	6	103. 979. 998. 1156. 1328. 1813.
Djupt sittande plac.	1	226.
Ablatio placentae praematura	12	64. 177. 497. 534. 746. 893. 907. 977. 1845. 1986. 2018. 2144.
Pelvis justo minor	25	59. 169. 240. 371. 511. 637. 814. 847. 965. 968. 1088. 1297. 1310. 1337. 1343. 1413. 1466. 1574. 1696. 1919. 2036. 2045. 2078. 2193. 2221.
Myoma uteri	8	
Cancer »	1	1262.
Tumor ovarii	2	857. 2160.
Prolapsus funiculi	4	138. 505. 1310. 1710.
» extremitatum	2	178. 282.
Hotande uterusruptur	2	505. 968.
Ruptura perinei completa	1	
Hypotonia uteri et musc. abdom.	76	
Retentio placentae totalis	7	
» » partialis	5	
» velamentorum	11	
Hämorrhagia (gravis) sub et post partum	29	
Abortus mensium 1—3	178	
» » 4—7	57	
Partus praematurus	115	
Graviditas extrauterina		Se bilaga sid. 211.
Hämatoma vaginae et vulvae	3	508. 912. 2220.
Lochiometra	2	
Febris resorptionis in partu (abortu)	4	
» » » puerp.	61	
Parametritis. Pelveoperitonitis	3	
Sepsis puerperalis	2	
Trombophlebitis v. saphenae	15	
» » iliac. et cruralis	4	
Lymfangitis mammae	52	
Mastitis	2	
Subinvolutio uteri	1	
Ulcus puerperal	15	
Septum vaginae et cervicis	1	1726.
Tuberculosis pulmonum	28	
Syphilis	21	
» hereditaria	1	
Gonorrhoea	5	

	Antal fall	Journalnummer
Erysipelas	2	
Scabies	2	
Anæmia acuta	1	
Epilepsia	1	
Psychosis	2	259. 898.
Andra nervsjukdomar	3	
Vitium organicum cordis	10	
Varices	3	
Ulcus varicos	6	
Pneumonia acuta	1	
Endocardit. acuta	1	
Meningit.	1	
Andra andningsorganens sjukd.	12	
Cancer cæci c. metast.	1	1740.
Andra matsmältningsorganens sjukdomar	7	
Hämorrhoider	3	
Musklernas, ledgångarnas och bensystemets sjukd.	3	
Hudens sjukdomar	5	
Sublimateczem	6	
Morbus hispanic.	5	
» » c. pneumonia	11	
Febris typhoid	3	421. 1128. 1754.
Tubercul. miliaris	1	1147.
Diabetes	2	757. 1187.

6. Digivning.

Antal mödrar (under året intagna), vilkas barn fått endast moderns mjölk	1,889
Antal mödrar (under året intagna), vilkas barn fått moderns mjölk + konstgjord föda	21
Antal mödrar (under året intagna), oförmögna till digivning på grund av sjukdom	13
D:o d:o på grund av vårtornas beskaffenhet	2
D:o d:o » » » dålig mjölkavsöndring	1
Summa mödrar 1,926	

7. Förlossningsoperationer.

Operation	Antal fall	Journalnummer	Anledning
Kejsarsnitt, abdominalt (Porso).....	7	1 1771.	Placenta prævia
		3 169. 637. 1088.	Bäckenförträngning
		1 893.	Ablat. placent. præmatur.
		1 901.	Myoma obstruens
		1 1262.	Cancer cervicis uteri
» + rudik. ap (westhein).....	1	163. 1587. 1513.	Eclampsia gravid.
» vaginalt.....	9	— 778. 1962.	Eclampsismus
		— 497. 746 907. 2018	Ablat. placent. præmat.
Operation för utomkvedshavandeskap	—	Se bilagasid. 211.	
Yttre vändning på huvud.....	1	1753.	Tvärläge
Nedtagning av en fot + Extraktion ...	4	1 2608.	Eclampsismus
		2 104. 1968.	Hypotonia uteri etc.
		1 417.	Infektion + Hypotonia uteri
Inre vändning på fot	5	1 64.	Ablat. plac. præmat.
		2 452. 1581.	Tvärläge
		2 998. 1813.	Placenta prævia.
D:o med utdragning	2	282. 336.	Tvärläge
Utdragning på säte, instumental	8	2 510. 1852.	Fosterasfyxi
		4 118. 541. 754. 2056	Hypotonia uteri etc.
		1 434.	Eclampsia.
		1 494.	Morb. hispanic c. pneumo n.
		3 142. 1043. 1810.	Hypotonia uteri
» » fot.....	6	2 259. 2078.	Fosterasfyxi
		1 698.	Eclampsismus
		60	Hypotonia uteri etc.
Utdragning med lång	95	19	Fosterasfyxi
		3 336. 693. 1228.	Eclampsia parturient.
		5 698. 1066. 1623.	Eclampsismus
		1812. 2008.	
		3 547. 734. 860.	Nephropathia gravid.
Borrning och utdragning med kranioklast 4	4	3 541. 968. 1413.	Bäckenförträngning
		1 594.	Morb. hispanic. c. pneumonia
		1 1150.	Vit. org. cordis incompens.
		1 1021.	Acut lungödem (neph. chron.)
		1 1310.	Bäckenfört. + prolaps funicul.
Huvudets avtagande och fostrets utdragning	2	1 1819.	Nephropat. gravid (dött foster)
		1 2144.	Ablat. placent. præmat.
		2 404. 1092.	Försummat tvärläge
		2 1618 1947.	Retentio placentæ
Utpressning av efterbörden ur livmoder- hålan under de 3 sista hav.-mån.....	3	1 1767.	Hæmorrhagia
Inre lossande och uttagande av efter- börden	15	10 142. 576. 601. 670.	»
		685. 772. 1354	»
		1622. 1761. 2028.	
Uttagande av kvarhållen moderkaksbit	5	5 124. 495. 1092.	Retentio placent.
		1728. 2088.	
Abortoperation	170		
Op. för missed abortion	6	23. 72. 695. 1593.	
» » mola hydatidosa	2	1752.	
		129. 683. 1037.	
		1239. 1458. 1989.	
		2 351. 2015.	

Operation	Antal fall	Journalnummer	Anledning	
Framkallande av förtidig börd	7	734, 1021, 1624, 1712, 1836, 1862, 2122.	Eclampsismus l. Nephrop. gravid.	
	2	333, 2181.	Habituel fosterdöd	
	2	10, 489.	Hydramnion acut.	
	10	59, 240, 371, 814, 847, 1297, 1466, 1574, 2043, 2078.	Bäckenförträngning	
	1	757.	Diabetes c. œdema universal	
	1	1740.	Cancer coeci c. metastat.	
	1	1922.	Tbc. pulm.	
	13	491, 516, 554, 560, 699, 506, 962, 1362, 1841, 1944, 2028, 2175, 2326.	» »	
	Framkallande av missfall + steril. op. 21	2	61, 1361.	Vit. cord. incompens.
		1	314.	Hydramnion acut.
1		745.	Psychos.	
1		1408.	Epilepsi	
3		200, 429, 921.	Tbc. pulm.	
Venæsectio	1	19.	Eclampsia p. p.	
Sutur	1		Ruptura perinei total.	
Episiotomi i samband med annan op.	72			
» + Expressio	3	1099, 1701, 2220.	Hypotonia uteri	
» »	4	1117, 2160, 2153, 2205.	Fosterasfyxi	
Hinnsprängning	1	103.	Placent. prævia	
»	1	517.	Djupt sitt. placent. (Blödning)	
Korrektion av ansiktsbj. t. Kronbj.	1	2117.	Fördröjt förlossn.-arbete	
» » » » » + forceps	1	178.	» » »	
» » pannbj. » » + »	1	842.	} Eclampsismus	
» » » + Expressio	1	842.		
» » framst. ansiktsbj. t. Kronbj.	1	505.	Hotande uterusruptur	
+ Perforat. + Kraniokl.	1	851.	Ovarialcysta som förlossn. hinder.	
Repositio	1	912.	Hämatomæ vulvæ	

8. På anstalten födda barn.

Summa levande födda	1,966
Levande födda, fullgångna	1,863
Av dem mankön	943
» » kvinnkön	920
Levande födda, ofullgångna	103
Av dem mankön	44
» » kvinnkön	59

<i>Summa dödfödda</i>	67
Dödfödda, fullgångna	48
Av dem mankön	26
» » kvinnkön	22
Dödfödda, ofullgångna.....	19
Av dem mankön	14
» » kvinnkön	5
Summa enkelbörder 2,006; summa tvillingbörder 28*); summa trillingbörder —.	

*) En foetus papyraceus.

9. På anstalten avlidna barn.

	Efter naturlig förlösning	Efter tångförlösning	Efter annan operation	Summa
Under 1:a levnadsdygnet	21	2	3	26
» 2:dra »	7	—	—	7
» 3:dje »	3	1	2	6
Övriga	5	1	—	6
Summa	36	4	5	45

10. Dödfödda samt dödsorsaker bland på anstalten avlidna barn.

	Antal fall	Journalnummer
<i>Dödfödda.</i>		
Döda före födelsen	49	
» under » av kvävning	17	
» » » » annan orsak.....	1	652.
<i>Summa dödfödda</i>	67	
<i>Dödsorsaker</i>		
bland på anstalten avlidna barn.		
Ofullgångenhet	16	
Asphyxi	2	
Medfödd svaghet	9	
Sepsis	2	
Melaena neonatorum	3	464 568. 1206.
Hæmorrhagia cerebri	4	191. 240. 2066. 1228.
Medfödd syphilis	4	
Bronchitis acuta	1	
Pneumonia.....	2	
Vitium congenitum cordis	1	
Omphalorrhagia	1	1901.
<i>Summa avlidna barn</i>	45	

11. Levande utskrivna barns sjukdomar under vistelsen å anstalten.

	Antal fall	Journalnummer
Icterus neonatorum	2	
Kephalhämatoma	11	
Melaena neonatorum	2	
Blenorrhæa gonorrhœica	2	
» non gonorrhœica	15	
Paresis antibrachii	1	1754.
Fractura claviculæ, brachii, femoris	3	
Bronchitis acuta	2	
Eczema impetig.	2	
Eclampsia	1	
Hämorrhagia cerebri	1	

12. Missbildningar.

	Antal fall	Journalnummer
Labium leporin.	2	
Cheilognathopalatoschisis	1	888.
Spina bifida	1	1941.
Pes planus	1	
Polydactylia	1	

13. Sjukdomar hos på anstalten vårdade, men där icke förlösta kvinnor.

	Antal fall
Graviditas ..	93
Abortus imminens	10
Albuminuria	1
Neoprophthia gravidarum	3
Pyelitis	18
Menometorrhagia	6
Diabetes	1
Septicæmia	1
Laryngit. acut.	1
Tuberculos. pulm.	1
Kystoma ovarii	1
Myoma uteri	2
Emesis	1
Hyperemesis	1
Morbus hispanic.	2
» » c. pneumonia	1
Hämorrhagia vulvæ (varix)	2
Arthroit. gonorrhœic.	1
Epilepsia	1
Pelvis justo minor	1
Koprostas	1
Summa	149

15. Sjuk- och obduktionsberättelser till dödsfallen.

1. N:o 345. A. S. 28 år, gift I-p. Ink. $\frac{9}{8}$ med värkar. Sista regl. $\frac{16}{3}$. Spanska sjukan fr. $\frac{4}{3}$. Förlöstes spontant fr. lev. foster. Avled $\frac{11}{3}$.
Sektion (D:r Göthlin). Pat. anatom. diagn.: Pleuropneumoniä bilat (Inflensa).

2. N:o 355. I. J. 22 år, ogift I-p. Ink. $\frac{6}{3}$. Sista regl. $\frac{23}{8}$. Sjukn. inkomstdagen i sp. sjuk. Värkar $\frac{10}{3}$. Förlöstes spontant efter 4 tim. från under förlossn. dött foster (47 cm.). Avled $\frac{12}{3}$.

Sektion (D:r G-n). P. a. D.: Pneumonia fibrinosa bil. (Influenta).

3. N:o 495. A. M. W. 26 år, gift I-p. Ink. $\frac{6}{4}$. Sista regl. $\frac{21}{8}$. Sp. sjukan fr. $\frac{1}{4}$. Värkar vid ink. Förlöstes g:m extraktion på sätet + manuel placentarlösning. Avled $\frac{9}{4}$ i Pneumonia sin. Ingen sektion.

4. N:o 842. I. F. 24 år, gift I-p. Sista regl. $\frac{28}{8}$.

Status. Värkar (fr. $\frac{1}{6}$ kl. 9 e. m.). Huvudvärk, kräkningar, vattensvullnad i fötterna. Alb. 0.2 (Esbach). Blodtryck 170. Ej anfall. Gemelli. Förlöst med tång (1:ste tvilling) d. $\frac{2}{6}$ kl. 8.05 e. m. 2:ra tvillingen framföddes efter hinnbräckning g:m expression. Blödning 1,275 kbcm. Båda barnen levande. Mors på natten kl. 12.45 f. m.

Sektion (D:r G-n). P. a. D.: Nephrit. subacuta + Hämorrhagiæ subseros. et interparenchymatos hepatis + Degenerat. hepatis et myocardii + Oedema pulmon. sin (Eclampsia gravidar).

5. N:o 1016. A. T. B. 35 år, gift V-p. Ink. $\frac{2}{7}$. Sista regl. $\frac{6}{11}$. Före och under graviditeten hjärtlidande. Sjukn. $\frac{29}{6}$ med frysningar och feber. Värkar fr. $\frac{1}{7}$ på aftonen.

Status. Allm. tillst. starkt påverkat. Dyspné. Cyanos i ansikte och händer. Ödem kring malleolerna. Temp. 38.6. Puls 124. Hjärtförstoring. Systol. blåsljud. Accent. p². Ronchi och fuktiga rassel. Heller +. Sediment: r. bl.-kr., cylindrar. Spontan förlossn. $\frac{3}{7}$. Lev., ofullg. barn. Blödn. 1,050. Avled $\frac{4}{7}$ kl. 7.30 f. m.

Sektion (D:r G-n). P. a. D.: Endocardit. chronic. fibros. (Stenos. mitral.) et acut. verrucos ulceros (ibidem) + Degeneratio myocardii + Oedema pulm. + Nephrit. chronic. interstit.

6. N:o 1021. H. M. L. 29 år, gift II-p. Ink. $\frac{3}{8}$. Sista regl. $\frac{1}{11}$.

Status. Allm. tillst. dåligt. Dyspné. Brädhårda ödem i benen och buken. Cyanos i ansiktet. Temp. 37.6. Puls 92. Alb. 0.4. Massor av r. bl.-kr. och cylindrar, enstaka vita. Blodtr. 205. Hjärtförstoring. Biljud e hörbara. Inga fosterljud. Vensektion $\frac{3}{4}$ + Stimulantia. Hinnor sprängdes vid 2 fingervid m.-m. $\frac{4}{7}$ kl. 11 f. m. Värkar $\frac{1}{2}$ t. senare. Kl. 6.40 e. m. Perforation + Kranioklasi. Mors $\frac{5}{7}$ kl. 12.10 f. m.

Sektion (D:r G-n). P. a. D.: Tuberculos. renis dx et nephrit. chron. parenchymat. sin + Hypertrophia cordis + Oedema pulm. bilat. + Tuberculos pulm. apic. ax.

7. N:o 1622. S. M. B. 23 år, gift I-p. Ink. $\frac{5}{10}$. Sista regl. $\frac{15}{12}$. Frisk under graviditeten. Värkar fr. $\frac{4}{10}$ kl. 11 e. m. Hinnor brusto $\frac{8}{10}$ kl. 6.45 f. m. Förlossningen avslutades på grund av värk- och krystn.-svaghet med tång efter episiotomi kl 9.45 f. m. Lev. barn. Placenta löstes på grund av blödning $\frac{1}{2}$ t. senare. Febril 1:sta veckan efter förlossningen, högst 39.2. Ingen bukömet. Lochier ymniga, utan stank. Episiotomisåret missfärgat. Avled hastigt $\frac{19}{10}$ kl. 6.50 f. m.

Sektion (D:r G-n). P. a. D.: Thrombus. ven. hypogast. sin c. embolia pulm. dx + Hyperplasia lienis acut.

8. B. a. LXXIV. J. Ö. 41 år, gift I-p. Ink. $\frac{8}{7}$. Sista regl. $\frac{10}{11}$. Hostat 30 år. Sjukn. för 6 v. sen med kräkningar som upprepades $\frac{2}{7}$.

Status. Allm. tillst. dåligt. Dyspné. Cyanos. Ödemer i benen. Urin sp. a. Korniga cylindrar. Temp. 38. Puls 128. Blodtr. 115. Sputum varigt med massor av coccer. Inga värkar. Graviditet 9 mån. Avled $\frac{9}{7}$ kl. 11 f. m. oförlöst.

Sektion (D:r G-n). P. a. D.: Septicæmia + Bronchit. chronic. purul. c. peribronchit. + Hypertrophia cordis + Atrophia renis sin.

B. b. *Isoler.* (Gynekolog. avd.)

9. N:o 8. S. O. 25 år, gift III-p. Ink. $\frac{13}{1}$. Sista partus $\frac{7}{1}$. Sjukn. $\frac{11}{1}$ med frysn. och feber.

Status. Allm. tillst. dåligt. Temp. 40.3. Puls 124. Vulva starkt ödematös. Rikligt, blodigt avslag. Uterus väl involverad. Cervix slutet. Ingen svullnad i bäckenet. Sp. a. I fortsättningen feber 39—41.2. Septiskt utseende och högersidig pneumoni. Avled $\frac{1}{2}$.

Sektion (Dr G-n). P. a. D.: Septicæmia + Synechia pleuræ sin + Hypostas pulmon.

10. N:o 165. R. J. 36 år, gift II-p. Sista partus 1913. Ink. ⁸/₇. Menses med långa intervaller, 5—6 d:s durat, ej smärtsamma.

Status. Värk i korsryggen, blodig flytning. Portio klumpig, med everterad, lätt blödande slemhinna. Uterus retroflekt. rörlig. stor, något hårt Ge — ¹⁰/₇ Abrasio. »Måttligt skrap av leukocytinfiltr. slemh., ej abortrester, intet maligt». ¹⁷/₇ Från op. trappstegstig., temp. till ¹⁶/₇, då frysning och temp. 40.2. På båda sidor om uterus mindre och ömmande resistenser. ¹⁹/₇ allm. tillst. något påverkat. Buken tympanitisk ej tydlig muskelspänning. Tarm-sköljning med gott resultat. ²¹/₇ Kräkning., puls 115, liten tympanitisk buk. ²³/₇ Laparotomia + Salpingect. bil. + drainage. Fibrinös varig peritonit. Bäckorganer, isht uterus grönaktigt missfärgade. Mors s. d. kl. 9.15 e. m.

Sektion (Dr G-n): Livmodern kringbäddad av mörjigt var, liten fast. Väggen utan antydan till varinfiltration. Ovarier något stora, ödematösa, i ytan, grårött missfärgade. — — Nedre tunntarmarne synnerligen rika på rätt stora folliklar och Peyerska plagues, visa en högst framträdande pigmentering. Stenshinnan f. ö. här och var lätt rodnad utan starkare förtjockning. Mesenterialkörtlar en aning större, i snittet något fuktiga. P. a. D. Enteritis follicularis c. peritonitid. supp. + degenerat. myocard., hepatitis et lienis et Nephrit. acut. et Oedema pulm. bilat.

11. N:o 266. A. P., gift, 26 år. Ink. ¹⁷/₁₁. Moribund. Förlöst 1 v. förut.

Sektion (Dr Forselius). P. a. D.: Bronchit. + bronchopneumonia + Enterit. (Septisk typ. genes ej tydlig).

12. N:o 296. G. M., gift, 26 år. Ink. ¹⁷/₁₂. Förlöst från 3:dje barnet en vecka förut och före barnmorskans ankomst. Fr. ¹²/₁₂ frysningar som dagligen upprepades, bukplågor och diarré.

Status. Allm. tillst. uselt. Buken uppdriven. Stark ömhet över uterus och adnexer. Avslag utan anm. Temp. 41. Puls 130. Urinsediment, korniga cylindrar, varceller och koli. Mors ²⁰/₁₂.

Sektion (Dr G-n). P. a. D.: Septicæmia puerperal.

13. N:o 300. I. J., gift, 52 år. Ink. ²⁸/₂. VI-p., behandl. med radium för inoperab. cervixcancer, senast ¹²/₄ 19. Små blödningar fr. ¹³/₁₁. Stark blödn. vid inkomsten.

Sammanställning av 7 fall av Placenta prævia.

N:o	Journ. N:o	Ålder	-para	Fullg.	Förlossnings-arbete	Behandling	Utgång för modern	Utgång för fostret	Anmärkn.
1	103	36 år	VI p.	Nej (7 m.)	Ja	Hinnsprängning + Spontan partus	Utskr. fr. 8:de dygn. Puerp. 3:dje dygn. (38,1).	Utskr. † 4 tim. efter förlossningen. Vikt. 850 gr.	30 min. efter 1:sta fostrets framfödande utkom ett skruppet foster av 8—9 cms längd. (Foetus pa- pyraceus).
2	979	31 år	I-p.	Nej (8 m.)	Ja	Spontan partus	Utskr. fr. 14 dygn. Puerp. afebrilt	Utskr. lev. Vikt v. fød. 1,100 gr. » v. utskr. 1,040 »	Legat inne för blödning ^{14/6—19/6} , återkom av samma anledning ^{24/6} . Plac. præv. partial.
3	998	29 år	I-p.	Ja	Nej	Hinnsprängning + Vändning på fot + Hypofysin + Spontan partus	Utskr. fr. 20:de d. Puerp. febrilt fr. ^{4/7} — ^{13/7} .	Utskr. lev. Vikt v. fød. 3,350 gr. » v. utskr. 3,830 »	Hæmorrhagia p. p. (1000 gr.) + 700 gr. förut. Secacornin + Tamponad. Ret. velament. total.
4	1156	43 år	II-p	Ja	Nej	Spontan partus	Utskr. fr. 9:de d. Puerp. afebrilt	Utskr. † ^{1/2} d. efter partus Vikt 2,900 gr.	Section: Vitium con- genit cordis
5	1328	33 år	III-p.	Ja	Ja	Spontan partus	Utskr. fr. 7:de d. Puerp. afebrilt	Utskr. lev. Vikt v. fød. 3,000 gr. » v. utskr. 3,080 »	
6	1771	25 år	II-p.	Nej (10 m.)	Nej	Klassiskt Kejsarsnitt	Utskr. fr. 19:de dyg. Puerp. febrilt några gång. Lymph- angit mammae	Utskr. lev. Vikt v. fød. 2,770 gr. » v. utskr. 2,870 »	Indicat. t. sectio caesa- rea. Ymnig blödning m. m., högt stående öppen för 2 finger- oeftergivlig. Placent præv. central.
7	1813	31 år	VII-p.	Ja	Nej	Vändning på fot. Sedermara Extraktion	Utskr. fr. 11:te d. Puerp. lindrigt febrilt 2 ggr.	† under förloss- ningen. Vikt 2,740 gr.	

Av sammanställning av præviafallen framgår, att 6 äro partialis och en totalis.

- 2 voro I-p, i en ålder mellan 29—31 år.
- 2 » II-p, i en ålder mellan 25—43 år.
- 1 » III-p, i en ålder av 33 år.
- 1 » VI-p, i en ålder av 36 år.
- 1 » VII-p, i en ålder av 31 år.

4 voro fullgångna, endast 1 med värkar, 3 voro ofullgångna, därav 2 i förlossn.-arbete.

I 3 fall (N:o 979, 1,156 och 1,328) gick förlossningen spontant utan varje ingrepp, i ett fall (N:o 103) spontant efter hinnsprängning, i ett annat fall (N:o 998) spontant efter vändning på fot + hypofysin. I ett fall (N:o 1813) gjordes vändning på fot och senare extraktion samt i ett fall (N:o 1771) Klassiskt Kejsarsnitt.

Alla mödrarne utskr. friska efter i medeltal 11,5 dagars vård. I 3 fall fullst. afebrilt puerp., i 2 fall lindrigt, i 1 fall febrilt 1 v. och i 1 fall feber på grund av Lymphangit mammae.

Av 6 lev. födda barn avled ett (ej viabelt) 4 tim., ett annat 1/2 d. efter partus. Ett foster avled under förlossningen.

Mortalitet för mödrarne 0, för fostren 42,8.

Svenska läroverkets förlags- & boktryckeriaktiebolaget i Stockholm

Skematisk framställning över 24 fall av Bäckenträngning å Göteborgs Barnbördshus 1919.

Fall	Journ. No.	Ålder	Fullg. (Beräkn. efter sista regl.)	-para	Föregående förlossningar	Bäckenträngningens art och grad	Förlösningsduration	Förlösn. förlopp	Utgång för modern	Utgång för barnet. Dess vikt, huvudets storlek	Anmärkn.
1	59	33 år	Nej 5 v. återstodo	IV-p.	I p. spont. långs. Fostret 2,500 II p. Forceps Fostret ca 3,000 III p. arte præm. här 5 v. för tidigt. Fostr. lev. ca 2,000	Platt bäcken Sp. il = 26 Cr. il = 28 C. B. = 17 C. d. = 11	37 t.	Hinnstick sedan spontan partus	Utskr. fr. 12:te dygnet under puerp. temp. 1 g. 38,1.	Utskr. fr. Vikt v. födelsen 3,100 gr. Huv. omkr. 33 D. B. = 9,5.	
2	169	20 år	Ja	I-p.	—	Allm. förträngt platt bäcken Sp. il = 26,25 Cr. il = 27 Tr. = 29 C. B. = 17,5 C. d. = 10,5		<i>Kejsarsnitt</i> efter 3 d. förlossn. arb. hela hinnor och föreliggande navelsträng. Temp. 36,8.	Utskr. 15:de d. fr. Puerp. febrilt 6 d.	Utskr. fr. Vikt v. födelsen 2,750 gr. Huv. omkr. 32,5 D. B. = 9.	Hypertrophia mammae. Pat. önskade lev. barn.
3	240	29 år	Nej väl 2 v. kvar.	III-p.	1. Extrakt på säte Fostret 4,350 dog. 2. Sätessbjudn. Fostret dog. (Båda i landsorten)	Rachit. platt bäcken Sp. il = 27,5 Cr. il = 29,5 C. B. = 18 C. d. = 11 ås på baksidan av symf.	26 t.	Hinnstick sedan spontan partus i Kronbj.	Utskr. fr. 9:de dygnet Puerp. afebrilt.	Utskr. + 2 tim. efter förlossn. Vikt v. födelsen 2,600 gr. Huv. omkr. 32 D. B. < 9.	Sektion: Haemorrhagia cerebri subdural.
4	371	41 år	Nej 4 v. kvar.	VIII-p.	1. Högtång. Fostret dog. 2. Spont. part. lev. 3. Tång. 4. Norm. förlossn. 5. Partus art. præm. barn lev. 6. Partus art. præm. barn lev.	Ringa platt bäcken Sp. il = 29 Cr. il = 30 C. B. = 21,5 C. d. = 12	12 t.	Hinnstick sedan spontan partus.	Utskr. fr. 12:te dygnet Puerp. afebrilt.	Utskr. fr. Vikt v. födelsen 2,590 gr. Huv. omkr. 35 D. B. = 9.	Pat: 6 första förlossningar långsamma. Barnen stora med hårda huvuden.
5	511	20 år	Ja.	I-p.	—	Allm. förtr. bäcken Sp. il = < 24,5 Cr. il = < 26 C. B. = < 17 C. d. = 11,5	60 t.	Forceps + Episiotomi	Utskr. fr. 9:de dygnet Puerp. afebrilt.	Utskr. fr. Vikt v. födelsen 3,050 gr. Huv. omkr. 33 D. B. = 9,5.	Tångindikation. Hotande fosterasfyxi.
6	637	29 år	Ja.	III-p.	1. Tång. Lev. barn efter 1 v. 2,200 gr. 2. Prolaps funicul. Fostret dog därefter. Perforat. Mammae.	Platt bäcken Sp. il = 27 Cr. il = 29 C. B. = 19 C. d. = 10,5		<i>Kejsarsnitt</i> 20 tim. efter värkarnes början strax efter vattnets avgång. Fostervattnet mätbart Temp. 37	Utskr. fr. 17:de dygnet Puerp. efter 2 d. afebrilt. Högsta temp. 38,1.	Utskr. fr. Vikt v. födelsen 2,700 gr. Huv. omkr. 37,5 D. B. = 10.	Fostret asfyktiskt.
7	814	35 år	Nej 1 m. kv.	X-p.	1. Tång. Lev. barn efter 1 v. 2,200 gr. 2. Prolaps funicul. Fostret dog därefter. Perforat. Mammae. 3. Tång. Lev. barn efter 1 v. 2,200 gr. 4. Prolaps funicul. Fostret dog därefter. Perforat. Mammae. 5. Tång. Lev. barn efter 1 v. 2,200 gr. 6. Prolaps funicul. Fostret dog därefter. Perforat. Mammae. 7. Tång. Lev. barn efter 1 v. 2,200 gr. 8. Prolaps funicul. Fostret dog därefter. Perforat. Mammae. 9. Tång. Lev. barn efter 1 v. 2,200 gr. 10. Prolaps funicul. Fostret dog därefter. Perforat. Mammae.	Lindrigt platt bäcken Sp. il = 29 Cr. il = 31 C. B. = ? C. d. = 12-12 Dubbel korsknöl ås på insidan av symf.	7 1/2 t.	Hinnstick sedan spont. partus.	Utskr. fr. 8:de dygnet Puerp. afebrilt.	Utskr. fr. Vikt v. födelsen 2,800 gr. Huv. omkr. 33 D. B. = 8,5.	
8	847	36 år	Nej.	VI-p.	1. Tång. Lev. barn 2. Död flicka 3. Part. art. præm. Lev. barn. 4. Part. art. præm. Lev. barn. 5. Part. art. præm. Lev. barn	Allm. förtr. bäcken Sp. il = 26,25 Cr. il = 27,5 C. B. = 19,5 C. d. = 11	8 t.	Hinnstick sedan spontan partus.	Utskr. fr. 8:de dygnet Puerp. afebrilt.	Utskr. fr. Vikt v. födelsen 2,800 gr. Huv. omkr. 32,5 D. B. = 8,5.	
9	965	35 år	Ja.	III-p.	1. Fullg. lev. barn sp. p. 2. Fullg. lev. barn sp. p. Barnen små.	Platt bäcken Sp. il = 22,5 Cr. il = 28,5 C. B. = 18 C. d. = < 11	12 t.	Hög tång Fosterasfyxi.	Utskr. fr. 10:de dygnet Puerp. afebrilt.	Utskr. fr. Vikt v. födelsen 4,100 gr. Huv. omkr. 36,5 D. B. = 9,5.	
10	968	25 år	Ja.	I-p.	—	Allm. förtr. bäcken Sp. il = 20,5 Cr. il = 24,5 C. B. = 19	19 t.	Halv-hög tång. Hotande uterusruptur Episiotomi.	Utskr. fr. 11:te dygnet Puerp. afebrilt utom 6:te d. (38,2).	Utskr. fr. Vikt v. födelsen 3,100 gr. Huv. omkr. 33,5 D. B. = 9,5.	C. d. ej anteckn.
11	1088	31 år	Ja.	VII-p.	1. Tång. Ett lev. barn. 2. Spont. långvariga förlossn. lev. barn. 3. Spont. långvariga förlossn. lev. barn. 4. Spont. långvariga förlossn. lev. barn. 5. Spont. långvariga förlossn. lev. barn. 6. Spont. långvariga förlossn. lev. barn.	Allm. förtr. bäck. Sp. il = 24 Cr. il = 27 C. B. = 18,5 C. d. = < 11 C. v. = 9,5 Uppm. u. op.		<i>Kejsarsnitt</i> 6 tim. efter förlossn. början. Hinnor hela. Temp. 37,6.	Utskr. fr. 16:de dygnet Puerp. efter 2:dra dygnet afebrilt.	Utskr. fr. Vikt v. födelsen 4,300 gr. Huv. omkr. 36 D. B. = 10.	Huv. stort och hårt vid yttre u.s. Pat. hade gått nästan 3 v. över tiden för partus.
12	1297	28 år	Nej 3 v. kvar.	V-p.	1. Spont. långsam fostret dog. 2. Tång. Fostret dog. 3. Part. art. præm. lev. barn. 4. Part. art. præm. lev. barn.	Platt bäcken Sp. il = 29 Cr. il = 29 C. B. = 19 C. d. = 11 ås på baksidan av symfyfen.	23 t.	Hinnstick sedan spontan partus.	Utskr. fr. 8:de dygnet Puerp. febrilt (Lymphangit mammae).	Utskr. fr. Vikt v. födelsen 3,050 gr. Huv. omkr. 34 D. B. = 9.	

Fall	Journ. No.	Ålder	Fullg. (Beräkn. efter sista regl.)	-para	Föregående förlossningar	Bäckenförträngningens art och grad	Förlossningens duration	Förlossn. förlopp	Utgång för modern	Utgång för barnet. Dess vikt, huvudets storlek	Anmärkn.
13	1310	24 år	Ja.	I-p.		Allm. förträngt platt bäcken.	28 t.	Perforation + Kranioklasi (Dött foster).	Utskr. fr. 28:de d. med oläkt perinealbristn. Puerp. febrilt 3-4 d.	* † under förlossningen.	Prolaps. funicul.
14	1337	19 år	Ja.	I-p.		Ringa grad sned. förträngt bäcken (efter coxit).	23 t.	Spontan partus.	Utskr. fr. 10:de dygnet Puerp. afebrilt.	Utskr. fr. Vikt v. födelsen 3,000 gr. Huv. omkr. 34 D. B. = 9.	
15	1343	30 år	Ja.	I-p.		Allm. förtr. bäcken Sp. il = 22 Cr. il = 28 C. B. = 17	68 t.	Spontan partus.	Utskr. fr. 9:de dygnet Puerp. afebrilt.	Utskr. fr. Vikt v. födelsen 3,700 gr. Huv. omkr. 34,5 D. B. = 9,5.	
16	1413	23 år	Ja.	I-p.		Allm. förtr. bäcken Sp. il = 27 Cr. il = 29 C. B. = 17	60 t.	Forceps + Episiotomi.	Utskr. fr. 9:de dygnet Puerp. afebrilt.	† under op. Vikt v. födelsen 4,600 gr. Huv. omkr. 37 D. B. = 10. Axelbredd 15.	
17	1466	29 år	Nej 3 v. kv.	II-p.	1. Tång. Lev. barn.	Allm. förtr. bäcken Sp. il = 24,5 Cr. il = 27,5 C. B. = 17 C. d. = 11	19 t.	Hinnstick sedan spontan partus.	Utskr. fr. 9:de dygnet Puerp. afebrilt.	Utskr. fr. Vikt v. födelsen 2,400 gr. Huv. omkr. 32 D. B. = 8,5.	
18	1574	35 år	Ja.	VIII-p.	1. 2. 3. Spont. part. Lev. barn. 4. Tång. Dött barn. 5. Sk. instr. 1.) Part. arte præm. 2.) Lev. barn.	Allm. förtr. bäcken Sp. il = 24,5 Cr. il = 26,75 C. B. = 18 C. d. = 11	60 t.	Hinstick sedan spontan partus.	Utskr. fr. 10:de dygnet Puerp. afebrilt.	Utskr. fr. Vikt v. födelsen 2,600 gr. Huv. omkr. 33 D. B. = 8,5.	

19	1696	22 år	Ja.	II-p.	1. Perforation av dött foster + Kranioklasi.	Allm. förtr. bäcken. Sp. il = 23 Cr. il = 26 C. B. = 17 C. d. = 10,5	21 t.	Spontan partus.	Utskr. fr. 8:de dygnet Puerp. afebrilt.	Utskr. fr. Vikt v. födelsen 3,200 gr. Huv. omkr. 36 D. B. = 9,5.	
20	1919	28 år	Ja.	III-p.	1. Tång. Lev. barn. 2. Sp. p. lev. barn. (litet).	Lindr. allm. förtr. bäcken. Sp. il = 28 Cr. il = 30 C. B. = 17,5 Promont. nås ej.	21 t.	Spontan partus.	Utskr. fr. 8:de dygnet Puerp. afebrilt.	Utskr. fr. Vikt v. födelsen 4,100 gr. Huv. omkr. 39 D. B. = 10.	Huv. kraftigt tilltoppat med stor fostersvulst.
21	2045	39 år	Nej 3 v. kv.	IV-p.	2 lev. barn med tång. 1 abort.	Lindr. allm. förtr. bäcken. Sp. il = 25 Cr. il = 27,5 C. B. = 19,5 C. d. = 12	14 t.	Hinnstick sedan Spont. partus.	Utskr. fr. 8:de dygnet Puerp. afebrilt.	Utskr. fr. Vikt v. födelsen 2,750 gr. Huv. omkr. 35 D. B. = 10.	
22	2078	38 år	Nej 3 v. kv.	IX-p.	4 första p. långs. spont. lev. barn. 5.) Tång. Fostren 6.) dogo under p. 7. Part. art. præm. lev. barn. 8. Part art. + tång. dött foster.	Platt bäcken. Sp. il = 25 Cr. il = 28 C. B. = 20 C. d. = < 11 ås baksidan av symfyssen.	6 t.	Hinnstick + Extraktion på fot.	Utskr. fr. 12:te dygnet Puerp. afebrilt.	Utskr. fr. Vikt v. födelsen 3,650 gr. Huv. omkr. 37 D. B. = 10 Intryckn. å ena hjässbenet efter åsen.	Huv. bj. Diagnost. Till följd av förtidig avlossn. av placent. hotande fosterasfyxi. därpå extraktion.
23	2193	42 år	Ja.	VII-p.	Föreg. 6 förlossn. spontana med lev. foster.	Allm. förtr. platt bäcken. Sp. il = 24,5 Cr. il = 26 C. B. = 16 C. d. = 9,5	24 t.	Spontan partus.	Utskr. fr. 8:de dygnet Puerp. afebrilt.	Utskr. fr. Vikt v. födelsen 4,100 gr. Huv. omkr. 40 D. B. = 10.	Barnet med tryckmärke å ena parietalbenet. Pares nerv. facial.
24	2221	32 år	Nej 3 v. kv.	I-p.		Allm. förtr. bäcken. Sp. il = 24 Cr. il = 27 C. B. = 17 C. d. = 12	7 t.	Forceps + Episiotomi (Fosterasyxi).	Utskr. fr. 9:de dygnet Puerp. afebrilt.	† under förlossningen. Vikt v. födelsen 2,545 gr. Huv. omkr. 33 D. B. = 9.	Täta värkar. Navelsträng om halsen.

Av bifogade sammanställning framgår att:

Allmänt förträngt bäcken förekommit i 15 fall

Platt-	»	»	»	»	8	»
Sned-	»	»	»	»	1	»

Av de *allm. förträngda* voro 7 I-p.

2 II-p.

6 III—VIII-p.

Av de 7 I-p. 6 *fullgångna*: en (N:r 169) förlöstes genom klassiskt kejsarsnitt, hos en (N:r 1,343) gick förlossningen efter 68 t. spontant., 3 (N:r 511, 968 o. 1,413) förlöstes med tång och 1 (N:r 1,310 med gm navelstr. prolaps dött foster) med sk. instr. Puerp. förlöpte lindrigt febrilt i fallen 169 o. 1,310 och med ett dygns feber i N:r 968. Fyra barn framföddes och utskr. lev. Två dogo under förlossningen.

Den *ofullg. I-p.* förlöstes på grund av fosterasfyxi med forceps. Barnet kunde ej återupplivas. Av de *båda II-p.* förlöstes en (N:r 1,696) i fullg. tid spontant fr. lev. barn. Hos den andra (N:r 1,466) gjordes 3 veckor i förtid hinnstick, varpå partus förlöpte spontant. Lev. barn.

Av de 6 *sterföderskorna* förlöstes N:ris 847, 1,574 o. 2,045 spontant efter hinnstick med lev. barn.

2 (N:r 1,919 o. 2,193) förlöstes fullg. spontant med ävenledes lev. barn och en (N:r 1,088) med besvärliga föreg. förlossn. och vars foster hade ett stort, hårt huvud gm klassiskt kejsarsnitt. Puerp. hos såväl II-p. som plurip. afebrilt. (hos kejsarsnittet först efter 2:dra dygnet).

Av de 8 fallen med *platt bäcken* (N:ris 59, 240, 371, 637, 814, 965, 1,297, 2,078 (alla omföderskor) voro 2 fullg. och 6 ofullgångna. Av de båda fullg. förlöstes en (N:r 637) medelst klassiskt kejsarsnitt, den andra (N:r 965) på grund av fosterasfyxi gm hög tång. I båda fallen lev. barn. Hos de 6 ofullg. gick förlossn. i 5 fall spont. efter hinnstick, i ett fall extraherades fostret på grund av fosterasfyxi. Alla barnen utom ett (N:r 240) som dog av hjärnblödn. 2 tim. efter förlossn. utskr. lev. I ett fall puerp. med feber av lymfangit. mammæ.

I fall N:r 1,337 med *Snedförtr. bäcken* av lindrig grad gick partus spont. och barnet utskr. lev.

Av samtliga 24 förlossningsfall med bäckenförträngsel hava förlossningarne i 14 fall avslutats spont., dock voro 9 förtidsbörder efter hinnstick.

Sammanställning av 11 fall Eclampsismus.

N:o	Journ. N:o	Ålder	-pura fullg.	Tillstånd vid inkomsten	Tillstånd senare	Behandling	Utgång för modern	Utgång för fostret	Anmärkn.
1	698	33 år	I-p. fullg.	Alb. korn. cylindr. koli. Gemelli. Värkar.	Efter 1/2 dygn orolig. Symt. av hotande eclampsi.	Vid utplånad m. m. Forceps (N:o 1) + Extraktion på fot (N:o 2).	Utskr. efter 24 d. under puerp. febril nästan hela tiden. Salpingit. alb. 0,05.	Utskr. lev. Vikt vid födelsen 1. 3,150 gr. 2. 3,450 gr. Vikt vid utskr. uppgift saknas.	Pat. vårdad för lungblödning å Sahlgr. sjukh. 1 mån. 1916.
2	778	30 år	IV-p. ofullg.	Allm. vattensvullnad, svår huvudv., kräkningar, oro, synrubbn. Blodtr. 190, alb. 1,2, korn. cylindr.	Efter 4 dygn och sedan värkat börjat.	Hinnstick. Efter ytterligare 2 d. Vaginalt kejsarsnitt.	Utskr. efter 12 d. med alb. 0,05.	Utskr. lev. Vikt vid födelsen 2,200 gr. Vikt vid utskr. 2,170 gr.	
3	842	24 år	I-p. fullg.	Svullnad i fötter. Huvudvärk. Kräkningar. Blodtr. 170. Alb. 0,2 %.	Efter 23 tim:s förlossn.-arb. och utpl. m. m. Inga kramper.	1. Forceps. 2. Expressio.	Utskr. + fyra tim. eft. p. Section; Nephrit. Subacut. Hemorrhag. Suberos et interparench. hepatis + degenerat. hepatis et myocardii + oedema pulm. sin. (Eclampsia gravid.)	Utskr. lev. Vikt vid födelsen 1. 2,550 gr. 2. 2,900 > Vikt vid utskr. 1. 2,440 gr. 2. 2,590 >	N:o 1. Korrektion av pannbjudn. till hjässbjudn. före tängens anläggning. N:o 2. Ävenledes korrektion av pannbjudn. före utpressning.
4	1066	31 år	II-p. fullg.	Vattensvullnad. Kväln. Värk i maggropen. Huvudvärk. Alb. 0,1, r. bl. kr. Stycken av cylindrar. Värkar.	Efter mer än ett dygns förlossn.-arbete och sedan huvudet synt 2 1/2 t. utan att skrida gjordes extrakt. med	Forceps.	Utskr. fr. 10:de dygn. Puerp. afebrilt. Alb. 0.	Utskr. lev. Vikt vid födelsen 4,000 gr. Vikt vid utskr. 3,820 gr.	
5	1623	28 år	I-p. fullg.	Svullen i händer och fötter. Alb. 0,05, koli och varceller. Värkar.	Huvudvärk. Stirrande blick. Alb. 0,1. Efter 1 1/2 d. förlossn.-arbete.	Forceps.	Utskr. efter 32 d. och febrilt puerp. Suppuration i perinealsåret. Alb. 0.	Utskr. lev. Vikt vid födelsen 3,600 gr. Vikt vid utskr. 4,000 gr.	

6	1812	22 år	I-p. fullg.	Svullen i benen och buken. Alb. 0,1 r. bl. kr. v. bl. kr. Inga värkar.	Väl 2 dygn efter ink. värkar. Sedan huvudvärk och kräkningar.	Hinnstick vid dricksglasvid m. m. och efter några tim. Forceps.	Utskr. 9:de d. Puerp. med 38,1 2 ggr. Alb. 0.	Utskr. lev. Vikt v. födelsen 4,050 gr. Vikt vid utskr. 4,000 gr.	
7	1836	26 år	I-p. ofullg.	Svullen i ben och ansikte. Alb. under U. korn. cylindr. Blodtr. 150. Inga värkar.	3 d efter ink. skimmer för ögonen. Kräkningar, smärta i maggropen och minskad urinmängd. Alb. 1,1.	Hinnstick, sedan värkar och Spontan partus 1/2 dygn senare.	Utskr. efter 8 d. a-t 39 en gång eljes afebril. Alb. 0,05.	Utskr. lev. Vikt vid födelsen 2,800 gr. Vikt vid utskr. 2,700 gr.	
8	1862	27 år	III-p. ofullg.	Svullen i benen, skimmer för ögonen (Retinit). Blodtr. 200. Alb. över U. (Esbach) rikl. r. bl. kr. Ej värkar.	2 tim. efter ink.	Hinnstick. Spontan part. efter 1/2 d.	Utskr. 11:te dygn Puerp. afebrilt. Alb. 0,1.	Utskr. lev. Vikt vid födelsen 1,200 gr. Vikt vid utskr. 1,300 gr.	
9	1962	26 år	I-p. ofullg.	Betydl. vattensvulln. Blodtr. 165. Alb. 0,9 % fätal korn. cylindr. r. o. v. bl. kr. Ej värkar.	Efter 3 veckor, sedan vattensvullnad ökats ascites uppträtt jämte huvudvärk och kräkningar. Urinen avtagit och alb. ökat.	Vaginalt kejsarsnitt.	Utskr. efter 1 mån. med vesicovaginal fistel.	Ej viabelt.	Fisteln har sedan gen. operation lkt.
10	2008	22 år	I-p. ofullg.	Vattensvullnad i benen och buken. Urin mörk, spars. alb. vid U. Gomelli. Värkar.	6 tim. efter ink. huvudvärk och häftiga kräkning. Efter ytterligare 3 tim.	Forceps (N:o 1) och Extraktion på fot (N:o 2)	Utskr. 15 dygnet. Puerp. febril 10 d.	Utskr. lev. Vikt vid födelsen. 1. 2,300 gr. 2. 2,300 gr. Vikt vid utskr. 1. 2,155 gr. 2. 2,320 gr.	
11	2122	41 år	XII-p. ofullg.	Svår huvudvärk. Svullen i ansiktet. Synrubbn. Blodtryck 210. Alb. 1,2 % korn. och hyalina cylindr. Ej värkar.	1 dygn efter inkomst.	Hinnstick. Efter 1 1/2 d. Värkar och efter ytterligare 1 1/2 d. Spontan partus.	Utskr. 11 dygnet, efter ett lindrigt febrilt puerp. (pyelit).	+ vid födelsen. Vikt 1,250 gr.	

Sammanställning av 3 fall av Eclampsia gravidar.

N:o	Journ. N:o	Ålder	-para	fullg.	Urinens beskaffenhet	Anfall före förlossningen	Behandling	Anfall efter förlossningen	Utgång för modern	Utgång för fostret	Anmärkn.
1	163	25 år	IV-p.	Nej	Alb. > U. enstaka v. bl. kr. epitelceller o. brottstycken av korn. cylindrar.	1	Hinnstick (före anfall) + Vaginalt kejsarsnitt $\frac{1}{2}$ tim. efter anfall.	0	Utskr. fr. 0 alb. 6:te dygnet (mot tillrådan) 38,2 2 ggr efter förlossn.	+ under op. Vikt. 1,500 gr.	Konvulsioner vid 1:sta partus. Blodtryck nu 165.
2	1513	29 år	1-p.	Nej	Alb. 1,1 % massa av korn. cylindr. och v. bl. kr.	8 6 före ink.	+ Mo vid inkomst. Vaginalt kejsarsnitt mer än 4 t. efter 1:sta anfall.	0	Utskr. 14 de d. Puerp afebrilt alb. 0,2.	+ under op. Vikt 2,700 gr.	
3	1587	23 år	I-p.	Ja	Alb. vid U. Ringa mängd. Korn. cylindr. r. bl. kr.	4	+ Mo. Vaginalt kejsarsnitt mer än 7 tim. efter 1:sta anfall.	18	Utskr. 12:te d. med liten vesico. vaginal fistel. Puerp. afebrilt alb. 0,05.	Utskr. lev. Vikt. v. fød. 2,900 gr. Vikt v. utskr. 2,950 gr.	+ Mo + Chloral + Venæsectio efter förlossn.

Sammanställning av 5 fall av Eclampsia parturient.

N:o	Journ. N:o	Ålder	-para fullg.	Tillståndet före förlossn.	Anfall före förlossn. slut.	Behandling	Anfall efter förlossn.	Utgång för modern	Utgång för fostret	Anmärkn.
1	336	22 år	I-p. fullg.	Urin: alb. 0,3, grumlig, illaluktande, rik på varceller. Huvudvärk. Illamående.	3	Mo. + Forceps. Ej fullt 3 tim. efter 1:sta anf.	0	Utskr. fr. 8:de d. 0 alb. Tempst. 3 d. Suppuration i episiotomisåret.	Utskr. lev. Vikt v. fød. 2,800 gr. Vikt v. utskr. ?	Stinkande foster-vatten.
2	434	26 år	I-p. fullg.	Ödem i ben och ansikte. Kräkning. Alb. 0,0. r. o. v. bl. kr. korn. cylindr. Blodtr. 165.	2	Mo. + + Extrakt. av sätet (med slynga) 1 ³ / ₄ tim. efter 1:sta anf.	3	Utskr. fr. 9:de d. 0 alb. Puerp. afebrilt.	Utskr. lev. Vikt vid fød. 3,700 gr. Vikt vid utskr. 3,600 gr.	
3	693	19 år	I-p. fullg.	Ödem i ben och ansikte. Urin: alb. 0,01 r. bl. kr. enstaka cylindr. Blodtr. 145	2	Forceps $\frac{1}{2}$ tim. efter 1:sta anf.	0	Utskr. fr. 9:de d. 0 alb. Puerp afebrilt.	Utskr. lev. Vikt v. fød. 3,150 gr. Vikt vid utskr. 3,080 gr.	
4	1228	39 år	I-p. fullg.	Alb. 0.	1	Forceps 1 tim. efter anf. och 2 ¹ / ₂ dygn efter värkarnes början.	0	Utskr. fr. 13:de d. 0 alb. Puerp. febrilt 2 ggr. Suppuration i episiotomisåret.	Utskr. † 3 dagar efter partus. Vikt v. fød. 3,600 gr.	Section: Hämmorrhagia intercranialis.
5	1513	29 år	I-p. ofullg.	Allmänt ödem alb. 1,1 % korn. cylindr. i massor, r. bl. kr.	8	+ Mo + Chloral + Vaginalt kejsarsnitt 2 tim. efter 6:te anf. som skedde före hitkomsten.	0	Utskr. fr. 13:de d. 0,2 % alb. Puerp. afebrilt.	† under förlossn.	

Sammanställning av 7 fall av Eclamsia post partum.

N:o	Journ. N:o	Ålder	paru fullg.	Status	Förlossning	Anfall	Utgång för modern	Utgång för fostret	Anmärkn.
1	19	36 år	I-p. fullg.	Alb. 0,17 % Orolig.	Spontan partus före inkomst.	1 timme efter förlossn. 1:sta anf., sedan ytterligare 5 anfall. Alla före hitk.	Utskr. fr. 9:de d. efter ink. 0 alb. Puerp. afebr.	Utskr. lev. Vikt v. föd. 3,500 gr. > v. utskr. 3,540 >	Mo+ efter 4:de anfall. 1 tim. efter inkomsten Venæsectio (500 kbcm.)
2	444	19 år	I-p. fullg.	Alb. 0,1 r. o. v. bl. kr. cylindrar Huvudvärk sista veckan före ink.	Spontan partus.	4½ t. efter förlossn. 1:sta anf. inalles 2.	Utskr. fr. 8:de d. 0 alb. Puerp. 38,2 3:dje dygnet.	Utskr. lev. Vikt v. föd. 3,450 gr. > v. utskr. 3,250 >	Mo+ efter 1:sta anf. sedan Chloral.
3	654	32 år	I-p. fullg.	Alb. 0,2 sediment 0.	Spontan partus.	25 min. efter förlossn. 1 anf.	Utskr. fr. 8:de d. Puerp. afebrilt.	Utskr. lev. Vikt v. föd. 3,000 gr. > v. utskr. 2,740 >	Mo+
4	947	37 år	VI-p. fullg.	Alb. sista mån. vid ink. 0,2 %. Stark huvudvärk.	Spontan partus.	1 dygn efter förlossn. 1 anf.	Utskr. 10:de d. Sp. a Puerp. afebrilt.	Utskr. lev. Vikt v. föd. 3,300 gr. > v. utskr. 3,200 >	Mo + Förlöst med vaginalt kejsarsnitt för eklamsi vid 1:sta p. därefter ett dödfött foster och 3 aborter.
5	1624	27 år	III-p. ofullg.	Alb. 0,4 % Svår huvudvärk. Synrubbing.	Spotan partus efter hinnstick. (Part. arte præm. för nephrop. gravidarum).	¼ tim. efter förlossn. 1 anfall.	Utskr. fr. 9:de d. 0 alb. Puerp. afebrilt.	Utskr. lev. Vikt v. föd. 1,950 gr. > v. utskr. 1,580 >	Mo +
6	1685	23 år	I-p.	Alb. 0,2 % Sp. korn. cylindr. r. o. v. bl. kr. Huvudvärk. Kvälningar.	Spontan partus.	50 min. efter förlossn. ett anfall. 3 tim. senare ännu ett.	Utskr. fr. 9:de d. 0 alb. Puerp. 38,3 lg.	Utskr. lev. Vikt v. föd. 2,400 gr. > v. utskr. 2,500 >	Mo+ efter 1:sta anf. sedan Chloral.
7	1744	27 år	I-p. ofullg.	Alb. < 0,4 % rikt. r. bl. kr. Symtom av Nephropat. gravid.	Spontan partus.	10 min. efter förlossn. 1:sta anf. 3 inalles.	Utskr. fr. 11:te d. Sp. alb. Puerp. afebrilt.	Utskr. lev. Vikt v. föd. 2,300 gr. > v. utskr. 2,470 >	Mo+

Enligt bifogade schemata har under år 1919 å Göteborgs Barnbördshus vårdats 25 fall av Graviditetstoxikos näml.:

- 1) 11 fall av Eclampsismus.
- 2) 3 » » Eclampsia gravid.
- 3) 5 » » » parturient.
- 4) 7 » » » puerp.

Inom *grupp 1* där åldern varierade mellan 22—41 år voro 7 I-p., 1 II-p., III plurip.

Av I-p. voro 5 fullgångna, 2 ofullg.

II-p. » 1 fullg.

Plurip. » alla 3 ofullg.

Av de fullgångna hava 4, därav 2 med gemelli, vid inkomsten befunnit sig i förlossningsarbete, likaledes en ofullg. I-p. (med gemelli). I alla dessa fall hava ingrepp företagits för förlossningens avslutande.

I N:r 698 vid utpl. m-m Forceps (N:r 1) + Extrakt. på fot (N:r 2).

I » 842 » » » » (N:r 1) + Expressio (N:r 2).

I » 1066 » » » »

I » 1623 » » » »

I » 2008 » » » » (N:r 1) + Extrakt. på fot (N:r 2).

I två fall N:r 778 (ofullg. IV-p.) och 1812 (fullg. I-p.) har förlossning inträtt spontant 4 resp. 2 d. efter ink. Det förstnämnda fallet avslutades med vaginalt kejsarsnitt, det sistnämnda med forceps.

I tre fall (N:r 1836, 1862 och 2122) utan värkar har efter hinnstick förlossningen avslutats spontant.

I ett fall (N:r 1962) gjordes 3 d. efter ink. och sedan symptomen undan för undan förvärrats Vaginalt kejsarsnitt.

Av 11 mödrar utskr. 10 lev., 4 med kvarst. alb. (0,05—0,1) i urinen. En (N:r 842) avled 4 t. efter partus utan att kramper inträtt men sektionen visade för eklampsi typiska förändringar i inre organ. Av fostren (14 till antalet) voro 12 lev. vid födelsen och utskr. vid liv. 2 foster voro ej viabla. Mortalitet för mödrarna i eklampsism = 9,09, för fostren 14,28 %.

I grupp 2 (Eclampsia gravidar) förekommo endast 3 fall: I ofullg. IV-p., 1 ofullg. och 1 fullg. I-p. I alla tre fallen avslutades förlossningen med Vaginalt kejsarsnitt, i det ena $\frac{1}{2}$ t. efter anfall uppträtt, i de andra mera än 4 t. efter första anfall, i 2 fall N:r 163 och 1513 uppträdde ej något anfall efter partus, i det tredje, N:r 1587, 18 anfall. Alla mödrarna utskr. lev., den ena med en mindre vesico-vaginalfistel. Mortalitet 0. Av de tre fostren dogo två under förlossn. Mortalitet = 66,7.

I grupp 3 (Eclampsia parturient) med ålder mellan 19 och 39 år voro

alla I-p. 4 fullg. och 1 ofullg. I 4 fall avslutades förlossningen genom extraktion med forceps resp. slynga, i ett fall (ofullg. N:r 1513) genom Vaginalt kejsarsnitt.

Alla mödrarna utskr. lev. Mortalitet 0. Av de 5 fostren dogo ett (N:r 1513) under förlossn., ett 3 dagar efteråt av Hämorrhagia intracranialis. Mortalitet = 40 %.

I grupp 4 (*Eclampsia part partum*) i ålder mellan 19—37 år voro
5 I-p. därav 2 ofullg.
1 III-p. ofullg.
1 VI-p. fullg.

I alla dessa fall förefanns mer eller mindre alb. före förlossn. och åtminstone fyra fall visade mer eller mindre symptom på eklampsism. I alla fallen förlöpte partus spontant, i ett efter hinnstick. Anfallen började 10 min.—1 dygn efter förlossn. och medelantalet anfall utgjorde c:a 2.

Alla mödrarna utskr. lev. Mortalitet 0.

Likaså samtliga 7 barnen. » 0.

För samtliga 26 fallen av graviditetstoxikos blir mortalitetsproc. för mödrarna 3,8 %, för fostren resp. barnen = 20,68 %.

För eklampsifallen blir mortalitetsproc. för mödrarna = 0, för fostren resp. barnen = 26,6 %.

Uppgift från B. B:s Isolerings- (gynekolog.) avdelning för år 1919
angående intagna sjukdomsfall ävensom döda.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		män	kv.	män	kv.
III. <i>Havandeskaps- och förlossningssjukdomar.</i>					
10	Graviditas extrauterina	—	4	—	—
11	Hyperemesis gravidarum	—	3	—	—
16	Ruptura uteri operat.	—	1	—	—
17	Hæmorrhagia post partum (subinvolutio)	—	3	—	—
19	Septichæmia et pyoseptichæmia puerperalis	—	3	—	3
	Retroflexio ut. grav. incar.	—	1	—	—
VI. <i>Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar.</i>					
33	Typhus abdominalis	—	4	—	—
42	Tuberculosis pulmonum. Tuberculocis laryngis	—	4	—	—
	» urogenitalis	—	3	—	—
	» organorum aliorum (intest)	—	1	—	—
44	Syphilis acquisita	—	1	—	—
46	Gonorrhæa Urethritis gonorrhœica acuta	—	1	—	—
	Kolpitis, Vulvitis, Bartholin. gonorrhœica	—	1	—	—
	Endomet., Salping., Peritonit. »	—	15	—	—
	Rheumatismus gonorrhœica	—	1	—	—
X. <i>Cirkulationsorganens sjukdomar.</i>					
113	Endocarditis chronica. Vitium organicum cordis.....	—	2	—	—
115	Myocarditis chronica. Cardiosclerosis. Cor adiposum	—	1	—	—
	Arteriosclerosis. Atheromatosis. Atherosclerosis. En-	—	2	—	—
	darteriitis	—	3	—	—
116	Phlebitis.....	—	3	—	—
119	Thrombosis. Embolia	—	1	—	—
XI. <i>Andningsorganens sjukdomar.</i>					
129	Tracheitis chron. Bronchitis chr.....	—	2	—	—
134	Bronchopneumona acuta	—	2	—	—
XII. <i>Matsmältningsorganens sjukdomar.</i>					
153	Gastritis acuta	—	1	—	—
155	Ulcus ventriculi. Ulcus duodeni.....	—	1	—	—
159	Appendicitis	—	13	—	—
160	Ileus. Volvulus. Invaginatio	—	1	—	—
161	Hernia	—	1	—	—
166	Cholecystitis. Cholangitis.....	—	2	—	—
168	Icterus. Icterus catarrhalis	—	1	—	—
170	Abscess pelvis	—	4	—	—
171	Peritonitis chronica	—	2	—	—
172	Fissura et contractura ani.....	—	10	—	—
	Polypus recti.....	—	1	—	—

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		män	kv.	män	kv.
	XIII. <i>Njurarnas och urinoägarnas sjukdomar.</i>				
174	Nephritis degenerativa et inflammatoria chronica.				
	Morbus Brighti	—	1	—	—
175	Pyelitis. Cystopyelonephritis	—	7	—	—
177	Nephrolithiasis	—	1	—	—
180	Cystitis	—	2	—	—
184	Polypus urethræ	—	1	—	—
	XIV. <i>Könsorganens sjukdomar.</i>				
	B. Kvinnliga könsorganen.				
190	Prolapsus vaginæ et uteri	—	29	—	—
193	Endometritis	—	50	—	—
	» p. abort.	—	4	—	—
194	Salpingo-oophoritis. Pelveoperitonitis	—	61	—	1
195	Parametritis	—	2	—	—
196	Amenorrhœa. Dysmenorrhœa. Menorrhagia	—	26	—	—
198	Fistula rectogenitalis	—	1	—	—
199	Mastitis	—	9	—	—
200	Hymen imperforatus (vaginism.)	—	1	—	—
	Placentarpolyp	—	1	—	—
201	Cervix l. corpuspolyp	—	13	—	—
	Uterus duplex	—	1	—	—
	Bartholinit. supp.	—	3	—	—
	XVI. <i>Hudens sjukdomar.</i>				
221	Zoster	—	1	—	—
	XIX. <i>Sculster.</i>				
307	Myoma	—	22	—	—
313	Papilloma	—	1	—	—
314	Adenoma. Kystadenoma	—	9	—	—
315	Sarcoma	—	1	—	—
316	Carcinoma genitalium	—	6	—	1
	» cæci	—	1	—	—
318	Blastoma teratoides	—	4	—	—

Uppgift från B. B:s Isolerings- (Gynekolog.) avdelning för år 1919
angående operativt behandlade sjukdomsfall och utförda
operationer å intagna patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
<i>9. Sjukdomar i bröstkörteln.</i>						
Mastit, ac. supp.....	9	Incision.....	9	—	—	
Papilloma mammæ.....	1	Excision.....	1	—	—	
<i>15. Jejunum, ileum, colon.</i>						
Incarcererad tunntarm.....	1	Reposition.....	1	—	—	
Tbc. flexur. sigm.	1	Tarmresection.....	1	—	—	
<i>16. Appendix. vermiform.</i>						
Append. ac.....	3	Appendectomi.....	3	—	—	
» chron.....	2	».....	2	—	—	
» » vel sec.....	8	» i samband m. armar op.....	8	—	—	
Frisk appendix.....	13	Appendectomi i samband m. annan op.....	13	—	—	
<i>18. Rectum och anus.</i>						
Fissura et contractura ani.....	10	Dilatation forcée.....	10	—	—	
Polypus recti.....	1	» » + exstirpatio	1	—	—	
<i>19. Bukväggen och peritoneum.</i>						
Abscessus pelvis.....	4	Kolpotomia post.....	4	—	—	
» intraperiton.....	1	Incision + drainage.....	1	—	—	
Parametr. c. absce. prævesic....	1	» » ».....	1	—	—	
Pelveoperiton. chr. adhæs.....	1	Lysis.....	1	—	—	
» » ».....	1	» + ventrofix. uteri.....	1	—	—	
<i>23. Urinröret.</i>						
Polypus urethræ.....	1	Excision.....	1	—	—	
<i>25. Kvinnliga genitalorgan.</i>						
Bartholinit. supp.....	3	Incision.....	3	—	—	
Parametr. c. absce. lab. maj....	1	».....	1	—	—	
Ruptura perinei c. fist. recto-vag.	1	Kolpo-perincoraphia.....	1	—	—	
Proctocele.....	4	».....	4	—	—	
Prolapsus uteri et vaginæ.....	4	Kolporaphia ant + kolpope- rineoraphia.....	4	—	—	
» » ».....	6	Kolporaphia + ant + cer- vixamput.....	6	—	—	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskriven			Anmärkingar
			fisk eller förhåttad	oförhåttad	död	
Prolapsus uteri et vaginæ.....	6	Kolporaphia ant + kolpoperineoraphia + interpos. uteri Vesico-vag. (Scauta-Wertheim)	6	—	—	S:a 26 prolapsop.
» » » »	4	Samma op. + amput. cerv. ...	4	—	—	
» » » »	1	d:o + d:o + resect. tub. ...	1	—	—	
» » » »	1	Kolporaphia ant + kolpoperineoraphia + interpos. ut. vesicc-vag. + resect. tuber.	1	—	—	
Ceruixpolyp.	9	Exstirpatio	9	—	—	
Tumor cerv. uteri	4	Provecision	4	—	—	
Endometritis	50	Åbrasio mucosæ	50	—	—	
» p. abort	4	»	4	—	—	
Dysmenorrhé	9	»	9	—	—	
Metrorrhagia, menorrhagia ...	12	»	12	—	—	
Corpuspolyp.	4	»	4	—	—	
Placentarpolyp.	1	»	1	—	—	
Subinvolutio uteri	3	»	3	—	—	
Retroflexio uteri gravid. incarc.	1	Repoistio	1	—	—	
Myoma uteri	9	Supravaginal uterusamp.	9	—	—	
»	1	Totalexstirpation	1	—	—	
»	1	Enucleatio post laparat.	1	—	—	
» cerv. uteri	2	Enucleatio	2	—	—	
» uteri polypos.	1	Tocquering	1	—	—	
»	1	Ecrasement	1	—	—	
Myo-carcoma uteri	1	Supravaginal uterusamp.	1	—	—	
Cancer cerv. »	2	Op. enl. Wertheim	2	—	—	
» corp. »	1	Abrasio	1	—	—	
Graviditas tubar.	1	Salpingo-ooph. simpl.	1	—	—	
»	2	Salpingect. simpl.	2	—	—	
»	1	» bilat.	1	—	—	
Pyosalpinx	1	Salpingect. simpl.	1	—	—	
Salpingit. pur. c. perit. diff ...	1	» bilat. + drainage	—	—	1	
Salpingo ooph. chron.	15	Salpingectomi	15	—	—	S:a 42 op. för aduexinflammationer.
»	3	Salpingo-oophorectomia simpl.	3	—	—	
»	14	Salpingect-bil. + oophor. »	14	—	—	
» tubercul.	1	Salpingect. bilat.	1	—	—	
»	1	» » + oophorect. simpl. ...	1	—	—	
»	1	Kolpotomia post.	1	—	—	
Degen. cyst. ovar. inflam. ...	5	Oophorectomi s. salpingo-ooph.	5	—	—	
Kystoma ovarii	9	Ovariectomia	9	—	—	
Cysta dermoid. ovarii	4	»	4	—	—	
Ruptura cervic. uteri op.	1	Supravaginal uterusamp.	1	—	—	
Tbc. pulm.	1	Salpingect. bil. (steril. op.) ...	1	—	—	
Summa	242	op.				

L. Lindquist.

Beträffande sjukvården meddelas följande:

1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	2057	2058	2059	2060	2061	2062	2063	2064	2065	2066	2067	2068	2069	2070	2071	2072	2073	2074	2075	2076	2077	2078	2079	2080	2081	2082	2083	2084	2085	2086	2087	2088	2089	2090	2091	2092	2093	2094	2095	2096	2097	2098	2099	2100

SJUKVÅRDSANSTALTEN Å KÅLLTORP

Sjukvårdsavgiften för år 1910 till 1919 för sjukvårdsanstalten i Kålltorp.

1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	2057	2058	2059	2060	2061	2062	2063	2064	2065	2066	2067	2068	2069	2070	2071	2072	2073	2074	2075	2076	2077	2078	2079	2080	2081	2082	2083	2084	2085	2086	2087	2088	2089	2090	2091	2092	2093	2094	2095	2096	2097	2098	2099	2100

Årsberättelse för år 1919 från Sjukvårdsanstalten å Källtorp.

Beträffande sjukvården meddelas följande:

	m.	kv.	s:ma
<i>Under året ha vårdats:</i>			
kvarliggande från föregående år.....	93	92	185
intagna under året: 1:a gången	141	148	289
2:a »	30	21	51
Summa	264	261	525
<i>Utskrivna:</i>			
till hemmet	151	151	302
» annat sjukhus	9	7	16
döde	20	14	34
kvarliggande till år 1920.....	84	89	173
Summa	264	261	525

Efter betalningsklasser fördela sig de under året vårdade på följande sätt:

	m.	kv.	s:ma
Halvenskilt rum à kr. 4:50 per dag.....	44	27	71
Allmän sal à 1:— kr. per dag	55	39	94
» » ingen avgift	165	195	360
Summa	264	261	525

Sjukvårdsdagarnas antal har under året uppgått till 67,353.

Beräknade för månad fördela de sig på följande sätt:

M å n a d:	Halvenskilt rum:	Allmän sal:	Summa:
Januari	401	5,368	5,769
Februari	337	4,865	5,202
Mars	417	5,473	5,890
April	413	5,071	5,484
Maj	522	5,301	5,823
Juni.....	454	5,165	5,619
Juli	459	5,231	5,690
Augusti	377	5,114	5,491
September	389	5,082	5,471
Oktober	394	5,379	5,773
November	411	5,145	5,556
December	440	5,145	5,585
Summa	5,014	62,339	67,353

Beträffande de under året intagna patienternas ålder, civilstånd och yrke meddelas följande:

Ålder:

Äldsta manl. pat. ålder	54 år.
» kvinnl. » »	64 »
Yngsta manl. » »	6 »
» kvinnl. » »	4 »
Medelåldern för manl. pat.	26,2 år.
» » kvinnl. »	26,1 »
» » alla »	26,1 »

Deras fördelning i de olika åldersklasserna åskådliggöres av nedanstående tabell:

Ålder	m.	kv.	s:ma
Under 12 år	15	14	29
Mellan 12—15 år	5	7	12
» 16—20 »	27	23	50
» 21—25 »	41	42	83
» 26—30 »	26	28	54
» 31—35 »	26	25	51
» 36—40 »	13	15	28
» 41—45 »	13	11	24
» 46—50 »	2	2	4
Över 50 år	3	2	5
Summa	171	169	340
<i>Civilstånd:</i>			
Ogifta	118	107	225
Gifta	51	55	106
Änkl. el. fränskild	2	7	9
Summa	171	169	340

Yrke	Eget:	Mannens:	Faderns:
Agent	1	—	—
Arbetare: bryggeriarb.	2	—	—
brädgårdsarb.	5	2	—
byggnadsarb.	1	1	1
charkuteriarb.	1	2	—
cementarb.	1	—	—
fabriksarb.	19	3	3
gasverksarb.	—	—	1
glasarb.	1	—	—
grovarb.	4	7	9
jordbruksarb.	1	—	—
järnarb.	13	2	1

Yrke	Eget:	Mannens:	Faderns:
Arbetare: kvarnarb.	2	—	—
maskinarb.	8	2	—
metallarb.	1	1	—
renhållningsarb.	1	—	—
reseffektarb.	1	—	—
skomakeriarb.	1	—	—
spårvägsarb.	2	—	—
stenarb.	1	1	—
stuveriarb.	7	—	4
telefonarb.	1	—	—
verkstadsarb.	4	—	1
åkeriarb.	2	—	—
Badmästare	1	—	—
Bagare	5	1	—
Banvakt	—	1	—
Bleck- o. plåtslagare	3	2	—
Bokbindare	2	2	—
Brevbärare	1	1	—
Butiksbiträde	8	—	—
Eldare	3	1	—
Elektriker	5	1	—
Fiskare	1	—	—
Frisör	1	1	—
Förgyllare	—	1	—
Förman	1	2	—
Gelbgjutare	2	—	—
Gravör	1	—	—
Handlande	4	—	—
Ingeniör	1	—	—
Kontorister o. lagerbokhållare	21	4	2
Lärare o. lärarinna	2	—	—
Maskinist	4	2	—
Mekaniker	2	1	—
Murare	2	—	—
Målare	2	—	1
Månadskarl	3	—	3
Polis	2	2	1
Portvakt	1	2	1
Posttjänsteman	2	—	—
Ritare	1	—	—
Rörläggare	3	1	—
Sakförare	—	1	—
Sjuksköterska	2	—	—
Sjukvårdsbiträde	5	—	—
Sjöman	3	2	—
Skräddare o. sömmerska	18	1	—
Skådespelare	—	1	—
Smed	1	—	—
Snickare	4	2	1
Spårvägsförare o. konduktör	2	1	—
Springpojke o. flicka	7	—	—
Stationsinspektör	—	—	1
Stationskarl	2	—	—
Stationssskrivare	1	—	—
Studerande	3	—	—
Tapetsör	2	1	—
Telefonist	1	—	—

Yrke	Eget:	Mannens:	Faderns:
Telegrambärare.....	2	—	—
Tjänarinnor	12	—	—
Tulltjänstemän	1	—	—
Tvätt- o. strykerskor	2	—	—
Typograf.....	1	—	—
Uppasserska	6	—	—
Vaktmästare	1	—	—

14 patienter hava ej haft något särskilt yrke.

Antalet under året utskrivna utgjorde 352 = (180 m. o. 172 kv.)

Eftersjukdomsstadium vid inskrivningen och resultatet av sjukhusbehandlingen fördelas de utskrivna på följande sätt:

	I stadiet:				II stadiet:				III stadiet:				Tillsammans:			
	m.	kv.	s:a	%	m.	kv.	s:a	%	m.	kv.	s:a	%	m.	kv.	s:a	%
Friska, utan väsentliga sjukdomssymptom ...	21	25	46	34,6	—	—	—	—	—	—	—	—	21	25	46	14
Förbättrade	40	45	85	63,9	46	42	88	88,9	27	18	45	47	113	105	218	66,6
Oförbättrade	—	—	—	—	5	4	9	9,1	7	10	17	17,8	12	14	26	7,9
Försämrade	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3	3,7	1	2	3	0,9
Döda	1	1	2	1,5	2	—	2	2	17	13	30	31,5	20	14	34	10,6
Summa	62	71	133		53	46	99		52	43	95		167	160	327	

Uppskattningen av de utskrivnas arbetsförmåga framgår av nedanstående tabell:

	I stadiet:				II stadiet:				III stadiet:				Tillsammans:			
	m.	kv.	s:a	%	m.	kv.	s:a	%	m.	kv.	s:a	%	m.	kv.	s:a	%
God	57	58	115	86,4	19	25	44	44,4	—	1	1	1,1	76	84	160	48,9
Måttlig.....	4	10	14	10,6	23	14	37	37,3	12	6	18	18,9	39	30	69	21,2
Ringa	—	2	2	1,5	5	4	9	9,1	13	14	27	28,4	18	20	38	11,6
Ingen	—	—	—	—	4	3	7	7,1	10	9	19	20	14	12	26	7,9
Döda	1	1	2	1,5	2	—	2	2,1	17	13	30	31,6	20	14	34	10,4
Summa	62	71	133		53	46	99		52	43	95		167	160	327	

I dessa båda tabeller äro ej medtagna 4 m. och 9 kv. på grund av ej säkert diagnostiserad tbc.; 9 m. och 2 kv. som vistats å sjukhuset kortare tid än 30 dagar; samt 1 kv. som remitterats till annat sjukhus och sedan återtagits hit.

Kurtidens längd vid sjukhuset belöpte sig i dagar räknat till:

för manl. patient.....	197,4 dagar
» kvinnl. »	209,2 »
» samtl. patienter	203,2 »

Beträffande de under året utskrivna patienternas kroppsvikt meddelas:

vikten ökade i	259 fall, 150 m. 109 kv.
» minskade i.....	70 » 21 » 49 »
» blev oförändrad	20 » 8 » 12 »
ej vägda blevo	3 » 1 » 2 »

Största viktökning uppgick:

för manl. pat. (under 115 dgr)	16,9 kg.
» kv. » » 458 »	15,3 »

Största viktminskning:

för manl. pat. (under 578 dgr.)	10 kg.
» kv. » » 238 »	8 »

Medelviktökningen beräknad för samtliga vägda uppgick:

för manl. pat.	4,5 kg.
» kv. »	5,5 »
» samtl. »	5 »

Beräknas medelviktökningen endast av de 259, som ökat i vikt uppgår den:

för manl. pat.	5,4 kg.
» kv. »	8,6 »
» samtl. »	6,7 »

Tubercelbaciller:

äro funna hos	94 m. 85 kv. s:a 179 = 50,8 %
» icke funna hos	49 » 52 » » 101 = 28,7 %
0 exp. hos	37 » 35 » » 72 = 20,5 %

Bland anmärkningsvärda komplikationer må nämnas:

	m.	kv.
Tuberculosis laryngis	7	4
» intestin.	5	8
» oss. et art.	1	6
» lymphogland.	1	2
» renum	—	1
» peritonei.	1	3
» cutis	1	1
Abscessus	2	1
Diphtheria	—	1
Influenza epidemica	40	23
Lues acquisita	2	—
Oxyuris	—	2
Neuritis, Neuralgia	1	—
Hysteria	—	1
Neurasthenia	1	3
Vitium org. cordis	2	4
Thrombosis, Embolia	2	—
Bronchitis chr.	1	—
Asthma bronchiale	—	1
Hæmorrhagia pulm.	12	10
Pleuritis exsud.	5	2
» sicca	3	4
Empyema pleuræ	1	—
Angina tonsillar.	1	6
Pharyngitis chronica	8	2
Gastritis acuta	3	—
Enterocolitis acuta	3	—
Ulcus ventriculi	—	1
Appendicitis ac.	2	—
» chr.	—	1
Hæmorrhagia intestinalis	1	—
Abscessus ad. anum.	1	—
Cholelithiasis	1	—
Icterus catarrhalis	1	—
Glomerulo-Nephritis ac.	1	—
Nephritis degenerativa chr.	4	2
Endometritis	—	1
Salpingo-oophoritis	—	1
Erythema nodosum	—	1
Herpes Zoster	2	—
Eczema	9	5
Ulcus varicosum cruris	1	—
Otit. media ac.	1	—
» » chr.	5	—
Conjunctivitis catarrh.	1	—
» phlyct.	2	2
Retino-chorioiditis chr.	—	1
Struma	—	1
Morbus Basedowi.	—	1

H. Rosengren.

Bland anmärkningsvärda komplikationer till hämnas

Nr	År	Ålder	Diagnos
1	7	1	Tabes dorsalis
2	1	1	Tabes dorsalis
3	1	1	Tabes dorsalis
4	1	1	Tabes dorsalis
5	1	1	Tabes dorsalis
6	1	1	Tabes dorsalis
7	1	1	Tabes dorsalis
8	1	1	Tabes dorsalis
9	1	1	Tabes dorsalis
10	1	1	Tabes dorsalis
11	1	1	Tabes dorsalis
12	1	1	Tabes dorsalis
13	1	1	Tabes dorsalis
14	1	1	Tabes dorsalis
15	1	1	Tabes dorsalis
16	1	1	Tabes dorsalis
17	1	1	Tabes dorsalis
18	1	1	Tabes dorsalis
19	1	1	Tabes dorsalis
20	1	1	Tabes dorsalis
21	1	1	Tabes dorsalis
22	1	1	Tabes dorsalis
23	1	1	Tabes dorsalis
24	1	1	Tabes dorsalis
25	1	1	Tabes dorsalis
26	1	1	Tabes dorsalis
27	1	1	Tabes dorsalis
28	1	1	Tabes dorsalis
29	1	1	Tabes dorsalis
30	1	1	Tabes dorsalis
31	1	1	Tabes dorsalis
32	1	1	Tabes dorsalis
33	1	1	Tabes dorsalis
34	1	1	Tabes dorsalis
35	1	1	Tabes dorsalis
36	1	1	Tabes dorsalis
37	1	1	Tabes dorsalis
38	1	1	Tabes dorsalis
39	1	1	Tabes dorsalis
40	1	1	Tabes dorsalis
41	1	1	Tabes dorsalis
42	1	1	Tabes dorsalis
43	1	1	Tabes dorsalis
44	1	1	Tabes dorsalis
45	1	1	Tabes dorsalis
46	1	1	Tabes dorsalis
47	1	1	Tabes dorsalis
48	1	1	Tabes dorsalis
49	1	1	Tabes dorsalis
50	1	1	Tabes dorsalis
51	1	1	Tabes dorsalis
52	1	1	Tabes dorsalis
53	1	1	Tabes dorsalis
54	1	1	Tabes dorsalis
55	1	1	Tabes dorsalis
56	1	1	Tabes dorsalis
57	1	1	Tabes dorsalis
58	1	1	Tabes dorsalis
59	1	1	Tabes dorsalis
60	1	1	Tabes dorsalis
61	1	1	Tabes dorsalis
62	1	1	Tabes dorsalis
63	1	1	Tabes dorsalis
64	1	1	Tabes dorsalis
65	1	1	Tabes dorsalis
66	1	1	Tabes dorsalis
67	1	1	Tabes dorsalis
68	1	1	Tabes dorsalis
69	1	1	Tabes dorsalis
70	1	1	Tabes dorsalis
71	1	1	Tabes dorsalis
72	1	1	Tabes dorsalis
73	1	1	Tabes dorsalis
74	1	1	Tabes dorsalis
75	1	1	Tabes dorsalis
76	1	1	Tabes dorsalis
77	1	1	Tabes dorsalis
78	1	1	Tabes dorsalis
79	1	1	Tabes dorsalis
80	1	1	Tabes dorsalis
81	1	1	Tabes dorsalis
82	1	1	Tabes dorsalis
83	1	1	Tabes dorsalis
84	1	1	Tabes dorsalis
85	1	1	Tabes dorsalis
86	1	1	Tabes dorsalis
87	1	1	Tabes dorsalis
88	1	1	Tabes dorsalis
89	1	1	Tabes dorsalis
90	1	1	Tabes dorsalis
91	1	1	Tabes dorsalis
92	1	1	Tabes dorsalis
93	1	1	Tabes dorsalis
94	1	1	Tabes dorsalis
95	1	1	Tabes dorsalis
96	1	1	Tabes dorsalis
97	1	1	Tabes dorsalis
98	1	1	Tabes dorsalis
99	1	1	Tabes dorsalis
100	1	1	Tabes dorsalis

H. Höpfer

Arbetsläsa från Hemmet för lungsjuka
 för år 1919.

Den första av de nämnda arbetsläsorna har utarbetats under tiden 1917-1918 och är utarbetad med tillräckligt stort förbehåll för ändringar.

Omställning underhållsagar nr. m.

Arbetsläsa	Antal patienter	Antal dagar	Antal timmar
1. Rengöring av rummet	10	10	100
2. Rengöring av följden	10	10	100
3. Rengöring av köket	10	10	100
4. Rengöring av tvättstugan	10	10	100
5. Rengöring av badrummet	10	10	100
6. Rengöring av hallen	10	10	100
7. Rengöring av trappan	10	10	100
8. Rengöring av dörren	10	10	100
9. Rengöring av golvet	10	10	100
10. Rengöring av taket	10	10	100

HEMMET FÖR LUNGSOTSSJUKA

Arbetsläsa	Antal patienter	Antal dagar	Antal timmar
1. Rengöring av rummet	10	10	100
2. Rengöring av följden	10	10	100
3. Rengöring av köket	10	10	100
4. Rengöring av tvättstugan	10	10	100
5. Rengöring av badrummet	10	10	100
6. Rengöring av hallen	10	10	100
7. Rengöring av trappan	10	10	100
8. Rengöring av dörren	10	10	100
9. Rengöring av golvet	10	10	100
10. Rengöring av taket	10	10	100

IV. De utskrivna patienternas sjukdomar

Sjukdom	Antal patienter	Antal dagar	Antal timmar
1. Tuberkulös lungsjuka	10	10	100
2. Bronkit	10	10	100
3. Astma	10	10	100
4. Emfysem	10	10	100
5. Pleurisy	10	10	100
6. Lungödem	10	10	100
7. Lungabscess	10	10	100
8. Lungemeningit	10	10	100
9. Lungkarcinom	10	10	100
10. Lungmetastaser	10	10	100

Årsberättelse från Hemmet för lungots sjuka för år 1919.

På grund av i staden rådande nervfeber epidemi har sjukhemmet under tiden $\frac{2}{2}$ — $\frac{29}{3}$ samt $\frac{4}{10}$ — $\frac{5}{12}$ måst beläggas med tyfoïdpatienter.

I. Omsättning, underhållsdagar m. m.

Pat.	Antal patienter								Underhållsdagar för samtliga vårdade	Medeltal vårdade pr dag	Högsta	Lägsta	Medeltal av sjukhusvistelsen, dagar	Kurtid i dagar för de under året utskrivna (frånsett avlidna)		
	Samtliga under året intagna		Härav första gången vårdade		Utskrivna (frånsett avlidna)		Avlidna				antalet någon dag under året vårdade			långsittande	korta stanna	medeltal
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.			m.	kv.				
Tbc. ...	51	56	37	49	38	43	13	19	9,953	35	54	12	93	277	2	123
Tyfoïd	36	36	36	36	34	32	2	4	2,898	36	54	10	40	79	28	44
S:ma	87	92	73	85	72	75	15	23	12,851							

III. Dagavgifter, antal sjuksängar och underhållsdagar.

	Dagavgifter		Ordinarie sjuksängar d. 31 dec.		Samtliga under året intagna		Underhållsdagar för samtliga vårdade
	kr.	öre	män	kv.	män	kv.	
Å allmänt rum	3	50	22	28	3	3	210
	1	—			6	10	786
	—	50			—	3	143
	fritt				78	76	11,712
Summa			22	28	87	92	12,851

IV. De utskrivna patienternas sjukdomar ävensom avlidna.

Sjukdom	Utskrivna		Avlidna	
	män	kv.	män	kv.
Tuberculosis (samtliga patienter)	38	43	13	19
» pulmonum	38	43	13	19
» laryngis	—	—	5	8
» + peritonitis	—	—	—	1
» + appendicit.	1	—	—	—
» + nephritis chron.	2	1	4	6
» + intestini	—	—	6	8
» + pleuritis	1	2	—	—
Empyema pleuræ	1	—	—	—

V. Samtliga under året intagna patienter.

	Män	Kv.	S:ma
a) <i>Ålder.</i>			
5-10 år.....	1	2	3
10-15 ».....	—	3	3
15-20 ».....	2	8	10
20-30 ».....	23	23	46
30-40 ».....	11	9	20
40-50 ».....	7	6	13
50-60 ».....	7	5	12
b) <i>Sjukdomsstadium</i> (enl. Turban).			
Stadium I	3	4	7
» II	1	2	3
» III	47	50	97

VI. Resultatet av behandlingen för de under året utskrivna fallen med säkert diagnosticerad lung- och larynxtuberkulos.

	A.	AB.	B.	C.	D.	E.	I allt
a) <i>Resultat.</i>							
Män.....	—	5	14	6	—	13	38
Kvinnor.....	1	4	19	—	—	19	43
Summa	1	9	33	6	—	32	81
I % av samtliga	1,2	11,1	40,7	7,4	—	39,6	—
		Män	Kv.	S:ma	I % av samtl.		
Positivt (A, AB, B).....		19	24	43	53		
Negativt (C, D, E.).....		19	19	38	47		
b) <i>Arbetsförmågan vid utskrivningen.</i>							
1) ej väsentl. nedsatt.....		10	14	24	49		
2) väsentl. nedsatt eller fullständigt upphörd ..		15	10	25	51		

A betecknar förbättrade fall, där inga subjektiva sjukdomssymtom blivit funna och av objektiva endast orent andningsljud, någon dämpning av perkussionstonen o. d.; AB förbättrade fall, där mera obetydliga och subjektiva sjukdomssymtom blivit funna och av objektiva endast orent andningsljud och någon dämpning av perkussionstonen; B alla övriga förbättrade fall; C oförbättrade fall; D försämrade fall; E avlidna (i lung- och larynxtuberkulos).

VII. Utförda operationer.

Sjukdom	Antal fall	Operationer
Tbc. pulm.	3	Pneumothorax

P. Gustaf Carlström.

Stadens polikliniker för medellösa.

Antal besök.

År	Allmän poliklinik ¹⁾		Tand- polikliniken ²⁾	Polikliniken för ögon- sjukdomar ²⁾	Gynekologiska polikliniken ²⁾	Polikliniken för öron-, näs- och halssjukdomar ²⁾	Sjukgymnastik för medellösa ²⁾	Polikliniken för hud- och könsjukdomar ²⁾
	Invärtas sjukdomar	Yttre skador och åkommor						
1919	1333	20169	1003	5643	262	4555 (855 pat.)	2892 (122 pat.)	12252 (545 pat.)

¹⁾ Lokal i församlingshyddan i Masthugget.

²⁾ » i f. d. Allmänna och Sahlgrenska sjukhusets byggnad.

Angående stadens polikliniker å Allm. och Sahlgrenska sjukhuset se sid. 60 och 121.